WILLI MEINCK

ULUITOARELE AVENTURI ALE LUI MARCO POLO

*

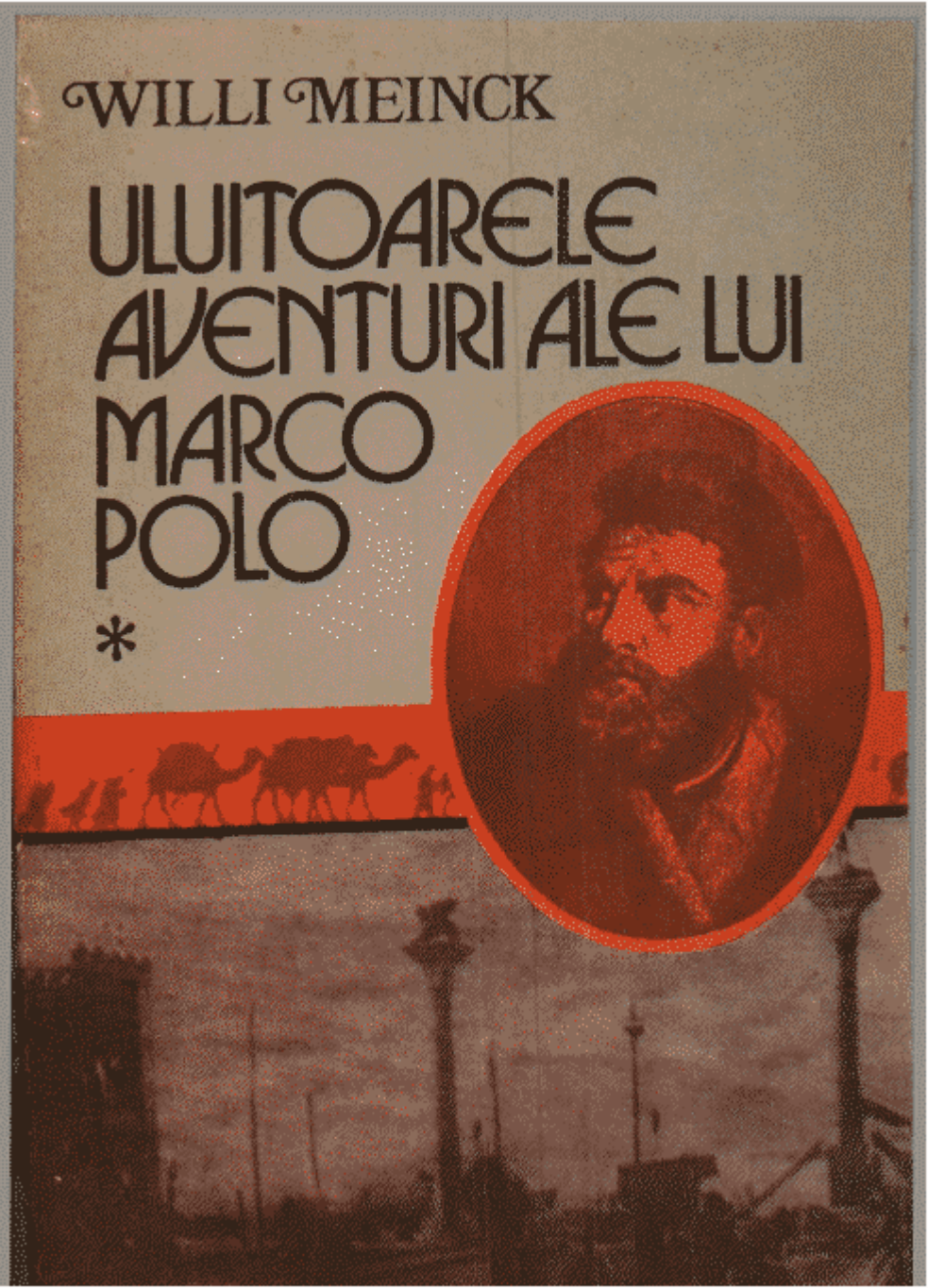

Traducere de : ROMULUS GUGA și ILEANA FOIȘOREANU

Coperta de SÎRBU NICOLAE

WILLI MEINCK

ULUITOARELE AVENTURI ALE LUI MARCO POLO

*

EDITURA DACIA
1986

WILLI MEINCK
© Kinderbuchverlag, Berlin

GIOVANNI CÎNTĂ

Vara anului 1268 era fierbinte, doar vîntul care venea dinspre mare și adia blînd peste lagună, aducea puțină răcoare. Apa din jurul Insulei Murano, lua culorile cerului și le reflecta din nou. Giovanni, băiatul de 13 ani al constructorului pietrar Ernesto, ședea pe treptele ruinatei vile romane și se uita după corabia care se apropia abia vizibil de portul San-Nicolo, cu cenușiile-i pînze spînzurînd desumflate.

Vila, cu trepte de piatră și coloane de marmoră și-o zidise cu secole în urmă un bogătaș roman. Era un ultim vestigiu a recii splendori a imperiului roman, care o dată stăpînise lume, ce se întindea de pe coastele de nord ale continentului negru, ajungînd pînă în Asia Mică. Nu peste multă vreme vor veni hamali și pietrari să strîngă marmora scumpă și cărămizile, pentru noi clădiri pe apele și canalele Veneției.

Giovanni se ridică. Se culcă iar în umbra smochinului din apropiere și ascultă cîntecul păsărilor. În asemenea clipe visa și-și uita trainica durere, durerea că se născuse cocoșat. I se părea că aude murmurul mării pe plaja de la Lido. Cerul și întinsa, nemișcata lagună erau pline de un clinchet ușor pe care-l prindea numai urechea lui Giovanni. Strigătele catîrgiilor nu-l deranjau.

În ce-l privește pe Giovanni, natura săvîrșise o mică minune. Avea păr negru și ochi albaștri luminoși în care lucea durere și nostalgie. Dar cel mai frumos lucru la el era vocea. Cînd cînta Giovanni, conversațiile zgomotoase ale marinarilor și sticlarilor, ale hamalilor și muncitorilor de la arsenal, ale frînghierilor și constructorilor de corăbii, umilele și insistentele rugăminți ale cerșătorilor, amuțeau. Țăranii și catîr-

giii care se aflau atunci în apropiere stăteau pe loc şi ascultau, pentru că se părea că şi vîntul ar fi adiat mai blînd peste lagună.

Dar Giovanni care iubea tot ce e frumos era adesea trist. Mai ales cînd o vedea pe Gianninа, fata vecinului.

Acum zăcea în iarbă şi nu ştia dacă ar trebui să fie trist sau vesel. Îngîna pentru el un cîntec pe care îl auzise adesea în circiuma „La Malvagia" :

„O Therezina ! Măicuţa ta te-ntreabă.
Ce te întreabă mam, Oh Terezina ?
Ar vrea să te dăruiască unui castelan
Ce-n fiecare zi te-ar dărui cu raci.
Dar tu nu-l vrei pe el, oh Terezina
Căci nu vrei să mănînci doar raci în fiecare zi".

Bărcile late şi joase ale pescarilor se odihneau pe lagună. Dinspre San Michele se apropia o barcă cu vîsle : Tînărul de la proră arătă spre coloanele de marmoră ale vilei. Venea Marco Polo prietenul lui Giovanni.

„Hei, Giovanni !" strigă el peste apă, „eşti aici Giovanni ?"

Giovanni zîmbi şi îşi lipi trupul de pămînt. Marco sări din barcă pe treptele de piatră şi zise către servitor, uitîndu-se iscoditor în toate direcţiile : „Vino să mă iei după masă Paolo, dar nimănui nici un cuvînt, auzi ? Mama nu trebuie să ştie".

„Da, stăpîne !"

Vîslaşul se îndepărtă.

„Giovanni, dar unde eşti ?"

Atunci prietenul nu mai putu să tacă.

„Sînt aici Marco !" Se salutară ca şi cînd nu s-ar fi văzut de ani de zile. Cu toate acestea Marco îl vizita în fiecare săptămînă. De fapt în ziua aceea trebuia să meargă la fratele Lorenzo, care-l instruia în scris, citit, aritmetică şi religie. Dar o dată şi o dată tot trebuia să ajungă şi la Murano, la Giovanni şi la Gianinna !

Se cunoscuseră cu doi ani înainte la sărbătoarea Pescarilor, Giovanni cîntase un vechi cîntec popular italian şi Marco, fiul unui distins patrician şi mare negustor căpătă încuviinţarea mamei sale să invite în casa ei pe copilul cu voce de înger.

Așa a început prietenia între Marco și Giovanni, fiul constructorului pietrar Ernesto. Mama lui Marco nu era tocmai de acord cu desele întîlniri ale prietenilor. Dar grija ei pentru soțul său, care acum treisprezece ani, împreună cu fratele său, Maffio, plecaseră într-o îndepărtată și aventuroasă călătorie și de-atunci nu mai dăduseră nici un semn de viață, o obosise și o făcuse indiferentă. Nu-l mai supraveghea atît de sever, și Marco găsea mai des ocazii să-i viziteze pe Giovanni și Giannina. Îl ajuta Paolo, un servitor al casei.

Marco era mai înalt decît Giovanni și avea o statură frumoasă. Fruntea îi trăda setea de aventură, cînd era enervat ochii îi scînteiau și bărbia i se împingea înainte gata de atac. Uneori era arogant și voia cu orice preț să-și impună voința, chiar și atunci cînd ceea ce voia era nesăbuit. Nu se lăsa ușor de ceva (o acțiune) ce și-a băgat în cap. Dar cînd era la Giovanni firea lui încăpățînată se îmblînzea și asculta la cele ce i-le spunea Giovanni.

Giovanni și Marco șezură o vreme unul lîngă altul și se uitară la apa care acum, sub atingerea unei brize ușoare, respira ca o ființă vie.

„Am fost în Piazzetta înainte să vin la tine", zise Marco „și am ascultat pe un povestitor de basme. Era zdrențăros ca un cerșător și desculț. Dar știa să povestească ca un rege".

Giovanni își coborî ochii și se privi. Povestitorul de basme din Piazzetta fusese desculț ? Se uită la prietenul său, care purta haine dintr-un postav florentin și pantofi cu catarame, apoi din nou își coborî privirea asupra lui însuși. Purta o cămașă și un pantalon grosolan. Și era desculț ca și povestitorul din Piazzetta !

„Ce s-a întîmplat Giovanni ? întrebă Marco, care văzu ochii luminoși ai prietenului îndreptați asupra lui.

„Nimic", răspunse Giovanni. „Florile înfloresc. Uite ! Galbene, roșii și albe. Și acolo departe corabia, nu poți să-i mai vezi acum decît catargele !"

„Merge la Bizanț. Sigur că merge la Bizanț", zise Marco gînditor. Numele acestui oraș, capitala imperiului roman de răsărit, exercita asupra lui o atracție ciudată. Bizanțul era poarta spre lumea de basm a răsăritului în care domneau puternicii împărați ai Mongolilor. Spre Bizanț plecaseră

în 1250 tatăl său Nicolo Polo și unchiul Maffio Polo, și cinci ani mai tîrziu, după cum povestea un prieten al casei, plecaseră într-o fantastică călătorie spre imperiul mongol. Cînd numele acestui oraș era amintit, mama își apleca lin capul, ca să-și ascundă lacrimile din ochi.

Marco își iubea mama cu o sfioasă adorație. Pentru el era cea mai frumoasă femeie din Veneția. O dată i-a spus că o să plece pe mare cu o corabie la Bizanț și de acolo mai departe spre răsărit ca să-și caute tatăl și unchiul și să cunoască misterioasele țări de unde se aducea la Veneția mătasea, pietrele prețioase, minunat coloratele covoare, scumpele mirodenii și alte multe și felurite mărfuri. Dar mama s-a supărat și i-a poruncit ca trei zile să nu mai iasă din casă. Maria, servitoarea, i-a spus că mama a plîns toată ziua. Și de-atunci Marco nu i-a mai vorbit despre gîndurile lui aventuroase.

Dar cînd era la Giovanni putea să vorbească despre nostalgia lui după îndepărtatele țări. Cum ar și fi fost posibil să trăiești în Veneția, în acest oraș al lagunelor unde se întîlneau negustori și corăbieri din toate părțile lumii fără să fii cuprins de acest dor înfocat, după călătorii lungi și afaceri bănoase.

„La ce te gîndești iarăși ?" își întrebă Giovanni prietenul.

„La ceea ce am auzit în Piazzetta. O să-ți povestesc mai tîrziu. O poveste despre un diamant care-i așa de mare, cît un ou de porumbel. Hai, vino Giovanni, să mergem la heleșteul lui Messer Celsi".

Țăranii munceau pe ogoare. Un senator trecu în goană călare pe un cal negru pe lîngă ei, salutat respectuos de cei doi băieți.

„Iia, iiiia" își mîna un catîrgiu animalele încărcate înalt cu sarcini de fîn, și care-și vedeau tihnit de drum.

Cei doi băieți trecură pe lîngă o colibă de sticlar, din hornul căreia ieșea un nor de fum negru ce se înălța spre cerul luminos de vară. Ușa de lemn era deschisă larg. Sticlarii vlăguiți de căldura arzătoare a cuptoarelor, luciau goi pînă la brîu.

În apropierea mănăstirii de maici care se afla pe cealaltă parte a insulei imediat lîngă apă, o întîlniră pe Giannina. Știa că astăzi Marco vine la Murano și că vor merge cu Giovanni

la heleşteu. Pentru acest motiv îi aştepta aici, dar se prefăcea ca şi cînd ar fi ajuns aici din întîmplare.

„Ah, voi sînteţi ?" zise ea. „Aproape aş fi trecut pe lîngă voi, fără să vă văd. Bună ziua Messer Marco, bună ziua Messer Giovanni". Se înclină, îndepărtîndu-şi braţele ca o doamnă de la curtea regelui Franţei. „Este pentru mine o mare cinste, să vă pot saluta, preanobili domni". Salutul ăsta îl învăţase de la mama ei, care lucra în bucătăria mănăstirii de călugăriţe şi care adesea trebuia să transmită în oraş mesagii secrete orale sau scrise — ale călugăriţelor.

„Din nou arăţi foarte bine Messer Marco", zise şi se rezemă de tulpina unui chiparos întunecat şi subţire.

„Trebuie tu mereu să glumeşti", zise Giovanni stingherit.

„Dă-i pace, Giovanni. O să-şi vină în curînd în fire". Fruntea lui Marco se încreţi a supărare.

Atunci fetiţa şterse cu o cascadă de rîs luminos proasta dispoziţie şi începu să danseze zburdalnic în jurul băieţilor. „Luaţi-mă cu voi" strigă. „Dacă diseară mă ajutaţi să car apă de la cisternă, pot veni şi eu".

„Bine, bine !" mormăi Marco mulţumit. „Vino cu noi, am de povestit o poveste frumoasă".

„Şi Giovanni o să cînte", zise Giannina şi-şi puse braţul în jurul umerilor prietenului. „Nu-i aşa Giovanni ? O să cînţi ?" Şi-l privi rugător.

Giovanni aprobă din cap, de pe obrazul lui dispăruse orice supărare. Mergea desculţă pe lîngă prietenul său, cărarea plină de praf urca uşor şi ducea la un pod, construit din bîrne necioplite şi care se întindea peste un canal îngust, întărit pe dreapta şi pe stînga cu trunchiuri de copac şi împletituri de nuiele.

„Mergeţi înainte", zise Marco. „Vin imediat după voi". Se aşeză, îşi scoase pantofii şi ciorapii, şi-i ascunse într-un tufiş. Apoi fugi, uşor de picior şi vesel peste pod, pînă cînd fu din nou lîngă fetiţă şi Giovanni.

Mai demult ar fi fost periculos să te apropii prea mult de heleşteul care aparţinea bogatului ţăran Celsi. Doi paznici înarmaţi cu ciomege groase băgau de seamă ca nimeni să nu pescuiască sau să se vînture pe mal. Însă marele sfat al Veneţiei a dat o ordonanţă ca toate heleşteele din oraşul insulelor să fie secate. La început Messer Celsi s-a împotrivit

acestei ordonanțe. Într-o voluminoasă scrisoare a căutat să dovedească marelui sfat că heleșteul aparține deja din vechime ca drept de privilegiu familiei sale și că Sfatul orașului nu are nici un drept să-i ia proprietatea. Dar Proveditorii circumscripției sale l-au amenințat cu o mare amendă, dacă nu se supune ordinului Cîrmuirii. Așa că lui Messer Celsi nu i-a rămas nimic altceva mai bun de făcut decît să cedeze.

De atunci nu mai existau paznici. O porțiune a lacului era deja umplută, dar încă mai strălucea o pînză de apă ovală, cu marginile pline de stuf, care atrăgea copiii la joacă sau la pescuit. În orice caz, mulți pești nu mai existau în heleșteu pentru că Messer Celsi a pus să fie pescuiți cu năvoade mari și numai puțini pești mari și cîțiva mai mici au scăpat din această expediție de pradă.

Lacul se întindea nemișcat în lumina soarelui care stătea sus — la amiază. Nimeni nu părea să fie în apropiere. Dar cine ar fi venit la ora asta într-un loc atît de singuratic ? Sticlarii stăteau pînă seara tîrziu în fața cuptoarelor încinse, constructorii de corăbii așezau cu pricepere bîrne și scînduri una lîngă alta, țăranii și zilierii munceau pe ogoare, zidarii și pietrarii zideau palatele conților, prinților și ale marilor comercianți bogați, iar cerșetorii scamatori și micii negustorași se vînturau prin fața bisericilor și prin piețele publice, sau umblau din casă în casă după diferitele lor treburi.

Ascunsă în stuf era barca, care înainte cu cîteva săptămîni, jumătate plină cu apă, stătea lîngă puntea stricată de lemn. Tatăl lui Giovanni, bunul Ernesto, cum îl numeau muncitorii, o reparase. El nu-i putea refuza nimic lui Giovanni. Cei doi băieți și Giannina coborîră în fugă povîrnișul nisipos, străbătură stuful înalt, pînă la piept, ajunseră la barcă și se urcară în ea.

Giovanni se așeză pe bancheta de la cîrmă. Giannina și Marco se așezară jos pe scînduri în mijlocul bărcii. Totul era așa de ciudat, de tăcut, încît ți se părea că în orice clipă s-ar putea întîmpla ceva deosebit. Frunzele celor doi mesteceni, de pe malul povîrnit, tremurau, o familie de rațe sălbatice se strecura prin stuf și ici și colo, cădea ceva cu zgomot în apă, ca și cînd ar fi fost pietre. „Broaște", zise Marco.

Giovanni se așezase așa, ca Giannina să nu-i poată vedea spatele. Suferea pentru înfirmitatea lui, întotdeauna cînd fe-

tița era în apropiere. Îi venea uneori să creadă că un spirit rău l-a vrăjit, să aibă cocoașe. Odată, în disperarea lui s-a dus la bătrînul Francesco, despre care se vorbea, că poate să prepare din plante băuturi vrăjite. Și l-a rugat să-i dea ceva ca să scape de ea. Francesco însă n-a putut să-l ajute. „Nu te necăjit pentru asta, fiul meu, i-a zis. Tu ai niște brațe puternice și un torace ca de atlet grec. Ce importanță mai are ghemul de cocoașe ? Dumnezeu ți-a dat ochi buni și o voce splendidă. Du-te, băiatul meu, și nu mai fi trist". Vorbele astea și le-a repetat Giovanni de mii de ori, dar durerea din el nu voia să dispară.

Giannina citea gîndurile prietenului în frumoasele trăsături ale chipului său. Și ea ar fi vrut să-l vadă vesel. Dar nu era ușor să găsești cuvintele potrivite. Așa că ea începu să spună tot ce-i venea în minte : „Ascultați cum cîntă păsările ! Acolo pe cer un nor alb ! Ca o corabie ! Un rac ! Uite Giovanni un rac !" În fiece clipă descoperea ceva nou.

Obrazul lui Giovanni se lumină.

Ea spune toate lucrurile astea numai ca să-l înveselească pe Giovanni, gîndi Marco.

„Să vă povestesc acum basmul cu piatra prețioasă ?" întrebă el tare. „Sau mai întîi vîslim ?"

„În stuf e mai răcoare. Și nimeni nu poate să ne descopere. Povestește Marco", se rugă Giovanni. Își ridică genunchii, îi cuprinse cu brațele și își înclină capul pe o parte, așteptînd.

Marco începu : „Am să vi-l povestesc așa cum l-am auzit în Piazzetta. Și povestitorul s-a jurat că fiecare cuvînt i-adevărat. Așadar ascultați : În Toulouse locuia un conte care avea o preafrumoasă fată. El trăia cu vecinul său Don Fernando, conte de Barcelona, de mulți ani în dușmănie. Într-o zi însă, obosiți de necurmatul război care pustia pe rînd ambele țări, au încheiat pace și s-au întîlnit la un banchet unde s-au salutat cu multă cinste. Și ca să întărească pacea, hotărîră să-l căsătorească pe fiul lui Don Fernando cu frumoasa Iulia, fiica contelui de Toulouse. Numai că, contele de Toulouse promisese fiicei lui să-i aleagă un soț, numai cu învoirea ei. Dar nu-și făcea griji, fiindcă tînărul avea un caracter nobil și avea bunele maniere pe care le cerea politețea

franceză. Părinții aranjară în așa fel, ca cei doi să se întîlnească în Toulouse în casa miresii. Chiar la prima întîlnire Julia și tînărul se îndrăgostiră unul de altul. În ceea ce privește zestrea, părinții s-au înțeles curînd. Tatăl Juliei o ținea gata în galbeni buni, pe care-i împrumutase bogatul conte de Provence asupra moșiilor din Arles și Tarascon.

Dar frumoasa Julia avea un diamant de o deosebită valoare. Era așa de mare cît un ou de porumbel și strălucea în lumina soarelui încît îți lua ochii. Strălucea ca un mic soare și scălda împrejurimea într-o lumină sclipitoare. Acest diamant pe care voia să-l poarte la nunta ei din Barcelona, i-l încredință Iulia logodnicului ei, ca să-l ducă nevătămat acasă la el — în Barcelona.

Tînărul, după un drăgăstos rămas bun, plecă fericit, însoțit de escorta lui, călare, spre coastă, unde o corabie îl aștepta pentru a-și putea continua călătoria. Dar o soartă potrivnică a vrut, ca în timpul drumului să fie atacați de către piratii normanzi care se aventuraseră pînă în apele Cataloniei și după o scurtă, dar violentă luptă să fie învinși. Cea mai mare parte a suitei tînărului conte căzu în luptă, el însă ca printr-o minune rămase nevătămat. Piratii prădară corabia și duseră prizonierii, pentru care sperau să obțină un mare preț de răscumpărare, în ascunzătoarea lor din insula Madeira. Așa căzu prețiosul diamant, pe care frumoasa Iulia vroia să-l poarte la nuntă, în mîinile piraților, și n-a mai apărut nici pînă acum".

Marco, care în timpul cît povestea se uitase peste apă, privi plin de așteptare spre Giannina și Giovanni.

„Și ce s-a întîmplat cu tînărul ?" întrebă Giannina. „Povestește mai departe !"

„Și Julia, mireasa ?", adăugă Giovanni.

„Tînărul conte a fost eliberat după ce piratii au primit marele preț de răscumpărare. Dar Julia a fost așa de supărată de pierderea prețiosului diamant, încît i-a făcut logodnicului ei amarnice reproșuri. Ea-i spuse că se va mărita numai atunci cu el cînd îi va regăsi diamantul".

„Ce mireasă rea", zise Giannina îngrozită. „M-aș fi măritat cu el chiar dacă ar fi fost sărac ca un cerșetor. El poate fi mulțumit că piratii au furat diamantul. Cel puțin așa a putut să cunoască caracterul slab al viitoarei lui soții".

Giovanni, aprobă din cap, cuvintele Giannînei. Dar Marco continuă : „Povestitorul ne-a spus mai departe, că tînărul a rămas nemîngîiat de vorbele Juliei, şi, de ani de zile, cu trei corăbii caută piraţii care i-au furat diamantul".

„Îi un măgar", zise Giannina şi-şi înalţă sprîncenele a dispreţ. „N-o să găsească niciodată diamantul".

„Marea e largă", socoti Giovanni. „Cînd stai pe plaja de la Lido şi priveşti spre mare, vezi numai apă şi cer. Şi marile corăbii par în depărtare minuscule punctişoare".

„Eu cred că tînărul va găsi diamantul", zise Marco agitat : „Cînd vrei cu tot dinadinsul ceva, reuşeşti".

Cei trei din barcă rămaseră încă un timp pe gînduri. Giannina socoti apoi, că ea-şi poate foarte bine imagina viaţa pe o corabie de piraţi. N-ar avea nimic contra să ia parte la o expediţie pirateresc㠄

„Fetele n-au ce să caute acolo", zise Marco.

„Aşa crezi tu ? Căpitanul piraţilor n-are nici o mireasă ?" întrebă Giannina mînios. „Dacă noi trei am fi pe o corabie de piraţi eu aş fi mireasa lui Giovanni". Marco era pe punctul să izbucnească în rîs batjocoritor. Dar cînd văzu obrazul fericit al lui Giovanni se stăpîni.

Vîsliră mult pe apă şi rămaseră pe loc în mijlocul lacului. Marco savura liniştea naturii. Pe străzile Veneţiei, pe canale şi în pieţe, pe cheiul unde ancorau corăbiile, era zgomotos şi tulburător, aşa încît zilele pînă la plecarea spre Murano treceau ca zborul grăbit al unui stol de păsări. În Veneţia inima lui era mereu răscolită. Aici, la prietenii lui, simţea cum neliniştea interioară dispărea. Putea să le istorisească tot ce-l tulbura. Îl ascultau cu sufletul la gură, cînd le spunea că într-o zi o să plece peste mare cu o corabie ca să-şi caute, în ţări îndepărtate, tatăl şi unchiul ; şi ei credeau cu o credinţă neclintită că-şi va îndeplini planul. Credinţa asta îl ajuta să-şi înlăture unele îndoieli, care-l chinuiau. Da, aşa era. Aici în Murano nimănui nu-i dădea în gînd să-l închidă trei zile, cînd vorbea despre ideea lui preferată. Era acum de paisprezece ani, ştia să citească şi să scrie şi aflase de la fratele Lorenzo multe lucruri interesante despre oraşele şi ţările străine. Chiar şi din conversaţiile marilor negustori care călătoriseră departe, a corăbierilor şi a cavalerilor cruciaţi prin-

sese ici și colo cîteva vorbe, care-i lărgeau noțiunile despre îndepărtatele popoare.

„Marco, unde ai plecat iar cu gîndurile ?" strigă Giannina și îl bătu prietenește pe umăr. „Alergi încă după diamant ? Azi sînteți muți ca peștii. Haideți să mergem la țărm să prindem raci !"

„Giannina are dreptate", zise Giovanni. „Vîslește la țărm, Marco".

Dar prinsul racilor nu reuși. Degeaba răscoliră jur împrejur prin apă, nici un rac nu apăru la vedere. Atunci cei doi băieți se culcară pe mal la soare, iar Giannina o luă la picior să facă rost de mîncare. În curînd se întoarse cu doi pepeni și cu un colțuc de pîine albă. Marco își scoase pumnalul, pe care îl purta mereu cu el și tăie fructele. Miezul galben și zemos era dulce și aromat.

După ce mîncară, duseră barca pînă în stuf și plecară spre vila părăsită. Voiau să se așeze pe treptele-i de piatră și să aștepte sosirea lui Paolo. Marco își scoase pantofii și ciorapii din ascunzătoarea de lîngă podul de lemn și le ducea la subțioară. Era plăcut să mergi desculț pe pămîntul încălzit de soare. Pe pajiște, la dreapta lîngă potecă, păștea o turmă de vite. Aparținea lui Messer Celsi, care chiar și fără helești, era destul de bogat ca să-și îmbrace cele două fete în brocat de mătase, ca doamnele patricienilor sau ale nobililor.

Laguna era încă tot nemișcată, doar ici și colo își încrețea oglinda cînd o fugară pală de vînt adia deasupra-i. Soarele cobora domol și liniștit spre apus. Cîntecul păsărilor părea obosit, și trandafirii sălbatici din spatele gardului își aplecau capetele.

Giovanni se așezase pe pietre și îngîna încet o melodie.

„Cîntă Giovanni" — se rugă Giannina.

Și Giovanni cîntă vechiul cîntec al celor doi pescari care plecaseră pe mare, se luptaseră cu valurile pentru viața lor, iar seara se întorseseră acasă cu o pradă bogată.

Vocea îi răsuna atît de strălucitor, luminoasă peste lagună, încît totul dispărea din jur. Melodia ajungea pînă la pescarii din larg. Ei uitau de năvoade și-și întorceau capetele spre cîntăreț, care acum stătea în picioare pe treptele albe și-și ținea brațele întinse. Paolo care se apropia cu repezi lovituri

de vîsle, lăsă vîslele să cadă şi rămase pe loc, nemişcat pe lagună. Cerul şi apa înconjurau insula ca nişte ziduri de sticlă, care păreau că răsfring sunetele.

Giannina şedea la picioarele prietenului ei şi privea fix în sus, spre el. Obrazul lui se schimbase, ochii îi străluceau mai luminoşi ca de obicei şi în jurul gurii şi al ochilor vedeai rîsul mîndru şi încăpăţînat al pescarilor, care supuneau apele cu barca lor şi care-şi dezvăluiau puterea şi curajul în vuietul furtunii.

„Giovanni cîntă". Încet de tot buzele Gianninei formară aceste cuvinte. Şi cîntecul părea pentru ea ca un miracol.

Marco stătea lîngă gardul din apropiere şi nu simţea mirosul ameţitor al trandafirilor. Privea cum cădea umbra smochinului pe pietre, vedea pe Giannina şi Giovanni şi percepea coloanele de marmoră şi oglinda de argint a apei. Toate astea aparţineau melodiei şi cuvintelor pe care prietenul său le cînta în dialectul moale veneţian. Marco simţea că-i cresc puterile. Era gata de orice eroism. Cîntecul îi inspira gînduri îndrăzneţe şi pline de curaj.

Cînd Giovanni sfîrşi, o bună bucată de vreme nu scoaseră nici un cuvînt. Ascultau apa, pe care cîntecul părea să mai răsune ca un ecou.

„Frumos ai cîntat, Giovanni", zise apoi Giannina.

Paolo, servitorul lui Marco, îşi luă vîslele în mîini şi se îndreptă spre vilă. Pescarii erau din nou atenţi la năvoadele lor, valuri mici scăldau trunchiurile de stejar ce erau bătuţi pe fundul apei ca să indice drumul corăbiilor negustorilor.

Marco îşi puse ciorapii şi se încălţă. Dădu mîna cu Giannina şi îşi îmbrăţişă prietenul.

„Minunat ştii să cînţi, Giovanni ! În curînd vin iarăşi !" Apoi sări sprinten în barcă. Paolo zîmbi prietenos copiilor şi împinse barca.

„Adio, Giannina ! Adio, Giovanni " strigă Marco, şi multă vreme le făcu cu mîna.

Peste palatele, bisericile şi colibele din Veneţia se vedea discul soarelui, albastrul luminos al aerului trecu într-un roz pal. Barca lui Marco dispăru în ceaţă vărătică.

„Vino, Giannina", zise Giovanni. „Îţi ajut să cari apă !"

Întunericul nopții se întindea peste Venența. Străzile și canalele erau numai sărăcăcios iluminate de lămpi de petrol agățate la distanțe mari, unele ardeau numai în prima jumătate a nopții pentru că setoși de cîștig arendașii petrolului îl economiseau. „Signori di notte" numiți de senat în fiecare Sestir și care conduceau serviciul de poliție și judecau hoțiile, spargerile și crimele nocturne, pedepsiseră pe mai mulți arendași ai petrolului cu simțitoare amenzi în bani, deoarece ei, prin zgîrcenia lor, periclitau siguranța politică.

Într-o noapte chiar un înalt demnitar dintre signori di notte, un judecător în materie de crimă, fusese atacat de o bandă de hoți. I-au furat mantaua purpurie și punga cu bani, și tocmai voiau să-i taie degetul ca să ajungă în posesia unui inel prețios, cînd, cîțiva muncitori de la Arsenal săriră în ajutorul nobilului domn. Hoții dispărură ca și cînd i-ar fi înghițit noaptea și judecătorul scăpă numai cu spaima.

Pe vremea asta era periculos să treci pe străzile înguste și nepavate. Cu deosebire întuneric era în Sestir di Castello în apropierea Arsenalului. Acesta era situat acolo, cu zidurile lui ca de cetate, înconjurat de jur împrejur de apă. În aceste enorme clădiri erau adăpostite cele mai importante ateliere ale orașului, în care mîinile îndemînatice ale meșterilor construiau corăbii și le echipau de la cîrmă pînă la catarg. Aici erau separate corăbiile avariate după luptele cu normazii sau genovezii. Tot aici se găsea enormul depozit de arme al orașului, aici erau adăpostite corăbii de comerț, de război și galere.

Către ora două din noapte, spre intrarea dinspre mare se apropia o barcă. Doi purtători de făclii, unul în partea din față și celălalt la partea din spate a bărcii luminau apa întunecată. Patru soldați trăgeau la vîsle în tempo egal, fără prea mare grabă. În spatele lor stătea un tînăr ofițer care se uita în sus spre cele două turnuri de pază, care flancau intrarea la dreapta și la stînga. La apelul santinelelor ofițerul dădu parola valabilă pentru noaptea aceasta, imediat apoi grila de apărare din stîlpi de stejar fu ridicată și barca alunecă fără zgomot înăuntru.

Petro Bocco unul din cei șase Patroni dell'Arsenale, care erau supraveghetorii întregii administrații a locului, nu adormise încă. Fruntea îi era brăzdată de gîndurile care îl chinu-

iau în aceste nopți cînd ca Patrone di guardia dormea într-o cameră de gardă specială.

Cînd auzi afară pași se sculă în picioare, își aranjă vesta roșie și-și aruncă pe deasupra haina violetă. După ce tînărul ofițer intră, Pietro Bocco raportă că în incinta arsenalului totul este în ordine. Expresia lui Pietro se schimbase instantaneu. Nici urmă de proastă dispoziție nu se putea observa pe fața lui. Stătu de vorbă cu ofițerul ca și cu un om care tocmai i-ar fi adus o veste bună. Pietro Bocco știa să-și ascundă gîndurile. Numai ochii cenușii își păstrară în timpul conversației strălucirea lor rece.

După cîteva minute, ofițerul mulțumit că nu se ivise nici un incident părăsi mulțumit camera de gardă și se îndreptă spre barca care-l aștepta.

Santinela de pe turnul din centru, care știa în mod precis că ofițerul e în arsenal, strigă santinele de pe celelalte turnuri, pe nume : „Dimitro !" „Ernesto !" „Benedetto !" „Danielo !" răsună prin noapte. Și de fiecare dată, cel strigat răspunse cu un puternic „Da", ca semn că nu doarme.

Zăbrelele de stejar fură ridicate și barca cu făclierii înarmați ieși din nou în noapte.

Pietro Bocco se așează în scaunul bogat împodobit cu sculpturi în lemn, își răzimă brațele pe masă și privi fix în lumina tulbure a lămpii. Așa se petrecea în fiecare noapte. Auzea strigătele santinelelor și își închipuia mersul patrulei în jurul zidurilor groase ale arsenalului. Erau gînduri ce se aflau la periferia conștientului. De fapt se învîrteau numai în jurul unui singur gînd principal și se furișau mereu mai aproape de el, ca degetele unui hoț.

Așa era în fiecare noapte, dar în expresia obrazului său, era ceva, care-ți spunea că astăzi o să se ia decizia. De unde însă apăru oboseala bruscă pe obrazul său tras, care părea și mai slăbit, din cauza bărbuței cărunte ? Erau de vină gîndurile și luptele interioare ce durau de nopți întregi ? Sau prindea putere pentru acțiunile ce avea să le întreprindă în curînd ? Pietro Bocco, Patrone dell'Arsenale, închise ochii și-și puse capul pe masă. Lumina slabă a lămpii se oglindea în geam. De departe se auzeau acum chemările santinelelor : „Dimitro !" „Ernesto !", „Danielo !", „Benedetto !". Timpul trecea nesfîrșit de încet.

Ultima afacere comercială a lui Pietro Bocco nu fusese norocoasă. Două corăbii cu sticlărie, pinzeturi şi bijuterii, căzuseră în mîinile piraţilor croaţi. La această pierdere se gîndea bărbatul singuratic din camera de gardă ? Averea lui se impuţinase. Dar negustori ca Pietro Bocco nu se lasă aşa de uşor daţi la pămînt ; ei sînt şi vicleni, tenaci, iar cînd e vorba de aur, ducaţi şi putere politică sînt gata să facă legămînt şi cu diavolul.

Pietro dormea. Capul i se rezema pe braţe, lumina lămpii îi cădea pe părul cărunt. Nu era un somn odihnitor ; după o vreme îşi ridică capul şi privi buimăcit spre geam. I se părea că vede acolo chipul băiatului pe care-l visase. Era chipul lui Marco Polo, nepotul său, pe care-l vedea pe geamul ferestrei care lucea întunecat. Mînios, îşi trecu mîna peste ochi, se întoarse şi începu să se plimbe în sus şi în jos prin cameră. Apoi deschise uşa şi strigă santinela. Acesta îşi luă grăbit sulița şi intră în cameră.

„Du-te şi adu-mi-l pe scribul Luigi !"

„Da, domnule !"

Soldatul fugi repede de-a lungul coridorului, coborî în pas normal scările, traversă apoi încet curtea spre locuinţa lui Luigi. Murmura vorbe scîrbite despre nebunia Patronului, care trezea pe nenorocitul de scrib, în mijlocul nopţii.

Hotărîrea fusese luată. Dacă toate mergeau după Pietro Bocca, în curînd va fi în posesia averii lui Nicolo Polo ; şi-atunci va avea bani suficienţi ca să-l poată determina pe distinsul Messer Morossini, magistratul elector din circumscripţia lui, să-l aleagă senator.

Senator Pietro Bocco ! Numai Marco Polo, moştenitorul cumnatului său îi mai sta în drum. Pe întoarcerea lui Nicolo Polo, nu se mai putea conta. Şi sora lui nu va supravieţui durerii cauzate de pierderea fiului ei.

Pietro îşi scoase capul pe fereastră şi privi spre nenumăratele stele de pe cer. Era o noapte dulce, o briză uşoară aducea răcoare. Stelele se oglindeau în apă, lumini mişcătoare de făclii alunecau pe deasupra. Dinspre depozitul de lemne venea un miros aromat de lemn de fag şi de brad care va fi apoi transformat de către dulgheri în vîsle şi catarge.

Senator Pietro Bocco ! Dacă va fi senator şi apoi va deveni din nou Patrone dell'Arsenale, nu va mai trebui să facă acest

umilitor serviciu de noapte. Asta va rămîne pentru ceilalți trei Patrone, care nu erau în Senat. Atunci nici măcar nu va mai fi obligat să locuiască în Arsenal, ci se va putea mișca liber pe afară și va putea găsi suficient timp să încheie diverse afaceri comerciale rentabile.

Muncitorii din arsenal porecliseră palatul din incinta arsenalului pe care-l locuia el „iadul". Și aveau dreptate cu această etichetare. Șederea în această clădire posomorîtă și incomodă nu era deloc plăcută. Al doilea palat în care locuia Paolo Frangipani, era „purgatoriul" și nu era mai plăcută decît locuința lui Pietro Bocca. Dar palatului celui de-al treilea Patrone dell'Arsenale îi zicea „Paradisul".

Pietro Bocco își amintea, cum a fost învins în lupta pentru cea mai bună locuință din arsenal, deoarece el nu putuse să ofere senatorului responsabil atîția ducați ca și ceilalți doi pretendenți. Totul depindea de bani. Și bani cîștigai doar cînd puteai echipa corăbii ca să le trimiți în porturile din Bizanț și Alexandria, de pe coastele Franței, Spaniei, Angliei, Portugaliei, a Africii de Nord și ale Asiei Mici. Aducea cel mai mare cîștig comerțul cu mărfuri din răsăritul apropiat și cel îndepărtat.

Ochii lui Pietro Bocco se aprinseră, cînd își aminti cum familii de negustori, care cu cîțiva ani înainte erau neînsemnate, se îmbogățiseră. Avînd avere ajunseseră și la o mare influență politică și erau sau membri ai senatului sau primiseră funcții bine plătite, și el fusese pe drumul cel mai bun pînă cînd nefericita afacere comercială s-a încrucișat cu planurile lui ambițioase.

Se dădu înapoi și închise fereastra, știa că din cauza acestor gînduri nu-și va găsi niciodată liniștea. Ele îl constrîngeau, mereu și iarăși mereu, să se gîndească la faptul că pentru el nu există decît această posibilitate, să ajungă repede la bani.

Afară auzi pași. Cineva bătea la ușă : scribul Luigi Farino intră ezitînd și se înclină : „Sînt aici stăpîne ! Ce doriți ?"

Pietro Bocco se îndreptă în fotoliul său. Îl privi pătrunzător pe scrib. Dar Luigi nu era dintre aceia pe care-i poți înfrica. Era cunoscut faptul că nimic nu-l putea scoate din ale sale. Pe obrazul lui neclintit nu se putea niciodată citi

dacă resimte durere sau bucurie, frică laşă sau curaj furios. El adusese lui Pietro Bocco şi celorlalţi conducători de mai multe ori servicii de încredere. Se preţuia tăcerea şi calmul lui distant.

„Şezi Luigi !" Patronul arătă spre scaunul aşezat în faţa mesei. Încerca să dea luciului rece din ochii săi un licăr prietenos. Un scurt moment se gîndi chiar să renunţe la planul său. Nu-i plăcea figura netedă, categorică şi neutră.

Dar goni repede acest gînd fugar şi zise brusc : „Un băiat trebuie să dispară !"

Scribul îl privi fix pe Patrone. Obrazul îi arăta aşa ca şi cînd cineva i-ar fi dorit „Buon giorno".

Un individ neplăcut, gîndi Pietro Bocco. Dar am nevoie de el. Zise tare : „Da, Luigi ?"

„Depinde domnule, cît..."

Pietro Bocco făcu un gest mînios cu mîna : „Tu ştii că pentru lucruri bine făcute, plătesc bani buni !"

„Băiatul trebuie să dispară, stăpîne ?" întrebă Luigi. „Cum trebuie să înţeleg asta ?"

„Foarte simplu", răspunse Patrone cu o voce aspră, „nu mai trebuie să mai apară niciodată în Veneţia sau acolo unde veneţienii au vreo influenţă !"

„Da, domnule !"

Obrazul tras al lui Pietro Bocco, cu buzele strînse şi fruntea nobilă arăta hotărît şi întunecat. Acum nu se mai putea da înapoi. Îşi scoase punga şi numără pe masă douăzeci şi cinci de ducaţi.

„Pe ceilalţi douăzeci şi cinci îi primeşti cînd ţi-ai îndeplinit însărcinarea.

Se aplecă peste masă şi rosti încet numele băiatului.

Luigi strînse indiferent banii şi se strecură afară.

GIANNINA

Gingaşa feliţă brunetă locuia cu părinţii săi într-o casă de lemn care avea şi o mică grădiniţă. Nu se întîmpla prea des să aibă liber o după-masă întreagă, acasă erau multe lucruri

de făcut. Tatăl era maistru într-o sticlărie şi muncea pînă seara. Cînd era acasă, şedea gînditor în faţa mesei şi aşeza în faţa lui mostre de oglinzi, le examina în lumina clar-obscură sau la lumina lumînărilor, privea de multe ori în ele sau le lăsa să reoglindească diferite obiecte din cameră sau de afară. Îşi bătea capul cum ar putea face încă mai frumoasă şi mai perfectă, mult căutata oglindă de Murano, pe care o lăuda însuşi împăratul bizantin.

Tatăl Gianninei examina cu ochi de cunoscător fiecare mostră, de oglindă, pe care un altul cu greu le-ar fi putut deosebi. Pentru el fiecare oglindă avea un suflet. Una era sinceră şi cinstită, alta mincinoasă şi perfidă, a treia politicoasă şi rece ca un prinţişor răsfăţat. Difereau între ele mai ales în chipul în care redau liniile şi culorile obrazului. Una lăuda şi măgulea, cealaltă îţi arăta fiecare rid, fără putinţă de tăgadă, în a treia străluceau înfăţişări splendide, dar răpea orice căldură umană.

Tatăl Gianninei vroia să facă o oglindă, care să redea nu numai înfăţişarea exterioară a figurii umane, dar şi ceea ce viaţa a întipărit pe ea. Era de felul său un om tăcut şi visător, care vorbea puţin. Aşa că îşi petrecea viaţa alături de Giannina, fiica lui, şi nu ştia nimic despre ea. Îşi fixase un scop în viaţă, ca să insufle unei oglinzi sentimente umane, şi din acest motiv uita de cei mai apropiaţi oameni care trăiau în jurul lui.

Probabil aceasta era cauza lipsei de simţire şi a avariţiei mamei Gianninei. La început fusese altfel. Sau era de asemenea posibil ca mediul din mănăstire s-o fi înrăit. Cînd se întorcea acasă, de la munca ei din mănăstire, sau din vreunul din drumurile ei misterioase, ducătoare de solii în elegantul cartier Rialto de pe Canal Grande, nu avea nici o vorbă bună pentru fiica ei. Căuta vreun pretext ca s-o poată certa, iar cînd era prost dispusă bătea fetiţa. Ameninţa adesea c-o s-o dea pe Giannina servitoare. Deja de un an de zile cerea soţului ei să-şi dea consimţămîntul, dar, pînă acum, el refuzase.

Acum Giannina împlinise 12 ani. Dar neprietenoasa casă părintească nu putuse să-i răpească copilăreasca bucurie de a trăi. Era plină de viaţă şi zburdălnicie, cînd hoinărea cu prietenii ei prin insulă. Şi Giovanni, care locuia în casa vecină, o auzea cum cînta acasă, la lucru. Părea un ciripit de pasăre.

Noaptea însă, în pat, cînd nu putea să doarmă din cauza multelor întrebări nelămurite ce-i apăreau în minte, începea adeseori să plîngă, fără nici un motiv deosebit. Așa era viața. Lumină și umbră laolaltă. Uneori ești tristă Giannina, apoi rîzi iarăși. În mica inimă omenească este loc pentru tot ce se găsește pe lume pentru soare și umbră, aur și zdrențe.

Ce frumoase fuseseră ceasurile petrecute cu Giovanni și Marco. Trecuseră deja opt zile. Giannina se bucura de viitoarea întîlnire. Dar Marco dăduse de știre că va putea veni abia la sfîrșitul săptămînii viitoare. Deci mai trebuia să aștepte zece zile.

Într-o seară mama veni mai devreme acasă : abia intră în casă, și începu s-o strige cu glas prietenos pe Giannina, care culegea caise în grădină.

„Vino fata mea, pune coșul în colț și așează-te ! Vreau să-ți spun ceva".

Giannina își privi mama cu mirare. Ce se întîmplase ? Primise oare maică-sa vreun bacșiș deosebit de mare, pentru vreo solie de era așa de bine dispusă? Tatăl încă nu era acasă. Și caisele stăteau lîngă ladă și păreau niște mici mingi de aur. Aroma lor plăcută umplea camera. Mama își căuta cuvintele. Sau i se părea doar Gianninei că-i așa ? Dintr-o dată avu sentimentul c-o să afle ceva neplăcut, ceva ce aștepta cu o teamă nelămurită de multă vreme.

„Am fost la Messer Celsi, fiica mea. Tocmai mă întorc de la Messer Celsi. Un domn sensibil și generos ! Uite mi-a dat imediat cinci țechini arvună".

Mama puse banii pe masă și se uita la ei cu ochi plini de lăcomie.

„Un domn distins și generos", repetă încă o dată încetișor. „O să fii servitoare la el !" zise ea brusc cu voce schimbată. „Capeți o rochiță frumoasă, fetița mea, Messer Celsi îți vrea binele. Nu te bucuri deloc ? Nerecunoscătoareo ! Mama ta aleargă de dimineața pînă seara, ca să te poată căpătui, și tu stai aici ca o stană de piatră. Ai uitat să vorbești ?"

Mama Gianninei se mișca aferată prin cameră, încoace și încolo evitînd să se uite la fața ei.

Fetița ședea nemișcată pe scaun, culesese caise și era fericită că era soare, fiindcă vîntul foșnea în pomi, iar în gră-

dină totul rodea așa de bine. Casa, grădina, nenumăratele mostre de oglinzi care zăceau peste tot în cameră, cîntecul lui Giovanni în vecini, fericitele ceasuri petrecute cu prietenii — totul va deveni de-acum doar o frumoasă amintire.

„O Mama mia !" suspină fetița. „Nu știi că Messer Celsi își bate servitoarele ? Messer Celsi este un om rău. Toată lumea știe lucrul ăsta, mamă !"

„Nu mai vorbi asemenea prostii fată !" zise mama supărată. „Messer Celsi este de mîine stăpînul tău. Păzește-te să-l vorbești de rău !"

Cînd tatăl veni acasă avu loc între el și nevastă-sa o ceartă, dar dură doar puțină vreme, femeia își impuse voința.

El adusese o oglindă, minunat de frumoasă, și credea că în curînd își va vedea dorințele realizate. Printr-un deosebit mijloc de cizelare voia să-i dea o fină glazură, care ar fi fost necesară pentru a putea reda cele mai delicate nuanțe și culori.

Odată și o dată fata trebuia să înceapă munca, cu cît mai devreme cu atît mai bine. Messer Celsi se interesează într-adevăr mult pentru ea. Un domn distins și generos. Ah ! uite aici caisele. Mănîncă Pietro, mănîncă !

„Unde-i ?"

„Unde să fie ? Dincolo la Giovanni, leneșa de ea !"

„Adu-o !"

Mama Gianninei se opri. Asta suna ca o poruncă, de multă vreme nu mai auzise din partea lui Pietro tonul ăsta. Fugi în grădină și își strigă fata. „Gainnina, Giannina, unde ești ? Vino repede, tata vrea să-ți vorbească !"

„Vine acum, vecină !" Obrazul blajin al lui Ernesto, constuctorul pietrar, apăru deasupra gardului viu care separa cele două grădini. „Nu fi așa de severă cu ea, Elena !" zise el cu seriozitate.

„Vezi-ți de treburile tale", răspunse înțepat mama Gianninei. „Prea de multe ori îmi sare dincolo la Giovanni. Ar trebui să bagi mai bine de seamă la asta, Ernesto !"

Giannina se strecură prin gardul viu și veni la mama ei. Își șterse lacrimile. Totul venise atît de pe neașteptate, încît nici nu putea să înțeleagă.

Tatăl ei o aștepta cu obrazul destins și o privi cercetător cu ochii lui visători.

„Ai plîns, Nini ? Odată şi odată tot trebuie să-ţi iei adio de la copilărie".

Giannina îşi îmbrăţişă tatăl şi plînse de ţi se rupea inima. El o cuprinse cu braţul şi o trase strîns spre el. „Nu plînge, Nini, nu plînge !"

Cînd se mai linişti puţin, îi povesti propria lui copilărie. „Cînd am fost de 10 ani a trebuit să merg la sticlărie. Munca era grea, micuţă Nini. Dar ştii că bunicii tăi erau pescari săraci, şi conta fiecare soldo. Omul sărac îşi cîştigă cu greu pîinea. Aşa-i asta. Tu eşti deja o fetiţă mare, ai 12 ani şi eşti frumoasă ca un trandafir. Hai, uită-te în oglinda asta ! Ei, ce zici la asta ?" Fără voia ei Giannina trebui să înceapă să rîdă cînd îşi văzu obrazul plîns, în oglindă.

„Uite-o că rîde din nou, Elena", zise Pietro către nevastă-sa.

Mama simţi că i se înmoaie inima. „Tu cu oglinzile tale, zise şi-şi şterse cu dosul palmei ochii, ţi-ai dat tot sufletul acestor oglinzi reci" şi către Giannina : „O să poţi să îl vizitezi pe Giovanni cînd o să ai liber ! Dar să nu uit, zarzavaturile..." Şi se grăbi să iasă în grădină.

„Mama nu-ţi vrea răul, Nini. O să fie toate bune".

Giannina mai ţinea oglinda în mînă. „Ce frumoasă e, Papa. Ca un izvor cînd bate pe el soarele".

Tatăl se ridică şi aprinse o lumînare. „Acum apropie-ţi tare obrazul de ea şi observă culorile din ochii tăi !"

Giannina se examină şi zise mirată : „Am ochi mari, Papa. Se uită la mine ca nişte ochi străini. Sînt negri, şi se vede în ei lumînarea, mică de tot, şi obrazul tău. Dar culorile nu pot să le deosebesc. Totul e aşa de întunecat, Papa. Dacă ar fi soare".

„Trebuie să poţi deosebi exact culorile chiar şi la lumina lumînării", răspunse tatăl.

Deja era cu toate gîndurile la oglinzile lui.

Messer Celsi era înalt şi uscăţit. O şuviţă de păr, neagră ca smoala, îi cădea mereu pe frunte, îi devenise un tic, ca-n fiecare clipă s-o dea înapoi, aşa că te minunai că pe lîngă ocupaţia asta, mai găsea vreme să-şi rezolve nenumăratele lui afaceri.

Avea păşuni cu turme de oi, vaci şi boi binehrănite, pe ogoarele lui se cocea grîul auriu, şi în grădinile lui se recolta în fiecare dimineaţă zarzavaturi care erau duse cu bărcile în

tarabele de legume din piața St. Marco sau la Ponte de la Moneta.

Messer Celsi domnea peste un cîrd de argați și servitoare. Era un stăpîn aspru care-și băga nasul în toate, care-și bătea servitoarele, de cîte ori îi trecea prin minte. Pe lîngă pămînt mai avea o casă scumpă, zidită din cărămizi, așezată pe un fundament de pietre necioplite și o sticlărie în care se confecționa sticlă pentru geamuri și pentru oglinzi.

Cele două fete ale lui, Giulietta și Angela, erau grase și frumoase și trăiau mereu cu preocuparea cum ar putea să se îngrașe mai mult.

Messer Celsi mergea în fiecare zi la biserică și aprindea multe lumînări în cinstea sfinților.

Era un tablou distractiv cînd perechea, îmbrăcată ca niște patricieni venețieni, trecea în trăsură spre biserică ; el drept și țeapăn ca un băț, iar Signora mică și rotundă, cu o bărbie dublă care-i atîrna pînă la colierul de perle.

De fapt era lucru de mirare că Messer Celsi, cu tot traiul lui îmbelșugat, rămînea așa de slab. Mînca cu plăcere claponi grași și bea vinuri franțuzești, grecești sau spaniole. Claponul trebuia să fie gătit într-un anume fel, special, interiorul umplut cu ceapă și tot felul de alte ierburi condimentate și bine fripte pe frigare. Iar penele de pe cap nu trebuiau să fie smulse și nici pîrlite.

Giannina nu știa acest lucru. Servitoarea nu-i spusese nimic despre așa ceva. Probabil era supărată, fiindcă cea nouă lucra din prima zi în bucătărie. Giannina plină de rîvnă și cu groază permanentă de a nu face ceva pe dos, pusese de foc, adusese apă, învîrtise la frigare și stropise cu grăsime pasărea. Mirosea în bucătărie ca într-o rotiserie din Piazza. Fumul îi pișca ochii așa că abia mai putea vedea ceva. Nu era deloc atentă ca penele de pe capul claponului să nu fie pîrlite, din contră, își dădea toată silința să le ardă de tot.

Cealaltă servitoare de la bucătărie arunca din cînd în cînd o privire spre foc și vedea bine ce făcea Giannina. După o vreme, cu ipocrizie, își lovi palmele laolaltă îngrozită : „O, Giannina ce-ai făcut ? Penele de decor, frumoasele-pene de pe cap ! Stăpînul o să fie furios. Trebuie să mă duc să aduc apă !"

Cu astea, dispăru și timp de o jumătate de ceas nu mai reveni.

Giannina se uită după ea dînd mirată din cap, dar nu avu timp să se minuneze de această ciudată purtare a servitoarei. În aceeași clipă intră Messer Celsi în bucătărie și zise bine dispus : „Na, ce face claponașul meu ?"

Își dădu înapoi șuvița de păr și aspiră cu ochii închiși delicioșul miros al fripturii. Apoi se apropie de frigare și imediat dispăru buna lui dispoziție, ecoul unei bune afaceri pe care o făcuse cu negustorul de vite, transformîndu-se într-o sălbatică furie și țipete stridente.

Giannina observa cu îngrozită mirare cum i se umflă vinele de la gît și cum devine stacojiu la față.

„Ce-ai făcut ?" strigă la ea. „O, tu ticăloaso, leneșo, hoață cu ochi negri, ce-ai făcut cu claponașul meu ? Te omor, tu..." Se înecă ca și cînd n-ar mai fi avut aer. Ceva înfiorător se întîmplase ! Servitoarea asta spurcată avea îndrăzneala să-l facă să-și mănînce claponașul fără penele de pe cap.

Messer Celsi ridică mîna și lovi cu toată puterea în obrazul îngrozit al fetiței.

„Piei din ochii mei, hoață ! Afară la cîmp !"

Cu toată uscăciunea lui, era un om puternic. Devii puternic cînd mănînci claponi și mai ales cînd aceste animale îndopate sînt servite cu podoaba de pene pe cap.

Giannina merse clătinîndu-se spre masă și se prinse bine de marginea ei. A doua lovitură aproape că-i răpi auzul, a treia lovitură și loviturile de picior nu le mai simți deloc. Și claponul se frigea voios pe frigare. Deveni maron închis și crocant și mirosea a mirodenii și ulei de prima calitate. Era Messer Celsi un domn sensibil și mărinimos ?

Frumoasa și plinuța Giulietta privi în bucătărie, își văzu tatăl furios și fetița întinsă pe jos.

„De ce te enervezi așa de tare, tăicuțule ? Ah, da ! Cu servitoarele omul are multe necazuri !".

Giannina nu simțise niciodată pînă atunci o ură asemănătoare în inimă. Lăsă claponul înfipt în frigare. N-are decît să se ardă și să umple odăile de miros. Fugi ca și cînd ar fi fost urmărită din casă, nu răspunse la nici o întrebare. Fugea undeva departe, undeva, unde nu mai erau oameni. A lovit-o

ca pe un animal : obrajii îi ardeau, buzele îi erau umflate, urechile o dureau. Pe malul heleşteului se lăsă să cadă în iarbă. Inima îi bătea să se rupă.

Ochii ei împăienjeniţi de lacrimi priviră prin coroana unui arbore cerul şi norii albi.

„Odată şi o dată se sfîrşeşte şi copilăria", spusese tatăl.

„Priveşte în oglinda asta, Nini", şoptea o voce. Ce ochi frumoşi ai. Poţi să deosebeşti culorile ? Sînt ca o insulă întunecată de chiparoşi într-o mare argintie. Nini nu trebuie să plîngi. O dată şi o dată se sfîrşeşte şi copilăria".

Era vocea lui Giovanni. Dar Giovanni nu era cîtuşi de puţin aici. Toropită Giannina se ridică, văzu heleşteul, iarba, arborii şi simţi căldura şi vîntul.

Abia acum îşi dădu seama ce se întîmplase. Bestia o lovise şi ea nici măcar nu ştia pentru ce. Ce făcuse oare ? Îşi aducea aminte nelămurit de obrazul Giuliettei. Giannina smulse cu o furie crescîndă cîteva smocuri de iarbă din pămînt.

„Înghiţitor de claponi ! Înghiţitor de claponi !" strigă ea peste heleşteul liniştit. Şi-apoi încă o dată : „Înghiţitor de claponi".

O broască sări speriată în apă. Mirosea a mlaştină, a trestie, a peşte.

„Dracul să te ia Messer Celsi !" zise printre dinţi, dar se opri imediat înspăimîntată. Se va întuneca cerul sau se va deschide pămîntul ? Se uită speriată în jur. Nu se întîmplă însă nimic.

Copacii se legănau în vînt.

Giannina era singură, cu ura ei.

UN CERŞETOR ADUCE O SCRISOARE

Dangătul clopotului de pe Turnul San Marco răsuna dulce în aerul dimineţii. La Trotteria chema pe membrii Marelui Sfat şi pe Senatori la o şedinţă. El răsuna timp de o jumă-

tate de oră și cînd se stingea ecoul ultimului dangăt. în Palatul Dogilor ușile sălii de ședință erau închise. Cel ce întîrzia, nu mai putea să intre. Anul acesta marele Sfat era format numai din 318 membri. De fapt după constituție erau prevăzuți 480, care trebuiau să fie aleși de către 12 mari alegători, din cele mai nobile și puternice familii, din cele șase șestieri ale orașului. De data asta aleseseră doar 318, pentru că voiau să îndepărteze de la putere familiile de mai mică importanță.

Poporul nu mai avea amestec în alegerea conducerii. Dogele și Senatul, care de fapt aveau puterea executivă, erau aleși de către membrii marelui Sfat. Douăzeci și șapte de familii aveau 242 reprezentanți în marele sfat. Douăzeci și șapte de familii în fruntea cărora : Contarini, Quirini și Dandolo, Morosini, Michieli și Falieri, erau cei ce hotărau soarta orașului. Douăzeci și șapte de familii care se luptau între ele, urzeau conspirații, îndepărtau din drumul lor pretendenți incomozi la posturile importante din stat. Douăzeci și șapte de familii se sileau să-și trimită reprezentanți în Signoria din care făcea parte dogele, cei șase mari sfetnici ai săi și cei 3 președinți ai Quaranti-ei — care exercită jurisdicția penală.

Dangătul clopotului din turnul San Marco umplea aerul dimineții. Nobilii încălecau, caii sau catîrii, sau intrau în bărcile mai mult sau mai puțin strălucitor împodobite, care stăteau gata.

Porțile palatului dogilor erau larg deschise. Se strînsese un cîrd de cerșetori, îmbrăcați în zdrențe, ce-și arătau rănile scîrboase. Dacă vreun membru al Sfatului venea peste piazzetta, îl înconjurau ca un stol de animale flămînde și nu mai dispăreau pînă cînd nu li se arunca pe pasajul pieții cîteva monezi. Atunci începea o luptă sălbatică care uneori îi lăsa pe cei mai slabi, lați, pe pavaj, văietîndu-se. Nimănui nu-i pasă de ei. După ce-și veneau puțin în fire, se tîriiau pînă pe chei, unde cerșeau o mică pomană de la hamali și marinari. Mii de cerșetori trăiau în puternicul și înfloritorul oraș Veneția, regina orașelor norditaliene. În apropierea palatului dogilor, lîngă Ponte della Paghia stăteau animalele de călărie ale nobililor păzite de servitori.

Marco Polo își părăsi locuința, salută pe Senator care tocmai trecea călare pe lîngă el, aruncă o privire fugară înspre

balcon şi plecă repede mai departe. Cu o seară înainte, pe cînd se întorcea de la fratele Lorenzo, întovărăşit de credinciosul Paolo, primise în mod ciudat o scrisoare. Un cerşetor îmbrăcat în zdrenţe pestriţe, de catifea, în şi postav ţesut cu fir, s-a strecurat isteţ pe lîngă Marco şi, fără să fie văzut de Paolo, i-a strecurat în mînă o scrisoare. În scrisoare Marco era rugat ca, în ziua următoare, să vină, în orele dimineţii, într-o mică tavernă în spatele Piazza. Acolo, va primi o ştire importantă. Scrisoarea nu trebuia s-o arate nimănui şi să nu-şi ia nici un însoţitor.

Marco avea un sentiment neplăcut cînd îşi amintea de obrazul cerşetorului. Aproape era tentat să se întoarcă ca să-l roage pe Paolo să-l urmărească de la distanţă, dar din nou îl tenta aventura, aşa că merse singur, dar se hotărî să fie pregătit la orice. În secret spera că va primi o ştire despre tatăl şi unchiul său.

Taverna era situată într-una din străduţele pline de cotituri din piaţa oraşului. Nu avea cîtuşi de puţin o faimă bună. Aici inoptau saltimbaci şi ghicitori ambulanţi, comedianţi decăzuţi, cerşetori şi scholari — oameni care călătoreau din oraş în oraş, ca să-şi arate cunoştinţele, şi într-un fel sau altul să cîştige cîţiva soldi pentru viaţa lor mizerabilă. Chiar şi marinari, care dezertează de pe corăbii străine, stăteau uneori ascunşi aici pentru cîteva nopţi. Dar aceştia erau, în general, oaspeţii cei mai nevinovaţi, ei îşi cîştigau viaţa cu mijloace oneste, bineînţeles se găseau printre ei şi din aceia care nu se sfiau să dea o lovitură într-o pungă bine garnisită şi erau gata, pentru cîţiva arginţi, să ducă la îndeplinire cele mai criminale însărcinări.

Mai găseai acolo şi un anumit gen de haimanale, numiţi Bulis, care-şi făcuseră din tavernă locul preferat de întîlnire. Stăteau în serviciul unor persoane suspuse, care se îngrijeau de întreţinerea lor, şi cărora le plăteau prin serviciile ce le aduceau. Luptele secrete pentru putere a familiilor nobile erau duse cu orice mijloace. Un semn din partea stăpînilor lor era suficient să pună pe Bulis în mişcare.

Zbirii priveau la cele ce se întîmplau în tavernă, de cele mai multe ori, cu indiferenţă, doar ştiau şi ei că mai marii lor nu ar fi fost de acord dacă şi-ar fi luat prea în serios meseria.

Dar ospătăria avea și clienți domni de cinste, de care ospătarul, bondoc și țeapăn, era foarte mîndru. Așa, din timp în timp, apărea onorabilul scrib, de la Arsenal, Luigi Farino, ca să bea cîte un păhărel de vin, sau ca să ducă cu ospătarul, în odăița din fund, cîte-o conversație. Chiar alaltăieri fusese în tavernă. Firește n-a stat mult, n-a băut nici măcar un pahar de vin, a schimbat doar cu ospătarul cîteva cuvinte, străduindu-se, vizibil, să nu fie văzut de prea multă lume.

Dangătul Trotteriei amuți, fără ca Marco să bage de seamă, din cauza multiplelor zgomote. Se învîrtea sprinten prin învălmășeala din piața de pește. Negustorii te îmbiau cu strigăte puternice : „Frutti di mare" — fructele mării : sepii, octopozi, languste, calamaretti, enorme grămezi de raci, cu pești mari și mici, de forme ciudate. Mirosea a mare și mlaștină, și a plante de apă ; ciinii scotoceau prin murdăria din spatele gheretelor ; servitoarele, care făceau cumpărături pentru stăpînii lor, se tîrguiau cu negustorii ; doi călugări franciscani, fără să privească nici în dreapta nici în stînga, treceau prin învălmășeală în asprele lor rase cafenii, cu picioarele goale în sandalele sure de praful străzilor și ulițelor.

Marco fu fericit cînd ajunse, trecînd peste Ponti della Paglia și pe lîngă catîrii și caii membrilor marelui sfat, în Piazzetta. Simți brusc că-i este foame și-și cumpără, de la un negustor de castane prăjite, fructele gustoase și bine rumenite.

Nu departe, pe canalul San Marco erau cîteva corăbii care așteptau fluxul ca să poată ieși, din canal, în mare. Pe catargele lor fluturau mîndrele pavilioane cu leul ce avea obrazul blînd al Sf. Marco. Ca un sicriu roșu, în mijlocul lor, era galera criminalilor, închisoarea celor ce se aflau în serviciul maritim al Republicii Venețiene.

Vîntul adia proaspăt și umfla pînzele cenușii, cafenii și galbene ale bărcilor pescarilor, vameșilor și zbirilor.

Marco era, cu totul, scufundat în priveliștea vieții ce se desfășura pe apă. Pînzele se zbăteau ca aripile păsărilor, peste apa încrețită în valurile strălucind în culori șterse. O voce tremurătoare îi ajunse pînă la ureche : „Sînt un om sărman și bătrîn, o Domnule, dă-mi o pomană. Încă n-am mîncat nimic, o nobile domn. Dă-mi ceva ca să nu mor de

foame !" Zdrenţărosul cerşetor îşi întinse rugător şi pofticios mîinile. Marco îi dădu castanele rămase şi culese o mie de mulţumiri şi binecuvîntări care-i proroceau o viaţă lungă şi o intrare sigură în paradis.

Nu mai exista alt oraş la fel ca Veneţia. Marco, care încă nu fusese mai departe de Fusino, Mestre şi Padua simţea adînc, în sinea lui, că Veneţia este ceva unic, ceva minunat, o perlă între oraşe cu lumini aurii şi puternice şi cu umbre posomorîte şi ameninţătoare, iubită şi temută, un oraş puternic, harnic, nemaipomenit de bogat şi nemaipomenit de sărac, pe care marea îl rodea cum roade castorul un trunchi de copac ; pe care marea îl servea ca un diavol ce revărsa asupra lui aur şi marmoră, aramă şi strălucire şi care, totuşi, în acelaşi timp, îşi freacă rînjind mîinile, pentru că ştie că toată bogăţia clădită pe sute de mii de trunchiuri de stejar şi bazată pe puternice bolţi şi scrinuri secrete, sculptate din lemn scump şi din fildeş, într-o zi va cădea pradă apei necontenit la lucru. Dar astăzi Veneţia trăia, înflorea ca un tînăr ce se apropie de vîrsta bărbăţiei ; era înzestrată cu cele mai bogate daruri ale naturii, clocotind de viaţă, strălucind ca o minune de frumuseţe.

Trei mauri, servitori ai tînărului Messer Morosino, trecură pe lîngă Marco. Liorelele, pe care le purtau, erau la fel de bogate şi multicolore ca mozaicurile din biserica San Marco sau din Palatul Dogilor. Cerşetorul, de la care primise Marco scrisoare cu o zi înainte, fusese îmbrăcat în zdrenţe întreţesute cu fire de aur şi argint, sărac şi pestriţ ca viaţa de pe străzi, canale şi pieţe.

Paolo, servitorul credincios al lui Marco, îşi urmărea neobservat stăpînul. Se ascunsese sub arcadele palatului dogilor şi observa cum tînărul stăpîn privea peste ape-şi nu reuşea să se despartă de priveliştea ce i-o înfăţişau corăbiile. Atenţia lui Paolo fu distrasă, tocmai cînd Marco plecă, de un copil, care trecu în goană pe lîngă el. Nu cumva ăsta era Giovanni, prietenul lui Maro, din Muranos.

„Giovanni, strigă Paolo mirat..: Giovanni, încotro aşa grăbit ?"

Copilul se opri. Cînd îl văzu pe Paolo se repezi la el şi-i spuse agitat : „Ce bine că te întîlnesc Paolo". Gîfîia şi trebui mai întîi să-şi recapete suflul, ca să poată vorbi mai departe.

„Paolo, bunul meu Paolo, trebuie neapărat să vorbesc cu Marco. Spune-mi unde e Marco ? Am fost acasă la el și Maria mi-a spus c-a plecat. Înțelege, Paolo, trebuie să vorbesc imediat cu Marco. Nu știi ce s-a întîmplat ?"

Paolo își trecu brațul în jurul lui Giovanni : „Dar ce s-a întîmplat ? De ce ești așa de agitat ? Uite, acolo este prietenul tău Marco. Nu trebuie să bage de seamă că-l urmăresc..."

Dar cînd Paolo arătă spre locul unde se afla Marco cu cîteva clipe mai înainte, observă că acesta era gol.

„Unde poate fi, Giovanni ?" întrebă el nedumerit.

„Acolo, cotește spre piața de ierburi. Vino, Paolo !"

Se grăbiră prin învălmășeala de negustori, cerșetori și hoți de buzunare pe Piazzetta, nelăsîndu-se impiedicați de nici un obstacol. Giovanni se strecură grăbit înainte și observă cum prietenul coti într-o străduță îngustă și întunecoasă. Unde vroia oare să meargă ? Giovanni și Paolo se priviră întrebător. Avură dintr-o dată neliniștitorul sentiment că un pericol iminent îl amenință pe Marco. Giovanni uită de ce fugise ca urmărit de diavoli de la Murano spre Rialto.

Cînd ajunseră în cele din urmă la intrarea ulicioarei, îl văzură, spre marea lor ușurare, pe Marco plimbîndu-se domol în sus și în jos, ca și cînd ar fi așteptat pe cineva.

Aerul între cele două șiruri de case sărăcăcioase acoperite cu paie mirosea a apă stătută și a gunoi, ce stăteau în grămezi în fața intrărilor caselor de pe partea stîngă. În afară de Marco nu se zărea suflet de om. La capătul ulicioarei se afla o casă de piatră acoperită cu paie, ce putea fi recunoscută că e o tavernă, prin șarpele din fier forjat ce-i servea de emblemă.

„Eu rămîn aici", zise Paolo în șoaptă. „Stăpînul nu trebuie să știe că l-am urmărit".

Clopotele băturâ ora nouă.

Un bărbat vînjos, de statură mijlocie, ieși din tavernă, se uită liniștit în toate direcțiile și înaintă cu pași furișați spre Marco.

Ospătarul își scoase capul pe ușă, dar și-l retrase imediat.

„Vino fiule", zise el către un bețiv care voia să iasă pe ușă pe lîngă el, „afară nu se întîmplă nimic". Cu mîinile-i

puternice îl prinse de amîndouă brațele și-l duse ca pe o păpușă înapoi, în crișma cu aspect de pivniță.

„Șezi fiule, mai capeți un vinișor".

Cei patru cheflii, ce ședeau la masa de lîngă butoi, se certau așa de aprins la jocul cu zaruri, încît nici unul nu observă incidentul, mai ales că bețivul era mulțumit că zgîrcitul ospătar l-a invitat să mai bea. „Marco, Marco !" strigă Giovanni. Fugi cu salturi repezi spre prietenul său.

Bărbatul își încetini pașii. „Drace !" scrîșni el „ce caută aici cocoșatul ăsta". Mîna lui cuprinse pumnalul din buzunar.

„Giannina a dispărut, Marco !", zise Giovanni. „A plecat de ieri. Nimeni nu știe ce i s-a întîmplat".

„A dispărut Giannina ?" întrebă Marco mirat.

„Dă-te la o parte din drum, broască cocoșată !", strigă omul aflat lîngă cei doi băieți, și-l împinse pe Giovanni de piept, așa că acesta zbură pînă în zidul casei.

Marco stătea ca paralizat pe loc și-l privea pe Giovanni care căzu lîngă casă, cu obrazul schimonosit de durere. Giannina dispăruse ? Vorbele astea îl zăpăciseră.

În mîna omului luci un pumnal.

„Marco !" strigă Giovanni, se catapultă cu picioarele din zid. Ca o pisică sări în spatele omului trăgîndu-l cu putere de păr, înapoi. În felul acesta Marco se putu feri de lovitura de pumnal. Omul căzu pe burtă și-l scutură cu putere pe Giovanni din spate și sări din nou în picioare.

„Ciine spurcat" scrîșni Paolo, la numai cîțiva pași distanță. Strigătul lui Giovanni îl adusese la fața locului.

Omul își scăpă pumnalul, fugi ca gonit de diavol prin străduță și dispăru după un colț. Paolo îl urmărea.

„Vino", zise Giovanni. „Trebuie să dispari repede de aici". Îl trase pe Marco, care stătea nehotărît, de braț.

„Paolo n-are nevoie de noi acum" zise el, „termină el singur cu criminalul. Tu trebuie să dispari de aici, Marco."

Giovanni ridică pumnalul și-și trase prietenul după el. În apropierea pieței de plante medicinale stătură pe loc ca să-l aștepte pe Paolo. Vederea atîtor oameni îi liniștea. Marco părea abia acum că se trezește din amorțire.

„Ce noroc că ai venit, Giovanni", și se înfioră amintindu-și obrazul schimonosit al bărbatului ce se repezise la el cu pum-

nalul ridicat. Dacă totul s-ar fi sfîrșit, n-ar mai fi mers niciodată la Murano, niciodată n-ar mai fi putut vedea marea care-l chema strălucind în toate culorile cerului. Țeapăn și însîngerat i-ar fi zăcut trupul în murdăria uliței. Giovanni, prietenul său l-a salvat, ca printr-o minune a apărut tocmai la timp.

„Giovanni", zise Marco, „ca o săgeată i-ai sărit în gît, într-adevăr ca o săgeată !"

Ochii lui Giovanni se întunecară. Părea să nu fi auzit cuvintele prietenului. „Broască cocoșată", spusese criminalul. Brusc își scoase pumnalul din buzunar.

„Dar ce e cu Giannina" ? întrebă Marco. Își puse mîna pe umărul prietenului. „Spune, Giovanni, ce-ai povestit tu despre Giannina ?"

Giovanni îl privi absent. Brusc simți cum crește în el spaima pentru Paolo. „Trebuie să-l ajutăm pe Paolo !" zise. „Repede, Marco !"

Fugiră înapoi. Dar cînd voiau să cotească pe lîngă tavernă, Paolo le venea deja înainte. Răsufla repede, obrazul îi strălucea de sudoare.

„A dispărut ticălosul", zise gîfîind. „Nu l-am mai văzut. A fugit ca un diavol. Haideți să dispărem de-aici. Veniți !"

„Bine că ești iarăși aici, Paolo", zise Marco, și-și îmbrățișă servitorul, puternic și lat în umeri.

„Am tras o spaimă de moarte cînd nenorocitul a sărit pe dumneata", Paolo își șterse sudoarea de pe frunte.

Giovanni își pipăi cu grijă brațul drept cu care se lovise de casă.

„Te doare ?" întrebă Marco îngrijorat.

Giovanni dădu din cap că nu. Se așezară pe o bancă de piatră. Pe chei hamalii încărcau corăbiile. Cărau, în lung șir, lăzi de lemn încărcate cu mărfuri, cu sticlă de Veneția și saci cu sare, peste pasarela care se clătina. Un scrib nota, serios, fiecare bucată, înainte ca ea să dispară în magazia corăbiei. În spatele catargelor cu pînzele ridicate se puteau vedea casele, bisericile și grădinile din San Giorgio. Pe cer plutea un munte de nori albi. Pe trunchiurile de stejar, ce indicau drumul spre canalul San Giorgio, se odihneau pescărușii albi.

„Asta e scrisoarea care v-a chemat în acest loc rău famat ?" întrebă Paolo. „Ciudat !" Ţinea scrisoarea în mîinile lui mari şi examina gînditor literele scrise îngrijit. Marco citise textul şi le-a povestit cum a ajuns scrisoarea în mîna lui.

Dar acum toate acestea îşi pierduseră importanţa : groaznica ştire că Giannina dispăruse, le prindea toată atenţia. Întîmplarea din strîmta ulicioară pălea, ca şi cînd s-ar fi întîmplat cu săptămîni în urmă.

„Trebuie s-o căutăm", zise Marco. „Imediat !".

„Dar unde oare ar putea să fie ?" întrebă Paolo şi-i privi nedumerit pe amîndoi.

URSUL DRESAT

De cîteva zile nu mai căzuse strop de ploaie. Şoseaua spre Padua se întindea pustie în lumina puternică a soarelui. O trăsură trasă de doi cai de rasă, din grajdurile Dogelui, ridicau nori de praf, ce se despărţeau în dreapta şi stînga şoselei şi-apoi cădeau pe iarbă.

Pe o movilă, aproape de drum, era o mică capelă. În faţa intrării din fier forjat şedea Giannina şi privea cu ochi stinşi după trăsură. Praful o învălui, îi intră în nas şi în urechi, i se aşeză pe părul ce-i cădea în neorînduială pe obraz, îi pişcă ochii.

Dormise peste noapte într-un stog de fîn. Se trezise dimineaţa tîrziu, cam ameţită, şi se spălase într-un pîrîiaş. Apoi, o luase mai departe. Cîteva ţărănci, ce greblau iarbă, i-au dat vin, pîine şi brînză, de capră, şi ar fi vrut să ştie de ce merge fetiţa pe şosea aşa singură şi fără să fie îmbrăcată de călătorie. Ea le spuse că merge la Padova la unchiul său şi nu trădă faptul că fugise.

Nu se va mai întoarce niciodată la Messer Celsi. Giannina se rezemă de pietrele fierbinţi ale capelei şi-şi şterse praful din ochi. Era obosită şi s-ar fi culcat, puţin, la umbră, dar trebuia să meargă mai departe, pentru că-şi propusese să

ceară adăpost într-un sat aproape de Padua, iar în dimineața următoare să meargă în oraș.

O căruță, trasă de doi boi, trecu încet pe alături. Țăranul ședea pe scînduri, și-și lăsase picioarele să-i atîrne și privea în gol. În depărtare se vedeau casele unui sat. Chiparoșii tăcuți și întunecați îi amintiră Gianninei de cimitirul de la San Michele. Simți furișîndu-se în inimă o durere ascuțită, care apoi îi cuprinse tot corpul. Închise ochii și se lăsă pradă durerii. Se ridică ca în somn și se întinse în umbra zidului. Voia să doarmă puțin și să uite de toate mîhnirile. În curînd respira adînc și regulat. Nimic din aspectul ei exterior nu trăda neliniștitoarele vise ce puseseră stăpînire pe ea.

Își culcase capul pe brațul drept, părul ei negru îi acoperea fața, iar picioarele-i bronzate treceau de umbra zidului, și erau încălzite de soare.

Giannina visează. Îl aude cîntînd pe Giovanni. Fluxul a acoperit treptele vilei și se ridică mereu. Cerul este acoperit cu nori amenințători ce se fugăresc. O furtună biciuiește apa, ce îi ajunge lui Giovanni pînă la genunchi, jur împrejur e numai apă, ploaia cade deasă. Dar mai puternic decît urletul furtunii și a vîntului, răsună vocea lui Giovanni. Pe Giannina o cuprinde o nețărmurită frică. „Apa ! Giovanni !" Nu-și mai poate vedea prietenul, valurile se închid peste el... „Uite, Giannina, îți dăruiesc o oglindă de argint curat. Ai visat. Doar soarele strălucește Giannina — nu vezi ce strălucitor e ?... Cît de mari sînt ochii mei Papa ?" Îngrozită scoate un țipăt. Vede în oglindă obrazul schimonosit de mînie al lui Messer Celsi, el își dă înapoi, cu un gest brusc, meșa de pe frunte și strigă : „Ce-ai făcut hoață, cu claponașul meu ? Casa arde. Ajutor, casa arde". Giannina vrea să arunce oglinda, dar nu-și mai poate mișca brațele. Degetele lui Messer Celsi o prind de gît și încep să strîngă...

Pe șosea se apropia de capela de piatră o tovărășie ciudată : un bătrîn voinic, cu un obraz ridat și cu o barbă neagră amestecată cu fire argintii. Era sărăcăcios îmbrăcat și purta o pălărie galbenă cu o foarte frumoasă pană. Obrazul lui semeț de țigan, cu nasul coroiat trăda faptul că nu era italian de origine. Pe umăr avea o mică maimuțică, îmbrăcată cu niște pantalonași roșii de catifea și o jachetă galbenă. Cînd

voi să se întindă după un fluture, ce zbura pe aproape, ca cît pe aici să cadă, dar în ultima clipă se agăță iar, de gîul stăpînului ei.

„Nu face prostii, Pippino" zise bătrînul. Se opri și-și dădu pălăria pe ceafă.

„Ei, Herkules, mai poți merge ?" întrebă întorcîndu-se. „Cald astăzi, bătrîne prieten, ai ? Așteaptă încă puțin, acolo la capelă poposim,"

Herkules, un urs cafeniu, cu ochi triști și de înălțimea unui om, dădu din capul lui mare, ca și cînd ar fi înțeles vorbele stăpînului său.

Bătrînul prinse din nou oiștea căruței, care mai mult semăna cu o colivie pe roate, și trase de frînghie ca să silească ursul să meargă mai departe. Herkules păși obosit pe lîngă el. Lacătul de pe zăbrelele groase ale înaltei cutii bocănea. Pippino caută, cu degete pricepute, un purece.

Doi studenți, în drum spre universitatea din Padua, i strigară bătrînului cîteva glume și-i atraseră atenția că a fi timpul să-i schimbe lui Pippino pantalonii. Se udase, uitînd de el, în zelul lui de-a prinde pureci. Făcu o mutră nenorocită cînd stăpînul său îl certă, și nu știa, de rușine, încotro să se mai uite.

Lîngă capelă, caravana se opri.

„Așa Herkules, acuma îți dau puțin drumul. Rămîi frumos aici în apropiere, imediat îți dau ceva de mîncare. Și ție, frățiorule, să-ți scoatem întîi pantalonii. Tu rămîi legat că altfel, o ștergi".

Pippino zburda de fericire, c-a scăpat de incomodele lui haine. În timp ce bătrînul deschidea colivia, ca să scoată de mîncare, Herkules fugi în jurul capelei și rămase pe loc mirat în fața fetiței adormite.

Ursul abia împlinise un an cînd ajunsese în mîna omului. Nu mai știa nimic de înalții munți Carpați cu pădurile lor tăcute și întunecate, care odinioară fuseseră patria lui. Atît cît putea să se gîndească în urmă fusese mereu înconjurat de oameni, care-i cereau să se rotească pe două picioare, în cele mai ciudate mișcări, după tactul bătut de o mică tobă.

Herkules se obișnuise cu faptul că trebuia, cu un inel petecut prin nas, să călătorească din țară în țară și să danseze. Era fericit că găsise în bătrînul țigan un stăpîn, care nu se purta prea rău cu el.

Oamenii din bazarele orientului, sau de la tîrgurile sau nessele Spaniei, Franței, Germaniei și Italiei, fuseseră adesea răi cu el, atunci cînd, după obositorul dans al necruțătoarei tamburine, nu mai putea. Herkules, în lunga lui viață, ajunsese la concluzia că cel mai bine e să îndeplinești toate dorințele oamenilor.

Își aducea aminte de întîmplarea din portul Alexandria. Atunci aparținea unui arab tînăr și iute la mînie, care nu se gîndea la altceva decît să cîștige mai mulți bani și-l făcea să danseze de dimineața pînă seara. Într-o după-masă, trebui să-și arate priceperea într-o piață publică, înconjurat de spectatori beți și zgomotoși : era atît de vlăguit, încît abia putea să se ridice în picioare. Soarele strălucea nemilos de fierbinte. Îl făceau să se ridice după bătaia tamburinei și clinchetul clopoțeilor și-l obligau să se legene și să se rotească în dans. Chiar și catîrilor și cămilelor, ce se aflau în celălalt capăt al pieții, le era milă de el și scoteau răgete tînguitoare. Dar oamenii voiau să le îndeplinească vrerea. Stăpînul lui trăgea așa de tare de inelul din nas încît el, de durere, se ridica.

Negustorii își lăsau din ochi covoarele, fructele, șiragurile de mărgele, oalele și armele bine ascuțite ca să vadă spectacolul. Unii îi înjurau cruzimea, alții însă, indiferenți la durerile animalului, îl înfuriau mai mult pe stăpînul ursului prin strigăte ațițătoare. El îl izbea pe Herkules cu lovituri de picior ; cînd nici acest lucru nu mai ajută își scoase cuțitul și împunse ursul de patru ori în coaste. Sîngele curgea peste blana cafenie și murdară. „Joacă ursul, dracului", strigă arabul lovind sălbatic în tamburină.

„În curînd o să danseze !" strigă un privitor, beat, rizînd și lovindu-și coapsele.

Herkules nu mai simți nici o durere cînd se ridică și cînd, cu o singură lovitură de labă, își doborî călăul. Tamburina zbură în mulțimea privitorilor, care îngroziți se dădu la o parte. Herkules își pierduse orice stăpînire de sine : fugea

după oamenii care urlau ; dărîmă o baracă de lemn cu olărie zăpăci şi încurcă catîrii şi cămilele, fugi prin uliţele pustii d oameni şi găsi, condus de steaua lui bună, ieşirea din oraş

Herkules ştia că e în joc viaţa lui, pentru asta îşi dădea si linţa să scape din apropierea oamenilor. Într-o pădurice s culcă şi-şi petrecu noaptea. Zile întregi rătăci prin ţară. Găse doar puţină hrană, şi, astfel, se hotărî în cele din urmă s caute din nou oamenii. Merse şi intră în satul cel mai apro piat, care era alcătuit doar din cîteva case. S-a lăsat cumint prins şi închis într-un grajd. Era aşa de prăpădit că dorm aproape două zile şi două nopţi. Între timp înghiţea tot c i se turna în troacă.

Întîmplarea a vrut ca tocmai în acest timp, bătrînul ţiga cu Zuzika, nepoţica lui de opt ani, şi cu maimuţica să treac prin sat. Venea de la Cairo şi era în drum spre Ierusalim Cumpără ursul cu puţini bani, şi-l luă cu el în lungile lui că lătorii prin lume.

Acum viaţa devenise mai frumoasă pentru Herkules. Mic Zuzika iubea ursul blajin şi se îngrijea să fie bine îngrijit şi-l dădea pe ascuns din dulciurile pe care le primea, uneori, c pomană cînd cerşea. Herkules deveni prietenul ei şi tovarăşu ei de joacă.

Din păcate timpul acesta luminos ţinu doar cîţiva ani. S-a întîmplat în Damasc, cînd Zuzika trezi interesul a doi ne gustori de sclavi. Ei îi oferiră bătrînului o sumă mare pentru posibilităţile lui şi-i promiseră, cu multe vorbe frumoase, că fetiţa va fi vîndută unui domn bogat care se va purta cu ea ca şi cu o prinţesă. Zuzika era de 12 ani şi de o deosebită frumuseţe. Timpurile erau grele şi bătrînul ştia că într-o zi tot va trebui s-o dea. S-a gîndit mult, în cele din urmă şi-a dat consimţămîntul.

Trist, şi-a luat rămas bun de la Zuzika şi a plecat cu Herkules şi Pippino mai departe. Se mîngăia cu faptul că pentru Zuzika s-a sfîrşit cu nenorocita viaţă nomadă, sigur că, acum, îi mergea mai bine. Cei doi negustori se juraseră cu o mie de jurăminte şi-l luaseră martor pe Allah la jură mintele lor.

Ţiganul nu băgă de seamă nimic la despărţire, pentru că Zuzika era foarte mîndră şi ştia să-şi ascundă durerea.

Acum cînd Herkules zări în umbra capelei fetiţa culcată, simţi un ciudat sentiment de bucurie şi veselie, care-i şterse toată oboseala. I se părea că aude sunetul unei voci cunoscute. Mormăind prietenos îşi aplecă încet capul peste obrazul Giannînei şi-l mirosi cu botul lui umed.

„Ce ai păţit, Herkules ?", întrebă bătrînul.

Giannina, trezită în mod atît de neaşteptat din somnul ei, deschise ochii şi privi cu mirare figura cafenie şi flocoasă. În primul moment crezu că mai visează, dar cînd Herkules se ridică în toată înălţimea lui şi ascultînd un impuls interior făcu neîndeminatice mişcări de dans, cînd văzu iarba, florile şi aerul, cînd ajunse la ureche o convorbire a unor oameni, care treceau pe şosea, ştiu că nu mai doarme. În mod foarte ciudat nu simţea nici o frică faţă de enormul animal ; mai mult, era înveselită de mişcările lui.

„Herkules ce s-a întîmplat cu tine ?" Dansezi fără să ţi-o fi cerut ?" Bătrînul stătea lîngă capelă dînd din cap. Apoi o găsi pe Giannina, care îşi ridica părul de pe obraz.

„Adică aşa, Herkules", strigă bătrînul, „faci pe cavalerul distins. Dar acum vino încoace, mîncarea te aşteaptă. Şi tu mica mea floare", se adresă el Giannînei, „dormi aici, singură singurică, în toiul zilei, şi nu ţi-e frică deloc de Herkules al meu ? Nici nu trebuie să-ţi fie frică, Herkules iubeşte fetiţele".

Se aşeză lîngă Giannina în iarbă. Herkules adulmecă aerul şi dispăru după colţ, unde-l aştepta mîncarea.

„Da, da", povestea bătrînul ţigan, „Herkules este un animal inteligent. Zuzica mea îl iubea ca pe un frate. Era frumoasă ca un mac în mijlocul unui lan de grîu auriu." Bătrînul privi în gol, îngîndurat.

„Aţi avut o fetiţă ?" întrebă curioasă Giannina. „Dar unde e ?"

„Ah, fetiţa mea dac-aş putea să-ţi povestesc. Asta e o poveste tristă. De cînd Zuzika nu mai e cu noi, norocul ne-a părăsit". Ţiganul o privi dintr-o parte c-o fugară aruncătură de ochi.

„Povesteşte-mi totul, bunicuţule", se rugă Giannina, uitînd grijile în ceea ce privea soarta ei.

„Zuzika a fost o mică vrăjitoare , cînd bătea în tamburină şi-şi mişca şoldurile, toţi cei ce cădeau în vraja ei erau posedaţi de plăcerea dansului. Aşa era mica mea Zuzika. Cei mai răi la inimă deschideau pungile, cînd se ducea să încaseze. Nu trebuia să zică decît un cuvînt, ca Herkules să înceapă să danseze. Chiar atunci cînd era obosit se ridica şi se răsucea ascultător Eu trebuie să mă cert cu el, de multe ori, pînă cînd se hotărăşte să danseze, dar pe Zuzika o asculta după un cuvînt."

Giannina, încă mişcată de povestea micei ţigăncuşe, avu care, din cînd în cînd, arunca cîte o privire fetiţei, ca şi cînd ar fi vrut să aprecieze dacă cuvintele lui aveau sau nu efectul dorit.

„Într-o zi a venit un domn bogat şi nobil, îmbrăcat ca un sultan în haine de mătase, ca boierii şi o văzu pe mica mea Zuzika, dansînd. Rămase pe loc şi o privi ca vrăjit. Oh ! fetişoara mea, dacă ai fi văzut-o pe Zuzika ! Era frumoasă cu rochiţa ei roşie ca o prinţesă din basme. Domnul ne-a dat un ban de aur şi a mîngîiat-o prietenos pe Zuzika pe obraji. Apoi m-a luat deoparte şi mi-a oferit cinci sute de ducaţi buni, de aur, pentru mica mea Zuzika..."

„Dar nu cumva aţi fost de acord ?" întrebă Giannina abia îndrăznind să respire.

„Nici pentru o mie de ducaţi n-aş fi dat-o", răspunse bătrînul. „Dar tu ştii cum e cînd un nobil domn îşi pune ceva în cap. Într-o zi, Zuzika mea plecă să aducă de mîncare şi apă pentru Herkules şi Pippino, şi nu se mai întoarse. Am căutat-o, am fost cel puţin de zece ori la cadiu, l-am denunţat pe bogatul domn, pînă în cele din urmă m-au izgonit din oraş. Puteam să fiu fericit, că nu mi-a dat cincizeci de lovituri de baston. Cine mai întreabă în lume de o sărmană ţigăncuşă orfană ?"

Bătrînul privea trist în faţa lui. El povestise povestea de vreo mie de ori şi mereu o împodobea cu noi amănunte, pînă cînd la sfîrşit o credea şi el, credea că toate s-au întîmplat aşa cum le povestea el.

„Dar ce faci tu, aşa, singură pe şosea, floricica mea ?" O privi cu o privire vicleană şi şireată. „Îmi face impresia că ai necazuri ?"

Giannina asculta vocea adormitoare a bătrînului țigan, nevoie de cîteva minute pînă cînd se regăsi iarăși în realitate. Un sentiment neplăcut o punea în gardă, să nu povestească bătrînului despre soarta ei, dar ursul se întoarse și-i mirosi prietenos brațul așa ca și cînd ar fi poftit-o să-l mîngîie. Îl mîngîie pe blana-i cafenie și se bucură auzindu-i mormăitul mulțumit.

„Ești o fată bună", zise bătrînul. „Mergi acum la părinții tăi ?"

Giannina își ascunse capul în blana lui Herkules. „Dar nu pot merge acasă", suspină ca uitînd orice prevedere. „Nu, nu ! Niciodată n-am să mă mai întorc acasă !"

„Așa, așa ! Mi-am închipuit eu că ai necazuri, floricica mea. Ești frumoasă ca Zuzika mea. Dar nu mai plînge. Uite, e aici și Pippino !"

Luă fetița de mînă și o duse la căruță. „Asta este toată familia noastră. Trebuie să ai grijă de Pippino. Odată-ți sare în cap și-ți ciufulește părul. Are și purecl, ca nisipul mării, dar dacă-i dai tu de mîncare cîteva zile, se îmblînzește cu totul.

Herkules se ține după tine ca un cățel ascultător... Și-acum, șezi, fiica mea, și povestește-mi de ce nu te poți întoarce acasă. Bătrînul Ferco poate găsește o soluție..."

Paolo avea mustrări de conștiință, că plecase cu cei doi băieți fără s-o fi anunțat pe mama lui Marco, dar acum era prea tîrziu : se găseau pe drumul spre Aquilea. Un pescar, din Mestre, le spusese că o fetiță, care după descrierea făcută ar fi putut fi Giannina, ar fi mers în direcția asta.

Cei trei erau descurajați. În fața lor se întindea o nesfîrșită șosea cu nenumărate încrucișări de drumuri, cu poduri ce treceau peste pîraie și fluvii : ducea prin sate și orașe, trecea înainte printre case, se încolăcea ca un șarpe peste înălțimi și peste munți, și n-avea nici început nici sfîrșit. Roatele convoaielor greu încărcate ale negustătorilor scîrțăiau trecînd prin urmele tăiate de alte căruțe în șosea, păzite de mercenari înarmați cu halebarde și arbolete. Dinspre comitatul Tirol, din arhiepiscopatul Salzburg, din principatele din Karintia și Steiermark, de pretutindeni, cu cele mai fine ra-

mificații, șoseaua se întindea ca o pînză de paianjen peste păduri, ogoare, munți, pășuni, fluvii și case, și toate prăfuitele drumuri păreau să ducă la Veneția și de acolo prin canalele ei, care se terminau în mare, pe nesigure căi de navigație să atingă cele mai îndepărtate țărmuri.

În fața unui han adumbrit de doi puternici copaci bătrîni, drumeții se opriră, Marco intră să se intereseze de Giannina. Hangiul îi dădu prietenos lămuriri. Din nou era în zadar: nu trecuse pe aici nici o fetiță.

„Ar fi trebuit să-l întrebăm pe bătrînul Francesco", zise Giovanni. El știe mulțe, din cele ce rămîn ascunse altor oameni. Dar acum, nu-i așa, nu putem să ne întoarcem ?".

„Sînt atîtea drumuri, unde ar putea fi mica Giannina ?" Paolo privi întrebător spre cei doi prieteni.

„Trebuie s-o găsim chiar dacă ar trebui să mergem pînă la capătul pămîntului", răspunse Marco. În secret era însă și el foarte neliniștit pentru mama lui, care nu ar fi putut să bănuiască unde dispăruse el, așa dintr-o dată.

În dreapta și în stînga șoselei viile ținutului Friane se cățărau pe araci. Se auzeau clopotele de la biserici. Cerul se boltea peste ținut ici și colo acoperit cu nori albi a căror margini băteau în roz. Veneția cădea spre apus, iar în fața lor, spre răsărit o pădure își deschidea poarta și lăsă să pătrundă în ea șoseaua.

Țărani, îmbrăcați în pînză albă, munceau încovoiați printre butucii de vie sau cărau, pe spate, coșuri de lemn pline cu pămînt. Pe cealaltă parte a drumului o femeie ara miriștea rămasă după prima recoltă. După-masa tîrzie și fierbinte era nemișcată și tăcută, fără cîntece ; se apropia seara.

În jurul călătorilor adia suflul răcoros al pădurii cu mirosurile ei proaspete și parfumate.

O femeie bătrînă care culegea crengi uscate fugi în umbra adîncă a copacilor, cînd auzi pași. Pădurea, pămîntul cu ogoarele și viile aparțineau ecleziaștilor care pedepseau sever cel mai mic furt de lemne.

„Sîntem în a doua zi pe drum", zise Paolo. „În curînd e noapte și nicăieri nici urmă. Haideți să ne întoarcem, stăpîne. Signora nu știe unde sîntem, e bolnavă și o să se îngrijoreze."

„Paolo are dreptate. N-are nici un rost să mergem mai departe. Poate ea a plecat tocmai în direcție opusă și se îndepărtează din ce în ce mai mult de noi. Vino, Marco", zise Giovanni, „ne întoarcem la Veneția și vorbim cu părinții Gianninei. Și-apoi putem pleca din nou..."

Obrazul lui Marco era încruntat și cu o expresie de refuz întipărită pe el. Nimeni nu trebuia să vadă ce sentimente îl animau. Rațiunea îi spunea că ei au dreptate, dar gîndul că Giannina rătăcește lipsită de apărare pe șosea și că probabil nu are nici ce să mănînce, nici nu știe unde o să doarmă, îi gonea toate argumentele rațiunii. În inima omului conlocuiesc **de-avalma multe dorințe** : cad ca niște mici steluțe în ea și luminează întunericul, apoi se sting sau mocnesc mai departe, ca oarecînd să se reaprindă din nou, mai puternic.

Pădurea atenua zgomotele. Razele de apus ale soarelui abia lucceau, pătrunzînd prin bolta de frunze ; mușchiul strălucea sub raze în pete verzi sau aurii, iar ferigile arătau ca niște ciudate aripi de păsări răsărite din pămînt.

Poate Giovanni are dreptate, socoti Marco. Dar dacă s-a dus spre Padua ? Atunci fiecare pas ne îndepărtează de ea. În afară de Mestre nu găsiseră nicăieri nici o urmă. Din contră, toate pledau pentru faptul că ea n-a luat drumul ăsta. Are vreun rost să meargă pînă la Aquilea sau poate și mai departe ? **Și mama ce face acasă** ? O să o mîhnească mult dispariția mea.

În sufletul lui Marco se făcu dintr-o dată o necruțătoare lumină. Poate o amenință și pe mama vreun pericol ? De ce-au vrut să-l omoare ? Și ce însemna misterioasa scrisoare ? Cum de-a uitat de toate astea.

A, mama, mama mea, șopti el neauzit. Copacii se înălțau pe amîndouă laturile șoselei ca niște uriași înspăimîntători. Marco privea spatele lat al lui Paolo care se mișca în ritmul pașilor, alături mergea Giovanni care se muncea să țină pasul. Brusc se opriră și așteptară pînă cînd Marco fu lîngă ei.

„Dar dacă s-a dus la Padua ?", întrebă Giovanni.

„Tocmai mă gîndeam și eu la lucrul ăsta", răspunse ezitînd Marco.

„Mama ta o să-și facă griji pentru tine, Marco, chiar și tatăl meu ! Întîi trebuie **să** ne întoarcem. Știi, **am** sentimentul

că totuşi o vom găsi pe Giannina. Poate că e undeva foarte aproape, şi noi am trecut, undeva, pe lîngă ea, fără să băgăm de seamă..."

„Imediat se face seară", zise şi Paolo.

Marco se împotrivi numai de formă. Cînd Giovanni şi Paolo, făcură cale întoarsă, îi urmă.

Aşa că mergeau din nou spre Veneţia. Ieşiră din pădure în cîmpie şi simţiră din nou aerul cald al înserării. Speranţa că o vor găsi pe Giannina le grăbea paşii. Speranţa asta deveni dintr-o dată aşa de puternică, încît uitară şi de oboseală şi de foame. În umbra pădurii căutarea fetiţei li se păruse lipsită de orice nădejde, acum însă, în înserarea aurie, credinţa că o vor găsi, totuşi, li se întărea.

Giovanni avea credinţa fermă că prietena lui trebuie să fie undeva aproape, simţea asta ca şi cînd ar fi căpătat de cine ştie unde o veste ascunsă. Cînd zări în depărtare un grup de oameni, inima îi bătu în piept ca un ciocan. Erau, după cum se dovedi mai tîrziu, ţărănci ce se întorceau de la cîmp, unde munciseră pe ogoarele stăpînilor.

Ca să-şi ascundă, deziluzia, zise cu o voce convinsă : „O găsim cu siguranţă. Cred că acum sîntem pe drumul bun".

Fără să mai aştepte vreun răspuns, fugi mai departe, aşa că trebuiră să-şi dea osteneala să-l urmeze.

Multele încrucişări de drumuri, care înainte cu cîteva ore le răpeau orice siguranţă, nu-i mai deranjau. În faţa lor se grupau casele liniştite ale unui sat, dominat de un castel ce se înalţa la stînga, pe un deal. Doi ciini cu pete albe şi maronii se jucau în faţa podului coborît. Privirile călătorilor fură atrase de zidurile groase, ce înconjurau clădirile de locuit şi puternicul turn de veghe, ce părea a stăpîni ca un pumn ameninţător încîntătorul peisaj.

Uitară minute în şir să mai supravegheze şoseaua. Paolo fu cel dintîi care se desprinse din a contempla această privelişte, dar după aceea fiecare susţinea că el a văzut cel dintîi grupul ce venea înspre ei. Această prietenoasă controversă nu mai avea nici o importanţă. Fiecare-şi spunea că purta în inimă această presimţire, după ce părăsiseră întunecata pădure.

Paolo fu însă în orice caz primul care strigă : „Ce societate ciudată mai e şi asta ? Un bărbat cu pălărie galbenă ?" Işi

adumbri ochii cu palma, pentru că-l orbea soarele. „Și e și o fetiță cu el..."

„Giannina ?" întrebă Marco neîncrezător.

„Giannina !", strigă Giovanni, fugind către grup. Atunci se puseră în mișcare și Marco și Paolo, așa că ajunseră aproape deodată lîngă Giannina. Ferko, bătrînul țigan, puse oiștea căruciorului pe pămînt și salută domnii, făcînd un gest larg cu pălăria. Nu se vedea pe obrazul lui cît de neplăcută îi era această întîlnire. Avusese seara trecută multă bătaie de cap pînă cînd o convinsese pe Giannina să plece împreună cu el, și-acum totul părea a fi fost în zadar.

„Aici ești, Giannina ? ! zise Giovanni. „Te-am căutat, Giannina". Îi era ciudă pe aceste cuvinte obișnuite. Dar ce-ar fi putut să spună, ca să poată da expresie tuturor sentimentelor lui ?

„Giovanni, Marco ?" strigă fetița uimită, ca și cînd s-ar fi întîlnit cu stafii și nu cu oameni în carne și oase, oameni pe care-i cunoștea de ani de zile și care aparțineau micii ei vieți, ca apa în jurul insulei Murano sau ca și caisul din grădina casei părintești.

„Te-am căutat cu toții, Giannina", zise și Marco. „Am întrebat pretutindeni de tine, dar nimeni nu te-a văzut. Cum ai putut să fugi, fără să ne spui nouă nimic ? Bine că te-am întîlnit, Giannina, acum mergem repede acasă."

Treptat, treptat, așa cum luminările sînt stinse de mîna omului, se stinse bucuria din inima Gianninei. Înapoi acasă, zisese Marco. La Messer Celsi ?

„Vino, Herkules", zise țiganul și deschise colivia. „Poți să-ți mai dezmorțești puțin picioarele. Dansează bătrîne, dansează pentru mica noastră Giannina".

Puternic și neliniștitor bătea pumnul în tamburină, clopoțeii sunau provocător.

Herkules dansa.

Pippino, care trebui să rămînă în colivie, zgîlțîia zăbrelele.

Soarele apunea în vest, late fîșii de lumină aurie treceau printre norii cu pete galbene, portocalii și violete.

„Hai, Herkules dansează ! Dansează pentru mica ta prietenă. În curînd vei dansa la curțile regilor și împăraților!" Tamburina răsuna.

„Zuzika e iarăşi cu noi. N-o vezi ? Dansează, dansează Herkules ! Părul ei e ca nisipul palid al pustiului, dar cînd bate soarele, e din aur curat !"

Herkules dansa. Ochii lui trişti o priveau continuu pe Giannina. Chiar Marco, Giovanni şi Paolo căzură sub influenţa bătrînului vrăjitor. Razele soarelui ardeau peste tot cerul. Blana lui Herkules strălucea. Ochii bătrînului ţigan aruncau scîntei, buzele lui murmurau vorbe ce se transformau apoi în strigăte puternice, şi acompaniau ritmul tamburinei într-un mod ciudat, aţiţător.

„Dansează, Herkules. Zuzika e iarăşi aici. Părul ei a devenit negru ca noaptea. E tristă! Obrajii ei sînt ca laptele. Obrazul ei plînge. Dansează, Herkules ! În curînd vei dansa în faţa conţilor şi-a fiilor de prinţ".

„Termină, bătrîne !", zise Paolo cu o voce aspră. „Nu înnebuni fetiţa, ea se întoarce cu noi !" El îngenunche în faţa Gianninei şi o trase spre el. „Priveşte-mă, Giannina. Pipăie-mi muşchii. Braţele astea au să te apere. Nimeni nu-ţi va mai putea face ceva rău".

Tamburina tăcu brusc. Herkules îşi puse picioarele dinainte pe pămînt, Pippino sărea înnebunit prin cuşcă.

Un domn cu o doamnă trecură călare peste podul lăsat şi se apropiară. „La o parte din drum, ţigane !" strigă domnul.

Ferko, care stătea în mijlocul drumului, se trase cu o grabnică plecăciune înapoi. Doamna şopti cîteva cuvinte însoţitorului ei. Acesta aprobă din cap. „Du-te, la castel, ţigane, spune că stăpînul te-a trimis. Poţi să cîştigi cîţiva soldi".

Ferko se înclină de vreo zece ori şi-şi flutură cu mişcări largi pălăria.

„În cuşcă, Herkules ! N-ai auzit ? Mergem la castel !"

„Messer Celsi m-a bătut, m-a călcat în picioare şi m-a lovit cu pumnul în obraz", zise Giannina. „Ce-am făcut ?"

Ochii îi erau întunecaţi de durere şi ură.

„Nu te mai duci niciodată înapoi la el". Peste obrazul lui Marco trecu un zîmbet luminos.-„Am să vorbesc cu mama, Giannina. Ea e bolnavă şi are nevoie de îngrijire. Vii la noi, Giannina."

„Nu te mai duci la Messer Celsi", zise şi Giovanni. „Acum am un pumnal, un fulg de pasăre în zbor poţi să-l tai cu el. Uită-te la el, Giannina ! Chiar că nu trebuie să-ţi mai fie frică de

nimic. Tatăl tău a fost alb ca varul la față cînd a auzit c-ai fost bătută", povesti el mai departe, după o pauză. „O servitoare care te-a văzut cînd ai fugit din bucătărie, i-a spus. A trîntit o oglindă de pămînt, a călcat-o în picioare. Dacă nu l-ar fi reținut mama ta, fugea atunci la Messer Celsi... Știi că pe Marco au vrut să-l omoare ?"

Giannina se elibrase din brațele lui Paolo. Atîtea impresii noi se revărsaseră asupra ei dintr-o dată încît numai ultima frază îi rămăsese în memorie. „Au vrut să te omoare pe tine, Marco ? E adevărat ?"

„Giovanni și Paolo m-au scăpat", răspunse Marco.

„Uite cu acest pumnal vroia să-l omoare pe Marco". Giovanni îi arătă pumnalul. Ea îl luă și-l puse pe palmă.

„Tata a zdrobit o oglindă ?" întrebă ea fără nici o legătură.

Herkules veni pentru ultima oară la ea și-și frecă botul de umărul ei, apoi se lăsă, ascultător, închis în cușcă.

„Rămîi cu bine, bunicuțule ! Rămîneți cu bine, Herkules și Pippino, eu nu mai pot veni cu voi".

„Rămîi cu bine, floricica mea", zise bătrînul țigan. „Dumnezeu să-ți dea sănătate și bogăție. Eu plec mai departe s-o caut pe Zuzika mea..."

Luă oiștea de pe pămînt și-i înfășură frînghia. Roatele se puseră, scîrțîind, în mișcare.

Soarele era ca de foc deasupra vîrfurilor întunecate ale pădurii.

„Mă gîndeam c-am găsit-o deja pe Zuzika", vorbea bătrînul singur. Dar bătrînul Ferko nu mai are noroc..."

Cușca se clătina greoi încoace și încolo. Roatele se învîrteau în urmele adînci.

În depărtare lătrau cîinii.

MOARTE ȘI ZARURI

Adierea nopții intra prin fereastra deschisă.

Signora Polo zăcea neliniștită în patul ei și se uita fix la lumînări. Ploua de dis de dimineață. Se apropia toamna. Pe

vremea aceasta Veneţia semăna cu o corabie mare, părăsită pe care ici şi colo se legănau lumini tulburi.

Aerul era umed şi nesănătos, dar bolnava pretindea ca ferestrele şi obloanele să rămînă deschise. Lîngă patul ei atîrna un şnur de mătase, cu un clopoţel pe care-l putea pune în mişcare. Signora Polo îl întrebuinţa rar. Iubea singurătatea. Dar se şi temea de ea. Tainica speranţă, că soţul şi cumnatul ei se vor întoarce, era mai puternică în aceste ore singuratice ale nopţii. Dar mai puternice erau şi îndoielile. De mii şi mii de ori îndepărtase gîndurile care vroiau să-i insinueze că n-ar mai fi în viaţă. Aceste gînduri diabolice, chinuitoare îmbrăcau haina raţiunii, cum ar mai putea fi în viaţă, îi şopteau, a plecat de paisprezece ani şi n-a dat nici măcar un semn de viaţă. Era doar un om îndrăzneţ şi nu-i era frică de pericole. Multe corăbii se odihnesc pe fundul mărilor...

Noaptea îi aducea însă şi amintirea ceasurilor fericite petrecute cu Nicolo. Aşa că dorea întunericul, dar o şi îngrozea. Obrajii îi deveniseră palizi şi transparenţi. Rumeneala sănătăţii o părăsise deja cu mulţi ani înainte. Numai cînd Marco era cu ea i se înviora obrazul ; cînd şedea lîngă patul ei, şi cînd ea îi putea povesti despre Andrea Polo da San Felice, bunicul, şi de Nicolo Polo, tatăl, retrăia din nou trecutul şi-şi închipuia că totul este un fericit prezent.

„Corpul dumneavoastră nu-i bolnav, Signora", zisese doctorul. „Sufletul dumneavoastră este bolnav şi vă răpeşte orice dorinţă de-a trăi".

Flăcările pîlpîitoare ale luminărilor luminau covoarele roşii de pe pereţi. Brusc îi reveni spaima, se încordă ca şi cînd ar fi atins o durere fizică, mîna se întinse după şnur. Clopotul sună sonor în tăcerea casei. Paşi grăbiţi se apropiară şi Giannina intră în cameră.

„Ce s-a întîmplat Signora ?" întrebă ea. „Ochii dumneavoastră strălucesc, aveţi cumva temperatură ? Am să chem doctorul".

„Nu, nu !" strigă bolnava... „Nici un doctor. Unde este Marco ? Spune-mi repede, Marco este acasă ?"

În faţa ferestrelor ploaia şi întunericul unduiau ca un zăbranic de doliu.

Signora fu atît de slăbită după acest efort, încît putea numai cu greutate să-şi mişte mîinile pe plapumă. Giannina,

cu obrazul ei sănătos și creol se aplecă asupra ei și zise, binevoitoare ca o mică mămică :

„Marco este acasă, signora, doarme așa de adînc încît nici măcar n-a auzit sunetul clopotului."

„Paolo e cu dînsul ?"

„Da, Signora, Paolo doarme în odaia lui așa cum ați ordonat".

„Ai grijă de el, Giannina", șopti bolnava. „Marco nu mai trebuie să plece niciodată! Auzi! El e ca tatăl său, mi-e teamă că într-o zi o să plece pe mare. Urăsc marea !"

Gîndea, înainte, după vorbele rostite : cînd Nicolo se va întoarce, îl voi ruga să ne mutăm din Veneția pe uscat. Nu mai pot vedea apă, ea ademenește oamenii și nu ți-i mai dă înapoi. Peste tot pe malurile mării, atrași de misterioasa ei putere, au apărut colonii și orașe. Dar Veneția e așezată chiar în mijlocul acestei ape perfide. Familiile nu-și mai aparțin, marea le desparte. Pe unul din maluri stă femeia cu copiii și pe celălalt, nevăzut, bărbatul care face negoț cu aur, diamante, blănuri, piei de capră, grîne și covoare, ambră și mosc, șoimi de vînătoare și mirodenii. În fiecare an Dogele oferă mării un inel de aur, căsătorește Veneția cu marea. Un obicei păgîn, diabolic.

„Mi-e frică, Giannina. Curăță lumînările, ca să nu se stingă... Cei așa ?" Cu greutate se ridică puțin. „Clanța ușii se mișcă, Giannina !" Marco intră cu pași ușori.

„Eu sînt, mama. Nu te simți bine ?"

Giannina ieși din cameră.

„Așează-te fiul meu. Îmi pare bine c-ai venit. Închide fereastrele. Vreau să fiu singură cu tine.

Marco își privi uimit mama. Închise ferestrele și se așeză pe un scaun lîngă pat. Chipul mamei era alb ca florile de cireș în lumina albăstruie a lunii. Lumina gălbuie cădea pe covoarele roșii și pe sticla pestriță a ferestrelor. Pe masa care se sprijinea pe labe de lei sculptate se afla un mic elefant sculptat în fildeș. Mobilele erau închise la culoare.

„Paolo doarme cu tine ?" întrebă mama.

Lui Marco îi fusese frică de întrebarea asta. De cînd lipsise de acasă trei zile, în căutarea Gianninei, credincioșul

Paolo dormise în camera lui. Cu toate că mama nu știa nimic despre încercarea de asasinat săvîrșită asupra lui, frica apăsătoare, în care vedea pretutindeni pericole pentru fiul ei, se accentuase ca urmare a întîmplărilor din ultima săptămînă.

Astăzi însă Paolo îi ceruse liber fiindcă i se părea c-ar fi găsit o urmă. Ce trebuia să-i răspundă mamei ? Orice enervare era primejdioasă pentru ea. Doctorul îl rugase să țină departe de ea orice lucru neplăcut sau din cale afară de fericit. Dar totuși nu putea să mintă, cînd îl întreba : ochii aceștia îndreptați neliniștit asupra lui nu putea să-i mintă.

„Trebuie să-ți iei doctoria, mama. Mîna îți este așa de caldă"...

„Paolo doarme cu tine ?"

„Nu, mama", zise el încetișor, „astăzi l-am trimis undeva".

„Nu-mi mai pot mișca brațul sting. Simt ca și cînd m-ar împunge un ac în inimă... Tu-mi ascunzi ceva, Marco... Spune, ești mulțumit că Giannina e aici ?"

„Da, mama, dar ea îi aparține lui Giovanni. Tatăl lui s-a accidentat, și-acum Giovanni nu mai are timp să cînte..."

„Adu-mi-l, Marco, aș mai vrea să-l aud o dată cîntînd..."

Toate sînt atît de triste, mama, se gîndi Marco. Giannina îi povestise despre soarta Zuzikăi, nepoata bătrînului țigan. Nu se întîmplau deci pe lume decît lucruri triste ? Lumea era totuși imensă și frumoasă : pămîntul, apa și cerul erau ale ei. Undeva trăia și Zuzika. Cine poate spune dacă era sau nu, nefericită ? Păcat că nu putea să vorbească despre lucrurile astea cu mama.

„Mă plimb puțin prin cameră, mama. Paolo o să vină în curînd, înapoi. Pînă atunci rămîn cu tine. Dacă vrei, pot să dorm aici, cu tine, aici pe covor. Asta nu mă deranjează. Vreau numai să fiu aici, cînd ai avea nevoie de mine".

„Așează-te, copilul meu, firea ta e neliniștită ca a tatălui tău... Dar nu trebuie să-ți faci griji pentru mine, îmi trece în curînd. Ce lumină e în cameră. Luminările sînt ca niște stele, lucesc pretutindeni. Așează-te, copilul meu, nu te mai văd deloc..."

„Dar ce ai, mama ?" Marco se aplecă peste obrazul mamei. Era alb ca ceara, mîna ei stîngă era întinsă țeapăn pe pla-

puma de mătase albastră. Ochii erau nenatural de mari și reflectau ca o oglindă, lumina.

Marco fugi la ușă. „Giannina", strigă el. „Giannina ! Ce se întîmplă cu mama... Trebuie s-o ajutăm..."

Giannina veni cu un lighean și un prosop.

„Trebuie să chemăm preotul, Giannina ?" întrebă Marco înspăimîntat.

„O să treacă... Deschide ferestrele !" Îi puse bolnavei prosopul ud și rece pe frunte. Respirația deveni mai regulată, ochii se închiseră. Se părea chiar că pe fața ei apare un zîmbet.

Aerul năvăli în cameră. Era aerul Veneției, aerul de toate zilele, cu mirosul ei de nămol, pește, mare, lemn, cînepă, cer și soare, tămîie, mir și lumînări sfințite.

Canalul îngust curgea întunecat mai departe. Două bărci trecură foarte aproape una de alta.

Noaptea era plină de o muzică lină, apăsătoare.

Signora Polo deschise ochii. „Aici sînteți ?" zise. „Unde am fost ? Și ferestrele sînt larg deschise. Respir, inima mi s-a liniștit de tot. Mulțumesc, Giannina".

„Acum pot pleca", zise fetița către Marco. „Dacă ai nevoie de mine strigă-mă încet. Vin atunci imediat.

„Vorba nu-mi face nici o greutate, Marco. E atîta lumină în mine... Ei spun că Veneția e regina mărilor, nu-i crede, e sclava mărilor... Ieri a fost unchiu tău Pietro Bocco la mine. E un om bun. Dacă se întîmplă ceva, poți să i te încredințezi lui..."

„Dar ce să se întîmple ? Pietro Bocco nu-mi place, mama, e prietenos, dar ochii lui sînt așa de reci. N-avem nevoie de el. Eu rămîn cu tine atîta vreme cît vrei tu. Niciodată n-am să plec de la tine. Și-apoi mai sînt și prietenii mei aici : Giannina, Giovanni — și Paolo, Paolo îmi poartă de grijă ca un frate. Îl iubesc... Mama, nu crezi că tata se întoarce ?"

„Nu știu..." Vorbea așa de încet, încît Marco trebuia să-și plece urechea la buzele ei. „Afară strălucește soarele ? Aș vrea acum să văd oameni mulți, să nu mai fiu singură ! Nicolo..."

Laguna şi cerul erau de aceeaşi culoare. Ploaia le ştergea hotarele. Cupolele bisericii San Marco cu crucile împodobite cu globuri de aur, pluteau ca cinci temple păgîne, deasupra caselor. Pieţile şi străzile erau aproape pustii de oameni. Cerşetorii şi vagabonzii îşi căutau adăpost în galeriile cu coloane din Piazza, dar erau împrăştiaţi mereu de zbiri cu lovituri de băţ, apoi se piteau pe undeva pe sub vechi şoproane de lemn, arcade ale podurilor, prin gangurile de intrare a caselor sau sub bărci răsturnate. Doar lumini sărăcăcioase luminau noaptea.

Pe canale, circulaţia era mai animată. Bărcile alunecau pe apele tăcute. Doamne şi Domni erau conduşi la cluburi sau casinouri unde îşi petreceau noaptea la jocuri de noroc sau în conversaţii distractive.

La ora asta Paolo şedea în Taverna din spatele pieţei de zarzavat. De cîteva săptămîni era un oaspete obişnuit şi chiar se împrietenise cu cîrciumarul.

De cîteva zile apăruse un om, al cărui ochi stîng era acoperit c-o legătură neagră. Cîrciumarul îi spunea familiar pe nume, îl chema Giorgio. De cele mai multe ori şedea singur într-un colţ şi bea pahar după pahar, fără să se îmbete. Lui Paolo i se părea să recunoască în el omul care-l atacase pe Marco. Încercase de mai multe ori să lege o conversaţie cu el, dar acesta răspundea la cele mai nevinovate întrebări numai cu mormăieli care nu spuneau nimic şi care dădeau prea puţin prilej de conversaţie.

Cîrciumarul avea o părere foarte bună despre el.

„Giorgio cel negru este un individ tăcut", îl lămuri el pe Paolo, „pe ăsta mai repede îl omor, decît să trădeze un cuvînt".

Indiferenţa cu care-l privea pe Paolo, îl lămurră pe acesta că nu a fost recunoscut.

Cîrciumarul, astăzi, nu-şi mai vedea capul de treabă. Vremea ploioasă adusese şi meseriaşi şi negustori în tavernă, care altfel îşi ofereau mărfurile în pieţile publice. Aşa că în pivniţa boltită se găsea o societate amestecată, plină de aburi de vin, glume grosolane, sau de strigătele mînioase sau prietenoase ale jucătorilor.

La masa lui Paolo ședea un cioplitor de vîsle, un mozaicar, un vînzător de găini și un vînzător de pui prăjiți. Negustorii înjurau din cauza ploii, pentru că le strica afacerile ; cei doi meseriași se uitau ironic la colegii lor de băutură — și-și dădeau cu părerea că ar schimba bucuros cu ei. Doar negustoria aduce atîta venit, încît puțintica ploaie nu le poate cauza mari pierderi. Vînzătorul de găini începu o lamentație lungă și lată despre taxele mari pe care le cerea regimul și spuse că mulți negustori abia dacă-și ciștigă banii pentru sarea din mîncare.

„Vremuri grele, vremuri grele. Nu-i așa frate ?" se adresă el vînzătorului de pui prăjiți. Acesta aprobă din cap cu o mutră îngrijorată. După înfățișarea lor exterioară, celor doi nu putea să le meargă prea rău. Mai alęs vînzătorului de găini, gras ca un butoi și care radia mulțumire și bună stare, cu atît mai mult cu cît ar fi vrut s-o ascundă.

Mozaicarului îi fu milă de cei doi negustori. „Crișmare, dă de două ori vin fără apă pentru sărmanii noștri prieteni de aici. Altfel mor de sete !"

Cei doi refuzară la început cu indignare, dar cînd strălucitorul vin roșu se află în fața lor, nu se lăsară mult poftiți. În curînd bine-hrănitul vînzător de găini scoase un pachet mare și dădu fiecăruia cîte un pui fript. „Îmi împart bucuros cina cu voi, fraților", zise el cu o voce de om cherchelit.

Paolo care luase foarte puțin parte la conversație, căpătă și el un pui bine fript.

Mesele erau ocupate strîns. Circiumarul și o servitoare fugeau ocupați printre butoaie, bănci și mese, încoace și încolo ; vin roșu, alb sau galben curgea pe cepurile de lemn în carafe. Lampa de petrol dădea puțină lumină și estompa strîmbăturile de tot felul ale celor prezenți.

Brusc Paolo deveni atent. Ușa grea a tavernei se deschise scîrțîind din balamale. Giorgio cel negru, cu obrazul încă ascuns sub legătura neagră, intră, aruncă o privire repede peste tavernă și coborî treptele de piatră. Salută în trecere pe circiumar și se așeză pe micul scaun lîngă butoiul cel mare.

Paolo era acum sigur că Giorgio a fost acela care l-a atacat pe tînărul său stăpîn. Își aminti de mișcările mlădioase ca de pisică, de sprîncenele stufoase și de părul care abia îi lăsa cîțiva centimetri de frunte liberă.

„A la vostre salute !“ strigă negustorul de găini, care era din ce în ce mai bine dispus, și-și ridică paharul. „Cînd răsucesc gîtul puilor mă doare sufletul“, povestea el. „Da, ce pot face fraților ? Trebuie să trăiesc. O dată servitorul unei distinse familii mi-a adus două sute de privighetori. Asta a fost o afacere bună. Sînt iute ca o veveriță. Nu prea se vede pe mine. Unu, doi, trei, le-am smuls capetele și ca un doctor savant le-am scos limibile. La nunta frumoasei Izabella s-au servit limbi de privighetori. O delicatesă demnă de un împărat... A la vostre salute, fraților !“

Paolo simțea cum vinul îi pătrundea în sînge și-i făcea gîndurile să lucreze mai repede. Ca niște vagi umbre care i-ar fi trecut pe alături îi renășteau în minte visuri și amintiri. Nu mai asculta conversația de la masă, murmură o scuză și se sculă să meargă la Giorgio cel negru. Încă nu știa ce o să-i spună. Poate o să-l prindă de-a dreptul de guler și să-i scuture obrazul disprețuitor încoace și încolo, pînă cînd își va deschide gura încuiată.

Norocul lui Paolo fu că, în clipa aceea, trecu prin tavernă un om îmbrăcat în negru, cu un obraz alb și neclintit, cu părul pieptănat lins, spre spate, el se îndreptă spre cîrciumar, îl salută binevoitor și luă loc lîngă Giorgio cel negru. Sosise onorabilul scrib de la Arsenal, Luigi Farino.

Nimic de pe figura lui nu trăda mînia și furia care răpiseră toată liniștea de la nereușitul atentat contra lui Marco. Stăpînul său, Messer Pietro Bocco, n-a mai vorbit cu el nici un cuvînt, ci l-a privit doar amenințător. Luigi știa că nobilii stăpîni îndepărtau din drumul lor, cu un semn al mîinii, pe toți complicii primejdioși. Cu toate că din fire nu era fricos, nu se putea scutura de acest sentiment neplăcut.

Mai puternică însă decît această frică ascunsă, era setea lui după bani. Venise astăzi ca să ia înapoi de la Giorgio cel negru cel puțin trei ducați din cei cinci, pe care acesta îi primise, sau să-i ceară ca acesta să-și ducă, în sfîrșit, pînă la capăt însărcinarea. Giorgio cel negru avea însă o spaimă superstițioasă : nu se apuca a doua oară de un lucru care de prima dată nu-i reușise. Dealtfel el își primise plata, și cea mai mare parte o lăsase deja în tavernă, așa că, cu cea mai mare bunăvoință, nu mai putea restitui nimic. Scribul îi călca pe nervi.

„Doriți un vinișor, domnule ?" întrebă cîrciumarul. Luigi aprobă din cap.

„Ce e nou, Giorgio ?" întrebă scribul, și-și imprimă glasului o nuanță amenințătoare.

„Să mă lăsați în pace", răspunse Giorgio cel negru enervat.

„Atunci dă-mi banii înapoi, ai primit cinci ducați, mojicule".

„Ține-ți gura, obraz de pește", mîrîi Giorgio furios. „Vino afară cu mine și capeți cîți ducați vrei". Aruncă cîrciumarului care se apropia cîțiva soldi și se ridică. Apoi se aplecă asupra scribului și zise : „Dacă încă o dată mă mai sîcîi, scribule, în curînd vor putea să te pescuiască din canal".

Giorgio cel negru ieși fără să se mai uite împrejur.

„Doriți încă un vinișor, domnule ?" întrebă cîrciumarul.

„Lua-l-ar dracu", zise Luigi. „Adu vin, cîrciumare !"

„Este un necioplit", șopti cîrciumarul. „Cel mai bine ar fi să-l lăsați în pace".

Paolo urmărise scena cu încordare. Îl vedea pe scribul de la Arsenal pentru prima oară în tavernă și bănuia că acesta avea o legătură cu încercarea de asasinat. În orice caz ar fi fost bine să-l cunoască. Așa că se apropie, clătinîndu-se puțin, și se lăsă să cadă pe un scaun lîngă el.

„Sînteți atît de singur, domnule", zise el și-l privi vesel. „Îmi dați voie să mă așez puțin lîngă dumneavoastră ?"

„Cine ești ?" întrebă rece Luigi.

„Un hamal, domnule. Săptămîna asta am cîștigat bine. Nu mai pot suporta flecăreala negustorilor de găini. Nu mă refuzați, să bem un vinișor împreună. Adu de două ori vin, cîrciumare."

Scribul nu fu contra, făptura inofesiv-cinstită a voiniculul hamal îi inspira încredere.

Paolo, care fusese bine aprovizionat de stăpînul său pentru cercetările lui nocturne, își zornăi banii din buzunar și abia erau paharele golite, cînd comandă altele. Dar asculta fiecare cuvînt al scribului. La început nu află prea multe : Luigi știa să-și stăpînească gîndurile. Paolo află doar că tovarășul lui de băutură e scrib în Arsenal și în serviciul lui

Pietro Bocco. Aceasta îl făcu în orice caz foarte atent și îi întări bănuiala, că și scribul este amestecat în afacere.

„Bea, scribule", strigă el cu voce amenințătoare. „Sîngele e prea gros. Toarnă o gură de vin în el și începe să zburde ca un peștișor în apă. Astăzi nu-mi pasă, adu vin cîrciumare!"

Luigi zîmbea numai cu buzele. Obrajii, nasul și ochii îi rămîneau nemișcați ca de piatră. Vinul nu reușea să învioreze masca, ce devenise o a doua natură a lui Luigi. Dar îi picura în gînduri și-i dezlega limba pentru scurte observații.

Excelentul Piccolit din viile din Friaul avea efect și asupra lui Paolo. El îi mulțumea în gînd negustorului de găini pentru cina oferită. Cu un pui în burtă, puteai mai ușor rezista ademenirilor și zăpăcelii adusă de vin.

„Ești un tovarăș puternic, hamal, ai putea să-ți mai cîștigi bani și pe alături", zise Luigi cu limba împleticită.

„De ce nu, scribule? Pentru bani îți aduc luna de pe cer!"

„Luna, luna!" îl maimuțări Luigi. „Pentru asta nu cîștigi nici un ban rău".

„Nu rînji, frate", zise Paolo și-și puse degetul mare și cel arătător ca un clește deschise în jurul gîtului alb. „Dacă strîng nu mai zici nici pîps, te strivesc ca pe o păsăre".

„Se poate", zise Luigi liniștit. „Așa parcă-mi placi mai mult, hamalule. Dar ochii tăi sînt prea cinstiți pentru asemenea treburi... Ai putea să cîștigi ușor cîțiva ducați... Gîtul meu lasă-l în pace, pentru ăsta nimeni nu-ți dă nimic. Cel mult ajungi în închisoare sau pe galeră. Poți vîsli acolo toată viața. Acum trebuie să plec... Nu-mi plac ochii tăi..."

„Adu vin, cîrciumare!" strigă Paolo.

Servitoarea tăie fitilul lămpii. Se făcu întuneric și apoi iar lumină. Mirosul fitilului ars și îmbibat în petrol se amestecă cu aburul vinului și cu mirosul de transpirație. O lumină gălbuie cădea pe bănci și pe mese, pe vinul roșu, pe capetele blonde sau brune, pe fețele aspre. Pe mese zburau cărți de joc murdare, zaruri albe cu puncte negre răsunau în cornete de piele și se rostogoleau urmărite de ochi nesățioși, pe masă. Doi marinari cîntau un cîntec trist marinăresc. Nimeni nu

asculta. Se vorbea, gesticula, ridea și se bătea cu pumnul în masă.

Luigi ședea cu ochii sticloși, străin, pe scaun.

Paolo își pierduse stăpînirea asupra gîndurilor lui.

„Îl cunoașteți pe Marco, fiul lui Nicolo Polo?", întrebă și nu-și mai putu ascunde furia din ochi.

Cuvintele treziră simțurile adormite ale scribului.

„Ești cumva un informator al lui Messer Bocco, hamal?" bîlbîi el. „Pleacă!" strigă apoi el brusc. O frică nebună i se citi în ochi. „Șterge-o de lîngă mine". Se răzimă cu brațul de spătarul scaunului, se ridică cu greu și se îndreptă cu pași nesiguri spre ușă. Cîrciumarul sări grăbit și o deschise. Aerul umed pătrunse în încăpere.

Paolo plăti și fugi după scrib.

„Unde ești?", strigă el în noapte. „He, cioclu negru, așteaptă. Sînt eu prietenul dumitale, hamalul!"

Se împletecea în aerul proaspăt, și nu știa deloc încotro fuge. Străduța dădea într-un canal. De zidul unei case se rezema nemișcat scribul. Paolo îi zări obrazul alb ca hîrtia. „În sfîrșit, te-am prins!"

„De la mine nu afli nimic!" zise scribul cu glas de bețiv.

Paolo îl prinse de brațe și îl strînse.

„Ce aveți de gînd cu Marco? Cine ți-a dat însărcinarea să-l omori?

Ploaia îi acoperi. Strada era plină de mocirlă, un teren mlăștinos. Canalul curgea înainte, pierdut, undeva ardea o lampă. Scribul scîncea de durere, „de la mine nu afli nimic", se încăpățînă el.

Atunci Paolo cuprinse făptura plăpîndă care se zbătea în zadar, o ridică sus, o trase pînă la malul apei și o asvîrli dintr-o dată în apă. Apa pleoscăi ca și cînd ar fi căzut în ea un bolovan enorm. Pălăria dusă de valuri, abia se mai observa în întuneric.

„Ajutor!" strigă scribul. Părul îi atîrna în șuvițe ude pe față. „Lasă-mă în pace, hamalule... Ajutor!"

Ploaia și locul îngust în care se aflau înghițiți strigătele.

Scribul se cățăra pe mal. Avea deja pămînt sub picioare și putea să se prindă de stîlpi. Se cățără ca un șobolan gigant pe malul povîrnit.

Paolo stătea cu picioarele desfăcute pe mal. „Să nu mai îndrăznești să pui la cale ceva contra băiatului", zise rece. „A doua oară te omor".

Se întoarse și plecă. Aerul proaspăt și evenimentele petrecute îl treziseră. „Păzește-te de Pietro Bocco, tinere stăpîn", murmură el. „Nici o grijă Signora Polo, voi băga bine de seamă".

Însă această noapte ploioasă și rece, cînd florile de toamnă mai înfloreau ezitirie în grădinile Veneției, cînd frunzele de pe copaci începeau să se coloreze, cînd veșnicele valuri ale mării loveau în digul protiguitor, în noaptea aceasta, fără stele și lumină de lună, Signora Polo își luase rămas bun de la viață.

Credincioșul Paolo nu-i mai putea spune nimic. Ea se odihnea liniștită sub plapuma de mătase, ochii erau închiși. Lîngă mîna ei lipsită de viață se afla micul elefant sculptat, de fildeș, ultimul cadou de la Nicolo, soțul ei. Obrazul ei se odihnea după durerea singuraticei ei vieți.

Lumînările ardeau, preotul era îngenunchiat lîngă pat și murmura ultima rugăciune pentru tăcuta femeie.

Așteptarea, cu toate speranțele și toată durerea ei trecuseră de acum, se sfîrșise și cu frica bolnăvicioasă pentru fiul ei, cu tremurul pentru fiecare pas al lui, pentru fiecare gînd și dor al lui pentru mare și pentru depărtări.

Preotul plecă tăcut.

Marco gîndea în vorbe simple : Mama a murit. Trebuie să deschid puțin ferestrele, ca aerul proaspăt să-i poată mîngîia obrajii. Dar ea nu mai simte nimic acuma. Ea tace. N-o să-mi mai spună de-acum nici o vorbă.

Marco era singur în cameră. „Sau, poate numai dormi, mama ?" Poate doarme numai.

Se aplecă peste obrazul ei. Atunci văzu că moartea îl însemnase deja.

Lumina se revărsa peste pat, pe obrazul palid plutea o nevăzută umbră.

Şi-atunci Marco îşi aminti că nu mai are pe nimeni pe pământul acesta, că toate au murit în jurul lui.

Şi abia atunci începu să plîngă.

Moartea unei fiinţe dragi, înseamnă mult în viaţa supravieţuitorilor. În tavernă însă, unde lampa avea o lumină tulbure şi unde vinul curgea din butoaie, unde doi marinari cîntau, unde ochii străluceau pofticioşi la jocul cu zaruri, în tavernă, unde în capetele cheflîilor trăiau, mureau sau se năşteau gînduri măreţe sau gînduri mărunte, nu simţi nimeni bătaia aripilor morţii care atinseseră casa din San Giovanni Crisostomo. Paharele erau izbite vîrtos pe masă, zarurile alunecau peste scîndurile mesei grosolane, umede de vin. Şi fericirea sau nefericirea unei lumi era pentru unii cuprinsă în numărul punctelor negre de pe albele zaruri.

Marea se avîntă cu putere neostoită contra digului de la Lido, construit din grinzi, mărăciniş şi nisip, gărzile de noapte priveau valurile care-l izbeau şi se înveleau mai bine în mantalele lor.

Senatul avea o şedinţă secretă de noapte. Doi băieţaşi scoteau globuri de aur dintr-un vas. În mîinile lor se aflau decizii despre ducaţi, corăbii, mari funcţii în stat, decizii dacă acest sau acel domn v-a fi ales în senat.

Moartea unui om drag înseamnă puţin în mersul lumii. Un grăunte de praf măturat în infinit.

Ploaia uda flori, case, punţi de corăbii, cupole de biserici, acoperişuri de paie, coloane de marmoră şi barăci de lemn.

În această noapte întunecată, grea de ploaie, începu un nou capitol în viaţa lui Marco Polo.

Paolo fu primul care intră în cameră. Hainele lui miroseau a vin şi a umezeală.

„Pot să rămîn puţin cu tine stăpîne ?“ Îndrăzni să arunce numai o privire fugară asupra moartei.

Marco aprobă din cap, tăcut.

„Tatăl tău m-a scos din orfelinat. Încă nu erai pe lume, stăpîne“. Buzele lui Paolo formau cu greu vorbele. „Nu mi-am cunoscut nici tata, nici mama. Aşa este, stăpîne. Dacă nu mă trimiteţi să plec, rămîn toată viaţa la tine... Signora acum nu mai simte durerea“. Îngenunche lîngă pat şi-şi aplecă capul.

„Îţi mulţumesc, Paolo", zise Marco.

Giannina îşi stăpîni groaza şi intră în cameră, fiindcă se gîndea că acum Marco nu trebuie să fie lăsat singur. Încerca să-şi oprească lacrimile. Mîngîie masa cu mîna şi-l privi cu o privire sfioasă pe Marco, care stătea lîngă pat.

„Giannina".

„Da !"

„Ea ar fi vrut să-l mai asculte o dată pe Giovanni cîntînd. Dar acum nu mai aude nimic. Oare tata simte că ea a murit ?"

Gîndurile lui Marco se îndepărtară de camera mortuară. Se gîndea la tatăl lui, ca şi cînd ar fi ştiut sigur că mai e în viaţă. Mama îi povestise atîtea despre el, încît i se părea că-l cunoaşte perfect — ochii severi, statura înaltă şi dreaptă şi — arareori — rîsul rece şi răspunsul prompt la o întrebare neaşteptată.

„Mîine mă duc la Giovanni", zise Giannina.

„De-acum toate vor fi altfel", răspunse Marco dus pe gînduri.

FRATELE LORENZO

Moartea mamei lăsă în sufletul lui Marco o urmă adîncă. Uneori i se părea că-i mai aude paşii uşori în casa tăcută ; şi durerea îi întuneca privirea. Dar în curînd îşi dădu seama că există în viaţa oamenilor o putere care vindecă orice rană.

Vîntul toamnei bătea peste mare şi lagună. Florile de vară se ofileau în grădinile Veneţiei ; purtate de vînt, frunze gălbene şi ruginii cădeau în canale şi săltau pe valuri.

Marco nu băga în seamă vijîitul vîntului. Şedea în camera lui aplecat peste un manuscris pe care profesorul său, Bruder Lorenzo, i-l dase. Povestea despre faptul cum dogele orb Enrico Dandolo, un moşneag înalt şi cărunt, de 93 de ani, cu-

cerise Bizanțul, capitala înconjurată de puternice ziduri de apărare, a imperiului Roman, în fruntea unei armate de cruciați.

Mai trăiau în Veneția oameni ce luaseră parte la această expediție și care adusese negustătorilor venețieni o nemăsurată pradă, precum și multe avantaje comerciale. Unul dintre aceștia era fratele Lorenzo. Era atunci, în 1204, de optsprezece ani și făcea parte dintre primii atacanți care se urcaseră pe zidul cetății cu ajutorul podurilor de lemn ce porneau de pe înaltele corăbii venețiene și după lupte crîncene și grele împrăștiară pe apărătorii greci. În fruntea tuturor, îmbărbătînd soldații prin curajul lui, Enrico Dandolo intră în oraș cu crucea albă pe mantaua-i purpurie.

Marco citea manuscriptul pe care-l scrisese un călugăr în singurătatea chiliei lui, cu răsuflarea tăiată. Simțea o deosebită mulțumire, studiind descrierea cuceririi Bizanțului. Puterea lui de închipuire fu atît de înfierbîntată de descrierea luptei, încît în timp ce citea sări brusc în picioare, întinse mîna după o sabie închipuită și cu ochii închiși sări contra ostașilor dușmani, așa cum făcuse bătrînul Doge. Fără veste camera se transformă într-un cîmp de luptă. Marco își puse antebrațul stîng la spate și cu dreapta întinsă înainte își distruse adversarul după o luptă îngrozitoare.

Afară vîntul împrăștie norii cenușii și făcu o deschizătură prin care razele soarelui, întîi timid, apoi din ce în ce mai puternice și mai luminos își revărsă peste apă, pietre, ogoare și grădini lumina aurie.

Dar Marco nu vedea nimic. El era orbul doge Enrico Dandolo, un uriaș în energie și lupta cu spatele lipit de zidul cetății, îmbărbătîndu-și soldații cu strigăte sălbatice, contra forțelor superioare ale adversarilor.

Zgomotul luptei deveni mai puternic. „Avanti amigi !", strigă Marco și se repezi înainte cu sabia ridicată.

Obloanele de la ferestre se închiseră cu zgomot. Marco se lovi cu genunchiul de un scaun greu de stejar. Nu simți nici o durere, dar fu readus de zgomotul făcut din lumea lui imaginară, la realitate. Epuizat, se opri, lăsă imaginara sabie din mînă și deschise ochii.

Marco privi îngrijorat în jur, dacă nu cumva cineva i-a putut vedea vitejeștile lui fapte de arme. Era singur în cameră. În fața lui zăcea răsturnat scaunul de stejar. O dungă lată de soare se desena pe covor. În frunzișul ce începea să îngălbenească, al castanului singuratic din curte, foșnea vîntul.

Bizanțul era departe, Bizanțul cu palatele și bisericile de marmoră albă, cu cupolele aurite ale templelor grecești, care se oglindeau în albastrul aurit de soare al mării Marmara.

Pe masă se afla manuscriptul în care fiecare literă era scrisă cu dragoste și înțeleaptă răbdare, formînd cuvinte și propoziții, din care o minunată putere emana, o forță care acționase și asupra lui Marco și-l silise să ia sabia și să răstoarne cu genunchiul un scaun greu de stejar.

Marco zîmbi, cînd simți abia acum durerea.

Bizanțul era așa de aproape, încît îl puteai atinge cu mîna. Nu trebuia decît să închidă ochii, ca să-l lase să învie în el. Marco ridică scaunul și merse la fereastră. Priveliștea obișnuită a curții pavate, cu castanul în mijloc, și casa de peste drum, îi dădură un sentiment de siguranță și de pace, chiar dacă vîntul toamnei devenea furtunos și lăsa să-ți închipui valurile înspumate ale mării Adriatice.

Abia după moartea mamei sale, Marco începuse să se ocupe mai serios de știință. Înainte nu privise învățătura cu prea multă seriozitate. Îi făcea mai mare plăcere să se plimbe cu Giovanni și Giannina prin insula Murano, să șadă ascuns în stuf, pe scîndurile vechii bărci de pescari și să-și facă vise romantice, împreună cu prietenii. Nu îi făcea greutate să învețe și învățase repede regulele gramaticale și legile fundamentale ale matematicii, apoi putea să spună pe de rost, fără să se încurce, pasagii din Biblie sau din psalmii ce i se indicau.

Acum însă i se părea că o mînă puternică l-ar fi împins în viață : uite, vezi ! Tot ce vezi trăiește. Bisericile, palatele și monumentele nu sînt lucruri moarte, își au istoria lor și sînt o parte din istoria Veneției. Dar și satele de pescari, atelierele meseriașilor, sticlăriile din Rialto și Murano, corăbiile de război și de negoț, antrepozitele de mărfuri de pe coastele îndepărtate fac parte tot din istoria Veneției. Și marea face parte din ea, și canalele fac parte din ea, și nenumăratele

brațe de muncă care zidesc digurile, sapă noi albii riurilor și bat stîlpi de stejar pe terenurile mocirloase, ca astfel să ia ființă noi palate, noi case, noi biserici.

Fratele Lorenzo era foarte mulțumit de interesul crescînd al învățăcelului său pentru științe și îi aprecia simțul de observație. Chiar și Pietro Boco, care după moartea cumnatei sale fusese numit tutore și administrator al averii lui, vedea cu ochi buni că Marco se închidea în camera lui și învăța. „O să devii odată un bărbat învățat", îi spuse nepotului său cu un zîmbet binevoitor. „Veneția are nevoie de asemenea capete luminate". Pe cînd Marco privea pe fereastră, își aduse aminte de avertismentul credinciosului Paolo. „Păzește-te de Pietro Bocco, stăpîne. Nu pot să-ți spun încă nimic sigur, dar simt că trebuie să fiți foarte atent".

În capul lui Marco se învălmășeau multe gînduri care-l țineau într-o veșnică agitație. Această agitație nu avea nimic chinuitor, îl ajuta să uite greutățile deja depășite, și să caute să descopere cele ce se petrec în prezent sau ce va aduce viitorul.

Ușa se deschise. Intră Paolo.

„E timpul, stăpîne, să mergem la fratele Lorenzo. Trebuia să vă amintesc să luați și manuscrisul.

Marco veni de la fereastră și se pregăti de plecare.

„Trebuie să mergem în curînd iarăși la Murano", zise el, urmărindu-și gîndurile.

„Lui Messer Pietro Bocco nu-i place lucrul ăsta", răspunse Paolo, cu o căutătură furișă spre stăpînul lui.

Obrazul lui Marco se înroși de mînie, vinele de la tîmple îi băteau în ritmul grăbit al inimii.

„Fac ce vreau !"

Peste obrazul lui Paolo trecu o geană de mulțumire.

„Poate o să-mi interzică să vizitez și mormîntul mamei, la San Michele", zise Marco încă tot mînios.

„Trebuie să vă spun ceva, stăpîne". Paolo se uită în jur, ca și cînd i-ar fi fost frică de cineva care trage cu urechea. Marco îl privi întrebător și rămase nemișcat, cînd observă seriozitatea neobișnuită de pe fața servitorului său.

„Ce s-a întîmplat, Paolo ?"

„Azi de dimineață au pescuit din canal cadavrul scribului Luigi Farino. Cu un pumnal în spate".

Marco se apropie mult de Paolo și-l prinse de umăr :

„Asta e scribul despre care mi-ai povestit ?" Îl scutură pe Paolo. „Tu ai făcut-o, Paolo ? Spune-mi repede, ai făcut tu asta pentru mine ?" Privirile lui Marco serioase și îngrijorate scrutau obrazul mare și blajin al servitorului.

„Altcineva l-a îndepărtat din cale. Poate știa prea multe. Stăpînii nu stau mult pe gînduri, cînd e vorba să îndepărteze un complice incomod".

„Mulțumesc lui Dumnezeu, Paolo. Mi-era frică pentru tine".

„Eu bag de seamă", murmură servitorul. „Ziua și noaptea vă păzesc". Zise apoi, și „Vă întovărășesc stăpîne, la fratele Lorenzo".

Pleacă de acasă pe jos. Vîntul uscase străzile așa că se putea merge bine. Marco ducea manuscrisul în buzunar și era atent ca nu cumva să se deterioreze.

În fața unei căsuțe, din apropierea lui Ponte della Moneta, care fusese zidit cu patru ani în urmă și care ducea de la Canal Grande spre vechiul Rialto, își luă rămas bun de la Paolo.

Fratele Lorenzo ședea pe un scaun îmbrăcat în piele, în fața lui pe un pupitru, era o carte deschisă. Un pudel mic și alb sări lătrînd vesel înaintea lui Marco.

„Taci, Tiberius", zise bătrînul cu sclipiri vesele în ochi. Dar Tiberius băgă de seamă că mustrarea nu trebuie luată în serios, și lătră încă și mai tare, pînă cînd Marco scoase din buzunar un pachet și-i aruncă oasele mult așteptate.

În odăița învățatului, Marco uită de tot ce-l preocupase pînă atunci.

„Ai uitat salutul pe care te-am învățat", zise fratele Lorenzo. „E cumva de vină, Tiberius ?" zise el.

Marco se înroși. „Pace casei acesteia !" zise el.

„Amen !" răspunse fratele Lorenzo. „Acum așează-te ! Și tu Tiberius să nu ne mai deranjezi !"

Tiberius rodea oasele trosnindu-le.

„A dat din cap că-i de acord, frate Lorenzo", îndrăzni Marco să glumească.

Bătrînul zîmbi. Era de statură mijlocie şi, cu toată vîrsta, rămăsese zvelt. Cu părul şi cu barba sa albă, cu rasa cafenie fără glugă, arăta ca un oarecare apostol din picturile bisericeşti. Numai obrazul său nu era aşa de copilăros — blajin, ci avea trăsături pasionate, viclean-prefăcute, care printr-o înţeleaptă prudenţă fuseseră atenuante. Ochii erau mici şi vioi, şi părea că-ţi vede pînă în fundul sufletului.

Ieri fratele Lorenzo primise o înaltă vizită. Messer Pietro Bocco fusese la el ca să se intereseze de progresele nepotului său în ştiinţa bisericească. Lăsă să se întrevadă, că ar fi bucuros, dacă sub influenţa fratelui Lorenzo, Marco s-ar hotărî să se călugărească. Se despărţi cu salutări prieteneşti, şi aşeză pe masă o pungă, care după cum fratele Lorenzo constată, conţinea 25 de ţechini.

Numai că la capitolul 4 din „Regulamentul călugărilor minoriţi" se prevede că nici un frate nu putea să primească bani sub nici o formă, nici direct, nici printr-o persoană întrepusă. Aceasta îi aducea fratelui Lorenzo grave mustrări de conştiinţă. Dar el îşi spuse şi de data aceasta, că el fiind călugăr franciscan a îndurat în lungile lui pelerinagii sărăcie şi foame, şi că nu ar face un păcat prea mare dacă ar primi cei 25 de ţechini, ca să-şi mai înfrumuseţeze amurgul vieţii cu cîte un păhărel de vin sau cîte un pui fript. Dealtfel, Messer Pietro Bocco nu-i cerea ceva rău, din contră, ceva ce era pe placul lui Dumnezeu. Trebuia să conducă în sînul bisericii pe acest băiat deştept şi isteţ.

Bineînţeles că fratele Lorenzo îşi dădea seama că negustorul, care judeca totul la rece, avea în vedere averea familiei lui Marco. Nu era încă hotărît de partea cui se va da, deoarece simţea pentru băiat o afecţiune părintească.

Marco, care nu bănuia aceste gînduri, se uita plin de aşteptare în ochii inteligenţi, înconjuraţi de nenumărate riduri, ai învăţătorului său.

„Ai adus manuscriptul? E bine. Cum ţi-a plăcut, fiul meu?"

„Frate Lorenzo, povesteşte-mi despre Enrico Dandolo. Dumneata l-ai văzut doar cu proprii ochi".

Peste chipul lui Marco trecu o lumină de plăcută aşteptare.

Cățelul Tiberius veni sătul din colțul său și se culcă la picioarele stăpînului, se uita la Marco ca și cînd ar fi înțeles totul, ce se țesea în jurul lui.

Sprîncenele albe ale fratelui Lorenzo se apropiară gînditor. În spatele scaunului cu brațe comode se aflau vaze multicolor pictate și mici figurine de bronz. Sub icoana Maicii Domnului ardea o candelă. Pe perete, în fața bătrînului atîrna un tablou al sfîntului Francisc de Assizi, fondatorul ordinului Franciscanilor.

„Mi-e frig. Adu ligheanul cu cărbuni", porunci bătrînul.

Marco aduse ligheanul format din frunze de stejar, din fier forjat, așezate vertical ca să formeze un vas și suflă în el. Fratele Lorenzo își ținu mîinile deasupra-i și privea în cărbunii scînteietori. Căldura îi dezmorți aducerile aminte.

„Vii într-un ceas bun, fiul meu. Sînt clipe în viața oamenilor bătrîni, cînd îți face impresia că prezentul e mort și nu trăiește decît trecutul".

O lumină caldă îi întinseri ochii, cînd începu să povestească.

„Tu vrei să auzi despre mari fapte de vitejie, despre cucerirea Bizanțului sau despre luptele contra Genovezilor... Dar nu despre acestea vreau să-ți povestesc astăzi.

Altceva învie astăzi în inima mea : nu mai puțin interesant, o să fi de acord, după ce vei fi auzit".

Bătrînul dezaprobă cu o privire, neplăcerea care se zugrăvea pe figura lui Marco.

„Uită-te în jur", continuă el mai departe, „acesta este chipul fratelui Francisc. Uită-te la el. În anul 1221, astăzi sînt de atunci 47 de ani, l-am văzut pentru prima oară pe răposatul Francisc. Era la consiliul general de la Sfînta Maria de Porticula. Trei mii de frați ședeau pe coasta muntelui cu pante line : vîntul se domolise și soarele strălucea ca într-o fierbinte zi de vară. Sfîntul Francisc era slăbit de bătrînețe, așa că în locul lui vorbi fratele Elias..."

„Dumneavoastră ați fost unul din cei trei mii de frați", întrerupse Marco „și l-ați văzut pe Sfîntul Francisc ? Spune, frate Lorenzo, cum arăta ? Avea aureolă în jurul capului ?"

„Este permis numai puținor muritori să vadă pe pămînt atributele sfințeniei. Era un om, cu un obraz lunguieț, copi-

lăros-blajin, care a renunțat la cariera lui de negustor și și-a dăruit toată averea bisericii... Un om simplu și bun..."

Fratele Lorenzo făcu o pauză. Nu vorbea din cauza lui Messer Pietro Bocco, ci fiindcă se lăsase complet în voia amintirilor și nu auzi, cum Marco zise: „A fost un negustor, și s-a făcut călugăr?"

Fratele Lorenzo se aplecă înainte. În fața ochilor spiritului vedea tabloul: copacii tomnatici, biserica tăcută, cu cimitirul, casele călugărilor, care ședeau în jur ca niște pietre nemișcate.

Își propti capul în mînă și povesti mai departe:

„Către sfîrșitul conciliului, fratele Francisc trase pe Elias de rasă. Acesta se aplecă spre el și ascultă ce dorea. Apoi Elias se îndreptă și vorbi: „Fraților, așa spune fratele: există o țară numită Germania. Acolo locuiesc oameni care sînt creștini și sînt evlavioși. După cum știți vin adesea în țara noastră, cu bastoanele lor lungi și cu cizmele lor largi, și cîntă laudă Domnului și Sfinților lui, pelegrinează în sudoare și arșiță pe aici și vizitează lăcașurile sfinților. Dar fiindcă frații, care de cîteva ori au fost trimiși acolo, s-au întors într-o stare de plîns, fratele nu silește pe nimeni să mai meargă acolo. Dar cine vrea pentru slava Domnului și a sufletelor, să meargă, aceluia îi dă o misiune de ascultare, tot așa de importantă, ba chiar și mai importantă, ca și celor ce ar călători peste mare. Deci cine vrea să meargă, să se scoale și să treacă la o parte..." Așa vorbi fratele Elias din însărcinarea fratelui Francisc...

Bătrînul se opri din povestire. Marco ascultase cu atenția încordată.

„Și-atunci v-ați dus în Germania?", întrebă. „Cum s-a mers acolo? Acolo trebuie să fie niște munți așa de înalți că ajung pînă la nori și sînt veșnic acoperiți de zăpadă și de ghiață. Este așa, frate Lorenzo?"

Marco se aplecă curios și privea fix obrazul învățătorului său ca și cînd ar fi putut găsi acolo răspunsul.

Fratele Lorenzo îmbărbătat de interesul arătat, întîmplările îi reînviară în memorie ca și cînd toate s-ar fi întîmplat abia cu o zi înainte.

„Ascultă, fiul meu", zise el, „vreau să-ți zugrăvesc exact cum s-a întîmplat. Inima mea, pe timpul acela era plină de

nelinişte, nu-mi era deloc frică de pericolele care mă ameninţau, şi am fost unul dintre primii care s-au prezentat. Au fost aleşi nouăzeci de fraţi. Am plecat în grupe de cîte trei sau patru. De sărbătoarea Sfîntului Mihail eram în Trient şi am fost bine primiţi. Nici în Bozen şi în Brixen nu am avut nimic de suferit. De la Brixen am trecut în munţi şi pe vremea amiezii am ajuns la Sterzing. Din întîmplare oamenii n-aveau pîine. Nu ştiam limba germană şi nu ştiam cerşi. Apoi ne merse prost. Ne chiorăiau maţele. Seara cînd ne-am culcat, pe o grămadă de paie, cu două îmbucături de pîine şi trei morcovi, încercam să ne potolim foamea. Dimineaţa următoare ne-am sculat flămînzi şi cu stomacul gol. După ce am mers vreo jumătate de milă, aveam ameţeli, picioarele nu mai voiau să ne ducă, genunchii ne tremurau. Chinuiţi de foame culegeam fructe de păducel şi din diferiţi pomi ce-i găseam în drum. Aşa am ajuns în cele din urmă la Mittenwald, şi cînd am ajuns în sat găsirăm doi oameni ospitalieri care ne cumpărară de doi dinari pîine. Am mai cerşit nişte morcovi, aşa că am completat ce ne lipsea din pîine. Apoi ne-am urmat drumul înainte prin oraşe, cetăţi şi mănăstiri, pînă ce am ajuns la Ausburg, unde am fost bine primiţi de domnul Episcop..."

Fratele Lorenzo îşi puse mîinile pe cartea deschisă. Strigătele vîslaşilor care treceau prin apropiere răsunau înnăbuşit în cameră. Tiberius stătea nemişcat, cu ochii atenţi, pe locul lui. Marco şedea pe taburet, şi aşteptă, acum fără un interes prea deosebit, continuarea povestirii.

„Aşa am ajuns în Germania şi prin mila lui Dumnezeu am putut să ne înfiinţăm acolo ordinul. Fratele Cezar fu ales ca prim conducător al Ordinului din Germania. Eu cu fraţii din grupa mea eram la Salzburg. Odată fratele Cezar ne chemă la Worms. Am plecat doi cîte doi prin oraşe şi sate. Mă dusei cu fratele Mihail într-un sat să cerem de mîncare. Încă tot mai aveam greutăţi ca să ne putem face înţeleşi, şi căpătam acelaşi răspuns : „Gott berate", ceea ce însemna : „Dumnezeu o să aibă grijă de voi". Dar fiindcă afară de vorbele astea nu ne dădeau nimic, fratele Mihail care era un glumeţ, mi-a zis : „Acest „Gott berate" o să ne omoare astăzi".

Atunci am început să cerşesc latineşte. Nemţii îmi răspundeau : „Noi nu înţelegem latineşte, vorbeşte nemţeşte cu

noi". Eu le-am spus „Nix deutsch". Și ei îmi răspunseră: „E totuși foarte ciudat că tu ne spui nemțește, că nu știi nemțește" și adăugară „Gott berate". Da, fiul meu, așa a fost cu nemții, ei sînt un popor vesel și aspru, și munții ajung pînă la cer și riurile prin trecătorile munților sînt transparente ca sticla verzuie, cînd vezi valurile cu coronițele lor de spumă săltînd peste pietre, ți se pare că sînt niște organi nebunatici. Bărbatul și femeia care stăteau înaintea noastră rîzînd prietenos și care la rugămintea noastră de a ne da o bucată de pîne, ne-au răspuns „Gott berate" m-au adus la disperare. Nu mai știam ce să fac. În disperarea mea am început să rîd și m-am așezat pe o bancă și am rămas acolo. Bărbatul și femeia s-au uitat unul la altul, au rîs și ei, și mi-au dat pentru neobrăzarea mea pîine, ouă și lapte. Cînd am văzut că purtarea asta ne e de folos, m-am purtat la fel vreo douăsprezece case și am cerșit atîta, încît a fost suficient pentru șapte frați..."

Ultimele fraze trecură pe lîngă urechea lui Marco, numai superficial își dădea seama de sensul lor. Povestirea călugărului nu putuse să-l prindă. Se gîndea la bătrînul țigan, i se părea că-i vede înaintea ochilor fața, și că aude ciudatele cuvinte aținătoare, care însoțeau bătaia tamburinei: „Dansează, Herkules! În curînd vei dansa la curțile regilor și ale prinților!" Și-apoi mai era și marea strălucind în sute de culori, și azvîrlind spre mal valuri puternice: o mînă de uriaș îi mîngîia suprafața și o netezea, așa că acum strălucea ca o oglindă. Obrazul Gianninei se oglindea în ea. O rază de soare alunecă peste apă și imprimă pe chipul așa de cunoscut, unele trăsături ciudate ale obrazului bătrînului țigan, fără a face însă din el ceva urît sau respingător. Zuzika, se gîndi Marco. Și cu acest nume se împleti dorul lui de mare, după viața pe corăbiile cu pînze, după vagabonzi pe necunoscutele drumuri, după cîștigul unei bogate comori, bogate ca-n basme, aur și diamante...

Fratele Lorenzo aruncă o privire cercetătoare obrazului lui Marco.

„Povestea mea nu pare să te intereseze", spuse el cu o ușoară nemulțumire în glas.

Marco se trezi din vis.

„Totuşi, frate Lorenzo", zise el politicos. „Aţi povestit foarte frumos. Numai că dintr-o dată m-am trezit cu gîndurile aiurea".

„Ai dori să devii un cuceritor, ca orbul doge Enrico Dandolo ?"

„Iubesc marea şi corăbiile, frate Lorenzo".

„Aşa, aşa", clătină din cap bătrînul.

Am încercat tot posibilul Messer Pietro Bocco, se gîndi el, şi simţi o ascunsă mulţumire că Marco Polo nu se lasă dus de dorinţele unchiului : pentru că fratele Lorenzo, mai purta în inima lui bătrînă un crîmpei din aventuroasa lui tinereţe, care-l purtase mereu fără linişte, din oraş în oraş, din ţară în ţară, chiar dacă numai în postură de călugăr cerşetor, pe drumurile Germaniei, Franţei, Ungariei.

O clipă fugară se gîndi chiar să prevină băiatul despre intrigile unchiului său. Dar pe urmă îşi spuse, că pentru el este mai avantajos să nu se amestece în această luptă lumească. Ochii lui vioi şi şireţi străluceau, deja, gîndindu-se la vinişorul pe care şi-l va putea permite din ţechinii lui Pietro Bocco, imediat ce elevul lui va fi plecat.

„Pentru azi e destul, poţi să pleci, fiul meu. Trebuie să mă odihnesc puţin".

Bătrînul se ridică şi închise cartea de pe pupitru. Un norişor de praf coborî spre duşumea. Tiberius sări şi-l conduse pe Marco pînă la uşă, dînd din coadă.

„Pace acestei case !" îşi luă rămas bun Marco.

„Amen !" răspunse fratele Lorenzo.

Tiberius începu să latre.

MARGELE DE LEMN

După multă vreme, într-o seară cînd laguna de apus părea o mare de foc, Giovanni stătea din nou pe treptele bătrînei vile şi asculta murmurul apei. O barcă de pescari se odihnea pe valuri, culorile vii ale cerului începură să se

estompeze pînă cînd se pierdură în cenușiul uniform al înserării. Secera lunii strălucea șters. Stelele se aprindeau una cîte una.

Albele coloane de marmoră se înălțau zvelte ca niște tulpini împietrite de arbori. Aerul era plin de un îndepărtat vuiet, ca și cînd peste Adriatica o furtună marină ar fi înălțat corăbiile ca pe niște jucării pe culmea înaltă cît casa a valurilor înspumate, și-apoi în clipa următoare le-ar fi prăvălit în prăpastia învolburată, dintre ele.

Laguna însă se mișca în unduiri largi și line : valuri mici spălau picioarele lui Giovanni, și apa își exercita, ca totdeauna în misterioasa lumină a amurgului, puterea-i magică.

De cînd tatăl se accidentase la construcția Palatului de pe Canal Grande, Giovanni nu mai cîntase niciodată. N-a dat urmare nici chiar chemării preotului să cînte de sărbătoarea Sfîntului Theodorus în corul de copii de la biserica San Marco. Muzica ce dormita în sufletul lui și era trezită la viață în zilele fericite prin culoarea deosebit de frumoasă a apei, prin ochii întunecați și întrebători ai Gianninei sau prin aspectul unui pom înflorit, părea să fi amuțit pentru totdeauna.

Natura înconjurătoare părea un clopot amuțit.

Zi și noapte fără cîntec. Apă, bărci, corăbiile care cu pînzele umflate treceau ca niște păuni mîndri, fără cîntec.

O piatră îi zdrobise lui Ernesto piciorul drept, o piatră care acum de mult era băgată în clădirea palatului contelui de Este. Nici un colț al șlefuitului bloc de marmoră de Carrara n-a fost ciobit, carnea și oasele lui Ernesto au împiedicat ca valoroasa marmoră să fie vătămată.

Zidarii, pietrarii și tîmplarii au stat la început neajutorați în jurul lui Ernesto, care zăcea pe jos și gemea încet. Toți îl iubeau și îi ziceau „bunul Ernesto", pentru că nu exista un alt om gata întotdeauna de a sări în ajutor, ca el. Nici unul nu putea să-și amintească să fi avut vreodată vreo ceartă cu el. De statură mijlocie, lat în umeri și cu brațe care munceau ca pentru trei, cînd așa ceva era necesar, el, cu mișcările lui liniștite și domoale, executa lucrările cele mai grele și mai anevoioase.

Odgonul putred al scripetelui se rupsese şi piatra a căzut de la cinci metri înălţime. Strigătele de avertisment l-au făcut pe Ernesto să sară în ultima clipă la o parte, altfel ar fi fost ucis.

Asemenea accidente se întîmplau adesea. Dar ca aşa ceva să i se întîmple tocmai prevăzătorului Ernesto !

Angiello şi-a revenit primul, l-a apucat de braţ pe cel ce stătea imediat lîngă el şi l-a tras după el, să aducă o targă. Ceilalţi făcură un cerc în jurul rănitului, doi se aplecară asupra lui şi-i dădeau îngrijiri.

Bunul Ernesto fu dus în Spitalul Sf. Petru şi Pavel, care servea ca loc de găzduire pentru pelerinii care mergeau în Palestina, şi care în rare cazuri primea şi răniţi sau bolnavi.

Giovanni îşi aminti de după-amiaza cînd doi zidari cu şăpcile scoase intrară în căsuţa lui Ernesto şi aduseră ştirea despre nenorocirea care-l lovise pe tatăl său. Aproape timizi stăteau cei doi bărbaţi înaintea băiatului, Giovanni îi cunoştea, erau doar prieteni ai tatălui său, prieteni buni, care uneori îl duceau pe Ernesto la cîrciumă să mai bea o gură de vin, şi care înainte mai glumiseră prietenește cu băiatul.

Feţele lor făceau o impresie străină, şi chiar şi glasurile le sunau ca şi cînd n-ar fi fost ale lor.

Ce spuseseră ? Ernesto accidentat — tatăl tău — piciorul zdrobit ? Asta nu putea fi adevărat. Dar de ce tata nu venise cu ei ? Ce voiau de la el ? Dintr-o dată creierul i se goli, ca şi cînd puţinele vorbe i-ar fi gonit toate gîndurile.

„Tata este accidentat ?“ întrebă el după o vreme neîncrezător şi aşteptă ca ei să-l apuce de guler cu enormele lor mîini pline de var şi să-l scuture prietenește : „Aici e tatăl tău. Intră Ernesto, şi vezi ce spaimă i-am tras, băiatului tău“.

Dar bărbaţii rămaseră tăcuţi şi priveau emoţionaţi într-o parte, cînd văzură adînca groază şi ascuţita durere ce se zugrăveau pe obrazul tînăr şi serios al copilului.

Giovanni nu plînsese. Tata trăia. Poate nu este aşa de grav ? Fără să ezite fugi la spital. Mai tîrziu nu putea să spună ce drum luase. Numai atît îşi mai aducea aminte că la catedrala San Donato s-a împiedicat şi a căzut în noroiul

de pe stradă. S-a ridicat însă imediat și plin tot de nori a ajuns în cele din urmă în fața porții mari a spitalului. Un frate îmbrăcat într-o cașă neagră, cu un obraz alb și rotund, sub glugă, l-a primit și l-a dus într-o sală de așteptare, care semăna cu o hrubă întunecoasă și avea o singură fereastră înspre apă. Zidurile spitalului aveau aproape cinci picioare grosime.

Lui Giovanni i s-a părut c-a trebuit să aștepte ore întregi. În cele din urmă fratele se întoarse, se așeză ceremonios pe un scaun și-i explică, lui Giovanni, că nu-l putea vedea pe tatăl său. Tocmai e doctorul la el, e foarte probabil că va trebui să-i taie piciorul accidentatului. Giovanni trebuie să aibă răbdare și să se roage lui Dumnezeu ca totul să meargă bine.

Poarta se mișcă scîrțiind din țițîni, se deschise și se închise din nou, Giovanni era pe stradă.

După poarta grea și neagră zăcea tata. Doctorul tocmai era la el.

Giovanni se întoarse ca în vis și trase pentru a doua oară de bara clopoțelului. Din nou poarta se răsuci scîrțînd din balamale. Zgomotul durea.

„Ce vrei din nou?" întrebă fratele cu obrazul rotund și alb, puțin nervos, după cum se părea. „Nu poți intra acum la el".

Giovanni îl privi cu ochii lui luminoși. Fruntea fratelui se netezi.

„Îi veți spune tatii că am fost aici?" întrebă Giovanni serios. Și cînd văzu semnul de aprobare adăugă grăbit: „Spuneți-i că am să țin totul în ordine, casa și grădina. Nu trebuie să-și facă griji...

„O să-i spun. Dar acum du-te acasă!"

Elena și Pietro, părinții Gianninei, din casa vecină îl așteptau.

„Bine c-ai venit! Cum îi merge? Oh! bietul meu copil" zise femeia cu lacrimi în ochi. „Uite mănîncă mai întîi! Mîine mă duc la Giannina și-i povestesc ce s-a întîmplat. Dar vorbește odată, spune, cum îi merge? Sărmanul Ernesto!"

„Liniștește-te, femeie", zise Pietro încetișor. „Nu vezi că e cu totul zăpăcit ?"

„Doctorul e tocmai acum la el", zise Giovanni cu privirea absentă. „Probabil că o să-i taie piciorul".

„Aici pe masă sînt bani, Giovanni", zise Pietro și-și împinse la o parte nevasta care începu să jelească. „Zidarii, tîmplarii și transportorii de pietre i-au adus. Acum încearcă să dormi, sau vino dincolo la noi".

Giovanni putu să-și viziteze tatăl pentru prima oară abia după cinci zile. Își ascunse adînca emoție, cînd văzu pe cearceafurile albe, obrazul slab și cenușiu, și zise foarte vesel : „Acum toate-s bune, Papa ! O să te minunezi cînd o să vii acasă și o să vezi ce frumoasă s-a făcut grădina. Ieri a fost Angiolio la noi, alaltăieri Giorgio, în fiecare seară vine altul și întreabă cum îți merge și dacă poate să mă ajute cu ceva".

„Piciorul s-a dus, Giovanni", răspunse Ernesto cu voce tristă. „Niciodată n-am să mai pot lucra la clădiri..."

„Asta nu face nimic, Papa", întrerupse Giovanni, „eu împlinesc în curînd patruzprezece ani..." Se aplecă peste obrazul tatălui său și zise aproape solemn : „De ieri sînt ucenic la meșterul Benedetto. Voi deveni constructor de corăbii, Papa, un constructor de corăbii vestit ca și meșterul Benedetto. M-a și învățat cîteva chițibușuri".

„Așa, te-a și învățat cîteva chițibușuri", tatăl zîmbi pe sub mustață.

Și Giovanni fu fericit, cînd văzu surîsul pe obrazul cenușiu. „Toți sînt atît de prietenoși cu mine".

„Meșterul Benedetto te-a luat ucenic..." zise Ernesto mirat. „Acolo ești într-adevăr în mîini bune. Învață numai serios ; Benedetto este unul dintre cei mai buni constructori de corăbii din Veneția".

Aerul din sala cu 16 paturi, ocupate de bolnavi, mirosea închis. Un călugăr mergea fără zgomot de la pat la pat, ici și colo se auzea cîte un geamăt. Chiar și în zilele luminoase cînd afară lucea soarele, în încăperea boltită domnea penumbra. De fiecare dată cînd Giovanni își vizita părintele, avea același sentiment de apăsare.

„Mai cînți, Giovanni ?" întrebă într-o zi Ernesto. Obrazul îi devenise mai plin, și putea deja să glumească despre durerile ce i se părea că le simte în degetul mare de la piciorul drept.

„Nu mai cînt, Papa". Dar cînd Giovanni băgă de seamă că tatăl nu fu mulțumit cu acest răspuns, adăugă cu mîndrie : „Acum construiesc bărci și corăbii. Asta e o mare artă".

„O să cînți din nou, Giovanni".

La astea vorbe se gîndea acum Giovanni. Întunericul se lăsa din ce în ce. Vuietul vîntului îndepărtat părea șoapta unui ghioc, iar laguna stăruia într-o nemișcare tăcută. Multe stele își aprinseseră luminile pe cer, iar secera lunii părea bătută cu diamante.

Eu am o cocoașe, iar tatăl meu un picior de lemn. Ce familie frumoasă ! Aceste gînduri scormoneau aerul și nu-i dădeau pace.

„Ce este Veneția fără meșteșugul nostru de a construi corăbii ?" auzi Giovanni glasul meșterului Benedetto, cu ironica intonație care se presimțea în surdină. „Un labirint nenorocit de case de lemn și de piatră mirosind a pește și a gunoi de catîr. Noi facem din Veneția o regină, cu corăbiile și bărcile pe care le construim, capetele noastre descoperă bijuteriile cele mai frumoase... Corăbiile sînt perle de lemn. Bagă-ți în cap asta copilul meu, altfel niciodată n-o să se aleagă din tine un bun constructor de corăbii, perle de lemn..."

Lui Giovanni i se părea că aude rîsul meșterului Benedetto, rostind această comparație ciudată.

Pe San Michele ardea un foc.

Un muzicant se așezase într-un colț singuratic și cînta un cîntec la fagot. Departe peste pămînt și apă cîntecul tînguitor răsuna.

Era ora 7 seara. Giovanni deveni neliniștit. Își încorda privirea ca să vadă în întuneric și asculta orice zgomot. O barcă se apropie, dar nu venea dinspre Veneția ci tocmai din direcția contrară. Un pescar trecu aproape de Giovanni, fără să-l observe. Stropi de apă cădeau de pe vîsle înapoi în mare, părea ca și cînd ar fi fost aruncate pietricele în apă.

În cimitirul de la San Michele, acolo unde ardea focul, se odihnea mama lui Marco.

Tatăl lui Giovanni ședea pe banca din fața casei, cu cîrjele lîngă el, și se gîndea, că imediat va fi vremea să se apuce de vreun lucru oarecare. Nu mai putea sta acasă fără să facă nimic și să trăiască din pomana prietenilor.

În ultima săptămînă se schimbaseră multe. Dar un lucru rămăsese, devenise chiar mai puternic în aceste ceasuri grele ; prietenia lui Giovanni cu Marco și Giannina. Se vedeau mai rar ca înainte, dar cînd se întîlneau, simțeau fără prea multe vorbe că prietenia lor se cimentase și mai mult.

Cei doi băieți simțeau însă că viața începe să le despartă drumurile.

Marco iubea marea și corăbiile, toate îl atrăgeau în depărtări și dorința lui copilărească de a pleca în țări îndepărtate ca să caute ascunse comori, nu era altceva decît reflexul năzuințelor negustorilor venețieni după un negoț rentabil și după toate aventurile care erau în legătură cu aceasta.

Giovanni însă își îndrepta toate năzuințele spre meșteșugul meșterului Benedetto. Nu căuta fericirea în depărtări, ci își urma cu încăpățînare țelul ; să devină constructor apreciat de corăbii la Murano și aici, pe insula de pe lagună, înconjurată de apa strălucind la toate reflexele de lumină, cu privirea ațintită spre Veneția cea plină de viață și culoare, să ducă o viață liniștită cu tatăl său și cu Giannina. Giannina îi aparținea de cînd putea să gîndească înapoi, și-au împărțit toate bucuriile și spaimele. Dar de cînd era în Veneția i se părea că găsește în ochii ei ceva străin, care-l neliniștea. În seara asta Marco și Giannina veneau la Murano. De asta Giovanni aștepta de atîta vreme la punctul de întîlnire stabilit.

Și în nerăbdarea așteptării apăreau gînduri ca niște mînji nestăpîniți, care de multă vreme pindeau ascunse în umbră. Poate nici nu vin ? Eu stau aici și aștept, dar cine-mi spune că Giannina se bucură așa de mult de vizita la Murano ? În Veneția e carnaval. Piazzetta, Piața San Marco, Canalele și podurile sînt înțesate de măști colorate.

Giovanni îndepărtă obosit gîndurile bănuitoare, întunecate.

Era o noapte de toamnă cu mii de stele, un ecou al verii trecute, care fusese fierbinte și plină de lumină orbitoare.

Nu s-auzea cumva un rîs luminos de fată dinspre San Michele ce se amesteca în cîntecul fagotului cu îndepărtata muzică a vîntului mării ?

„Giovanni, Giovanni", strigă o voce de fetiță.

Clopotul nevăzut începu atunci din nou să sune plin și clar.

Își duse palmele căuș la gură și strigă cu glas care răsuna ca oțelul peste ape :

„Giannina !" și încă o dată, accentuînd fiecare silabă : „Gia-nni-na !" Apoi puternic ca un cîntec de fanfară : „Marco ! Marco !"

„O să cînți din nou", îi spusese tatăl.

Barca apăru din întuneric ca un pește mare și greoi, îndreptîndu-se spre Giovanni.

„Ai văzut focul de la San Michele, Giovanni ?" întrebă Marco, încă înainte să coboare din barcă. „Giannina l-a aprins ca să bagi tu de seamă, că sosim curînd. Cele mai aiurite gînduri îi trec prin cap cîte o dată, miresei tale de pirat".

Rîdea tare și deschis. Cînd punea piciorul pe pămîntul insulei Murano, se simțea ușor ca o pasăre care plutește în înaltul cerului.

„Ei uite că iarăși sîntem împreună", zise Giannina, ușor emoționată. „Cum se simte tatăl tău ?"

„Ah ! își face planuri. Șade în fața casei și-și închipuie că din nou o să poată zmulge arbori".

Paolo legă barca de un stîlp care ieșea din apă. Înțelesul fusese că Marco și Giannina își vor petrece noaptea la Murano și abia în dimineața următoare se vor întoarce la Veneția.

„Messer Pietro Boeco o să se înfurie, dacă află despre asta", îi pusese în gardă Paolo. „Ar putea folosi prilejul ca să mă dea afară din serviciul tău".

Marco îl liniștise. „Niciodată n-am să admit așa ceva, Paolo. Nu-ți face griji. Tu poți rămîne la mine cît vrei. Și cînd am să plec în călătorie, am să te iau cu mine".

Paolo intrase în societatea celor trei, așa că ei vorbeau fără reținere în fața lui. Ținea la ei, ca un frate mai mare, care-și întindea brațul ocrotitor deasupra lor.

„Ce seară frumoasă" — zise Marco. „Întotdeauna e așa de frumos la Murano".

Se așezară pe pietre și priviră peste apă. Nu departe de ei trecu o barcă mai mare pusă în mișcare de puternice lovituri de vîsle. Cîntecul fagotului tăcuse.

„Deci, tu ai aprins focul ?" zise Giovanni. „Aproape bănuiam că-i un semn de la voi".

„Vezi, Marco !" strigă Giannina și bătu din palme. „Ce aiureală să aprinzi un foc", imită ea vocea lui Marco. „cum s-ar și putea gîndi Giovanni că-i un semn pentru el. Acuma nu rîde", zise ea cu prefăcută supărare. „Te superi, pentru că am avut dreptate !"

Dar lui Marco de fapt nu-i ardea de rîs. Bucuria nestăpînită a Gianninei care se oglindea în mișcările ei, în expresia feței și în vorbele-i repezi, provocau în Marco o tristețe, care de altfel îi era străină. Îi acoperi ca un zăbralnic sentimentele și le coborî pînă la sentimentul de autocompătimire.

„Uite că rîd", zise el aproape mînios. Și mai hohoti o dată. Dar era un rîs care tulbura atmosfera nopții de toamnă. Imediat îi fu și lui ciudă pe el însuși.

Dar Giannina goni proasta dispoziție. Găsi brusc cuvinte entuziaste pentru luna de pe cerul întunecat spuzit de stele, apoi avu impresia c-a descoperit un licurici, sări în picioare, fugi după el ca pe urmă să se întoarcă și să le spună că aproape s-a tăiat într-un ciob de sticlă.

„Sticlă", zise ea „peste tot găsești sticlă în Murano ! Dacă ar fi fost un diamant".

Paolo ședea la o parte, zîmbind ușor și se juca cu o nuia pe care și-o tăiase dintr-o salcie.

Noaptea tăcută, conversația în șoaptă și luminile mișcătoare de pe lagună, dădeau dorințelor aripi de fantezie.

Peste trăsăturile lui Giovanni trecu o lumină fericită, care scoase în evidență frumoasele și totuși bine marcatele linii ale obrazului lui, care devenise mai serios. Își aduse aminte de vorbele meșterului Benedetto. „Munca îți prieste. Ești lat în umeri ca Ernesto, tatăl tău, și ai o fire liniștită...“

„Munca îmi prieste“, zise și se îndreptă cu mîndrie.

„Ai niște mîini de adevărat muncitor“, își dădu cu părerea Giannina și-și trecu curioasă degetele peste palma lui.

„Eu mă gîndesc adesea la Zuzika“, zise Marco. Oare cum îi merge ? Citeodată îmi vine să plec la Damasc și s-o caut“.

Vorbiseră de multe ori despre Ferko, bătrînul țigan care acum trecea prin cine știe ce sate și orașe, cu Herkules și Pippino. Și Zuzika necunoscuta țigăncușe le era apropiată ca o soră : soarta ei necunoscută, nesigură, care te făcea să te gîndești la un basm, le dădea întotdeauna subiect de gîndire și de vise. Chiar și astăzi, în întunericul subtil al nopții înstelate, închipuiau povești în care căutau să-și imagineze cum ar putea să-i meargă Zuzikăi.

Pentru Giovanni și Giannina era mai mult un joc cu firele fine ale fanteziei, în timp ce din cuvintele lui Marco se desprindea credința că, într-o zi, o să afle ceva mai concret despre Zuzika sau poate o să ajungă față în față cu dînsa. Își imagina că trebuie să semene cu Giannina, cu buze pline și roșii și ochi arzători de cărbune. Dinspre mare venea o adiere răcoroasă. Giovanni care nu avea ciorapi strînse din umeri tremurînd.

De pe insulă un vînt ușor ducea fumul de la cuptoarele unei sticlării, din apropiere, spre lagună.

Cuptoarele sticlăriilor din Murano nu se stingeau nici noaptea.

Norii de pe boltă începură să se miște. Vîntul îi despărțea și se juca cu ei, îi purtă în fața lunii, apoi îi împrăștia din nou și iarăși apoi îi strîngea în chip de munți sau de figuri ciudate.

În timpul acesta Ernesto ședea pe banca făcută de el, în fața casei. Elena, vecina, fusese pe la el și-i adusese cîteva felii de cîrnat afumat. Plecase imediat fiindcă trebuia să pregătească mîncarea pentru Pietro, care mergea la lucru.

Lui Ernesto îi cădea bine să fie singur — singur cu cîrjele și cu grijile lui, care acum îl chinuiau mai mult ca oricînd.

Se gîndea la vizia ciudată pe care o primise astăzi de dimineață, Giovanni nu știa nimic despre asta. Messer Celsi fusese la el și se interesase cum se mai simte Ernesto.

Ernesto își mișca neliniștit, încoace și încolo, piciorul stîng, iar îl durea ciotul drept. Vîntul foșnea ușor prin copaci.

Fusese un nemaipomenit noroc că meșterul Benedetto îl luase pe Giovanni ucenic, fără să ceară obișnuita taxă pentru învățătură. Dar Giovanni nu avea nici măcar ciorapi și umbla îmbrăcat ca un vagabond. La el însuși, Ernesto nu se gîndea. El era mulțumit cu ceea ce găsea în casă. Mîncarea lui principală se compunea din polenta, un terci gros făcut din făină de grîu și apă, care apoi se cocea în cenușă fierbinte. Polenta dimineața, la prînz și seara. Cîteodată mai mînca și cîte o sardinie sărată sau o bucată de telemea.

Messer Celsi fusese foarte prietenos și vorbise cu el, ca de la egal la egal.

„Acum ai necazuri Ernesto, dar eu vreau să te ajut, nu sînt chiar așa de rău, cum vorbesc oamenii. Fata, și arătă spre casa vecină, n-ar fi trebuit să fie așa simțitoare. Dar eu n-o iau în nume de rău, sînt un om de înțeles. A plecat ? Bine ! Există destule servitoare care lucrează bucuros la mine, sau nu crezi ?“

Ernesto nu dădu nici un răspuns și-și stăpîni îndignarea, ce creștea în el.

„Cum am spus, Ernesto“, vorbi Messer Celsi mai departe, „vreau să te ajut, doar nu pot să părăsesc un compatriot așa de capabil. Dacă ai nevoie de bani, mă rog, Celsi îți dă. Facem o hîrtiuță, că o să mi-i dai înapoi în trei ani...“

Cam așa vorbise Messer Celsi. Ernesto poate primi imediat două sute de țechini, sau chiar mai mult, dobînzile, nu merită să vorbim despre ele, o să ne înțelegem.

„Dar unde vor mai fi întîrziind copiii ?“ strigă Elena peste gard. Du-te în casă. Ernesto, se face răcoare...“

Ernesto se juca îngîndurat cu cîrjele pe care singur și le confecționase. Știa bineînțeles, cu precizie, că Messer Celsi

nu-şi făcuse oferta din mărinime, ci vroia să ajungă pe această cale, în posesia casei lui Ernesto.

„Nu poţi plăti, bine, îţi luă casa. Aici pe hîrtie stă scris că-mi datorezi două sute de ţechini". Asta era felul de-a fi al lui Messer Celsi. Oriunde era ceva de cîştigat, apărea imediat nesătulul Celsi cu obrazul lui de cucuvea şi cu şuviţa neagră de pe frunte şi spunea vorbe prietenoase şi gata de a da o mînă de ajutor.

Ce-ar fi trebuit să facă Ernesto ? Colegii lui l-au ajutat pînă acum şi chiar şi vecinii făcuseră tot posibilul ca să-i uşureze soarta, dar şi ei erau nişte bieţi nenorociţi care abia treceau de bine de rău prin viaţă.

Îl durea inima cînd îşi vedea copilul umblînd în haine numai zdrenţe.

Două sute de ţechini ! Din asta ar putea să-şi cumpere o barcă de pescuit şi ar mai rămînea ceva şi pentru Giovanni. Dar o să fie el în stare să restituie suma la termen lui Messer Celsi ? Pescuitul nu aducea mult venit. Ernesto ştia că pescarii erau fericiţi dacă puteau cîştiga banii necesari pentru mîncarea şi sărăcăcioasa îmbrăcăminte, pentru ei şi familiile lor. Şi era imposibil să plece la pescuit singur. Avea nevoie de un însoţitor priceput. De vîslit putea să vîslească, avea doar braţe puternice. La vîslit, n-avea importanţă dacă eşti lipsit de un picior. Şi un însoţitor îşi găseşte el în mod sigur, dacă are barcă.

Ernesto îşi făurea planuri. Era de treizeci şi nouă de ani, părul la tîmple îi încărunţise deja. Trebuia să se tiriie cu cîrje. De treisprezece ani trăia singur cu Giovanni în căsuţa pe care o zidise odinioară pentru Marietta. După atîta vreme, putea să se gîndească la nevasta lui fără să-l doară, era o amintire duioasă şi îndepărtată.

Căsuţa e ca un sipet pentru bijuterii. Cele mai multe case din Murano şi din Veneţia sînt din lemn. Există numai puţine cuptoare de ars cărămizi în republica San Marco. Cărămizile sînt scumpe, dar şi mai scumpe sînt pietrele din munţi sau blocurile din carierele de marmoră de la Carrara. Transportul lor la Veneţia se face greu. Şi dintr-o dată bogaţii domni vrură ca palatele şi casele lor de locuit să fie zidite din piatră. Puteau să şi-o permită, pietrele sînt la fel

de scumpe ca sarea, dar viețile omenești și mîna de lucru sînt ieftine. Cu cît mai scumpe sînt pietrele, cu atît e mai ieftină mîna de lucru. În Veneția se așezaseră în ultima vreme mulți meseriași care sperau să cîștige mai mult în acest oraș decît acasă la ei. Bogații domni puteau să aleagă. „Plata ți se pare prea mică, du-te acasă, se găsesc alții destui".

Casa lui Ernesto este însă o clădire de piatră, bine durată, pentru secole. El a scos cu prețul vieții piatra dintr-o mină de pe o insulă îndepărtată și a cărat-o noaptea cu barca la Murano. Pe vînt și furtună ! Noapte de noapte ! Marietta, nevasta lui, îl aștepta pe mal cu căruciorul pe care îl trăgea pe drumurile rele, pe vreme de ploaie, pline de noroi, de-a curmezișul insulei și descărca pietrele în locul unde mai tîrziu trebuia să se înalțe casa.

Deja își purta copilul sub inimă, casa creștea. Ernesto slăbise. Marietta cu dinții strînși îi dădea pietrele la mînă. Nu se lăsa gonită de la muncă.

Cînd s-a născut Giovanni, nu mai lipsea decît acoperișul. Dar Marietta nu s-a mai sculat din patul de naștere. Florile înfloreau pe pervazul ferestrelor cînd a murit.

Lui Ernesto îi era dragă fiecare piatră din casa asta.

Giovanni avea trăsăturile maicii sale și umbla îmbrăcat ca un cerșetor.

Două sute de ţechini !

Cerul se acoperea din ce în ce mai mult.

Ernesto se întinse după cîrje și tocmai voia să se ridice, cînd ușa de la grădină se deschise și o tînără fată cu un coș pe braț intră.

„O, ești încă aici, Ernesto ? Bine că te mai găsesc încă afară !"

„Ce dorești ?" întrebă Ernesto mirat.

„M-a trimis Messer Celsi. Aduc un clapon fript. Vă dorește poftă bună !"

Messer Celsi îi trimitea un clapon.

Ernesto se ridică cu greutate. Pentru un clapon Giannina fusese sălbatic bătută. Vinele de pe fruntea lui Ernesto se umflară de mînie.

„Penele de pe cap sînt pîrlite ?“ întrebă el cu o enervare stăpînită în glas. Eu mănînc numai claponi cu pene pe cap, spune lucrul ăsta distinsului Messer Celsi !“

Servitoarea îl privi cu ochi speriați. Dar Ernesto se liniștise : „Du-te și du-l înapoi. Spune-i că nu-l vreau !“

Ernesto șchiopătă spre casă.

Fata plecă dînd din cap, în ea se trezi spaima, cînd își dădu seama că trebuie să-i ducă lui Messer Celsi claponul înapoi.

„Dar tu tremuri, Giovanni“, zise Giannina... „Vom merge repede spre casă. Sigur că deja ne așteaptă“.

Paolo luă coșul cu mîncarea și legă mai bine barca. Se anunța o noapte furtunoasă.

Vîntul urla șuierînd peste apă, îi apuca de haine, mătura pajiști și miriști și vîntura frunzele uscate.

Trebuiau să strige dacă voiau să se audă. Norii acoperiseră luna, abia dacă se mai vedeau cîteva stele pe cer. Cînd trecură pe lîngă sticlărie ușa se deschise. O bandă de lumină căzu pe drum și lumină silueta ce părea uriașă, a unui sticlar, care respirînd adînc stătea în prag.

Giannina și Giovanni ieșiră din întuneric, intrară în lumină, și-apoi din nou în întuneric. Își strîngeau umerii din cauza vîntului, și-și țineau buzele strînse. Acest mers tăcut împreună, prin insula natală măturată de vînt, le umplea sufletul de un sentiment plin de lumină și nespus de frumos.

Marco, care rămăsese cu cîțiva pași în urmă, văzuse în fișia de lumină îmbrăcămintea subțire și sărăcăcioasă a prietenului. Se grăbi să ajungă lîngă Giannina. În fața lor mergea Paolo și cu silueta lui masivă le deschidea drumul.

„În curînd sosim“, strigă Giovanni.

Data următoare îi aduc haine, gîndea Marco. Și își propuse, cum să întocmească cu Giannina un plan de bătaie, pentru că el știa cît îi era de sensibil prietenul. „Am aici niște haine care mi-au rămas prea mici. Stau degeaba în sipet. Ai putea oare tu să le folosești, Giovanni ? N-aș mai vrea să le las să stea degeaba“... Marco își făurea un discurs

iscusit, cu care să-l convingă pe Giovanni să primească darul.

Acum se aflau în faţa canalului care împărţea în două insula Murano.

„Tata Andre!" strigă Giovanni spre celălalt mal. Vîntul îi luă vorbele de pe buze şi i le duse cu repeziciune.

Trebuiră să strige de mai multe ori pînă cînd primiră răspuns. După un timp oarecare sosi barcagiul cu barca. Înjura că a fost scos din cămăruţa lui la o oră aşa de tîrzie. Dar cînd îl văzu pe Giovanni îi trecu supărarea.

„Tu eşti", mormăi el, „urcă-te!" Atunci o recunoscu şi pe Giannina. „Ai venit şi tu?" întrebă.

Împinse barca şi vîsli contra valurilor. Vîntul îi flutura părul. „Furtuna dracului!" mîrîi el şi cu mişcări atente îşi legă barca bine pe celălalt mal.

Pomii celor două grădiniţe din faţa caselor mai aveau doar un frunziş sărac, în spatele crăcilor şi crenguţelor ferestre lor străluceau.

„Mergem la noi!" ordonă Giannina.

„Vin imediat" strigă Giovanni.

Cînd Giovanni intră în cameră, Ernesto şedea în faţa căminului şi privea în flăcări. Pe masă stătea o farfurie cu feliile de cîrnat afumat pe care le adusese mama Giannînei.

„Uite c-ai venit!" zise Ernesto şi-şi ridică capul. „Aşează-te şi mănîncă, trebuie că ai o foame de lup... Afară e chiar furtună?"

Flăcările jucăuşe luminau obrazul lui Ernesto. Giovanni se aşeză lîngă el şi-şi întinse mînile spre foc.

„Vreau să mă încălzesc, puţin Papa", zise el. „Ai mîncat?"

Ernesto dădu din cap, aprobînd. Picioarele lui sînt albastre de frig, gîndi el.

„Încălzeşte-te, copilul meu!"

„Nu înţeleg de ce sînt astăzi aşa de vesel?", zise Giovanni, neputîndu-şi dezlipi privirea de jocul flăcărilor.

Tatăl zîmbi... „Se întîmplă cîteodată", răspunse el.

„Trebuie să merg imediat dincolo, la Giannina", își aminti Giovanni. „Mă așteaptă. Marco doarme astăzi la noi".

În timp ce Giovanni se ridica, tatăl se îngrijora, gîndindu-se ce va zise Messer Celsi despre claponul refuzat. Se hotărise între timp să primească cele două sute de țechini. Chiar în dimineața următoare va merge la Messer Celsi. Sau oare nu era mai bine să aștepte pînă cînd bogatul fermier își va repeta oferta ?

„Ce ai mîncat dumneata, Papa ?"

„Aproape un clapon", răspunse Ernesto zîmbind amar.

Giovanni îl privi întrebător.

„Mănîncă numai, să te faci puternic și să poți construi corăbii mari". Se aplecă și luă de sub bancă o bucată de lemn pe care o aruncă în foc. Flăcările o cuprinseră lacome. Umezeala din pori aburi și pocni zdrobind învelișurile, arzînd.

„Dar vii și dumneata, Papa ?" întrebă Giovanni mestecînd cu toată gura. „Ce bun e cîrnatul ! Cînd voi cîștiga bani, vom mînca adesea cîrnat..."

„Mai vreau să rămîn puțin singur. Du-te, fiul meu !"

Furtuna de toamnă vui toată noaptea. Dimineața următoare însă soarele apăru printre norii cenușii și împodobi cerul cu cele mai frumoase culori.

Marco dormi la Giovanni și stătură de vorbă multă vreme. Era așa de bine să stai în pat, pe cînd vîntul urla în jurul casei și scutura obloanele de la ferestre.

Acum insula zăcea liniștită în zorii dimineții și întreținea conversații mute cu valurile foșnitoare.

Ernesto, care de cînd cu accidentul lui, dormea puțin, se sculase și deretica prin bucătărie. Făcuse focul și agățase ceaunul de aramă umplut cu apă deasupra flăcărilor. În curînd veni și Paolo din casa vecină să-l trezească pe Marco. Voiau să plece cît mai devreme posibil ca Pietro Bocco să nu observe că fuseseră plecați toată noaptea.

„Vin din nou cît de curînd", zise Marco la despărțire.

Giovanni se uită după ei. Marco subțire și elastic era abia cu un cap mai scund decît servitorul.

Chiar şi Giannina se sculase devreme. Ea mai rămînea încă o zi în Murano, ca s-o ajute pe mama ei, care nu se simţea prea bine, la spălat. Cînd ieşi în grădină văzu în depărtare prietenul cu servitorul.

„Şi plecaţi", strigă după ei, „şi nici măcar nu v-aţi luat rămas bun ?"

Marco făcu cu mîna, şi strigă ceva, dar vorbele nu i se mai auziră.

Munţi albi de nori formau un semicerc proteguitor în jurul soarelui. Giannina se sprijini cu mîinile de un stîlp de lemn şi privea puţin dusă pe gînduri după prieten.

Giovanni stătea neobservat în uşa grădinii. Voia s-o strige, dar nu putea scoate nici o vorbă.

De cînd n-o mai văzuse pe Giannina ? În lumina clară a dimineţii băgă de seamă brusc, că ea, oarecum, se schimbase. Obrazul ei părea să fi căpătat trăsături şi culori noi. Era cu totul neobişnuit s-o vezi pe Giannina cea plină de viaţă aşa de liniştită şi de dusă pe gînduri. La ce se gîndea ?

O durere ascuţită, de a cărei cauză nu-şi putea da seama, se făcu simţită.

Marco şi Paolo nu se mai vedeau. Obrazul Giannineî era destins şi visător, în faţa ochilor ei strălucea un văl însorit. Simţea o oboseală plăcută răspîndindu-i-se în tot corpul.

Crede că-l mai vede, se gîndi Giovanni. Cum ar putea fi altfel ? El e zvelt şi poartă haine frumoase.

Roţile căruţelor se învîrteau prin nisip şi peste pietre. Scîrţîitul se apropia. Strigăte răsunau prin aerul dimineţii. Giovanni întoarse capul.

„Fugi, ţapul meu, fugi !" Bătrînul Francesco se apropia şi-şi mîna ţapul pe care şi-l înhămase la căruciorul lui, ca pe un căluţ. Ţapul îşi aplecă mult capul şi se puse pe drum.

Giannina se trezi din visele ei, fugi pe lîngă Francesco salutîndu-l şi acum stătea pe neaşteptate în faţa lui Giovanni.

„Ah, Giovanni", zise ea şi-şi desfăcu braţele. „Sînt aşa de fericită că sînt aici !"

„Marco a plecat", răspunse el absent. Nu putea uita expresia visătoare a ochilor Gianninei privind în depărtare, și care acum îl priveau vioi și cercetători.

„Trebuie să plec la meșterul Benedetto", zise și voi să intre în casă. Dar Giannina îl reținu. „Ce ai, Giovanni ?", întrebă ea.

El își plecă ochii și avu dintr-o dată un neplăcut simțămînt de vină. „Nu voiam să te deranjez", începu el bîlbîindu-se. Ar fi vrut să-și tragă singur palme pentru vorbele astea care fără voia lui i s-au desprins de pe buze.

„Nu te înțeleg", strigă Giannina. „Stai aici țeapăn ca un lemn, și vorbești așa de ciudat".

Mînia din vocea Gianninei îi accentuă zăpăceala, așa că el nu găsi nimic mai bun de făcut decît să se întoarcă și să intre tăcut în casă.

După o vreme ieși din nou cu o legătură în care-și avea uneltele. Speranța ca s-o întîlnească pe Giannina, în grădină, nu se îndeplini. Știa, bineînțeles, că se purtase ca un măgar, însă îi era literalmente peste puteri să intre în casa vecinului și să restabilească cu cîteva vorbe relațiile lor de prietenie.

Drumul ducea peste un mic deal. De pe culme aveai o priveliște largă peste laguna cu luciri argintii. Giovanni privi apa, fără să mai fie mișcat de frumusețea ei.

Doi platani subțiri creșteau lîngă podețul care trecea peste un braț îngust al canalului. Frunzișul tremură. Între cei doi copaci înalți, în mijlocul drumului aștepta Giannina. I-o luase înainte dusă pe gînduri. Întîi voise să intre în casă, dar dintr-o dată își dăduse seama că nu trebuie să se supere pe Giovanni.

Acum, cînd el se apropia, ei îi bătea inima, era ca și cînd ar fi răsărit soarele în gîndurile și sentimentele ei. Stătea între cei doi platani cu fața îndreptată spre prietenul, care era la numai cîțiva pași.

Giovanni își ridică privirea și se opri uimit. Își schimba legăturica dintr-o mînă în alta și se uita la o vrabie care sărea ca o minge de pe o balustradă a podului pe cealaltă.

„Mai înainte mă gîndisem, ce frumos ar fi, dacă aș putea să rămîn mereu aici", zise Giannina.

Obrazul lui Giovanni se făcu roşu ca racul. Se uită înainte, pe lîngă Giannina, şi înregistră fără să vrea amănunte indiferente : balustrada podului era stricată într-un loc, parul care o susţinea atîrna oblic deasupra apei şi se reflecta în ea. Un peşte sări ploscăind peste oglinda apei şi-apoi provocă cerculeţe, ce lunecau pe apă şi care apoi se netezirăa, ca o melodie ce se pierde.

Giovanni tuşi.

„Vîntul s-a domolit", zise el în cele din urmă.

Fetiţa se aplecă şi culese o floare roşie de toamnă.

„Meşterul Benedetto aşteaptă", zise.

Giovanni simţi din felul cum îi suna glasul nerăbdarea şi-şi căuta încordat cuvintele potrivite, ca să risipească neînţelegerea ce se accentua din ce în ce mai mult. Încordarea îi încreţi fruntea şi împrumută chipului lui o expresie serioasă.

Giannina altfel îşi închipuise întîlnirea cu prietenul ei. I se părea că citeşte pe obrazul lui răceală şi refuz. Ce se întîmplase în cele patru săptămîni ce trecuseră ? De ce s-a schimbat Giovanni aşa de mult ? Frică, ruşine, o durere ascuţită şi persistentă, mînie şi furie se luptau între ele şi-i aduseră pe buze cuvintele :

„Nu vreau să te mai deranjez. Dar ai putea să-mi spui, dacă nu mai vrei să ştii de mine !"

Brusc ochii i se umplură de lacrimi. Dar Giovanni nu trebuia să vadă că suferă. Se întoarse şi fugi ca urmărită de o fantomă.

„Giannina", strigă Giovanni cu o voce înspăimîntată. „Aşteaptă-mă !" Îşi aruncă legăturica cu unelte în iarbă şi alergă după fetiţă. Toată nesiguranţa îi dispăruse dintr-o dată, în timp ce fugea, îi şi veniră în minte primele vorbe. Şi cînd o ajunse pe Giannina şi o ţinea strîns de braţ, zise, încă gîfîind : „Toate astea stau cu totul altfel, Giannina. Aşa de mult mă bucur !"

Ea îşi ascunse obrazul ud de lacrimi şi spuse suspinînd : „Eu plîng şi tu te bucuri !"

„N-o lua aşa, Giannina", zise Giovanni, care dintr-o dată deveni deosebit de volubil. „Mă bucur că eşti aici, într-ade-

văr, Giannina. Numai c-am crezut că ţie nu-ţi mai place chiar aşa de mult aici... Acuma vino. Eu mi-am aruncat pur şi simplu uneltele în iarbă. Dacă meşterul Benedetto ar şti !"...

Îi luă palmele de pe obraz. „Uite că iar rîzi", zise el fericit.

SARE

Aproape în acelaşi ceas, cînd dogele Zeno Ranieri muri de moarte naturală după aproape şaisprezece ani de guvernare, se împlini şi timpul fixat pentru perioada de funcţionare a lui Pietro Bocco ca Patrone dell'Arsenale. După cum prevedea regulamentul ocupase acest post treizeci şi două de luni, care se împliniseră la 17 iulie 1268, cînd fu schimbat.

Messer Pietro Bocco nu mai locuia în „Iad", palatul întunecos situat între groasele ziduri ale Arsenalului, ci se mutase în casa lui, de pe un braţ lateral al Canalului Grande. Se simţea din nou mai liber şi începu să-şi pună în mişcare puterea. Moartea Signorei Polo şi instituirea lui ca tutore şi administrator al averii lui Marco îi picaseră tocmai la ţanc.

Pusese să fie îndepărtat scribul Luigi Farino, care îl deranjase cu unele vorbe incomode, şi era gata ca şi de-acum înainte să dea la o parte din drumul său orice piedici, fie prin viclenie, fie prin forţă.

Pe nepotul său, Marco Polo, îl credea în mîini bune la fratele Lorenzo.

Avea intenţia ca, cît mai curînd, să-l studieze ceva mai îndeaproape pe Paolo, care după părerea lui îi era prea credincios băiatului. Servitorul nu-i plăcea. De fapt Pietro Bocco nu avea nici o dovadă, care să-i justifice nelămurita bănuială pe care o avea contra lui Paolo, dar parcă simţea că servitorul ştia mai multe, decît ar fi trebuit să ştie. Pentru moment însă îl preocupa aşa de mult o altă problemă,

încît tot ceea ce nu era în imediată legătură cu aceasta, trecea pe locul doi.

Pietro Bocco tocmai își expediase secretarul care îi adusese o listă a mărfurilor cumpărate și se plimba prin cameră în sus și în jos. În capul lui lunguieț se învălmășeau gîndurile. Ridurile de pe fruntea lui înaltă se mișcau abia observabil, iar sprîncenele încruntate se arcuiau, ca un cer înourat amenințător de furtună, peste țipenia verticală a nasului. Se gîndea la cei cinsprezece saci umpluți, să pleznească, cu sare care stăteau în depozitul său, și la o barcă condusă de oameni îndrăzneți care să treacă nevăzuți prin cercul bărcilor poliției.

O întreprindere periculoasă, care ar putea aduce temniță și proscriere, dar și o mie de ducați cîștig.

Covorul moale cu motive orientale estompa zgomotul pașilor bărbatului ce se plimba neobosit în sus și în jos.

Frică, Pietro Bocco ? se întrebă singur. Gura i se strîmbă într-un rîs disprețuitor — ironic. Frica ar fi un sfetnic rău pentru planurile lui care țînteau foarte sus. Dar ea era totuși prezentă, chiar dacă el și-o ascundea pînă și de el însuși. Stătea ghemuită ca un mic animal de pradă printre gîndurile lui și încerca să-i paralizeze puterile. Sau era oare conștiința lui care bătea la uși demult închise ?

Din nou pe obrazul bărbatului apăru rîsul mut ce-i schimonosea trăsăturile regulate.

Conștiință ? Cîte parale făcea conștiința pe vremea asta, cînd puhoiul ducaților zăvora inimile ?

Proscrierea și temnița amenințau dacă planul lui nu reușea.

Ispiteau cei o mie de ducați !

Pietro Bocco era demult hotărît să nu scape afacerea din mînă.

Ar fi fost nebun de legat !

Se eliberă cu forța de gîndurile incomode. Pe lîngă nesățioasa lui sete de putere mai poseda și o bogată putere de imaginație, care îl ajutase de multe ori să treacă peste momente de descurajare.

Soarele desenă umbra crucii ferestrei pe masă și pe covor.

Pietro Bocco nu băgă de seamă.

Vîntul bătea cu zgomot în ziduri, voci omenești și murmurul obișnuit al vălurelelor îi răsunau în urechi.

Pietro Bocco nu le auzea.

Messer Pietro Bocco visa să ajungă în postul cel mai înalt pe care Republica îl conferea unui bărbat de origine burgheză.

Merge îmbrăcat în purpură ca dogele și sfetnicii săi, și se bucură de toate privilegiile nobilimii. Stola aurie iese ninunat în evidență pe haina lui, cerul și apa se contopesc într-o simfonie de culoare și lumină, bărci împodobite cu flori alunecă pe canale, Piazza este plină de oameni îmbrăcați în haine de sărbătoare. O mulțime pestriță, gălăgioasă, al cărei zgomot e acoperit de dangătul clopotului de pe Campanila!

Mulțimea cu multe mii de capete strigă: „Trăiască Piero Bocco!"

„Trăiască marele cancelar Pietro Bocco!"

Este ales pe viață și devine cavaler de San Marco. Capătă titlul de Excelență și are precădere în fața tuturor Senatorilor și a judecătorilor statului, cu excepția sfetnicilor Dogelui și a Procuratorilor din San Marco. Este în posesia marelui sigiliu al Republicii și are acces la toate secretele de stat.

— El-el-el! Marele cancelar Piero Bocco!

„Uitați-vă ce mîndru calcă!"

„Nu pare oare mai distins decît însăși Dogele?"

Steagul Republicii, cu leul de aur, flutură pe palatul dogilor și pe celelalte clădiri oficiale.

Aceasta e treapta supremă pe care un muritor, din clasa lui Pietro Bocco, poate urca. Funcția lui e cea mai bănoasă din întreaga Republică San Marco. Senatul îi plătește pe lîngă veniturile obișnuite, de 9000 — pînă la 10.000 de ducați, încă o leafă de 3.000 de ducați.

Pietro Bocco își trecu, cu o mișcare absentă, mîna peste frunte și se opri. Un ciocănit în ușă îl trezi din visele lui. În ochi îi apăru o lucire rece cînd ușa se deschise și un servitor anunță vizita comandantului de barcă Matteo, care se intitula cu mîndrie căpitan.

„Spune-i să aștepte!" porunci Pietro Bocco și-și continuă plimbarea prin cameră.

Cu simțurile, treze, socotea mai departe. Visele de viitor păreau să-l fi întinerit. Se simțea mai proaspăt și gata de acțiune, mai ales de cînd nu mai era îngropat în Arsenal și nu mai trebuia să facă serviciul aspru și uniform. Cînd își reamintea cît de cenușii și obositoare fuseseră cele treizeci și două de luni, îl treceau și acum fiorii.

Și cînd te gîndești că-i trecuse prin minte să mai rămînă în serviciu încă treizeci și două de luni.

Dar timpul n-a fost pierdut degeaba. Îi adusese unele legături și cunoștințe utile. Pe această cale îl cunoscuse și pe proprietarul de barcă Matteo, care-i făcuse unele servicii folositoare. Matteo, care punea mare preț pe apelativul de căpitan, era un flăcău îndrăzneț care cunoștea laguna și Castellos ca în palmă, iar la regatele care aveau loc în fiecare an cîștiga întotdeauna premiul întîi. Se zicea despre el, în glumă, că făcuse un contract cu spiritele vîntului. Oarecum prindea, chiar pe acalmie, un firicel de vînt care îl ajuta să sosească la destinație. Dar se șopteau și alte lucruri despre căpitanul Matteo.

Pietro Bocco deschise ușa și-l strigă pe servitor.

„Să vină căpitanul Matteo !"

Cu mersul larg și legănat al marinarului, solidul Matteo, în vîrstă cam de cincizeci de ani, intră. Își ținea șapca în mînă și clipi din ochi în soarele care-i bătea din plin în obraz.

„Adu vin, dar grăbește-te !"

Se îndreptă spre Matteo, care îl cîntărise cu o privire ascuțită și acum fără o deosebită grabă își coborî pleoapele.

„La loc, căpitane !"

E puternic ca un taur, se gîndi Pietro Bocco, cînd văzu umerii lați și brațele muschiuloase.

Matteo se așeză și-și puse mîinile pe genunchi. Erau niște mîini neobișnuit de mari. Pietro Bocco observă cu neliniște că-l cuprinde un sentiment neplăcut, cînd privi făptura puternică ce ședea în fața lui.

Fu fericit cînd servitorul aduse vinul.

„Să bem, căpitane !" Pietro Bocco ridică paharul și-l ținu în plină lumină. Bule mici, transparente se ridicau în el. Băură.

Matco așează cu grijă paharul pe fața de masă întrețesută cu fire de aur și-și șterse gura cu mîna. Îl privi pe Messer Pietro Bocco așteptînd.

„Cum stăm căpitane, corabia ți-e gata ?"

Pietro Bocco își împinse maxilarul cu bărbuța ascuțită înainte, și-și privi interlocutorul cu o privire fixă și dominatoare.

„Mi-am vopsit corabia în negru". Matteo își alegea cuvintele cu atenție. „Corabia e neagră iar pînzele sînt roșii. Roșu închis".

„Bine !"

Pietro Bocco își înclină capul, apoi și-l ridică brusc, ca și cînd prin această mișcare neașteptată ar fi vrut să-și intimideze partenerul.

„E vorba de sare, Matteo", zise direct. Examina cu atenție mîna marinarului, care era pe masă și care acum se strînse pumn. Era mulțumit de efectul vorbelor sale.

„O sută de ducați pentru tine, căpitane ! Sau ți-e frică ?" Ultimele vorbe țîșniră ca o săgeată otrăvită. Umerii puternici ai lui Matteo făcură o mișcare. Nasul lui cărnos, ca întotdeauna cînd era enervat, luă toate culorile curcubeului.

Pietro Bocco era atent la schimbările de expresie de pe fața celui ce ședea în fața lui.

„O sută de ducați într-o noapte ! Gîndește-te, Matteo".

„Cîți saci sînt, Messer Bocco ?"

„Cincisprezece !"

Indignat Matteo își încruntă sprîncenele. Ghicise manevra lui Pietro Bocco, care voia să-l oblige prin întrebarea lui la un răspuns necugetat. „Sau ți-e frică ?" Un zîmbet ironic abia vizibil îi întinse buzele. Nu-i plăcea cum nobilul domn se purta cu el. Odată căpitan apoi iarăși Matteo ! Și în fond cine era Pietro Bocco ? Nici măcar un senator...

Căpitanul Matteo se ridică și zise indiferent.

„Sarea e scumpă în Bolonia sau Padua, Messer Bocco. O sută de ducați într-o noapte, spuneți Dvs. — Scuzați-mă, dar pot să însemne și galera pe viață sau să te coste și capul. Știți cît de aspru pedepsește legea contrabanda".

Mînia înroși fruntea lui Pietro Bocco. Și-o stăpîni imediat și zise cu forțată prietenie :

„Ia loc, căpitane. Asupra preţului serviciilor dumitale, ne vom înţelege".

Cu vizibilă silă Matteo se aşează din nou.

„Un om din echipajul meu e bolnav" zise scrîşnit. „Atîta vreme cît n-am înlocuitor, nu pot face nimic".

Oare îi este într-adevăr frică ? se întreba Pietro Bocco, sau o spune numai fiindcă vrea să mai ridice preţul. Nu putea descifra individul şi-i era ciudă să-l subapreciase.

Matteo şedea tăcînd pe scaun.

Aşa nu te poţi juca cu mine, îşi repetă el în gînd, şi privea înaintea lui cu un chip de nepătruns.

Pietro Bocco îşi schimbă tactica. Îşi dădu seama că Matteo nu putea fi tratat ca scribul Luigi Farino — Dumnezeu să-l odihnească în pace.

Matteo era regele contrabandiştilor, tovarăşi îndrăzneţi erau gata să dea ascultare oricăror dispoziţii de-ale lui. Ştia diverse lucruri despre afacerile unor persoane care stăteau în cele mai înalte dregătorii ale Republicii şi nu era prostălanul care ar putea să pară, pentru un observator superficial. În ochii mari şi înfundaţi în orbite se putea citi curaj, pricepere şi o considerabilă doză de şiretenie ţărănească, pe care desigur o moştenise de la înaintaşii lui.

„O bună ideie să vă vopsiţi barca în negru", lăudă Pietro Bocco. A la vostre salute căpitan !"

Băură.

Din nou curse vinul auriu în bogat împodobitele pahare. Matteo aştepta cu răbdare. Furia lui se liniştise repede. Afacerile se fac cu capul ; sentimentele joacă doar un rol secundar.

Vinul era bun.

Pe cînd Pietro Bocco se gîndea la cea de-a doua ofertă care trebuia acum să i-o facă lui Matteo, îşi aduse aminte pe negîndite de statura puternică, lată în umeri a servitorului Paolo, şi-i trecu ceva prin cap, ce brusc îl transpuse într-o bună dispoziţie, o dispoziţie de-a dreptul exuberantă.

„Aş avea un flăcău de încredere pentru călătoria nocturnă, căpitane", zise el.

„Două sute de ducaţi, Messer Bocco. Nici un soldo mai puţin", răspunse Matteo, fără să ia în seamă vorbele lui.

Pietro Bocco învîrti paharul în mînă și încercă să prindă în el o rază de soare.

„Bine, căpitane ! Două sute de ducați !"

„Și un ajutor vînjos și de încredere !", zise Matteo.

„Și un ajutor de nădejde ! Bea căpitane !" Dracu' să te ia, mai zise în sinea lui. Și nu se știa dacă vorbele astea se refereau la Matteo sau la Paolo.

Căpitanul, auzind oferta, scoase un mormăit mulțumit. Cei doi bărbați, atît de deosebiți la înfățișare — Pietro Bocco cu fața lui lunguiață și Matteo cu fața lui cărnoasă, de țăran, își apropiară capetele ca să discute amănuntele afacerii.

Era o seară fără stele care o prefăceau de-a dreptul în noapte. Vîntul nu era prea puternic. La ora asta abia dacă se mai găseau pietoni pe străduțele strîmte, ce sfîrșeau într-un canal sau într-o fundătură.

Paolo părăsi casa și merse o bucată de drum de-a lungul marginii canalului. Treceau pe alături fantomatice bărci, conversații șoptite îi ajungeau la urechi. Lumini sărăcăcioase se oglindeau tremurate în apa unduitoare. O voce de femeie strigă ceva peste canal înspre casa de vizavi. Lîngă gardul unei grădini, imediat lîngă apă, creștea un tufiș rotund și-i atinse părul.

Paolo simțea o ușoară neliniște. Astăzi după-masă fusese la Marco un trimis al lui Messer Pietro Bocco, și îl rugase să-i împrumute serviciile lui Paolo pentru noaptea asta. Comunicase că un servitor de-al lui ar fi bolnav. De fapt totul fusese convingător. Marco nu avu nici o bănuială, mai ales că unchiul său se preocupase de el foarte puțin, în ultimele săptămîni, și nu găsi nici un pretext ca să-l refuze.

Dar de ce tocmai noaptea ? Gîndurile lui Paolo nu-și puteau găsi liniștea. Cel mai mult i-ar fi plăcut să se întoarcă : îi era teamă de un atac îndreptat contra stăpînului lui.

Valurile loveau monoton treptele de piatră, ce țineau canalul pe dreapta și pe stînga, și care conduceau la intrarea în case. Stîlpi de stejar pentru legatul bărcilor se aflau în imediata lor apropiere. Paolo trecu atent peste o punte și după cîțiva pași ajunse la un canal mai larg. Prima casă aparținea lui Pietro Bocco. Calea de apă ducea direct în Canal Grande.

Paolo bătu în poartă. Un servitor deschise, ca şi cînd ar fi stat în dosul ei şi l-ar fi aşteptat pe vizitator. Ridică sfeşnicul cu două luminări pînă la înălţimea obrazului. „Eşti tu, Paolo", zise el, cu o uşoară deziluzie. „Eu mă gîndeam"...

Nu putut să-şi termine fraza. Vocea lui Pietro Bocco îi reteză cuvintele. „Cine e ?"

„A venit Paolo, Messer Bocco".

Auziră o înjurătură înăbuşită.

Paolo folosi împrejurarea şi întrebă în şoaptă : „Este vreun servitor bolnav aici la voi ?"

„Ce şoptiţi acolo ?" strigă nestăpînit Pietro Bocco. „Adu-mi-l aici !"

Servitorul merse înainte şi lumină cărarea dintre saci aşezaţi pe partea dreaptă şi pe partea stîngă a coridorului. Mirosea a piele, mirodenii, alimente, pînză şi blănuri — un ciudat amestec de mirosuri care fac plăcere unui nas de negustor, cînd cotrobăieşte prin depoziul lui ; aici punînd la loc o bucată de stofă, desfăcută dintr-un balot, aici mîngîind un morman de blănuri, sau cînd, ca în joacă, loveşte cu piciorul într-un sac de făină. Miros care-i aduce aminte că este stăpîn peste toate aceste produse, aduse din depărtări sau din apropiere.

Paolo se prefăcu că se împiedică şi în cădere luă în braţe un sac. Degetele i se înfipseră în el. Asta nu era, oare, sare ?

Picături de sudoare îi apărură pe frunte.

„Fii mai atent !" auzi el acum din imediată apropiere, vocea aspră.

Înainte să-şi fi putut formula vreun gînd, se afla deja în faţa lui Pietro Bocco. Lumina lumînărilor căzu pe obrazul lunguieţ cu ochii uşor bulbucaţi, lucind ca de febră. Messer Bocco stătea în uşa depozitului, care se deschidea în spatele lui ca o prăpastie neagră.

„Stăpînul meu mă trimite la dumneavoastră", zise Paolo.

„Bineînţeles că n-ai venit bucuros ?" întrebă Pietro Bocco. Şi întorcîndu-se către celălalt servitor : „Pune sfeşnicul jos şi pleacă !"

Se uită la clepsidră şi-şi trecu nervos mîna prin păr. Atunci auzi de afară obişnuitul zgomot — rîşcîit al unei bărci care acostează.

„În fine", murmură el, și zise apoi mai prietenos ca înainte. „O să pleci cu căpitanul Matteo la San Nicolo. Mîine în zori ești înapoi".

Fără să mai aștepte răspuns se duse la poarta casei și o deschise. Curentul făcu să pătrundă înăuntru aerul umed de afară și aduse cu el și mirosul specific de nămol, apă și gunoaie de tot felul. În fața casei era o barcă cu bordurile înalte, ale cărei contururi se zăreau nesigur în întunericul serii. Se auzeau ordine date cu vocea ridicată.

Din depozit a fost adusă o scîndură, care făcu legătura cu Fondamentul.

Căpitanul Matteo apăru în ușă și aproape o umplu cu statura lui lată și masivă.

Paolo stătea încă în același loc. Trebuiau să plece la San Nicolo ? Portul era cuprins în teritoriul vamal al Veneției, nimeni n-ar putea avea ceva contra ca Pietro Bocco să transporte sacii care stăteau gata pregătiți, și care după părerea lui Paolo conțineau sare, la San Nicolo.

Dar pentru ce noaptea, și pentru ce în așa mare secret ? Se întreba Paolo a o suta oară. Bineînțeles că știa cît era de periculos să iei parte la asemenea afaceri. Nu te mai întreba nimeni după aceea : ai mers de bunăvoie, sau te-a silit cineva să faci lucrul ăsta ?

Prima dispoziție pe care Signoria o dăduse, sub conducerea noului Doge Lorenzo Tiepolo, fusese interzicerea transporturilor de sare spre orașele italiene vecine situate în nord. Era o măsură de retorsiune pentru refuzul acestor orașe de a vinde cumpărătorilor Veneției cereale pentru nevoile Republicii. Sicilia și sudul Italiei, care erau furnizorii ei de cereale, avuseseră în anul acesta recolte neîndestulătoare, în timp ce orașele din nordul Italiei avuseseră recolte bune, mai ales Lombardia avusese o recoltă excelentă. Ca să prevină foametea, Veneția a fost obligată să cumpere cereale de la negustorii din Dalmația, care, bineînțeles, au exploatat situația și au cerut prețuri exorbitante.

Interdicția de a exporta sare afectase orașele din Italia de nord atît de mult, încît se uniră sub conducerea Bologniei ca să obțină, prin forță, ridicarea interdicției. Lipsa de sare ridică între timp fantastic prețurile, încît ispitea pe negustorii lipsiți de scrupule la contrabandă, cu această marfă valoroasă.

Paolo încercă în zadar să se elibereze de aceste gînduri covîrşitoare. Vizibila agitaţie a lui Pietro Bocco, neliniştitul joc al valurilor, conversaţia dusă pe şoptite între cei doi bărbaţi, nu erau în măsură să-i risipească bănuielile şi nelămurita spaimă. Ştia bine că se dă în mîna lui Pietro Bocco şi se expune bunului său plac, dacă ia parte la această contrabandă.

Pietro Bocco, în schimb, nu risca decît pînă cînd sacii vor fi scoşi, pe nevăzute, din casă. De asta era acum atît de neliniştit. Bineînţeles, era foarte interesat ca barca căpitanului Matteo să nu cadă în mîna vameşilor, dar mai puţin de frica pedepsei cît de pierderea cîştigului. El putea să se spele pe mîini dacă barca ar fi fost prinsă, iar unul dintre contrabandişti — contra tuturor aşteptărilor — nu şi-ar ţine gura.

„Pe lagună bate un vînt bun", zise căpitanul Matteo, auzit acum şi de Paolo.

„Asta o să vă ducă repede la San Nicolo", adăugă Pietro Bocco cu un surîs ironic.

La San Nicolo ? se întrebă Paolo şi dădu neîncrezător din cap. Ce trebuia să facă ? Putea să refuze, să ia parte la transport ?

Bordul înalt al întunecatei bărci se ridica ameninţător în faţa casei ; lemnul se freca de lemn şi scîndurile se legănau lin pe apa întunecată.

Din echipaj nu se zărea încă nimeni. Căpitanul Matteo ieşi din casă, se uită în dreapta şi în stînga. Nicăieri nici suflet de om ! Zidurile caselor se ridicau abrupt din apă, cele mai multe ferestre erau obloniţe, numai ici şi colo mai ardea cîte o lumină singuratică.

„Avanti ! De pe bord Avanti !" strigă căpitanul Matteo.

Fără zgomot, ca nişte pisici se strecurară patru oameni, peste scîndura ce forma punţea, în casă. Umplură coridorul aşa că lui Paolo îi fu imposibil să iasă. La lumina lumînărilor le văzu chipurile împietrite şi cum, indiferenţi, aşteptau noi ordine. Priveau în jur fără vreun interes deosebit.

„Ducaţi sacii pe bord", porunci căpitanul Matteo. „Încetişor Ernesto, aşteaptă pînă iese primul !"

Cu mişcări indemînatice îşi încărcară sacii pe spatele aplecat şi-i cărară afară. Cînd plecă şi al patrulea se păru că

Pietro Bocco își aduce aminte pentru prima dată de Paolo, care stătea la capătul coridorului.

„Hai ! Dă-i drumul, Paolo !" strigă el enervat, „mișcă-te ! — sau o fi prea greu pentru tine ?", întrebă el cu vizibilă batjocură în voce.

Fără să se gîndească, Paolo puse mîna pe un sac și și-l aruncă pe umăr. Căpitanul Matteo îl observă în tăcere, dar lăsă să-i scape un mormăit de apreciere cînd Paolo trecu pe lîngă el.

„Puternic flăcău", zise el către Pietro Bocco.

„Trebuie să bagi de seamă cu el, căpitane. Dacă face cumva greutăți..." Tăcu o vreme, ca și cînd ar fi așteptat ca Matteo să-i continue gîndul.

Dar căpitanul Matteo nu adăugă nici o vorbă.

„În fond, o știi și singur" zise Pietro Bocco cu un rîs rău.

„Voinic flăcău !" murmură Matteo.

În cîteva minute sacii fuseseră încărcați. Pietro Bocco îi făcu semn să se apropie lui Paolo care se întorsese.

„Aici e căpitanul Matteo. Lui trebuie să-i dai ascultare".

„Da, domnule !" Paolo îl privi pe Matteo care era zdravăn ca un urs și care era abia cu două degete mai scund decît el. „Du-te pe bord", porunci Matteo. Obrazul lui lat și cărnos se încrețise și avea o expresie aproape binevoitoare. Nu ascundea deloc că-i plăcea Paolo.

Căpitanului Matteo nu-i era frică de nici un diavol, nici de moarte, și mai ales de îngînfatul Pietro Bocco.

Mișcarea plină de forță, cu care Paolo își aruncase pe umăr greu sac cu sare, îi trezise admirația și sentimente aproape prietenești.

„Dați-mi banii, Messer Bocco. Vedeți că totul este gata. Reușita stă în mîna lui Dumnezeu !"

„În mîna lui Dumnezeu ?" întrebă Pietro Bocco încercînd să glumească.

Căpitanul Matteo îl privea fără nici o înțelegere.

„Aici sînt banii. Numără-i !" Pietro Bocco se duse spre șfesnicul așezat pe o treaptă de piatră.

Dar căpitanul Matteo nu-i dădu ascultare. Luă punga și o băgă în buzunar.

Imediat după aceea, barca alunecă prin noapte, pusă în mișcare de patru vîslași.

Cotiră spre Canal Grande. La lumina faclelor din bărcile ce treceau pe alături Paolo, care ședea pe o bancă de vîslit, observă că barca lor era vopsită în negru. Această constatare făcu să-i crească neliniștea interioară. Vîsli cu mîna stîngă, iar cu dreapta își pipăi pumnalul, ce-l purta sub haină.

Era pumnul lui Giorgio cel negru, pe care-l pierduse cînd atacase pe Marco.

Atingerea mînerului armei bine ascuțite îi aduse aminte de vorbele lui Giovanni, cînd după lungi căutări o găsiseră în cele din urmă pe Giannina pe șoseaua care ducea la Aquilea : „Am acum un pumnal, poți tăia un fulg în zbor cu el. Privește-l, Giannina. Acum într-adevăr nu mai trebuie să-ți fie frică..."

Vîntul bătea mai puternic și se juca cu greementul și pînzele întinse. În dreapta și în stînga canalului se ridicau palatele vechi și noi, ale celor mai distinse familii, pe lîngă modestele clădiri de lemn. Pilotul cu picioare strîmbe manevră atent barca pe sub arcadele lui Ponte de la Moneta.

Căpitanul Matteo stătea pe bocaportul închis și privea departe peste trupurile aplecate ale vîslașilor. Din cînd în cînd, privirea lui aluneca asupra lui Paolo care vîslea fără mare efort.

În timpul unei vizite la Murano, cînd Paolo aducea un mesaj din partea lui Marco, Giovanni îi făcuse cadou pumnalul. Se vedea că se desparte cu greu de prada lui, dar își spunea că, arma, la Paolo ar fi în cele mai bune mîini. „Poate ai nevoie de el vreodată. Bagă bine de seamă să nu i se întîmple ceva lui Marco. Dar să ai grijă și de Giannina".

„Trageți vîslele înapoi", comandă căpitanul Matteo.

O corabie trecu foarte aproape pe lîngă el, bordul era abia la cîteva picioare depărtare.

Pe bărci joase și late, vînzătorii de tăiței, fructe și zarzavaturi, pește și castane își lăudau marfa cu strigăte gălăgioase.

La fereastra unei case cu două etaje apăru capul unei servitoare care strigă ceva, cu o voce ascuțită, spre cei de jos.

Trei negustori vîsliră cu grabă spre locul de legat al bărcilor şi privirá în sus plini de aşteptare. Un braţ alb dădu drumul unei frînghii de care era legat un coş pe care îl trase apoi plin cu mere roşii, după ce lupta dintre vînzători se încheiase cu destule vorbe de ocară.

Pe Canal Grande viaţa pestriţă nu se liniştea seara. Abia la miezul nopţii, cînd lumina palidă a lunii cădea pe canal, adormeau casele, podurile, corăbiile şi canalele, iar săracii şi bogaţii visau, unii întinşi cît erau de lungi sub plăpumi de mătase, alţii tremurînd cu genunchii la gură, acoperiţi cu zdrenţe şi saci.

Matteo îşi alesese cu înţeleaptă grijă ora de plecare, în aceste ceasuri ale serii. Circulaţia plină de viaţă îl făcea să se strecoare mai uşor printre controale.

Dar chiar cînd vameşii îl opriră la intrarea în Canal della Gindeea, putu dovedi cu hîrtii că el duce un transport la San Nicolo la un prieten de afaceri al lui Pietro Bocco.

Messer Pietro Bocco îşi gîndise şi el bine faptele : dacă barca, pe periculosul ei drum, ar fi fost prinsă de vameşii poliţişti, el putea dovedi, că el dăduse ordinul ca transportul să fie livrat la San Nicolo. Ar mai adăuga apoi că căpitanul Matteo, care nu avea faima cea mai strălucită, a acţionat pe cont propriu.

Paolo nu observa nimic din viaţa multicoloră de pe Canal Grande. Căuta să amîne cît mai mult posibil hotărîrea care-l presa. În timp ce vîslea se trezeau în el tot mai puternic, tablouri din trecut. Şi ceea ce era mai ciudat, pe lîngă acestea, privea ca vrăjit obrazul căpitanului Matteo şi-şi întipărea în minte fiecare trăsătură, fiecare rid. Aceste două trăiri, care în mod vizibil nu aveau absolut nici o legătură una cu alta, coexistau alături şi-i forţau gîndurile să ia întorsături neliniştitoare.

Barca aluneca repede înainte, pusă în mişcare de puternice lovituri de vîsle.

Paolo se gîndea la fragedа lui copilărie, despre care ştia numai din spusele, ocazionale, ale dispărutului său stăpîn Nicolo Polo, care îl scosese pe copilul voinic de paisprezece ani, ce era atunci Paolo, de la orfelinat. I se părea că vede primele lui luni de viaţă, ca şi cînd şi-ar fi dat atunci seama de ele şi le-ar fi săpat în memorie

Pe pietrele reci zace un sugaci bine învelit și bine legat cu sfoară, ca un pachet, pe jumătate înghețat și plîngînd sfîșietor. Bărci trec în tăcere pe lîngă el, vîslașii își întorc capul să nu-l vadă, mustrîndu-i conștiința. Nu este un fapt neobișnuit, la Veneția, să vezi un copil abandonat, dar trezește întotdeauna un sentiment greu de suportat, ce mișcă inimile. Cînd nedoritul micuț și proaspăt locuitor al terrei rămîne afară o noapte întreagă, scîncetele lui devin așa de jalnice, că se aud abia pînă la cîțiva pași.

O tînără femeie iese dintr-o casă și ia sugarul cu ea. Îl păstrează cîteva săptămîni, pînă cînd se mai înzdrăvenește, și-apoi îl duce la Hospitale della Pieta. Acesta este o lăudabilă instituție a Republicii, care este însărcinată cu primirea tuturor copiilor părăsiți de părinți. Sugaciul, căruia nu i se cunoaște nici tatăl nici mama, fu botezat Paolo.

Apa susura cu pleoscăituri monotone pe lîngă bord. Căpitanul Matteo stătea ca turnat în piatră pe punte. Făptura-i vînjoasă exprima sălbatica forță și hotărîre, dar ochii mari cenușii, ridurile care coborau de la umerii obrajilor spre bărbie, și nasul cărnos și roșu trădau bunătate și o blajină înțelegere. Paolo simțea în obrazul acesta ceva înrudit cu soarta lui, și totodată ceva aducător de nenorocire.

Matteo își rezolvase altfel viața decît servitorul Paolo.

Ce s-ar fi întîmplat dacă Nicolo Polo nu l-ar fi scos din întunericul orfelinatului ?

Nu visa Paolo ! îl avertiză o voce interioară. Tu călătorești cu o barcă neagră ! Tu transporți sarea lui Messer Pietro Bocco.

Întrebări și amintiri zburau ca niște lilieci peste apă și-l atingeau cu aripile lor unduitoare.

Paolo se trezi din gîndurile-lui îndreptate spre trecut cînd malurile de pe amîndouă părțile se retraseră și brațul de apă se revărsa în Canal della Giudeca.

Chiar și căpitanul Matteo părea că simți o ușoară neliniște. Trecu pe lîngă vîslași la proră și observă cu vădită mulțumire forfota deasă a bărcilor și a luntrilor ce treceau înainte prin stînga unei galere, care intra în Canal Grande împinsă înainte de bătaia regulată a cincizeci și șase de lovituri de vîsle. Apa se învolbura la prora mîndrei corăbii.

„Bacbord Ernesto !“ strigă căpitanul Matteo. Cîrma de lemn se mișcă scîrțiind.

Paolo cunoștea tot așa de bine ca și căpitanul Matteo toate golfulețele și fiecare ramificație a lagunei. Adesea fusese trimis de către Nicolo Polo în cele mai ascunse colțuri, cu diverse însărcinări. Urmărea cu încordare drumul. Se ațineau spre strîmta trecătoare dintre Insula La Giudecca și San Giorgio.

De ce nu mergea căpitanul Matteo prin Canalul San Marco ?

Vîntul sufla puternic, de dimineața el bătea înspre apus prin Canalul della Giudecca.

Căpitanul Matteo alesese acest drum cu premeditare. Pe canal San Marco, vizavi de Piezzetta, patrulau prea multe bărci ale zbirilor. Și-apoi, nici nu-i făcea plăcere să treacă pe lîngă galera roșie a condamnaților.

Paolo încă nu găsea nici un motiv de îngrijorare, pentru că era posibil să ajungi și pe acest drum la San Nicolo. Îi trecu fugar prin minte gîndul că Marco era în noaptea asta fără apărare. În casă, de fapt, nu i se putea întîmpla nimic, dar îi era frică ca Marco să nu plece în Piazza sau în port pe Ponte della moneta. Îi plăcea doar așa de mult să fie în apropierea corăbiilor.

Barca cea negră trecu printre cele două insule. La stînga erau casele pescarilor din San Giorgio, strînse în jurul bisericii și ghemuite ca niște cîini, la dreapta pe vîrful de la Giudecca flăcările unui foc luminau siluetele a trei oameni care făceau semne.

„Mai repede ! Hai, grăbiți-vă !“ porunci căpitanul Matteo și fugi grăbit la pupă. „Dă-mi mie cîrma, Ernesto ! Întinde pînza !“

Barca plutea în apele deschise ale lagunei.

„Trageți vîslele, întindeți pînza !“ dădu mai departe ordinul, strîmbul de picioare, Ernesto.

Cu mîini destoinice cei trei bărbați deslegară funiile și ridicară pînza. Paolo le stătea neajutorat în drum, pînă cînd „picioare strîmbe“ îi indică înjurînd un loc unde să se așeze.

Vîntul umflă cu o puternică suflare pînza, catargul oftă și barca pluti ascultînd de cîrmă spre apus. Umbra lungă a insulei la Giudecca se făcu una cu apa de vînt răscolită.

Pielea de pe obrazul lui Matteo se întinse, ochii lui căutau să străpungă întunericul. Pe cer nu lucea nici o stea, care le-ar fi putut arăta drumul. Țeapăn pe picioare, căpitanul stătea pe locul lui mai ridicat și cîrmui barca pe lîngă la Garcia și San Clemente, așa încît malurile întunecate ale insulelor abia se puteau bănui. Simțea în nas mirosul proaspăt și sărat al mării și vîntul amestecat cu mici stropi de apă îi gîdilau obrazul, care-i luă o expresie de mulțumire.

Laguna era perfidă, o abatere din drum de unul sau două picioare, aducea cu ea pericolul împotmolirii. Atunci era greu să o scoți iar la apă.

Nici un stîlp indicator de stejar sau de ulm nu marcau drumul, doar experiențe repetate de mii de ori erau în stare să descopere, cu al șaselea simț al marinarului, încolăcita cărare navigabilă. Și trebuia mereu și mereu să prevezi din nou surprizele, să bagi de seamă cu priviri scrutătoare orice schimbare pe suprafața apei, să asculte cu urechea la pîndă zgomotul apei, zgomotul tîrșiit pe care-l face lemnul cînd atinge fundul apei, și în ultima clipă cu o ușoară mișcare a cîrmei să întorci pe drumul bun, chiar și atunci cînd urletul vîntului și zgomotul valurilor, izbite de bord, încearcă să acopere orice alte zgomote.

Inima căpitanului Matteo se umfla de o mîndrie triumfătoare. Viața avea sens pentru el numai atunci cînd stătea la cîrmă, învăluit de vînt, întuneric și umezeală, și cînd putea să înșele vigilența zbirilor care patrulau în bărcile lor repezi pe lagună.

Barca zbura pe apă ca o umbră fugară. Căpitanul Matteo se ținea pe lîngă mal. În curînd vor fi la aceeași latitudine cu insula San Spirito. Pe San Spirito și pe insula următoare Poveghia, care era transformată într-un port, stăteau la pîndă bărcile zbirilor și navigau în schimburi continue. Matteo parcă abia aștepta o întîlnire, ca să le poată scăpa, ca o corabie fantomă, prin manevre îndrăznețe.

Vîntul era favorabil, așa că fără să schimbe poziția pînzei puteau să-și păstreze cursul. Cei patru oameni ai echipajului îndeplineau manevrele necesare ca și cînd ar fi fost o singură ființă. Totul se petrecea repede și în tăcere.

Lui Paolo nu-i mai rămăsese timp să se mai gîndească. Acum îi era lămurit pe deplin faptul că ei nu mergeau la

San Nicolo, ci se aflau într-un drum de contrabandă, Pietro Bocco îl atrăsese într-o cursă.

O mînie surdă se trezi în el. Pe bord se aflau patru oameni plus căpitanul voinic ca un urs. Încercă să-şi reamintească figurile şi statura celor patru, dar nu putu să-şi amintească decît de Ernesto cel cu picioare strîmbe, care nu-i păru un adversar de luat în serios. Cu cîtva timp înainte Paolo fusese aşa de învăluit în gîndurile lui, încît nu dăduse nici o atenţie celorlalţi. Exista numai o modalitate ca să-i poată sili să-şi schimbe ruta ; trebuia să-l răpună pe căpitanul Matteo, iar pe ceilalţi să-i ţină în şah cu pumnalul. Dar Paolo recunoştea că încercarea asta nu avea nici cea mai mică şansă de succes.

Vîntul îi vîjîia pe la urechi, barca scîrţîia şi ofta şi velurile răscolite săreau peste bord. Puntea făcea un unghi ascuţit cu suprafaţa apei, cu mînă expertă, cu toate simţurile încordate, căpitanul Matteo cîrmea barca prin noapte.

În magazia bărcii stăteau bine împachetaţi cei cincisprezece saci cu sare ai lui Messer Pietro Bocco. Cel puţin dacă ar fi putut să-i arunce în mare !

Deasupra capului lui Paolo se umfla întinsă pînă să plesnească vela principală. Mînia i se transformă într-o furie sălbatică, cum Paolo nu mai simţise decît o singură dată în viaţa, atunci cînd pedagogul de la orfelinat îl bătuse şi-l lăsase aproape mort. Toate gîndurile cu judecată îi dispărură din minte.

Din trei sărituri, punîndu-şi în joc mîini şi picioare, ajunse la căpitanul Matteo, îl împinse pe acesta surprins de piept şi îi zbură cu o violentă lovitură de pumn bara cîrmei din mînă. Barca se ridică, velele fluturară îngrijorător în jurul vergelor, îşi pierdu drumul şi dansa aiurea pe valuri. Matteo scoase un strigăt, care acoperi înfiorător vuietul vîntului.

„Eşti nebun ?" scrîşni el şi se aruncă cu braţele întinse asupra adversarului. Dar cu toată încordarea lui grozavă, nu uită soarta bărcii.

„La cîrma !" urlă Ernesto, care şi apăruse lîngă cei doi luptători, aşteptînd o ocazie ca să intervie.

„Rămîneţi la locurile voastre !" gîfîi el.

Cei doi bărbaţi se ţineau îmbrăţişaţi, vinele lor de la gît şi de la cap li se umflaseră ca de un deget.

„Strîmbul de picioare" puse barca în vînt. Cînd puntea se ridică iarăşi oblic pe suprafaţa apei, luptătorii rămaseră cîteva minute propţiţi pe piciorul stîng şi încercară să-şi păstreze echilibrul. Matteo îşi strînse braţele ca un cleşte, aşa încît mînerul pumnalului de sub haina lui Paolo îi apăsa ultimele coaste.

Dar Paolo nu simţea nici o durere. Acum era pe viaţă şi pe moarte. Pînă în prezent căpitanul Matteo nu fusese învins de nimeni. Cineva mai slab decît Paolo după această periculoasă îmbrăţişare ar fi zăcut pe jos cu coastele frînte.

Vîntul creşcu, pînă la furtună. Cînta, pentru lupta mută şi gîfîietoare, o melodie fioroasă. Corabia se lăsă mai tare într-o parte, dar fu imediat pusă din nou pe linie.

Luptătorii îşi pierdură echilibrul şi căzură cu o bubuitură surdă pe podeaua de lemn. În cădere Paolo îşi slăbi legătura pumnalului aşa că putu să-l împingă spre spate sub coloana vertebrală. Matteo folosi împrejurarea se întoarse din înlănţuire, se ghemui şi cu o puternică mişcare a spatelui său încovoiat, rupse îmbrăţişarea şi azvîrli corpul greu al adversarului prin aer.

Paolo zbură cu braţele şi cu picioarele întinse spre balustradă şi se lovi cu capul de marginea ei. Un val trecu peste el şi-l udă pînă la piele. Mîinile lui se înfipseră instinctiv, ca nişte gheare, în lemn. Aşa scăpă de pericolul de a fi spălat peste bord, de apa care se retrăgea.

În această clipă Ernesto cel strîmb de picioare, care pînă acum privise lupta cu împietrită groază, lăsă cîrma. Voia să se arunce peste cel care zăcea pe jos şi să-l arunce peste bord. Dar căpitanul Matteo îl prinse de guler şi-l împinse cu o mişcare a braţului spre pupă : „Fiu de diavol !" zbieră el cu obrazul crispat şi cu ochii injectaţi, „păstrează cursul !".

Paolo între timp, încă puţin toropit, se ridicase în picioare. Ia pumnalul ! îi trecu prin cap. Dar în acelaşi timp o nelămurită simpatie pentru adversarul său îi paralizâ mîna. Nu puse mîna pe pumnal, deşi ştia bine că îngrozitoarea luptă se va duce pînă la capăt, pînă cînd unul din cei doi va zăcea la pămînt, fără putinţă de apărare.

Poate nu era bine că nu simţea nici o ură în inimă.

Căpitanul Matteo își aplecă fruntea și se repezi asupra lui Paolo care se rezema cu amîndouă mîinile de balustradă. Voia să folosească toropeala adversarului și să-l scoată din luptă.

Paolo văzu gîtul de taur și pumnul strîns ce se repezea ca un ciocan spre stomacul lui. În ultima clipă reuși să sară la o parte. Pumnul căpitanului Matteo lovi lemnul ce sări în țăndări.

Un urlet îi ieși din gură. Sîngele curgea peste încheieturile degetelor și se revărsa peste dosul palmei, dar oasele fuseseră mai tari decît lemnul. O mînie subită și o furie oarbă îi întunecă gîndurile. Sări ca un tigru după adversarul ce se retrăgea și care acum cu spatele lipit de catarg aștepta cu mintea clară un nou atac.

Paolo voia să scape de o nouă strînsoare. Se împinse de la catarg și se repezi cu amîndoi pumnii înainte spre căpitan. Izbiră cu puterea unei securi fruntea lui Matteo. Acesta dădu înapoi amețit. Cu un strigăt de triumf, Paolo se repezi la el și-i cără pumni cu nemiluita. Cîteva clipe obrazul adversarului fu lipsit de apărare.

Paolo vedea ca printr-o ceață roșie buzele pleznite din care curgea un firicel de sînge spre barbă și în jos spre gît.

Îl stăpînea un singur gînd. Lovește ! Lovește, ca să se termine o dată. Ce s-ar fi întîmplat după aceea nu mai avea importanță.

Era vorba de sare. Despre sarea lui Messei Pietro Bocco.

Cine se mai gîndea acum la asta ?

Furtuna urla și alb înspumatele valuri rînjeau disprețuitor, iar barca zbura cu pînzele întinse pînă la refuz pe apa care mugea.

Paolo uită unde se găsea și avea ochi și urechi numai pentru mișcările sau vorbele adversarului său.

Luptau ca niște uriași din basme. Orice le stătea în drum era măturat, lemn, funii, pînze sau corpuri omenești.

Pe obrazul lui Matteo, apăru o uimire de necrezut. Își strînsese ochii și-și scutură capul ca să-și stăpînească toropeala. Trăsăturile i se schimonosiră de teribila încordare a tuturor rezervelor de putere ce-i mai stăteau la dispoziție. Rămăsese brusc înțepenit pe cele două picioare, își aplecă torsul și cuprinse cu un atac surprinzător corpul lui Paolo

Căzură.

„Diavoli și moarte!" gîfîi Matteo printre dinți, apoi își trase cu o mișcare bruscă brațele înapoi și îi cuprinse lui Paolo, care zăcea sub el, încheietura mîinii. Cu o extraordinară sforțare împinse antebrațul lui Paolo sub spatele lui. Paolo se apăra cu disperare, se răsuci în toate părțile ca să-i scape, dar cu un strigăt de durere, simți că leșină.

Un om din echipaj apucă o secure și se apropie să-i crape capul.

Matteo se ridică cu greutate și-și șterse sudoarea și sîngele de pe față. Își privea cu uimire pumnul umflat și plin de sînge.

„Tată sfînt", murmură el.

Atunci văzu omul cu securea ridicată în fața lui Paolo.

„Pleacă de lîngă el!" mîrîi. „Să nu-l atingi!"

Clătinîndu-se merse la pupă și luă cîrma din mîinile lui „picioare strîmbe".

„Tată sfînt", mai zise și a doua oară.

Lupta nu stinse sentimentele prietenești pe care le simțise încă de la începutul cunoștinței lui cu Paolo, ci din contră, parcă le accentuase. O să-și vină curînd în fire, își zise.

„Să sperăm că nu mai faci și alte prostii, prietene!" monologă el, „m-ai angajat grozav de bine".

Apoi își concentră atenția asupra drumului de urmat prin noaptea furtunoasă.

Dacă „picioare strîmbe" a păstrat bine cursul, trebuiau să se afle acum în apropiere de Castello, care se afla în fața portului Malamocco. Avea impresia că întunericul se luminează oarecum, chiar și furtuna părea să slăbească în intensitate. Asta, pentru moment, era un lucru foarte neplăcut, pentru că el trebuia să treacă prin imediata apropiere de Castello. Se găseau în punctul cel mai periculos. Aici patrulau încontinuu bărci ale zbirilor și controlau Talvegul.

„Picioare strîmbe" stătea la proră și privea încordat înainte. Deodată apăru brusc în fața lui umbra unui velier. Ernesto se întoarse și scoase un strigăt de alarmă. Căpitanul observase și el corabia, rămăsese prea puțin timp pentru a se feri. Vîntul împingea barca neagră cu pînzele umflate spre

zbiri. Căpitanul Matteo mișcă, păstrîndu-și sîngele rece, cîrma și trecu pe lîngă ei, la o distanță de cel mult cincisprezece picioare.

Vaga speranță a căpitanului Matteo să rămînă neobservați, nu se îndeplini. Din păcate tocmai apăruse luna.

Căpitanul Matteo auzi strigătele zbirilor, care-l somau să întoarcă, începu să rîdă disprețuitor : „Veniți, dacă vreți să-l prindeți pe căpitanul Matteo..." Corabia străină începu să-i urmărească.

Paolo zăcea nemișcat pe un colac de funii. Durerea, care-i răpise cunoștința pentru scurta vreme, devenise mai blîndă. Auzise strigătele căpitanului și observa echipajul la vele, care cu repeziciune fulgerătoare îndeplineau ordinele căpitanului lor, și nu aveau ochi și urechi pentru nimic altceva.

Se întoarse și se rostogoli de pe frînghii pe podeaua bărcii. Durerile din umărul stîng-se accentuară. Tot corpul i se acoperi de sudoare. Sîngele îi bătea ca un ciocan în vine și locul rănit îl durea ca împuns cu ace înroșite. Imediat ce rămase mai liniștit, durerile cedară, își ridică încet capul și-l așeză pe frînghii ! Vîntul și mici picături de apă îi împrospătau obrazul.

Cînd se ridică puțin, văzu barca zbirilor ; nu se puteau dezbăra de ea, nu se apropia, dar nici nu se îndepărta.

Căpitanul Matteo înjură încet. Priceperea la vele a urmăritorilor, care în alte condiții i-ar fi făcut impresie, acum îi produceau un neplăcut fior. Coamele înspumate ale valurilor străluceau ca mii de pești argintii, care ar fi sărit ușor pe deasupra apei.

Căpitanul Matteo trecu înainte pe lîngă intrarea portului Malamocco și se ținu aproape pe lîngă țărmul insulei lungi și înguste. Urmăritorii rămaseră în silajul înspumat.

Nori negri acoperiră luna.

Erau în joc o mie de ducați ai lui Messer Pietro Bocco, care pe vremea asta stătea în pat cu pulsul bătîndu-i febril și asculta furtuna.

Pentru Paolo, dacă ar fi căzut în mîinile zbirilor, era vorba de muncă pe viață, la galere.

Ei se țineau cît mai aproape pe urmele lor. Nu mai credea că ar putea să le scape. Stăpînindu-și durerea, se tîrîi

cu dinții strînși pînă la balustradă, se ridică cu greutate și sări în apa întunecată și agitată de valuri. Ea i se lipi rece de corp. Hainele i se îngreunaseră de apă, ghetele îi atîrnau ca niște greutăți legate de picioare. Barca urmăritorilor îi apăru în raza vizuală. Trase adînc aer în piept și se scufundă sub apă. Tăcere și întuneric îl înconjurară.

Vîntul fluiera pe deasupra lagunei, iar apa îngîna o înfricoșătoare melodie.

O NOUĂ ZI

În orele serii cînd amurgul și întunericul învăluie orașul ca într-un veșmînt ce-i estompează contururile, cînd în camere se aprind luminările, în inimile oamenilor încep să prindă formă, vise, dorințe și nostalgii.

Marco era singur în cameră. Paolo plecase de o oră la Messer Pietro Bocco și urma să se întoarcă abia mîine dimineață.

Afară urla vîntul.

De fapt Marco ar fi vrut să mai iasă astă seară, dar amîna mereu și se lăsa în voia căldurii plăcute pe care-o răspîndea focul ce ardea pocnind în cămin.

Pe Piazetta dansau măștile cu nebună zburdălnicie. Făclii fumegînde ardeau pe sub arcade și făceau din noapte zi.

Existau ceasuri în care Marco se ascundea ca un pustnic și-și țesea nevăzutele fire ale lumii lui de vis. Aproape simțea un sentiment de mulțumire că Paolo nu era acasă. Se simțea matur și independent. În afară de Maria și Giannina nu se mai afla nimeni în casă. Toată povara răspunderii apăsa pe umerii lui.

Uneori era așa de bine să fii singur.

Giannina era deja în micuța ei mansardă. Oare se gîndește la ultima lor excursie la Murano ? Ea rămăsese doar o zi mai mult decît el. Sigur, acum șade pe patul ei și visează cu ochii ei negri la toate lucrurile posibile. Marco și-o putea închipui aidoma, ca și cînd s-ar fi aflat aici în cameră lîngă el și ar

fi vorbit, în felul ei, naiv, despre toate întîmplările de peste zi, care în expunerea ei luau un caracter deosebit, ca de basm. O floare devenea o minune de frumusețe, un ciob de sticlă se transforma într-un diamant. Ce bine-ar fi dacă ar coborî să stea puțin de vorbă.

Se gîndi, dacă nu cumva să se ducă și s-o invite, își zise apoi, că poate ea preferă să rămînă singură. E foarte probabil că se gîndește la Giovanni și n-ar vrea s-o deranjeze.

Orele singuratice ale serii — pot să ia și forma unor ascuțite și fine lame de pumnal care îți străpung inima.

Avea mai ales sentimentul că Giannina, de la ultima lor vizită la Murano, s-a îndepărtat de el. Chiar și felul ei de-a vorbi nu mai era așa de liber, ca înainte. O ciudată sfială înălțase între ei un zid invizibil.

Cînd el o să-și pună în aplicare planul pe care și-l pregătea în cel mai mare secret, ar fi foarte posibil ca Gianninei să-i pară rău de fiecare clipă în care s-a ferit de el.

Într-un fel de mînie contra lui Giovanni, pe care il făcea, oarecum inconștient, răspunzător de rezerva Gianninei, Marco nu era mulțumit de el însuși, se certa singur fiindcă simțea că-l judecă greșit și pe prieten și pe Giannina.

Oare nu cumva se îndrăgostise de Giannina ?

Marco izbucni în rîs. Ce gînduri îți mai pot trece prin cap. Dură destulă vreme pînă cînd forțata lui veselie se domoli.

Poate era totuși mai bine să iasă puțin. Cine l-ar putea împiedica ? Își era doar propriul stăpîn. Unchiul său, Pietro Bocco, apărea numai arareori, ca să vadă cum merg treburile, așa zicea el.

Un puternic sentiment de libertate îl stăpînea pe Marco, după toți anii, în care, bolnăvicioasa frică a mamei îi frînase orice pornire a sufletului său dotat cu atîta fantezie, mai ales cînd stătea în port și se uita după corăbiile ce plecau în călătorii îndepărtate.

Luase ferma hotărîre ca, în primăvara următoare, să se strecoare pe un vas care mergea spre Bizanț. De acolo va încerca să ajungă la Damasc.

Marco își ținea încă secret planul de Giovanni și Giannina. Nici măcar cu Paolo nu vorbise despre asta, dar voia să i se destăinuiască mîine.

Maria se mai uită încă o dată în cameră și aruncă o bucată de lemn pe foc.

„Mai ieșiți astăzi, tinere stăpîn ?" întrebă ea. „Sau pot încuia poarta ?"

Marco se apropie mai tare de foc. Afară sufla un vînt neplăcut.

„Încuie, Maria", zise.

Ea se apropie ezitînd de ușă, și rămase acolo pe loc încă o clipă, cu privirea îndreptată spre Marco. Cînd el nu auzi așteptatul zgomot de închidere a ușii, își ridică mirat privirea.

„Ce mai e, Maria ?"

„Paolo, vine mîine dimineață înapoi, nu-i așa, stăpîne ?" întrebă ea dîndu-și silința să-și stăpînească neliniștea din glas.

„Dar de ce să nu vină ?" răspunse Marco. Își stăpîni un sentiment neplăcut ce-l cuprinsese dintr-o dată. În viitor n-o să-i mai dea drumul lui Paolo să facă diferite servicii pentru alții. Unchiul său, Pietro Bocco, n-are decît să se îngrijească singur să-și găsească mînă de lucru !

Se gîndea din nou la planul lui cel mare, pe care pînă la primăvară trebuia să-l pregătească pînă în cele mai mici amănunte. Erau multe de pus la punct.

În timp ce stătea lîngă cămin și urmărea zborul scînteilor, nu auzi cum se deschisese ușa. Se ridică surprins cînd auzi vocea Gianninei.

„Sînt așa de neliniștită azi", zise ea. „Auzi furtuna de afară ?"

Marco se dădu puțin la o parte și o invită să ia loc lîngă el.

„Cîte o dată mi-e frică", povesti ea mai departe „că marea o să înghită case, grădini, ogoare — tot, tot..."

„Deci ai venit fiindcă ți-e frică ?"

Giannina își trecu degetele prin păr și-apoi și-l dădu peste cap, se făcu a nu auzi întrebarea lui Marco.

„Mă simt atît de străină aici, Marco. De ce ? Doar Murano este atît de aproape. Cînd e senin poți să-l vezi cu ochii... Acum la Murano e frig. Te mai gîndești la ultima noastră vizită ?... Oh ! Dar ce tot vorbesc ? Asta se întîmplă fiindcă e o vreme atît de furtunoasă afară. Nu pot suferi vîntul, așa-s ca o fetiță mică..."

Îi e dor de casă, își zise Marco, ăsta-i motivul că a fost atît de sfioasă și de închisă în sine în ultima vreme. Și de fapt acum e frig la Murano. Își văzu în gînd prietenul, cum își retrage tremurînd picioarele, și-și aminti că voise să-i trimită ceva îmbrăcăminte. Îl cuprinse un sentiment cald de prietenie, dar ceea ce spusese despre vînt, trebuia neapărat lămurit.

„Vîntul își are și părțile lui bune", zise. „El poartă corăbiile peste mare. Mie-mi place cînd bate vîntul. Bineînțeles nu totdeauna", își întrerupse brusc vorba.

Giannina ședea lîngă el pe bancă, flăcările roșiatice îi colorau ușor obrajii și i se oglindea în ochi. Era mai frumoasă decît oricare altă fată pe care o cunoscuse Marco. Îi era dor de casă, iar el îi povestea despre vînt. Uneori nu era cîtuși de puțin simplu să spui ceea ce ai pe suflet.

Atmosfera liniștită din cameră potolise neliniștea Giannei.

Simțea că obosește, dar nu avea puterea să se despartă de căldura plăcută și de flăcările jucăușe.

„Nu trebuie să te simți străină aici", zise Marco privind fix înainte. „Vom merge de-acum mai des la Murano. Giovanni o să se bucure. Nu trebuie să te gîndești că l-am uitat... Numai că, adăugă el cu importanță, acum nu-l uit, asta poți să mă crezi."

Marco simțea cum cu fiecare cuvînt rostit, prietenia ce-i lega pe el, Giannina și Giovanni, se lega din nou mai puternic.

Era foarte fericit pentru asta.

Chiar și Gianninei îi trecuse tristețea.

După ce ea își luă rămas bun și plecă, el se duse la lada de sub geam și căută haine pentru prietenul său. „O să arăți în ele ca un conte", murmură el.

În ziua următoare voia să plece cu Paolo la Murano și să i le dea tatălui lui Giovanni. Cînd seara prietenul său o să vină acasă, o să găsească hainele. Atunci n-o să mai aibă ocazia să refuze darul prietenului.

Marco dormi adînc și fără vise în noaptea aceasta și nu bănuia nimic din încordările ce i le va aduce ziua următoare.

Apărură zorii unei dimineți liniștite. Aerul se mișca ușor. Nimic nu-ți mai amintea de noaptea furtunoasă din ajun. Laguna somnola în nelămurita lumină crepusculară, luînd culori plumburii, grea de tot, ca plumbul, apa înconjura lucitoare La Giudecca, La Gracia, San Clement, San Spirito și celelalte numeroase insule. Pescarii brăzdau cu bărcile lor late apa liniștită și le ancorau în cunoscutele locuri de pescuit, ca să-și pună undițele și să-și coboare năvoadele în adînc.

Piazza, care numai cu cîteva ore înainte clocotise de o înfierbîntată viață și plină de lumina făcliilor, se întindea tăcută învăluită în lumina crepusculară. Pașii răsunători ai primilor negustători accentuau impresia de impietrită melancolie. Apoi soare și culori poleiră apă și pietre și scoaseră în evidență tabloul grațios și totuși plin de putere.

O altă zi. O zi nouă.

Messer Pietro Bocco o aștepta cu înfrigurare, ca să-i aducă în cele din urmă certitudinea asupra reușitei afacerii sale.

O mie de ducați cîștig ! Conta pe ei, trebuiau să-i servească la cumpărarea unei noi mărfuri. Ar fi timpul să-și mai lărgească negoțul.

Vise urîte îl chinuiseră în timpul nopții, de multe ori se trezise speriat și privise fix în întuneric. Fusese bine că-l trimisese și pe servitorul lui Marco, sau lăsîndu-se dus de nerăbdare, făcuse o mișcare greșită ?

La dracu cu gîndurile astea chinuitoare ! Ce-ar mai putea să i se întîmple dacă barca cade în mîinile zbirilor ? Doar aranjase bine toate lucrurile astea.

Dar cei o mie de ducați nu trebuia să-i piardă.

Se îmbrăcă repede, își luă în grabă micul dejun și se duse în camera de lucru. Dimineața trecu fără vreun eveniment deosebit. Pietro Bocco examină așezarea mărfurilor — oglinzi, frînghii, ceară, postăvărie germană, materii rășinoase — care trebuiau să fie trimise în curînd la Alexandria, și stătu de vorbă cu Secretario său, asupra celor ce mai urmează să cumpere în Fondoco al nemților.

Dar se surprinse mereu asupra faptului că ascultă cu atenție orice zgomot venit din camera vecină, în ascunsa speranță, că în sfîrșit va sosi un curier. Se înțelesese cu

căpitanul Matteo, că acesta îl va înștiința imediat de reușita acțiunii.

La prînz se așeză la masă în toane rele, și abia dacă se atinse de mîncare. Gîndurile negre care-l chinuiseră toată noaptea se reîntoarseră. Renunță la obișnuitul somn de după-masă și se întoarse imediat în camera lui de lucru. Pe Secretario îl expedie cu o mișcare nervoasă a mîinii. În zadar încerca să-și recîștige recea lui liniște, enervarea lui creștea mereu.

Cu gînduri negre în cap, deschise Cartea Mare și o privi neclintit. Literele i se șterseră din fața ochilor, praful și aerul stătut îl făcură să tușească. Obrazul îi deveni stacojiu și ochii păreau că-i ies din orbite de încordare. Epuizat își șterse sudoarea de pe frunte cînd în cele din urmă accesul de tuse i se calmă.

Apoi auzi în camera de alături timbrul unei voci străine. Imediat cineva bătu la ușă. Servitorul intră și anunță că un trimis ar dori să vorbească cu Messer Pietro Bocco.

„Trimite-l înăuntru !" zise Pietro Bocco și se ridică plin de importanță.

Ernesto cel cu picioare strîmbe intră în cameră cu o expresie ursuză pe față. Se vedea pe el că dormise puțin. Își învîrtea timid șapca în mîini, trecu o privire furișă peste aranjamentul camerei și-și căuta în memorie cuvintele cu care îl însărcinase căpitanul Matteo.

Pietro Bocco îl privea binevoitor și-i zise încurajator:

„Ce aduci ? Spune repede !" Își așeză un țechin în palmă și-l azvîrli, jucîndu-se, în aer.

„Încărcătura a fost predată la locul convenit, domnule", zise „picioare strîmbe".

Pietro Bocco luă cunoștință de înștiințare, mimînd o calmă mulțumire, ca și cînd nici nu s-ar fi așteptat la altceva, dar în sinea lui jubila așa că îi fu cam greu să ascundă diferitele sentimente care făceau să-i bată inima mai repede. Un observator mai atent decît „picioare strîmbe, i-ar fi citit în lăcașul lacom al ochilor, agitația.

„Bine, prietene ! Vestea asta merită un țechin !"

Îi aruncă lui „picioare strîmbe" moneda de aur. Acesta o prinse și o păstra nehotărît în mînă. Mai avea să transmită

și o a doua veste, care, după cum își închipuia, va fi foarte neplăcută pentru acest domn.

„S-a întîmplat. Căpitanul Matteo vrea să vă comunice..." se bîlbîi el.

Pietro Bocco își ridică, surprins, capul.

„Ce mai e ?" întrebă nerăbdător. „Spune repede, n-am timp !"

Pentru Pietro Bocco, era foarte important ca „picioare strîmbe" să nu stea prea multă vreme la el în casă. Ce mai voia ? Totuși ieșise ceva și prost ?

„Un om s-a accidentat, a fost spălat de valuri peste bord", zise în silă Ernesto.

Pietro Bocco își încruntă sprîncenele neplăcut impresionat, deoarece-și închipuia că contrabandiștii vor cere un suprapreț, pentru acest lucru.

Dar în același timp simți și o ușurare.

„Asta-i treaba voastră, spune-i căpitanului ! Eu nu sînt responsabil pentru echipajul vostru !"

„Servitorul, domnule, pe care l-ați trimis dumneavoastră a fost dus peste bord..."

Lui Pietro Bocco îi trebui un anumit timp ca să înțeleagă sensul cuvintelor în toată importanța lor. Da, omorîse două muște dintr-o singură lovitură. O mie de ducați și dispariția incomodului servitor, pe care-l bănuia de mult ; pe drept sau pe nedrept asta nu-l mai interesa.

„Așa !" zise el și încercă să dea glasului său o tentă de mînie. „Asta este o proastă afacere pentru mine ! A murit ?"

„Picioare strîmbe" trase din umeri. „Furtuna era foarte mare cînd a fost dus de valuri peste bord. Nu l-am mai văzut..."

„Acum pleacă"

„Picioare strîmbe" abia închise ușa după el, că dispăru și necazul pe care-l afișase Pietro Bocco. Prinse cu amîndouă mîinile pupitrul și îl zgîlțîi, zicîndu-și : „Nu mai fi lipsit de îndrăzneală Pietro Bocco ! Acum ai noroc în ceea ce întreprinzi. Dumnezeu îmi este binevoitor. Pentru negoț e necesar curajul și sîngele rece. Dumnezeu îi ajută pe cei destoinici !"

Și din nou se pierdu în visele lui de măreție, care-l ademeneau pe un drum, ce ducea abrupt spre bogăție și putere. Dar Pietro Bocco nu avu timp să-și guste triumful pînă la sfîrșit. Neanunțat și foatre agitat năvăli în cameră nepotul lui.

„Iartă-mă, unchiule", zise el abia răsuflînd, „ce s-a întîmplat cu Paolo ? Încă nu s-a întors nici acum, îl aștept de azi dimineață".

Pietro Bocco dădu supărat drumul pupitrului, își zise însă imediat că trebuie să-și ascundă excelenta dispoziție în care-l aduseseră veștile lui „picioare strîmbe".

„Ești foarte agitat", zise el mieros, „de asta am să te iert că intri neanunțat și mă deranjezi în afacerile mele."

Se apropie de nepotul său, își puse mîinile pe umerii lui, așa cum cu puține clipe mai înainte și le pusese pe pupitru.

„Mă găsești încă gîndindu-mă la o veste tristă pe care am primit-o tocmai acum..."

Marco văzu obrazul lunguieț cu fruntea frumoasă și cu ochii scînteietori foarte aproape de-al lui și trebui să-și amintească brusc de avertismentul pe care i-l dăduse Paolo : „Păzește-te de Messer Pietro Bocco, tinere stăpîn. Nu știu încă nimic precis, dar..." Antipatia față de unchiul său deveni dintr-o dată așa de puternică, încît trebui să se stăpînească, să-i suporte apăsarea mîinilor lui pe umerii săi.

„Credinciosul Paolo s-a înnecat noaptea trecută pe cînd își făcea serviciul. Suportă asta cu curaj, fiul meu !"

„Nu", strigă Marco, „nu, nu-i adevărat !" și-i scutură mîinile de pe umeri.

Pietro Bocco se dădu înapoi și pentru cîteva clipe își pierdu stăpînirea de sine. „Mă acuzi de minciună ?" zise el amenințător.

Obrazul lui Marco devenise alb si fără viață ca marmora, o mînie, hotărîtă, rece, nestăpînită îl cuprinse.

„Și totuși minți !" strigă el și degetele i se strînseră tremurînd în pumni, părea de parcă ar fi vrut să se repeadă la unchiul său.

„Ți-ar trebui o palmă", scrîșni Pietro Bocco.

Mînia subită se stinse ca un foc, pe care s-a aruncat o bucată umedă de pămînt. Ce-o să zică Giannina ? se gîndi.

Şi Giovanni ? Nu-şi mai putea închipui viaţa fără Paolo, care a avut întotdeauna o credincioasă grijă de el. Încă ieri seara se hotărîse să-l facă părtaş la planurile lui secrete şi să-l roage să-i dea o mînă de ajutor.

„De ce l-am lăsat oare să plece ?" se întrebă surd. Ca de la o mare depărtare i se părea că aude vocea rece a unchiului său :

„Se poate vorbi acum rezonabil cu tine ? Gîndeşte-te te rog că-i vorba de un servitor... Vreau să uit nemaiauzita ta comportare !" Marco se trezi din împietrire.

„O să trebuiască să anunţi rudele cele mai apropiate ale servitorului", continuă Pietro Bocco, „sau mai bine, am să fac eu asta".

„N-are nici o rudă", răspunse Marco. „Dar spune-mi unchiule, cum s-a întîmplat ?"

„A plecat aseară cu o barcă pe care am închiriat-o pentru noaptea asta, la San Nicolo. Afară a fost furtună, după cum ştii şi tu. Probabil a fost neîndeminatic şi valurile l-au spălat peste bord".

„Pot să vorbesc cu cineva, unchiule, care l-ar fi văzut ultimul, pe Paolo ?", întrebă Marco.

„Nu !" răspunse Pietro Bocco tăios. „Pui întrebări ca un închizitor de stat. Întrebările tale mă jignesc. Moartea mamei tale se pare că te-a impresionat mai puţin decît nenorocirea întîmplată acestui servitor. Acum du-te acasă. Îţi poruncesc !" Marco se întoarse şi părăsi fără un cuvînt camera.

„A plecat cu o barcă spre San Nicolo", zise Marco. În faţa lui stătea Giannina încă zăpăcită de înspăimîntătoarea veste. Paolo să se fi înnecat ? Puternicul Paolo care ştia să înoate ca un peşte ? Paolo prietenul bun şi liniştit sub privegherea căruia se jucaseră, cîntaseră, visaseră ?

Asta nu putea fi posibil. Nu, ea nu putea crede. Giannina se agăţă de acest gînd, şi reuşi să-şi oprească lacrimile.

Paolo nu s-a înecat, îşi repeta ea mereu. Gîndurile lui Marco lucrau acum limpede. Nu-i spusese unchiul său că abia primise vestea despre moartea lui Paolo ? Asta înseamnă că cel ce adusese vestea fusese cu puţin timp înaintea lui acolo. Întrebările apăreau şi dispăreau, ca să facă loc

la noi îndoieli. Luminase cu scurte fulgerări un drum întunecat, care ducea spre un sfîrșit necunoscut.

De ce nu voia unchiul său să-i dea numele bărcii ?

Să fi plecat la San Nicolo ?

Întrebări, întrebări, care cereau imperios un răspuns.

Drumul e scurt și sigur spre San Nicolo, doar nu era nici pe furtună așa de periculos, jur împrejur se găseau insule la care un înotător ca Paolo putea ajunge, chiar cînd marea era agitată. Și-apoi laguna era plină, ziua și noaptea de bărci. Ziua și noaptea !

„Nu cred că s-a înecat", îi întrerupse Giannina gîndurile. „Tu crezi, Marco ?" Aștepta cu spaimă răspunsul.

„Cînd am deschis ușa, un bărbat părăsea casa", zise Marco. „Oare ăsta să fi fost trimisul care a adus știrea ? Dar oare cum arăta ?" Oricît se gîndea nu putea să-și amintească figura și statura omului.

„Unchiul meu m-a dat afară cînd am întrebat dacă pot vorbi cu cineva, dintre cei ce l-au văzut ultimii pe Paolo. Eram așa de surprins și de furios. Dar n-are nici un rost să fii furios, căci atunci faci atîtea lucruri nepotrivite. Ce pot însemna toate astea, Giannina ?" Chinuitoarea nesiguranță îi apăsa inima.

De n-aș mai fi venit la Veneția, se gîndea Giannina. Și Murano îi apăru ca o liniștită grădină de flori, în care păsările cîntau și zumzăiau albine. Apoi își aminti de schimonositul obraz al lui Messer Celsi, de șuvița lui neagră de păr, de brațul lui ridicat și de loviturile de picior. Ce fericită fusese atunci că Marco o adusese la Veneția. Nu există grădini liniștite de flori, nici la Murano, nici la Veneția. Nicăieri ! Nicăieri ! Viața era altfel și trebuia s-o învingi.

CENTRUL PĂMÎNTULUI

Meșterul Benedetto avea șaizeci de ani, era mic și grăsuț, cu păr rar și alb ca zăpada. Bea cu plăcere cîte un păhărel de vin fără apă — puteau fi chiar două sau trei — iubea toamnele dulci și-i era frică de vocea stridentă a nevesti-si

care, cel puțin de zece ori pe zi, striga : Benedetto ! Benedetto ! De se auzea bine pînă la San Michele.

Existau puține bărci pe apele lagunelor, care să nu fi fost construite în atelierul meșterului. Chiar și ambasadorii țărilor străine veneau la Murano să-i dea comenzi.

Giovani mergea în fiecare zi la lucru cu un sentiment de încordare ; căci fiecare zi îi aducea noi cunoștințe și noi descoperiri, nu numai în ceea ce privea prelucrarea lemnului, dar și referitor la multe alte lucruri. Se aprofunda din ce în ce mai mult în arta de a îmbina laolaltă scînduri și poște, de stejar, de ulm sau de fag roșu ca să iasă din ele bărci, lotci de pescuit și corăbii, ce erau apoi în stare să înfrunte vînt și valuri și să transporte oameni și mărfuri pînă pe țărmuri de neconceput de îndepărtate.

Lui Giovanni îi făcea plăcere să învețe la meșterul Benedetto. Se surprindea singur, uneori, cum încearcă să imite felul plin de umor în care meșterul le împărtășea învățătura și înțelepciunea rezultată din experiența vieții. Adeseori rostea fraze de-a dreptul ciudate și făcea și asemenea gesturi, care îi aduceau, cînd le repeta, tatălui său, zîmbete furișe pe buze.

Fără să bănuiască nimic, Giovanni mergea spre locul lui de muncă, fără să-și închipuie că, tocmai astăzi, o să afle unde-i centrul pămîntului ?

Era o zi veselă, frunzișul copacilor era scăldat în lumină și strălucea în tonalități ce mergeau de la maron închis pînă la galben auriu. Își legăna legăturica cu unelte și fredona un cîntec. Un zîmbet îi juca pe buze. Se gîndea la cele ce se întîmplaseră cu o săptămînă înainte, cînd Giannina îl condusese pînă la atelier. „Ia veniți încoace, trîntorilor" strigase deodată meșterul Benedetto.

Calfele și Giovanni se apropiaseră cu pași domoli, ca să privească schița liniei de plutire a unei bărci pe care meșterul Benedetto o desenase pe nisip.

„Așa ! Ce credeți voi că este aici ? Nu vedeți nimic, ce ?... Ce vezi, tu, Giovanni ?"

„Linii, meștere Benedetto, o jumătate de ou, mare, pe care cineva a aruncat-o în nisip".

„Oh ! Sfinte Nepomuc", se scandalizâ meșterul Benedetto, „vede un ou mare. Oare noi construim în atelierul meu ouă ?"

Bineînțeles că după asta zise : „Ai o barcă în fața ochilor, nu vezi ? În curînd se mărită cu vîntul și o ia din loc. O s-o cheme mireasa vîntului ! Na, acuma știi ce înseamnă liniile? Repetă !"

Calfele se priveau zîmbitori : Ce-o să mai născocească bătrînul ? Giovanni își cîntări fiecare cuvînt, dar nu știa, ce clocește bătrînul.

„Văd o barcă, meștere Benedetto. O cheamă mireasa vîntului !"

„Ei, în fine", zise meșterul mulțumit. „Acuma măsoar-o exact cît e de lată și socotește cît de mult trebuie să-i iasă învelișul extern peste suprafața apei și cît trebuie să-i fie de adînc pescajul, ca să nu ne răstoarne — mireasa vîntului — asta a ta ! Dar nu cumva ai și tu o mireasă adevărată ?" mai aruncă el, plecînd. „Hai ! Hai, dați-i drumul ! La lucru, leneșilor ! La lucru !"

Giovanni însă se aplecă roșu la față peste barca lui din nisip. Nu erai niciodată în clar cu glumele meșterului Benedetto. Probabil l-a văzut de la fereastra casei, venind cu Giannina, și și-a dat cu presupusul.

La întîmplarea asta trebuia să se gîndească acum Giovanni, pe cînd mergea pe obișnuitul drum spre atelier. Salută țăranii și sticlarii pe care-i întîlni și fiindcă mai avea puțină vreme se opri pe marginea canalului. Treceau bărci de zarzavaturi, plin încărcate cu căpățîni de varză, morcovi și alte legume, lotci de pescari, cu pești strălucitori în butoaie și plase. Totul părea să se reverse spre Veneția, toate fructele pămîntului, animalele, sticlăria. Produsele insulei Murano curgeau spre nesățiosul oraș și se întorceau sub formă de monezi sunătoare, ca să dispară în buzunarele lui Messer Celsi și al patronilor de sticlării. Mai rămînea și un mic rest pentru țărani și sticlari.

La dreapta lui trecea peste apă, podul șubred în fața căruia îl așteptase Giannina. În timp ce mergea, Giovanni se gîndea la tatăl său pe care forțata inactivitate îl făcea tot mai posomorît și mai ursuz. Cum ar putea să-l ajute ? Astăzi dimineață, cînd își luase rămas bun, tatăl lui îi spusese cu un rîs deloc bucuros, că probabil în cursul zilei o să treacă pe la meșterul Benedetto, dar mai întîi are ceva altceva de aranjat.

Multe îi trecuseră lui Giovanni prin cap, pînă cînd în cele din urmă ajunse la ultima curbă și văzu obișnuitul tablou : scheletul unei bărci mari, acoperit cu scînduri în imediata apropiere a lagunei. Depozitul de lemne și casa cu trepte de piatră care duceau spre o verandă patinată, de la etajul întîi. Meșterul Benedetto tocmai ieșea din bucătărie pe verandă și privea spre insulele aflate vizavi de San Nicolo.

O proaspătă adiere de vînt îi bătea în față lui Giovanni. Razele de soare străbătură biruitoare boarea dimineții, totul lucea și scînteia de-ți lua ochii. Lotci de pescari din care torsurile oamenilor, trecînd peste bord, păreau niște pitici, staționau peste tot pe lagună. Giovanni se opri o clipă, să soarbă din ochi frumosul tablou al locurilor natale. Simți în nări mirosul de lemn și-și aduse aminte de lucru.

Era vremea să meargă la dejun. Calfele poate ședeau, deja, flămînde la masă, s-ar fi putut însă să mai și doarmă pe saltelele lor de paie. Locuiau într-o cameră a încăpătoarei case de lemn, cameră ce se afla la parter. Giovanni avea privilegiul ca în fiecare seară să se poată întoarce acasă. Meșterul Benedetto i-o permisese, ca să-și poată ajuta tatăl. Meșterul îl aprecia pe Ernesto și încerca să-l ajute cum putea, de aceea îi și luase copilul în ucenicie la el, și pînă acum nu-i păruse nici o clipă rău c-o făcuse.

Giovanni fugi pe scări în sus, și după ce bătu scurt la ușă, deschise ușa bucătăriei.

„Buon giorno, doamnă maistoriță, buon giorno meștere Benedetto, buon giorno calfelor", își strigă salutul de dimineață în vasta bucătărie.

„Calfele nici nu sînt aici, nu vezi ?" strigă maistorița de undeva din fundul bucătăriei. „Fugi jos și adu-i, altfel nu mai capătă nimic de mîncare !"

Polissena, nevasta meșterului, era mică și rotunjioară ca și Benedetto, dar cu toată vîrsta avea părul negru ca smoala. În fond, era foarte de treabă și te puteai înțelege cu ea, numai că natura îi făcuse parte de o voce stridentă, care făcea să le treacă un fior pe șira spinării chiar și pescarilor ce se aflau foatre departe de lagună, cînd începea să-și strige ordinele de pe verandă, în liniștea dimineților. În plus meșterul Benedetto își luase obiceiul să facă pe cel tare de urechi,

ceea ce o îndrituia pe Polissena să-şi forţeze vocea pînă la nebănuite performanţe.

Cele trei calfe Filiberto, Giulio şi Aurelio, intrară căscînd :

„Sîntem aici, doamnă maistoriţă", zise Filiberto şi-şi mîngîie încetişor barba.

„Deja... deja !..." strigă Polissena şi pocni aluatul la care lucra pe masă.

„Oh ! brînză din lapte de iapă !" Giulio glumeţul adulmecă cu o expresie de încîntare, pe obraz, aerul din bucătărie.

„Şi după aceea un păhărel de vin, nu-i aşa, meştere, atunci doar îţi prieşte şi lucrul mai bine", adăugă şi Aurelio cel slab şi înalt.

Şi după cum se întîmpla în fiecare dimineaţă, Polissena împărţi brînza din lapte de iapă, din care cumpărase ieftin o mare cantitate de la un negustor : era cam uscată, şi după părerea calfelor avea din ce în ce mai mult gust de paie, dar maistoriţa o lăuda ca pe cea mai grasă şi mai bună brînză care vreodată ar fi împodobit scîndura bine frecată a mesei ei.

„Şi să nu aduci vin, Benedetto ! Iar tu Giulio nu-mi mai spune că brînza nu-i bună !"

Puse pe masă laptele de capră fumegînd şi taie dintr-o şuncă agăţată într-un colţ, cîteva bucăţi.

„Aşa !" zise. „Daţi şi copilului partea lui, măi mîncăcioşilor !"

După ce meşterul Benedetto rosti rugăciunea, începură să mănînce. În timpul dejunului nu se auzi nici un cuvînt. Giovanni mătură veranda, aduse apă pentru maistoriţă de la cisterna din apropiere, tăie lemne şi dădu drumul la capre, ca să mai poată paşte iarba sărăcăcioasă. Apoi se anunţă la lucru, la meşterul Benedetto.

Barca aproape gata în muncă brută era aşezată pe malul uşor înclinat, pe stiva de lansare. În săptămînile viitoare vor veni sculptorii şi auritorii să înceapă ornamentaţia. Barca aparţinea ambasadorului Spaniei, Don Manuel Colemiro din Guadalajara, şi trebuia să fie decorată cu deosebită grijă.

Cele trei calfe tăiau cu fierăstrăul și ciocăneau încît prin atmosfera limpede răsuna pînă departe. Filiberto și Giulio ședeau pe schelă, Aurelio cioplea cu securea tulpina subțire a unui pin, ce era prevăzută pentru catarg.

Barca, asemenea unui schelet al unei păsări uriașe, era așezată pe blocuri mari de lemn, care la rîndul lor erau așezate pe niște grinzi puternice. Această comparație Giovanni o auzise de la meșterul Benedetto. Chila ar închipui șira spinării, îl lămurise el, etrava, oasele pieptului și crevacela, coastele.

Giovanni învățase, în scurtul timp de ucenicie, o mulțime de lucruri. Acum trebuia să construiască singur suportul pentru o barcă mai mare, de transport, ce urma să fie construită. Din cînd în cînd meșterul Benedetto îl chema la el, ca să-i explice cîte ceva.

Meșterul lucra singur într-un șopron de lemn, unde nici măcar Polissena sau calfele nu aveau dreptul să intre. Se străduia să construiască un nou fel de ambarcațiune, care trebuia să plutească pe îngustele canale ca o pasăre, repede și fără zgomot. Scheletul îi apărea ciudat în șopron, era ca un pește de pradă, zvelt, lung cam de treizeci de picioare și construit mult mai ușor decît bărcile de pînă acum. În vîrful etravei era fixat un fier în formă de topor de sub care ieșeau în evidență mai mulți dinți.

Giovanni devenise mai puternic, grație muncii zilnice în aer liber, și a brînzei de lapte de iapă ; pieptul i se lărgise și mușchii brațului îi ieșeau în evidență, mai și crescuse. Cînd îl vedeai lucrînd cu cămașa descheiată la piept, văzînd făptura atletică a tînărului cu umeri lați, uitai miçuța cocoașe de pe omoplatul lui drept. Giovanni devenise și mai vesel : durerea ascunsă în fundul ochilor lui, și care atît de des se așternea ca o umbră peste simțirea lui, aproape că dispăruse.

Uneori începea să cînte fără să fie rugat :

Înoată corăbioara mea
Pe marea tăcută
Saltă corăbioara mea
Pe marea învolburată.

Du-te corăbioară
În lumea largă
Dar zboară-napoi
Spre portul de-acasă.

Numai o singură grijă mai avea Giovanni : tatăl veşnic dus pe gînduri. Astăzi o să vină la meşterul Benedetto, dar nu-i mărturisise scopul vizitei.

„Hei, Giovanni, vino pînă la mine !" strigă meşterul.

Giovanni puse grinda deoparte. Văzu pe faţa lui Benedetto că acesta iarăşi născocise ceva.

Meşterul Benedetto se aşează sprinten ca un tînăr pe vine, jos, şi-şi înfipse degetul în nisip.

„Aici e Murano ! Vezi ?"

Giovanni aprobă din cap, zîmbind.

Meşterul făcu un al doilea punct cam la o depărtare de un picior şi zise : „Acolo e continentul negru unde locuiesc necredincioşii şi unde credincioşi şi necredincioşi îşi taie capetele pe rînd".

Un al treilea punct însemna Bizanţul şi Marea Neagră, al patrulea Rusia, al cincilea Germania, al şaselea Franţa şi Spania.

„Ei vezi, fiule, ai aici lumea întreagă. Un constructor de vapoare trebuie s-o ştie. Aşa că toată lumea se întinde în jurul insulei Murano".

Îşi încreţi fruntea, serios, şi continuă :

„Ceea ce vezi tu aici nu-i decît nisip, fin nisip galben, cum n-o să găseşti nicăieri unul mai frumos... Nu rîde ! Am întrebuinţat nisipul fiindcă într-un ceaun de cupru nu poţi să faci găuri cu arătătorul. Înţelegi ?"

„Nu, meştere Benedetto !"

„Atunci fii atent ! Pămîntul este ca un ceaun de cupru răsturnat, înconjurat jur împrejur de apă. Şi sus, exact în mijloc e Murano". Ridică plin de importanţă degetul arătător. „Asta am vrut de fapt să-ţi spun, înţelegi. Am putea spune că Murano este un mic pămînt în sine. Uită-te numai bine la el ! Nu este ca un ceaun de cupru răsturnat ? Nu este înconjurat de jur împrejur de apă ? Na, vezi că toate sînt aşa cum îţi spun ?"

Se ridică și porni mulțumit să se întoarcă în șopron, dar Giovanni îl reținu cu o întrebare : „Meștere Benedetto, dar ce-i atunci Veneția ? Murano nu este decît o anexă a Veneției !"

„Oh ! Copilul ăsta", oftă meșterul Benedetto și se opri. „Dacă-mi începi cu Veneția, apoi îți spun : Murano este soarele și Veneția este luna".

„Este oare luna cumva mai mare decît soarele ?" întrebă nevinovat Giovanni.

„Du-te la lucrul tău, trîntore !" Porunci meșterul Benedetto și încercă zadarnic să-și ascundă jocul vesel al riduri-lor din jurul ochilor.

„Așa rămîne, Murano este buricul pămîntului !".

Își băgă mîna în talaj și scoase un ulcior. Tocmai cînd încerca să-l ducă la buze răsună prin aer vocea tăioasă a Polisseniei : „Benedetto ! Benedetto !"

„Buricul pămîntului, v-am zis ? Aici el !" Murmură el și se retrase repede sub șopron și începu să ciocănească zgomotos.

Cam la o depărtare de-o azvîrlitură de piatră, un pescar își fixase barca.

„Benedetto ! Benedetto !" strigă a doua oară Polissena. Găinilor care scormoneau după rîme, nu le păsa de asta. Meșterul Benedetto ciocănea cu disperare. „Strigă, bătrîno", mîrîi el.

„Benedetto ! Benedetto !" răsună dinspre apă. Era oare ecoul, sau striga șugubățul din barcă.

Cotcodăcind îndignat, cele șapte găini fugeau după a opta, care le-o luase înainte cu o rîmă grasă în cioc. Cocoșul cîntă cu penele mîndru răsfirate.

Filiberto, Giulio și Aurelio rîdeau. Rîdeau și ciocăneau cît puteau ! Giovanni stătea ascuns după șopron.

Polissena strigă a treia și ultima oară, își puse amîndoi pumnii în șolduri și privi mînioasă, de la înălțime, pașnicul tablou al bărbaților care munceau cu rîvnă.

„Așteptați voi !" zise și se reîntoarse într-o dispoziție războinică la aluatul de tăiței.

O adiere proaspătă venea dinspre lagună, care curată și limpede lucea în culori transparente de verde și albastru, și care legăna lotcile pe suprafața ei ușor ondulată. Orizontul era pierdut în ceață și toată luminozitatea cerului albastru-cenușiu de toamnă părea să se concentreze peste buricul pămîntului după cum îi zicea meșterul Benedetto.

După ce maistorița dispăru din nou în imperiul ei, zgomotele făcute de bărbați se mai atenuară. În șopronul misterios larma amuți de-a binelea. Meșterul Benedetto își scoase cu atenție capul afară, și aruncă o privire repede înspre verandă, îl retrase mulțumit, duse ulciorul la gură și bău cu înghițituri largi. De acum lucrul îi mergea de două ori mai repede.

Giovanni era numai zel în a-și aranja grinzile după măsurile date.

Orele treceau. Soarele se ridica tot mai sus : vîntul călduț și umed mîngîia oamenii, animalele și plantele, dar cu toată blîndețea lui de vară te lăsa să bănuiești apropierea iernii.

Amiaza era aproape, cînd o barcă de mărfuri mai mare, cu pînzele ciudat colorate, se apropie de pămîntul meșterului Benedetto care înainta în apă în unghi obtuz. Contururile ei făceau ca o pată de umbră pe fondul albastru deschis, și împrumutau corăbiei ce se apropia cu viteză ceva posomorît și amenințător.

Giovanni se ridică și se uită cu mîna streașină la ochi peste apa strălucitoare. Se obișnuise să privească critic felul de construcție al unei corăbii, proporția dintre lungime și lățime, echipamentul de pînze, frînghii, scripeți, suprafața velelor și alte amănunte. Barca îl plăcu, era frumoasă și bine construită. Tocmai de aceea se miră mai mult de felul în care era vopsită. Cu cît se apropie, cu atît vedea mai clar că era vopsită în negru. Fugi la meșterul Benedetto să-i anunțe sosirea bărcii. „O barcă neagră cu pînze roșu închis, acostează la noi meștere", zise el agitat.

„Ce mai spui și tu ?" Meșterul Benedetto era cufundat în gînduri în fața bărcii sale, își ridică neîncrezător capul : „O barcă neagră ?"

Cînd Giovanni aprobă, din cap, plin de zel, ieși din șopron, să se convingă singur.

Pînzele coborîră de pe catarg, răsunară comenzi scurte, odgoane fură legate în jurul stîlpilor și ancora fu aruncată în apă. Un bărbat vînjos sări sprinten pe debarcader.

Polissena, care de la fereastra ei observase sosirea bărcii, ieși pe verandă, ca s-o vadă din apropiere. Cînd văzu însă bărbatul, ce părea a fi proprietarul bărcii, își puse mîinile pe deasupra capului și fugi înapoi în bucătărie. Abia înăuntru îndrăzni să scoată un blestem mînios, se opri însă imediat, speriată și-și puse mîna pe gură murmurînd : „Iartă-mă, sfîntă Maica Domnului !"

Cu totul altfel se comportă meșterul Benedetto. „Tu ești Matteo", strigă el cu un obraz vesel către cel ce venea. „Dar cum de arăți așa ?"

Căpitanul Matteo îi trase cu ochiu, celălalt ochi era ascuns de o umflătură albăstruie.

„Un mic accident, Benedetto", zise el încurcat. „N-are nici o importanță. Chiar și barca a mai pățit cîte ceva. Trebuie să o puneți imediat la punct.

„Ha-ha-ha-ha !" rîse Benedetto cu toată gura. „Faine lucruri mai faci. Iartă-mă, dar cînd te văd în halul ăsta și barca de asemenea, ha-ha-ha-ha, parcă ai fi un ciclop ! Și barca, un sicriu cu pînze ! Nu o mai recunoști. Ce ispravă ai mai făcut ?"

Căpitanul Matteo își ridică brațul bandajat. „Liniștește-te, Benedetto", zise el cu voce scăzută. „Știi că nu-mi place prea multă vîlvă"...

Meșterul Benedetto făcu un semn cu mîna, încă rîzînd : „E-n regulă, Mateo ! Filiberto, Giulio ! strigă el. Urcați pe bord și vedeți ce este de reparat ! Repede, repede leneșilor !"

„Am adus un butoiaș cu un vinișor nobil" șopti Matteo.

Peste obrazul lui Benedetto flutură o lumină veselă ; dar imediat după aceea dădu îngîndurat din cap. „Dar ceea ce aducem pe țărm fără ca bătrîna să bage de seamă ?" întrebă el îngrijorat.

Acum căpitanul Matteo izbucni într-un rîs răsunător și Benedetto implora să fie mai liniștit.

„O să se aranjeze", zise Matteo. „Lasă pe mine !"

Giovanni observa conversația și gesturile celor doi de la o oarecare distanță. Acum vedea spre marea lui mirare că dispărură amîndoi în șopron, unde nu aveau voie să intre nici maistoriță, nici calfele. Proprietarul bărcii negre părea a fi în grațiile meșterului Benedetto.

Celor doi bărbați, prieteni din copilărie, le plăcea vinul și depănau amintiri. Ochii șireți, dar veseli ai meșterului Benedetto sclipeau suspect cînd ulciorul se apropie de sfîrșit. Dar gîndurile îi rămăseseră limpezi.

„Trebuie să fi fost un tip puternic, cel care te-a aranjat așa".

Căpitanul Matteo privi gînditor spre masa de lucru.

„Păcat de el. Nu pot deloc să-mi explic, dar mi-a plăcut de la prima vedere".

„Ți-a plăcut ?" întrebă Benedetto în dubiu. Dar Matteo nu mai avea nici un chef să mai vorbească despre întîmplările nocturne. Amintirea lor trezea în el tristețe și neplăcere.

„Nu mai ai vin ?" întrebă aspru.

Benedetto întoarse necăjit ulciorul cu gura în jos.

Prin crăpăturile și găurile scîndurilor străluceau razele de soare desenînd cărări sclipitoare în care dansau firicele de praf.

„Picioare strîmbe, ia vino încoace !" strigă Matteo cu voce tunătoare.

„Giovanni, Giovanni !" strigă și meșterul Benedetto.

Pe șoptite căpitanul Matteo îi dădu lui picioare strîmbe, care venise în goană, niște instrucțiuni.

Giovanni primi însărcinarea s-o anunțe pe maistoriță de sosirea căpitanului Matteo și să-i aducă la cunoștință că va rămînea și la masă.

Maistorița primi vestea cu obraz mînios ; pentru că ea știa, foarte bine, că o întîlnire între Benedetto și Matteo obișnuia să ducă la o veselă beție, însă legile ospitalității îi interziceau să spună ce avea pe limbă.

Între timp picioare strîmbe cără în cea mai mare viteză butoiașul cu vin de pe bord și i-l predă meșterului Benedetto, care-l așeză în cel mai întunecat colț al șopronului.

„Așa, asta am făcut-o", zise el răsuflînd, luă apoi ulciorul și-l ținu sub cepul de lemn. „Divin zgomot, auzi, Matteo ?"

Vinul cădea din plin pe fundul ulciorului. Meșterul Benedetto îl privea cu evlavie.

Afară vîntul se juca cu valurile mici, calfele ciocăneau în lemn, frunzișul veșted foșnea.

„Se poate construi o corabie fără să-ți placă vinul ?" filozofa Benedetto. „Spune, Matteo, se poate așa ceva ?"

„Bea, Benedetto !" răspunse căpitanul și nasul său cărnos ardea presimțind nobila băutură.

Tatăl lui Giovanni, după ce fiul lui închise ușa în urma lui, se sculă cu greutate și sări într-un picior pînă la fereastră.

Giovanni mergea fără să se uite împrejur, își legăna legăturica cu unelte, îngîna un cîntec sau se mira de ursuzenia tatălui său. Din pomii roditori din grădinile din fața caselor cădeau frunze ruginii pe pămîntul negru ; flori tîrzii de toamnă înfloreau, vrăbiile făceau gălăgie pe ramuri și primele raze de soare se sileau să aducă lumină și bună dispoziție în gîndurile singuraticului.

Uite, acolo mergea Giovanni cu ciorapi primiți cadou și cu ghetele grosolane, pe care el i le făcuse, cum putuse el mai bine, dintr-o piele de capră ce o primise.

Ernesto se uită după copilul lui, pînă cînd acesta ajunse între copacii care se deschideau în fața lui ca o poartă și se închideau apoi în depărtare, pînă cînd se făcu tot mai mic și apoi nu se mai zări.

Un stol de ciori, tulburate de fuga unui iepure, se ridică zburînd de pe ogor și se reașeză din nou la o oarecare depărtare. Păsările morții ! Negre și urîte, neîndemînatice la zbor.

Palatul contelui de Este se află pe malul canalului Grande, marmora albă se oglindește mîndră în apă, o barcă împodobită bogat cu covoare acostează lîngă Riva, contele întinde mîna doamnei lui, o conduce pe scări și în trecere mîngîie blocul de marmură lucioasă, cu vinișoare roșii, ce zdrobise piciorul lui Ernesto.

Ernesto cu mîinile rezemate de pervazul ferestrei sedută afară fără să vadă copacii, ogoarele, florile, soarele.

Pietro, tatăl Gianninei, trece şi salută. Sticlăria îl aştepta ; simţea, deja, între degete sticla şlefuită.

Ernesto închise ochii. Îl aştepta camera, banca de lîngă cămin îl aştepta, cîrjile îl aşteptau. Îl durea să stea într-un picior. Uneori îşi pierdea echilibrul, dar mîinile şi braţele îi erau puternice şi nu-l lăsau să cadă.

Nu se obişnuise încă să meargă cu un singur picior. Nici nu era uşor, nici chiar pentru răbdătorul Ernesto nu era uşor.

Elena, mama Gianninei, trecu grăbită salutîndu-l. Se ducea la mănăstire, să cureţe de pene păsările tăiate, să scoată vin din pivniţă şi să ducă un mesaj la Veneţia.

În Veneţia era carnaval.

Ernesto sări înapoi la banca lui.

Fereastra era mică, iar camera mare ; intra puţină lumină înăuntru. Unde cădeau razele de soare — pe masă, pe duşumeaua roasă de atîta umblet, pe fundamentul de zid al căminului — se vedea fiecare firicel de praf.

Ernesto se gîndi la Marietta, la ochii ei ce fuseseră tot atît de luminoşi ca şi ai lui Giovanni. Acum se odihnea pe insula cimitir San Michele, departe de monumentele funerare cioplite în piatră, într-un colţişor verde şi liniştit, de cînd cu nenorocirea lui nu mai fusese pe acolo, acum îşi propuse, ca în ziua următoare, înainte de a-şi începe noua viaţă, să meargă să-i viziteze mormîntul.

Obrazul serios al lui Giovanni, statura lui dispărută printre copacii înalţi, îi porunceau : Scoală-te Ernesto, nu mai amîna !

Îşi luă cîrjele şi le propti sub braţe şi se avîntă spre uşă. Se găsi în faţa casei cu o speranţă ce-i încolţea în inimă.

Dimineaţa era limpede şi pătrunsă de o adiere proaspătă. Ernesto plecă. Suflătorii de sticlă îl cunoşteau aproape toţi, îi strigau cuvinte încurajatoare :

„Te mai vedem şi pe tine ?“

„Mergi mai repede ca noi, Ernesto !“

„Nu te necăji, Ernesto, ţie-ţi lipseşte un picior, nouă ni se fac praf plămînii“.

Îl răspundea și își grăbea pașii. Ce rost avea de fapt să șezi abătut lîngă cămin ? Trebuia să se împace cu gîndul că de-acum n-o să mai poată lucra ca pietrar. Bineînțeles că-i venea greu să meargă la Messer Celsi și să-l roage pentru cele două sute de țechini. Își făcea reproșuri că nu primise banii data trecută. Messer Celsi o să stea bine înțepenit în șa și o să-i dicteze condiții care vor fi cu siguranță mai grele decît la prima ofertă.

Ernesto căuta să-și abată gîndurile de la discuția ce urma să aibă loc, uitîndu-se la ce se întîmplă în dreapta și în stînga drumului. Trei vaci negre pășteau pe o pajiște ; în jurul unui copac, aflat pe un răzor, zăceau frunze îngălbenite. Doi cîini se rostogoleau, jucîndu-se. Săriră în picioare și după ce se rotiră un timp, unul în jurul celuilalt, o luară zburdalnic la fugă. Pe ogoare munceau servitoare și argați.

Cînd fu anunțat Ernesto, Messer Celsi se afla în fața bogatului său dejun. Dejunul era pentru el tot atît de important ca și o liturghie la care se ducea regulat împreună cu nevasta. Își dădu peste cap șuvița de pe frunte și-și linse buzele pline de grăsime. Astăzi nu servise clapon ; Messer Celsi voia ca de-acum înainte să mănînce în fiecare dimineață slănină prăjită, pentru că un farmacist din Veneția îi mărturisise că această mîncare ascuțește mintea pe cînd consumul cărnii de clapon o amorțește.

Cu mult respect și cu un fior tainic se gîndea Messer Celsi la conversația cu învățatul farmacist, care tot timpul l-a fixat ca o viperă, cu ochii lui de șarpe. Pe rafturi se aflau borcane, care, după etichetele lipite pe ele, ar fi conținut „Sirop Alexandrin", Tinctură de rabarber și sirop de broască țestoasă". În cupe plate se găseau ochi de raci, cărcăiaci, moluște, altele erau umplute cu șplitere de pietre prețioase, din care se confecționau licori de hyacint, și care, după spusele farmacistului, erau în stare să trezească aproape și morții. Messer Celsi fusese deosebit de impresionat de veverițele împăiate, de ouăle de struț, de șerpi și de alte animale ciudate ce atîrnau din tavanul lambrizat.

Sfatul farmacistului, să mănînce slănină friptă pentru ascuțirea minții, nu părea să fi fost greșit. Lui Messer Celsi

i se părea că gîndurile lui lucrează mai repede şi pentru a fi capabil de performanţe şi mai mari, îşi mai puse o bucată de slănină pe pîine.

Servitoarei, care-l anunţase pe Ernesto, îi lucirâ ochii. Nu avea adesea ocazia să mănînce slănină, sau carne, căci Messer Celsi era un bărbat econom, în ceea ce privea servitorimea. Cum ar fi putut altfel să cîştige una după alta bucăţi de pămînt şi să le adauge proprietăţii ce-o moştenise ? Econom şi viclean, şi slănină friptă în fiecare dimineaţă ! Sfatul farmacistului valora aur.

„Lasă-l pe Ernesto să aştepte afară !" porunci Messer Celsi şi-şi înfipse dinţii în pîinea albă îmbibată de untură.

Ernesto stătu multă vreme răbdător în faţa casei, piciorul şi subţiorile îl dureau. Şi speranţa devenise o mică flăcăruie care se furişe în jurul unei bucăţi de lemn de mesteacăn, ce se stinge şi apoi iar se aprinde pe neaşteptate în alt loc şi creşte iar scoţind o mică limbă de foc.

„Aşează-te, Ernesto, acolo pe trepte !" zise servitoarea cu milă. „Domnul îşi ia acum dejunul".

Dar Ernesto nu voia nici o milă. Rămăsese încăpăţînat în picioare, cu privirea îndreptată spre grămada de gunoi din mijlocul curţii.

Oare mă poftеşte şi astăzi cu un clapon, îşi zicea bătîndu-şi joc de el însuşi.

În grajd, caii scurmau nerăbdători cu copitele. Două femei, cu coşuri bine încărcate, trecură prin poarta curţii. Povara pe care o duceau trebuie că atîrna greu, pentru că îşi încovoiau adînc spatele şi nu se uitau nici în dreapta nici în stînga.

Cele mai fericite erau găinile, ele ciuguleau pline de rîvnă, în gunoi.

Dar şi umilitoarea aşteptare luă un sfîrşit.

Messer Celsi îl primi pe Ernesto în camera lui de lucru, aranjată după modelul marilor negustori Veneţieni.

„Aşa, ai venit ! Îmi închipuiam eu c-o să vii. De fapt Messer Celsi e mai deştept decît crezi. Dacă însă am să-ţi mai dau astăzi cele două sute de ţechini — nu ştiu, vecine..." Îşi dădu şuviţa de păr spre spate şi-şi dădu silinţa să-l privească pe Ernesto cu privirea rece de şarpe a farmacistului.

După prelungitul dejun se simțea în deplinătatea forțelor lui intelectuale și-și propuse să-i trimită farmacistului un cadou, poate un purceluș sau o șuncă. Asemenea oameni trebuie să ți-i apropii. Ernesto bursc nu mai avu chef — întîmple-se ce s-o întîmpla — să mai facă pe umilitul. Se ridică, așa cum putut și zise : „Voiam să iau cei două sute de țechini pe care mi i-ați oferit Messer Celsi, dar dacă nu mai vreți să mi-i dați, plec". Se întoarse pe cîrjele lui și se îndreptă schiopătînd spre ușă. Messer Celsi privi uimit spatele lat și nu avu nici măcar timp să se înfurie.

„Rămîi, Ernesto", zise „nu așa era vorba". Dintr-o dată simți c-a mîncat prea multă slănină grasă ; se făcu palid. „Rămîi !" strigă cu voce înăbușită și fugi afară.

Ernesto se uită, la el, dînd din cap. În curînd Messer Celsi se întoarse, încă galben la față, dar altfel bine. Primul lui gînd limpede îl privea pe farmacist : șarlatanul oare nu și-a bătut joc de el ? Hotărî să nu-i mai trimită nici un purcel și nici o șuncă.

„Vrei să-ți primești cele două sute de țechini" zise către Ernesto, „ceea ce Messer Celsi promite, înfăptuiește. Nu trebuie să crezi c-am uitat. Hîrtiuța ta e deja gata, trebuie să faci numai un semn pe ea și totul e în ordine... După aceea poți mînca și ceva slănină prăjită".

Ernesto renunță la slănină prăjită. Lasă să i se citească condițiile, se apropie de pupitru și-și desenă neîndemînatic semnul pe o „hîrtiuță" care cauza de acum destulă bătaie de cap.

Cu o solemnă seriozitate Messer Celsi numără cei două sute de țechini pe masă.

„Ia-i, Ernesto," zise el ca și cînd i-ar fi dat de nevastă pe fiica lui. „Messer Celsi îți vrea binele".

„Doar nu mi-i faceți cadou ! răspunse Ernesto, supărat de felul cum se frămînta bogatul fermier, doar trebuie să vi-i dau înapoi pînă la ultimul soldo".

Răsturnă monezile într-o bucată de pînză, patrată, și-i legă laolaltă cele patru colțuri.

Messer Celsi își conduse politicos datornicul pînă la poartă.

Polissena îl salută pe căpitanul Matteo cu o mutră acră. De fapt îi plăcea de el, se supăra numai fiindcă îl încuraja la băutură pe Benedetto. În timpul prînzului, spre marea distracție a calfelor se petrecură cîteva incidente. Meșterul Benedetto, plin de curaj din cauza vinului băut, îi porunci Polisseniei într-un ton cu totul neobișnuit să se grăbească și nu se lăsă cîtuși de puțin mișcat de glasul ei strident. Căpitanul Matteo, care voia să-l liniștească, fu redus la tăcere cu un dispreţuitor gest făcut de Polissenia din mînă.

Cu toate astea prînzul le tihni foarte bine.

Căpitanul Matteo și meșterul Benedetto se grăbeau foarte mult să ajungă iar lîngă butoiul lor. Și cele trei calfe, ca și Giovanni, se duseră la lucru.

Cerul se acoperi gros, cu nori albi. Giovanni își văzu tatăl venind și fugi vesel înaintea lui.

„Mă gîndeam, Papa, că nu mai vii", strigă el.

„Ce-ți mai închipui și tu Giovanni !" Ernesto ridică pînza înodată și făcu să sune țechinii. „Auzi ?"

Obrazul îi era vesel cum nu-i mai fusese demult.

„Tu o să capeți haine frumoase, iar eu am să-mi comand la meșterul Benedetto o barcă."

„Papa, de unde ai atîția bani ?" întrebă mirat Giovanni.

„M-am împrumutat de la Messer Celsi. Nu-ți face griji, am să merg în fiecare zi la pescuit și cu timpul am să plătesc banii."

Giovanni, care se pricepea prea puțin la chestiuni bănești, se bucură împreună cu tatăl.

„Vino, Papa, asta trebuie să i-o spunem imediat meșterului Benedetto. Am să-l rog să-mi dea voie să-l ajut la construcția bărcii noastre".

Zîmbind, șchiopătă tatăl spre șopronul meșterului Benedetto. Se opri o clipă și privi spre lagună. În curînd se va legăna și el ca și ceilalți pescari cu barca pe apă, să arunce năvoadele, să instaleze undițe, pe căldură sau frig, pe ploaie, pe soare.

„O să fie frumos, Ernesto", își zise făcîndu-și curaj. „Frumos !"

Speranța că Paolo trăiește și că dintr-un motiv oarecare se ascunde sau că poate e ținut prizonier, nu murise în inima lui Marco. După conversația cu Giannina rătăci toată după-masa și jumătate din noapte pe străduțe, se uită prin tavernele din port sau prin circiumi, stătu pe Ponte della Moneta și pe Ponte della Paghia trecu prin piețe mai mari și mai mici, întrebă cerșetori și mateloți, vînzători de cornuri și soldați, dar la sfîrșit trebui să recunoască faptul că-i greu să găsești un om, despre care nu știai altceva decît c-a dispărut într-un mod ciudat în timpul unui drum nocturn c-o barcă, într-un oraș cu peste o sută cincizeci de mii de locuitori.

Piazza se întindea în lumina faclelor așezate ca un șirag de mărgele luminoase peste mulțimea cu mii de capete. Marco trecea indiferent prin agitația multicoloră și zgomotoasă. Era obosit și flămînd. Vederea atîtor oameni, care la adăpostul măștilor se mișcau liber și nestăpînit, îl întrista. Se opri nehotărît înaintea portalului principal al bisericii San Marco și privi în sus spre caii antici, din bronz aurit, care cu zece ani înainte împodobiseră Hipodromul din Bizanț, pînă cînd învingătorul Enrico Dandolo îi trimisese la Veneția împreună cu alte trofee prețioase. Făceau impresia că în orice clipă sînt gata să sară, de pe postamentul lor de coloane de piatră, în mulțime.

Atunci, la miezul nopții, începu să răsune clopotul din turnul San Marco, acoperind puternic zumzetul vocilor vameșilor, căzînd ca răsunătoare lovituri de ciocan în îngustele prăpăstii de piatră. Era chemarea la slujba de la miezul nopții. Portarul deschise portalul și oamenii intrau, coborîndu-și glasurile, în umbra bisericii. Marco stătea la o parte și-și făcea o zmintită speranță că Paolo ar putea fi unul din credincioșii ce intrau. Cerșetorii înconjurau pe distins îmbrăcații domni și doamne, ce mergeau la slujbă ca la o serbare.

Nu mai avea nici un rost să mai aștepte aici. Giannina era acasă și se neliniștea. Îi promisese să-i dea imediat de știre, dar ce-i putea spune ? Ar fi fost cu totul altfel dacă ar fi descoperit o urmă oricît de neînsemnată. Îi era frică de pri-

virea întrebătoare a ochilor ei, şi i se părea a descoperi în ei un ascuns reproş.

Sau poate i se părea numai ?

Într-un tainic colţ al gîndurilor lui îşi făcea loc un chinuitor sentiment de vinovăţie, pe care nu-l putea deloc izgoni. De ce l-a trimis pe Paolo la Pietro Bocco ? De ce ? Paolo il apărase ca un părinte, credincios şi discret, prieten şi tovarăş de joc. Îi venea să strige : Paolo unde eşti ? Vino, vino înapoi !

Răsunătorul clopot chema mulţimea în biserică. Marco intră, ca să se elibereze de gîndurile lui negre. În calda penumbră vocile neliniştite se potolesc. Coridorul lat, mărginit de coloane, nişe, bolţi, ducea la un altar luminat de nenumărate lumînări. Miros de tămîie şi de mir umplea clădirea, ce părea atît de uriaşă, încît ar fi putut cuprinde toată Veneţia. Cupolele, arcadele şi zidurile superioare erau acoperite cu mozaicuri care se relevau strălucind de culoare pe fondul aurit.

Strălucitoarea pompă apăsa greu pe conştiinţele credincioşilor, trezind mîndrie şi groază în faţa măreţiei şi puterii Veneţiei. Temple şi biserici ale ţărilor străine fuseseră prădate ca să împodobească interiorul şi exteriorul bisericii San Marco, şi încă şi acum cîrduri de artişti şi de meseriaşi erau ocupaţi cu îmbogăţirea podoabelor ei. Orientul îi livrase cea mai frumoasă marmoră, cinci sute de coloane de granit, marmoră roşie, verde antică, Porfir, Cipolino şi bazalt, cu capitelii şi ornamentaţii antico-romane, ionice, dorice, arabe şi bizantine se îngemănau, cu toată varietatea lor, într-un tot armonios. Republica comerţului îşi întinsese braţele pline de ventuze spre Tyr, Bizanţ, Dalmaţia şi Grecia, spre Aquilea şi spre insulele învecinate şi-şi apropia, prin vicleşug sau prin forţă, ceea ce i se părea că i-ar putea folosi, colonade, cai de bronz auriţi, care în trecut împodobiseră arcul de triumf al împăratului romanilor Traian, ca şi privelegiul de a-şi fonda agenţii comerciale în toate punctele mai importante de pe coasta mării Mediterane.

Marco îngenunche pe arabescurile reci ale pardoselii şi se aplecă. Cîntecul vocilor curate de copii plutea în incintă.

Apoi, se făcu tăcere. Marco închise ochii și auzi murmurul voci preotului care celebra missa. Răsuna din ce în ce mai îndepărtat, pînă cînd nu mai auzi nimic. Abia zgomotul făcut de oamenii care se ridicau și schimbau cu voce scăzută între ei observații, îl trezi din somnolență.

Părăsi biserica, fără să fi găsit speranță și mîngîiere.

Cînd ajunse acasă, Giannian îl aștepta în poartă. Cum îl văzu știu că și căutarea lui fusese zadarnică. Obrazul lui era așa de obosit și de subțire, încît i se făcu milă de el. Fusese multă vreme plecat, era bucuroasă că în cele din urmă se întorsese.

„Nimic", zise Marco, și evită să se uite la fetiță. „Dar unde ar trebui să caut ? Noi nu știm nimic, Giannina".

Se scutură de oboseală. „Mîine mă duc iar la unchiul meu, trebuie să-mi dea lămuriri".

„Acum du-te și te culcă, Marco".

Urcară scările.

Gianninei îi era frică de ziua următoare. De cînd era în Veneția îi era frică de multe lucruri, peste care înainte trecea cu inima ușoară ; de întuneric, de fulgerul ce brăzda cerul, de bubuitul tunetului, de apa întunecată de sub un pod, de pașii de pe scară, pe cînd ea se afla în micuțul ei dormitor. Dispariția lui Paolo îi accentuă spaima.

Ca urmărită de o sută de diavoli, urcă în sărituri scara îngustă, zmulse ușa din țîțîni, se aruncă îmbrăcată pe pat și trase plapuma peste cap. Dinții îi clănțăneau și tot corpul îi tremura parc-ar fi avut temperatură.

„Giovanni !... Mîine vin la tine, Giovanni", șopti ea neauzit.

Se liniști încetul cu încetul.

În noaptea aceea Marco dormi puține ceasuri, abia pătrunse prima lumină în camera lui, că se sculă și se îmbrăcă. Maria îi aduse dejunul cu ochi rătăciți, îl puse pe masă și ieși.

Marco își făurise un plan în timpul nopții. Își spunea că nu avea rost să mai vorbească cu unchiul său, voia întîi să încerce să afle ceva de la servitorul lui Pietro Bocco. Lumina

zilei îi colora mai luminos gîndurile şi-i trezea speranţele pierdute. Cu curaj înoit se apropie de casa unchiului său, pîndi ca un hoţ la uşă şi apăsă pe clanţă. Norocul îl favoriza. Abia intrase, cînd servitorul coborî scările. Marco îi păşi în cale.

„Vreau să vorbesc cu tine. Stai liniştit, ca unchiul să nu bage de seamnă", şopti el.

Servitorul nu păru să-l recunoască imediat. Ochii i se măriseră ca şi cînd ar fi întîlnit un spirit rău, iar buzele i se apropiară, moi. Abia avu puterea să-şi pună pe buze degetul arătător, în semn de avertisment.

Marco, care stătea în faţa lui în gangul strîmt şi întunecos, simţi mai clar ca niciodată pînă atunci că în casa asta domnea frica, frica de hotărîrile nemiloase ale stăpînului, care nu se dădea înapoi de la nimic, şi care cunoştea un singur scop — să agonisească cît mai mult metal galben lipsit de viaţă : bani !

În casa asta banii se rostogoleau prin mîinile stăpînului şi paralizau toate sentimentele curate. Omora dragostea de oameni şi trezea frica de oameni.

„I muri parlanto" şopti servitorul şi căută să-şi stăpînească groaza. „Pereţii vorbesc, tinere domn, plecaţi de aici! Vă rog".

Marco îl urmă pînă într-un colţ întunecos, mişcat de atmosfera apăsătoare a acestei case. Cu plăcere l-ar fi apucat pe servitorul uscăţiv de umeri şi l-ar fi scuturat puţin, dar îl cunoştea şi pe Pietro Bocco şi înţelegea groaza angajaţilor săi.

„Ştii ceva despre Paolo ?" întrebă grăbit. „L-ai văzut" ?

O uşă scîrţîi din ţîţîni. Paşi la etajul superior al casei.

Servitorul îşi ridică mîinile deasupra capului ca şi cînd ar fi vrut să se apere de lovituri.

Era oare Messer Pietro Bocco care-şi începea turul de dimineaţă prin casă ? Era vreo servitoare care, cu un coş greu încărcat de rufe, voia să se urce pînă la balconul de lemn de pe acoperiş ?

Servitorul se lipi de peretele răcoros. Marco se aşeză lîngă el şi se gîndea ce vorbe ar fi trebuit să-i spună unchiului său.

Paşii se apropiau de scară.

„Fugi tinere, domn", şopti servitorul cu buzele tremurînde.

Marco rămase pe loc nemișcat. Mînia trezită de rolul umilitor pe care-l juca era gata să-l învingă, o înăbuși cu greu.

În aceste clipe de insuportabilă încordare îl anima un singur gînd : Paolo a dispărut. Seara a plecat și-apoi nu s-a mai întors.

Pașii coborau primele trepte.

Seara a plecat și de întors nu s-a mai întors. Acest gînd, ce revenea mereu, era mai puternic decît sentimentele lui pentru Giannina, decît dorul lui nemăsurat după țări îndepărtate și îl mișca mai dureros decît moartea mamei lui, de-acum cîteva luni.

Unchiul spusese ieri : „Tocmai am primit o veste tristă, care mă pune pe gînduri, credinciosul tău Paolo s-a înecat !"

Și Marco nu putea ieși din colțul lui întunecos și să-i strige în obraz : Vreau să știu unde este Paolo ! Spune-mi ! Spune-mi !

I muri parlanto. Zidurile vorbesc !

Messer Pietro Bocco coborî scările și stău pe loc în coridor, ca și cînd ar fi bănuit prezența umană. Auzea oare respirația precipitată a servitorului ?

Își întoarse gînditor capul spre lumina sărăcăcioasă ce pătrundea prin crăpăturile ușii.

Prin capul său treceau gînduri ciudat, ce-i trezeau un mîndru sentiment de superioritate. Compara cîștigul lui, dintr-o noapte, cu leafa unui medic. Republica San Marco plătea unui doctor învățat, 47 lire di grossi și cerea, pentru asta, să aibă doi învățăcei, să ia parte lunar la o consfătuire cu ceilalți medici sub președinția Priorilor, ca să discute despre medicină, mai ales despre cazurile în dubiu, să consulte pe gratis oamenii de rînd, sau pe unul sau altul dintre nobili, și să se îngrijească ca în grădinile de la Giudecca să fie plantate ierburi de leac.

Și el, Pietro Bocco, a cîștigat într-o noapte o mie de ducați. Messer Pietro Bocco zîmbea gîndindu-se la îndrăzneața comparație, care tocmai îi trecuse prin cap și care dovedea, după părerea lui, superioritatea meseriei de negustor, asupra tuturor celorlalte ocupații, chiar și asupra celor mai savante. Și ce-i cerea Republica ? își depănă el mai departe gîndurile. Republica îi cerea să nu se lase prins cînd făcea contrabandă cu sare.

În cele din urmă Pietro Bocco merse mai departe și deschise ușa grea de la capătul coridorului și dispăru în vasta încăpere boltită a depozitului său de mărfuri.

Servitorul tremura din toate mădularele. „Vă spun ce știu, tinere domn. Dar apoi plecați ! Vă rog, plecați !"

„Deci știi ceva ?" întrebă grăbit Marco.

„Aseară o barcă neagră a oprit în fața casei noastre. E tot ce știu. Dar plecați înainte să se întoarcă Messer Pietro Bocco ! Paolo a plecat cu barca cea neagră. Mai multe nu știu, tinere domn. Plecați ! Stăpînul se întoarce ! Îi aud pașii !"

Marco fugi la poarta casei, o deschise și se strecură afară.

A plecat cu o barcă neagră. În cele din urmă are un punct de plecare. Firicelul de speranță prinse rădăcini și convingerea că unchiul său îl mințise deveni mai puternică ca înainte. Dintr-o dată deveni așa de vesel încît uită pentru moment prin ceea ce abia trecuse în întunericul din casa scărilor unchiului său.

„Am să te găsesc, Paolo", își zise, „tu nu te-ai înnecat. Nu ! Minți unchiule, ți-o spun încă o dată : Tu minți !

Voi să-și înceapă imediat cercetările, apoi își aduse aminte că ar fi mai bine să o încunoștințeze pe Giannina de rezultatul străduaniilor lui. Cu bucuria în inimă, fugi acasă.

Giannina, gata de drum spre Murano, îl aștepta cu nerăbdare. „Ai aflat ceva ?" îl întrebă cînd îi văzu obrazul încălzit.

„Paolo a plecat cu o barcă mare neagră, spune-i lui Giovanni ! Eu plec imediat, fratele Lorenzo n-are astăzi decît să aștepte. Trebuie să găsim barca neagră !" Vorbea agitat.

Giannina îi sorbea cuvintele de pe buze. Gîndurile și visele apăsătoare din timpul nopții păleau în dimineața scăldată de soare.

Aproape și-ar fi îmbrățișat prietenul.

„O să-l găsim, Marco", zise ea cu siguranță în glas. Totul este liniștit în jur, apa strălucește ca o oglindă și reflectează lumina pe ziduri ; un Barcarole, care stătea culcat pe fundul bărcii sale, cam la o distanță de o săgeată trasă din arc, și se uita la cer, cînta cu voce puternică o melodie, inventîndu-și singur textul : o barcă trecu înainte, aproape fără să-i auzi clipocitul lopeților.

Casele stau mute, nici pași, nici zgomot de trăsură nu tulbură liniștea plină de evlavie, din mijlocul aglomeratului oraș.

În depărtare un al doilea Barcarole reia melodia și o trece mai departe, unuia, al treilea. Femeile deschid ferestrele, ies pe balcoane și ascultă cîntecul ce plutește peste ape uneori puternic, cu explozii de bucurie în tonalități luminoase, apoi din nou dulce și estompat. Cîntăreții își aruncau unul altuia cuvintele ca pe niște mingi colorate și scînteietoare.

Giannina și Marco n-aveau timp să asculte, dar oarecum inconștinet pașnicul peisaj le impregnă sufletele.

Marco își aminti că are legătura de haine pentru Giovanni gata pregătită.

O aduse din camera lui și o rugă pe Giannina să i-o dea prietenului său.

Ea se opri o clipă ca și cînd n-ar fi înțeles despre ce este vorba.

„Pentru Giovanni ?" întrebă și-și dădu înapoi cu o mișcare neîndemînatică părul de pe frunte. „Da, trebuie să plec imediat".

„Amintește-ți de barca neagră !" îi atrase atenția Marco. „Acum nu mai am timp. A revederci Giannina, pe diseară !"

Chemă cîntărețul care pentru moment tăcea. Barca acostă și Marco se urcă în ea. Alunecau repede peste apa scăldată în soare, ieșiră din canalul strîmt și intrară după cîteva drumuri cotite în Canal Grande.

„Există multe bărci, tinere domn", zise Barcarole, conducîndu-și cu pricepere barca prin animata circulație. „Nici nu le poți număra. Căutați o barcă neagră ?" Își încreți fruntea semn că-și încordează gîndurile. „Nu-mi pot aminti să fi văzut vreo barcă neagră !"

Dîndu-și silința să-și servească clientul, striga după orice cunoscut.

„Știi vreo barcă neagră, Alfredo ? Ai văzut vreo barcă neagră, Filippo ?"

Dar înainte de-a putea primi vreun răspuns, trecuseră pe lîngă celălalt. Obrazul bronzat al lui Barcarole părea necăjit de nereușita încercărilor sale.

Marco îl rugă să tacă. După cele ce i le spusese unchiul său barca ar fi trebuit să intre în portul San Nicolo.

„Du-mă la Lido !" îi strigă lui Barcarole.

„La Lido", repetă Barcarole încîtat. „O să zburăm, tinere domn, încă n-aţi ajuns niciodată aşa de repede la Lido". Îşi adînci vîsla în apă şi o purta cu braţ puternic. Zvelta ambarcaţiune tăia valurile ca o săgeată.

Marco cunoştea insula lungă şi întinsă, Lido, cu porturile ei San Nicolo, Tre Porti, Malamocco şi Chiogia. Dunele ei înalte de nisip, digurile ei artificiale şi întăriturile malurilor apărau laguna de valurile mării Adriatice. Ca un puternic zăvor se întindea insula Lido în faţa Veneţiei ţinînd piept naturii şi sfidînd duşmanii. Nu numai o dată intrase marea înaltă în canale şi golfuri, rupsese bucăţi din canal şi le aruncase cu puterea ei nestăvilită asupra insulei din lagună. Dar necontenit din nou şi din nou mîinile harnice ale oamenilor zădărniciseră valurile înspumate să înghită splendorile de marmoră ale Veneţiei.

În fiecare dimineaţă, muncitori de la Arsenal plecau la Lido ca să pună la punct întăriturile.

Vara, marea era de cele mai multe ori nemişcată şi se apăra oftind de vîntul slab. Valurile lingeau cu limbi sticloase nisipul alb şi se jucau cu scoici, bucăţi de lemn şi plante de apă. Mai multe sute de pînze de toate mărimile şi formele înviorau suprafaţa apei strălucitoare şi cu nostalgie în suflet doreau să se plimbe pe plajă. Presimţeau coastele Dalmaţiei şi ale Istriei, iar la ceasurile stabilite se întorceau cu tainică tristeţe în strîmtele şi singuratecele lor chilii.

Dar cînd furtuna biciuia marea, plaja era ca moartă. Corăbii şi bărci se grăbeau să ajungă din timp în golfurile şi porturile care le puteau apăra de primejdie.

Marco cunoştea istoria insulei, din povestirile fratelui Lorenzo. Văzuse sărbătoriri mari şi mici. În anul 998, cînd o puternică flotă veneţiană învinsese pe dalmaţieni, dogele Pietro Orseolo poruncise, ca în amintirea acestei victorii, o mare sărbătorire se va ţine anual aici.

În mănăstirea benedictină se aflau, de zeci de ani, relicvele Sfîntului Nicolae, cucerite cu ocazia primei cruciade,

şi în fiecare an mii de veneţieni, locuitori din Malamocco, Pisa, Padua şi din alte oraşe mai îndepărtate, veneau în pelerinaj la mormîntul Sfîntului. Barcarole, proprietarii de bărci şi negustorii de relicve, se bucurau în acest timp, mai mult decît pelerinii, pentru că în acest răstimp afacerile lor erau mai înfloritoare ca niciodată.

Mult timp se păstrase vie şi amintirea întîlnirii dintre Papa Alexandru al III-lea cu Împăratul Barbarossa, care a avut loc în anul 1177. Sărbătorirele care au avut loc cu această ocazie nu şi-au găsit sfîrşit zile şi nopţi întregi, şi nici nu se putea descrie măreţia lor prin cuvinte.

În 1202, însă, Lido se preschimbase într-un puternic lagăr de război. Zăngănitul armelor şi ale armurilor era mai puternic decît urletul mării. Aproape patruzeci de mii de cruciaţi aşteptau nerăbdători într-o căldură pîrjolitoare pe insula îngustă şi pustie, care pe vremea aceea era ocrotită de veneţieni. După negocieri ce-au durat ani de zile cu conducătorii armatei cruciaţilor, în cele din urmă, vicleanul doge Enrico Dandolo dădu semnalul de plecare, dar nu spre Palestina cum ar fi dorit Papa, ci spre Zara şi Bizanţ, cum dorea Veneţia, puternica Republică San Marco.

Insula trăise sărbători mari şi mici. Întinsă în lung între mare şi lagună, visează uneori la strălucitele timpuri apuse, visează ca şi prinţii şi muncitorii de la Arsenal, ca şi cerşetorii şi episcopii, sticlarii şi senatorii la o mare serbare strălucitoare, care să întreacă în bogăţie şi strălucire, şi care să adumbrească cu seducătoarea ei frumuseţe chiar şi aspectul mării pe vremea apusului de soare.

Marco fusese anul trecut cu mama sa la San Nicolo şi luase parte la Balestra, la concursul de tragere la ţintă cu arbaleta al copiilor, în ţinte şi figurine de lemn. Chiar şi Paolo fusese acolo. Şi întotdeauna marea îl vrăjise.

Gîndurile şi amintirile, puse în mişcare de întinderea apei şi de alunecarea bărcii, creşteau şi pierdeau din intensitate. În spatele lor se afla Piazetta cu Palatul dogilor şi Riva della Schiavoni, la dreapta San Giorgio, iar în faţă se ridicau din apă insulele din jurul lui San Nicolo.

Marco urmărea peste valurile mici şi sclipitoare bărcile de toate felurile, pe care valurile le scăldau. Mari corăbii de

negoț, galere, bărci ale zbirilor, caiace, luntrii de pescari și bărci acoperite ce semănau cu mici căsuțe plutitoare. Toate se întîlneau pe lata bandă navigabilă, care era marcată pe ambele părți cu stîlpi de lemn.

Un peisaj viu și multicolor în plin soare.

Oricît își încorda Marco privirea, nu putea zări nicăieri o barcă neagră. Dar tocmai acest lucru îi dădea curaj. Dacă, într-adevăr, această barcă ciudată exista, atunci putea fi și găsită. Se gîndea la ce o să întreprindă la San Nicolo.

Barcarole începu nepăsător un cîntec peste întinderea apelor ; mînuia fără nici un semn de oboseală, după cum făcea impresia. Se bucura de afacera bună ce o făcea. Rar se găsea vreun client care să vrea să meargă pînă la Lido. De cele mai multe ori trebuia să se mulțumească să umble numai prin încîlceala canalelor din Rialto. După ce va termina se va culca pe fundul bărci sale ca să cînte cerul, apa și femeile

Ce frumoasă era viața !

Un grup de hamali și marinari ședeau pe vine pe chei și urmăreau încordați, cum se rostogoleau trei zaruri de pietrele murdare. Nimic altceva nu-i interesa. În golful portului se găseau două mari corăbii cu catarge înalte și nenumărate bărci cu vele și luntrii. În spatele pădurii de catarge și de odgoane apa strălucea. Marinari istrieni, care se aflau în serviciul flotei venețiene, vagabondau pe străduțe.

Marco sări pe mal și porunci lui Barcarole să-l aștepte. Voia să găsească un telal care făcea negoț cu antichități și care-și avea fixat locul în apropierea portului. Acesta știa tot ce se petrecea în port. Nu-i păsa dacă stătea toată noaptea treaz, atunci cînd simțea cu nasul lui subțire vreo noutate în aer. Și fiindcă făcea cu mateloții, care se întorceau după lungi drumuri pe apă, din nou în port, un comerț înfloritor, mai afla unele lucruri ce rămîneau ascunse muritorilor de rînd. Dacă vreodată o barcă neagră acostase în portul San Nicolo, Umberto, telalul, trebuia s-o știe.

Într-o străduță, alături de un enorm cazan al unui vînzător de aluat fiert, învăluit de norii de fum ai focului de lemne, se găsea magherniță lui Umberto, un simplu stativ de lemn pe care erau răspîndite ciudățenii din toate țările lumii. Marco auzea vorbele telalului ce porneau ca trase dintr-o

arbaletă. Șapte sau opt oameni acopereau mica statură cu obrazul creol ridat, și mișcările agitate ale brațelor lui. Marco observă de la prima vedere că va trebui să aibă răbdare, pînă cînd va ajunge să poată vorbi singur cu telalul.

Se apropie de grup și fu martorul unui furios schimb de cuvinte, între telal și un cumpărător limbut. Era vorba de un bust antic, despre care Umberto susținea c-ar fi al lui Cajus Gracchus, senatorul care trăise cam cu 1400 de ani înainte. Se jura pe toți sfinții c-a achiziționat capul de la un învățat, care a trebuit să-l vîndă deoarece avea nevoie de bani pentru drumul de întoarce la Napoli.

„Cajus Gracchus ?" zise batjocoritor celălalt. „Cine vă poate crede ? Eu cunosc istoria romană". Se bătu în piept. „Pe mine nu mă poți prosti, sînt eu însumi un învățat".

„Un învățat, auziți-l fraților ? Un învățat ar vrea să fie, și nici măcar nu recunoaște fața nobilului roman. Orice copil o știe mai bine ca el. Priviți aceste trăsături fine, buclele, fruntea înaltă..."

„Capul dumitale are un nas lat și turtit, nu vedeți ? Copiii Corneliei aveau nasuri coroiate", îl întrerupse limbutul.

Cei din jur, care în viața lor nu auziseră de Cajus Gracchus și de Cornelia, dădură aproabativ din cap. „E adevărat ce spune", își dădu unul cu părerea încît îl făcu pe telal să spumege de furie.

Vocea lui Umberto aproape se frînse cînd răspunse : „Priviți-vă nasul Dvoastră ! Unde s-a mai întîmplat vreodată să se judece un cap antic „după nas". Sînteți un hingher și nu un învățat !" Disprețuitor ascunse bustul la piept ca și cînd ar fi vrut să-l apere de vorbele înjositoare ale celorlalți.

Cei ce-l înconjurau își bătură de mulțumire coapsele și-l împintenau pe limbut la alte răspunsuri piperate. Lupta verbală, însoțită de ambele părți cu gesturi largi și cu strigăte comice de scandalizare, luă în cele din urmă sfîrșit cînd glasurile deveniră mai aprinse și Umberto recunoscu că învățatul nu-i hingher, dar că are o oarecare îndepărtată asemănare cu un negustor de păsări, care-și exercita meseria în Malamocco, și căruia el, Umberto, îi duce din cînd în cînd cîte o legătură de sturzi, ca să aibă ce mînca.

Limbutul la rîndul său recunoscu că dacă priveşti anticul cap din profil şi dacă-ţi închipui că nasul lătăreţ este unul coroiat, iar fruntea ceva mai înaltă, ar putea să fie, dar în nici un caz Cajus Gracchus, ci eventual fratele său, Tiberius.

Astfel cearta se sfîrşi spre mulţumirea tuturor. Cei doi cocoşi se despărţiră mînioşi, iar cei ce-i înconjuraseră se împrăştiară şi ei imediat după aceea.

Marco se apropie de maghernița lui Umberto. Telalul puse din nou bustul la locul lui şi se adresă băiatului.

„Fiţi salutat, tinere domn. Cu ce vă pot servi ? Vedeţi tot ce am ! O corabie din fildeş de India cu semnele vrăjitoreşti ale necredincioşilor, la proră, sau aici : un vas de la curtea Sultanului".

„Nu, Umberto", îi întrerupse Marco avalanşa de vorbe. „Nu vreau să cumpăr nimic. Vreau o informaţie de la dumneata !"

„O informaţie ?" Obrazul telalului, încă roşu de rîvna depusă, luă o expresie de părere de rău.

Marco îi aruncă cîţiva Quattaroli.

„Aţi văzut în noaptea care a premers zilei de ieri, în port, vreo barcă neagră ?" întrebă Marco încordat.

Umberto căzu pe gînduri. Obrazul său arămiu şi mîinile lui frumos formate, care în clipele cînd era singur mîngîiau cu dragoste sculpturile aduse de mateloţi, arătau ca suprafaţa exterioară a unei şunci atîrnate la afumat. Poate că permanenta fumărie a focului de lemn era de vină. Privirile lui Marco, în care se amesteca o uşoară deziluzie, erau fixate, pline de aşteptare şi nerăbdare, de ochii gînditori ai telalului.

„Asta a fost în noaptea furtunoasă ?" întrebă Umberto. „Giulio, ascultă-mă, Giulio", strigă brusc, devenind din nou vioi, pe negustorul de tăieţei.

Giulio scoase polonicul de lemn din cazan şi-şi şterse mîinile de şorţul ce fusese odată alb.

„Ai văzut vreodată o barcă negară în San Nicolo ?" îl întrebă telalul.

Marco bănuia care va fi răspunsul şi nu se miră cînd negustorul de fidea, gras şi zgîrcit la vorbă, dădu din cap că nu, şi imediat începu să mestece iar fiertura pe care el o

vindea pe ciţiva bănuţi muncitorilor din port, corăbierilor sau vagabonzilor.

Speranţele lui Marco scăzură simţitor. Dacă Umberto nu ştia nimic, isteţul, omniprezentul Umberto, cine altcineva ar fi putut să-i dea vreo informaţie ? Marco îşi spuse că drumul la San Nicolo fusese făcut în zadar. Era o mare îndrăzneală să crezi c-o să găseşti printre nenumăratele bărci, ce umpleau de viaţă apele Veneţiei, să o găseşti tocmai pe aceea cu care plecase Paolo. Începea să se îndoiască chiar şi de vorbele servitorului lui Pietro Bocco. I-a spus oare adevărul, sau de frica stăpînului său l-a minţit, numai ca să scape de întrebările lui stînjenitoare ? Exista de fapt această misterioasă barcă neagră ?

Întrebări şi chinuitoare îndoieli ! Dar Marco nu era de felul acelora care ar fi oprit căutările ; cu cît greutăţile erau mai mari cu atît voinţa lui devenea mai puternică.

Străduţa portului era plină de strigătele negustorilor şi ale trecătorilor. Casele, dintre care cea mai mare parte erau construite din lemn şi acoperite cu paie, erau aşa de apropiate încît doi oameni stînd unul lîngă altul cu braţele întinse ar fi putut să le atingă zidurile. Între ferestre erau legate sfori, de care atîrnau rufe albe sau multicolore. Un capăt al străduţei dădea în port, celălalt ducea într-un labirint de cărări încolăcite. Peste tot mirosuri de peşte fript, carne şi castane prăjite. Oamenii din diferite ţări, în special marinari, se mişcau pe străduţă : greci, mahomedani, mauri, germani, spanioli în coloratele lor straie. Cătîri încărcaţi greu cu cele mai felurite poveri păşeau domol prin praf. Saltimbanci şi cîntăreţi încercau să atragă atenţia trecătorilor ; doi călugări mai bătrîni priveau zîmbind cu bunăvoinţă o ceată de copii ce se jucau şi strigau — şi peste toate acestea se putea zări o dungă îngustă de cer, de pe care soarele îşi trimitea razele în strîmta străduţă, care pe o parte era scăldată într-o lumină vie, iar pe cealaltă într-o umbră răcoroasă.

Toată această viaţă plină de mişcare şi mizerie, trecea pe lîngă Marco.

Trebuie să caut în continuare ! îşi zise hotărît.

Nu pot merge acasă pînă cînd n-am găsit-o. Altfel ce-ar gîndi Giannina, îşi adăugă în gînd.

În Umberto se trezi curiozitatea. „O barcă neagră spuneți ? De ce o căutați ?" Ochii lui șireți scînteiau.

Marco dădu un răspuns evaziv și-și luă rămas bun de la telul.

Acum în fața lui se întindea marea în toată frumusețea ei. O enormă piatră prețioasă, strălucitoare, care-ți orbea ochii cu splendoarea de basm a culorilor ei. Pe plajă, în fața dunelor, erau întinse plase de pescuit și doi pescari le legau ochiurile rupte. Femei, în umbra dunelor, fierbeau supă în ceaune de cupru și frigeau pești la frigare. Cîntau în timpul lucrului, vor cînta pînă în seară, mereu aceeași melodie monotonă și nostalgică, ce părea să-i cheme pe pescari. Abia cînd ecoul le va răspunde de pe mare și se vor zări bărcile, va amuți și cîntecul.

Femeile și fetele din Lido cîntau.

Și Marco fugi pe nisipul umed, chiar pe lîngă valuri, lăsînd întipărită urma pașilor săi.

Vîntul și respirația mări îl adiau. Merse pînă la Malamocco, punînd mereu ciudata lui întrebare, în casele pescarilor, în cîrciumi, cancelarii, depozite, chiar și pe muncitorii de la sărării, care mergeau în fiecare seară obosiți acasă și nu le păsa nici de bărci, nici de corăbii, îi întrebă.

Abia tîrziu se întoarse la Lido. Soarele apunea și scălda marea și cerul în jăratic aprins. Silueta unui copac cu crengi îndoliate se zugrăvea pe fundalul strălucitor. „Du-mă la Veneția !" strigă Marco către Barcarole, care stătea întins, în barcă, visînd.

Cînd Giannina călcă pe pămîntul insulei Murano și inspiră mirosul pajiștilor, a ogoarelor și a frunzișului veșted întins ca un covor durerea pentru Paolo i se atenuă și făcu loc unui sentiment de încredere, ca și cînd cineva i-ar fi șoptit : nici o frică, Giannina, de-acum toate vor fi bune.

Cînd mă voi întoarce la Veneția, se gîndea, poate Paolo e acolo și zîmbește de cîte griji ne-am făcut pentru el.

Murano era mai deschis și mai liber decît strîmta, întortocheata, gălăgioasa Veneție. Bineînțeles că în timpul din urmă și în Murano se clădea din ce în ce mai mult, așa încît

locurile de casă de pe insulă păreau să se înghesuie, dar în comparaţie cu insula Rialto părea încă spaţioasă şi trezea impresia că mici cătune se pierd într-o cîmpie liniştită.

Senatul dăduse o lege, care prevede ca toate sticlăriile, aflate pe insula Rialto şi pe micile insule din apropiere, să fie mutate pe Murano. Murano poseda cele mai multe sticlării şi trebuia să devină sediul principal al producţiei de sticlă al Veneţiei. Ambasadori străini şi spioni se interesau de arta de a sufla sticlă şi plăteau mari sume ca mită, ca să poată ajunge în posesia metodelor de fabricaţie. Îşi dădeau silinţa să dezvolte şi în ţările lor meşteşugul de a sufla sticlă, ca să devină independenţi de negustorii de sticlă veneţieni.

Existau sticlari care nu rezistau ispitei şi părăseau pe ascuns Veneţia. Mai ales în Boemia şi Franţa, în serviciul străinilor îşi întrebuinţau cunoştinţele cîştigate şi educau ucenici şi calfe. De aceea voia senatul să mute toată industria sticlei la Murano, ca să o poată controala mai bine. În acelaşi timp sticlarii căpătau drepturi mai mari şi lefuri mai ridicate.

În ultimii ani Murano se dezvoltase simţitor, şi de acum înainte va creşte ca număr de locuitor, însă pentru moment îşi mai păstra caracterul său cîmpenesc.

Iute de picior, Giannina trecu în grabă pe lîngă o colină unde se vedea ferma lui Messer Celsi. Nu-i mai era frică de diavolul uscăţiv, dar nici nu voia să-l întîlnească. Cînd fu în faţa casei lor, îl văzu pe tatăl lui Giovanni în grădina învecinată. Îşi întinsese cît mai mult piciorul şi se lăsa bătut de soare.

„Giannina, tu eşti ?" strigă el, trezit de paşii ei. „Giovanni o să se bucure. Cît stai !"

Întrebarea lui Ernesto îi aminti fetiţei de trista ei misiune. Se aşeză lîngă el pe bancă şi-i povesti ce s-a întîmplat. Ernesto se gîndi mult pînă cînd răspunse. Nu putea să înţeleagă, decît cu greu, cum un om poate să dispară fără urmă. Şi mai ales ca asta să i se întîmple puternicului Paolo!

„Cum aş putea să vă ajut ?" întrebă el. „Eu cu un singur picior".

Din nou amărăciunea începea să-l cuprindă, dar cînd văzu obrazul trist al Gianninei se stăpîni.

„Marco trimite pentru Giovanni haine și pantofi, sînt aici, unchiule Ernesto. Lui îi sînt prea mici, și crede că i s-ar potrivi lui Giovanni".

„Așa !" Obrazul lui Ernesto se contractă.

Giannina întinse minunatele haine pe bancă.

„Dacă Paolo ar fi iarăși aici", zise, „atunci toate ar fi bune... Uitați-vă la pantofii ăștia frumoși cu catarame !"

„Împachetează totul la loc, Giannina", zise el cu voce aspră.

Giannina îl privi uimită.

Ernesto o mîngîie pe păr. „Tu crezi că Giovanni le-ar primi, Giannina ?" întrebă el incetișor. Fetița se înroși.

„Dar Marco îi vrea binele, unchiule Ernesto", zise ea ezitînd.

„Știu, Giannina. Și totuși trebuie să le duci înapoi. Spune-i, tînărului domn, că am să-i cumpăr lui Giovanni haine noi. Chiar mîine ! Spune-o așa ca să nu se simtă jignit ! Poate o să înțeleagă !" mai adăugă gînditor.

Giannina nu știa ce-ar fi trebuit să răspundă, cum grija pentru Paolo era mai mare decît toate celelalte lasă povestea cu hainele să treacă repede la o parte. Intră în casa părinților săi și pregăti pentru ea și Ernesto un mic dejun. În timp ce mîncau se sfătuiră împreună ce era de făcut. Tatăl lui Giovanni socotea că spre amiază trebuie să meargă la meșterul Benedetto și acolo să se intereseze de barca neagră. Altceva n-o putea sfătui.

Cu inima grea mergea Giannina la prietenul ei. Știa cît de mult ține acesta la Paolo. Vestea îl va lovi greu, dar nu era nimic altceva de făcut. Trebuia să-i spună ce s-a întîmplat, cu cît mai curînd cu atît mai bine.

Cînd fetița, indiferentă la frumusețea lagunei, văzu mica întreprindere de construit bărci în fața ei, Giovanni era tocmai la meșterul Benedetto și-i primea învățăturile vesele și înțelepte. Meșterul, care-și ținea degetul arătător în aer, își întrerupse brusc vorbele. „Aha !" zise el către Giovanni care nu bănuia nimic. „Vine mireasa vîntului. Ei, nu-ți rămîne decît să fugi repede la ea". Zise și dispăru sub șopronul său.

Giovanni își ridică uimit privirile. Cum trebuie s-o mai înțeleagă și pe asta ? Ce voia să spună meșterul ? Atunci o

văzu pe Giannina. Ea mergea încet, nu venea ca altădată veselă, sărind. El nu știa dacă trebuie să rîdă sau să rămînă serios, dar bucuria sosirii Gianninei era mai mare decît supărarea pentru ironiile meșterului. N-are decît să vadă că Giannina e prietena mea, se gîndi cu ciudă, din partea mea toți pot s-o vadă.

„Uite că ești din nou la Murano", zise el mirat de seriozitatea ce o avea întipărită pe figură. „Te-a lăsat să pleci ?" Își corectă repede cuvintele. „Adică mă întreb... Marco... vrea să comunice ceva ?"

Giannina nu-i luă în seamă zăpăceala, cu glas egal îi povesti de ce venise. Stătea în fața lui, cînd terminase, cu umerii căzuți. Vîntul se juca în rochia ei și soarele strălucea pe părul ei întunecat. Loviturile de secure și bocănitul ciocanelor le pătrundeau zgîrîind în conștiință.

Giovanni se șterse cu dosul palmei peste ochi. „Mi-a intrat ceva în ei", murmură și se întoarse cu spatele. Îi ardeau și-i usturau ochii.

„Noi nu credem că Paolo s-a înecat. Messer Bocco minte !" zise Giannina ca să rupă tăcerea.

„Bineînțeles că minte", îi continuă Giovanni vorba. „Așteaptă puțin, am ceva în ochi... Așa, acum e mai bine".

Îi povesti apoi că el văzuse ieri barca cea neagră.

Giannina scoase un strigăt de bucurie, se bătu, însă, imediat peste gură, pentru că-și spunea că în existența bărcii încă nu se dovedea dacă Paolo trăiește sau nu.

Se gîndiră ce era mai bine de făcut. Giovanni era de părere că ar fi bine dacă i-ar spune meșterului Benedetto povestea de la început pînă la sfîrșit. Sigur că atunci le-ar fi spus unde șade căpitanul Matteo. Giannina fu de aceeași părere.

Obrazul meșterului Benedetto părea neobișnuit de serios cînd auzi povestea celor doi. Se gîndea la vizita căpitanului Matteo și vedea unele lucruri în altă lumină : barca avariată, obrazul plin de lovituri a lui Matteo și chiar veselia oarecum făcută a acestuia. Întrebările îl năpădeau. Erau oare toate astea în legătură cu dispariția servitorului Paolo ? Avusese loc o luptă între cei doi, în care Matteo să-și fi azvîrlit adversarul peste bord ?

Paolo plecase c-o barcă neagră şi nu se mai întorsese. O ciudată coincidenţă îl condusese pe căpitanul Matteo la Murano.

Acum băiatul şi fetiţa stăteau în faţa lui şi-i cereau un sfat.

Meşterul Benedetto cunoştea viaţa căpitanului Matteo. Prietenul era cel mai priceput contrabandist, deşi făcea meseria asta de cîţiva ani, nu se putea dovedi absolut nimic contra lui. Asta o ştia Benedetto, dar în ochii lui contrabanda nu era o crimă. La afaceri din astea luau parte, în secret, şi domnii care în Marele Sfat, în discursuri ipocrite cereau cea mai aspră pedepsire a contrabandiştilor. Numai că ei se pricepeau să rămînă în umbră.

Să se fi făcut Matteo vinovat de o crimă ? Asta era întrebarea care-l pusese pe meşterul Benedetto aşa de serios pe gînduri. Nu putea să-şi închipuie aşa ceva ; Matteo cu toată viaţa lui aventuroasă îşi păstrase aceeaşi fire blajină. Să fi fost atacat şi probabil a trebuit să-şi apere pielea ?

Era dator cu un răspuns copiilor care stăteau neliniştiţi în faţa lui. Nu putea tăcea mai departe, aşa că se hotărî în cele din urmă să le vorbească.

„Veniţi", zise el.

Giovanni şi Giannina îl urmară afară. Lunga tăcere a meşterului le trezise, în special lui Giovanni, un sentiment de adîncă neliniştе.

„Am să vă descriu unde şade căpitanul Matteo", zise meşterul Benedetto. Cu vîrful piciorului le desenă drumul în nisip.

„Mergeţi la el", zise meşterul Benedetto păstrîndu-şi încă expresia serioasă. „Cel mai bine mîine dimineaţă. Astă seară nu-l mai găsiţi. Şi transmiteţi-i că *eu* sînt cel ce v-a trimis la el. Spuneţi-i că vreau să ştiu exact cum stau lucrurile, şi să nu mai vorbiţi cu nimeni despre asta".

Cu paşi tîrşiţi se întoarse apoi în şopron, căută în talaj după ulciorul lui şi trase o duşcă.

Giannina îşi luă rămas bun de la prietenul ei. Deşi acum ştia unde se afla barca cea neagră, inima ei nu era deloc mai uşoară. Se temea ca mîine să nu afle o veste îngrozitoare. Dar nevoind să-l lase pe Giovanni să observe, zise cu o prefăcută veselie :

„Acum plec. Am aflat ce era mai important".

„Da", răspunse Giovanni, „pleacă... Azi parcă-i vară, ai vrea toată ziua să stai pe afară"

După ce Giannina plecă, stătu multă vreme pierdut în gînduri şi privind în gol.

Marco se întoarse abătut, seara, tîrziu, acasă. Maria îi dădu drumul să intre.

„Messer Pietro Bocco a fost aici" zise ea. „Venea de la fratele Lorenzo şi părea foarte mînios, că nu sînteţi acasă".

Marco văzu la lumina sfeşnicului obrazul ei plîns, şi-şi reţinu o observaţie violentă.

Vino numai unchiule, gîndi el mînios, am să-ţi dau răspunsul potrivit. Dar setea lui de luptă pe care şi-o impunea nu era adevărată. Inutila căutare îl apăsa.

„Giannina doarme, nu-i aşa ?" întrebă.

„Vă aşteaptă, tinere stăpîn".

Ea stătea la fereastră, cînd el intră în cameră.

„În fine, ai sosit", zise ea veselă, că în cele din urmă ceasurile chinuitoarei aşteptări trecuseră şi că ea putea să-i dea o veste bună. Hainele care fuseseră sortite lui Giovanni le adusese înapoi şi le pusese din nou în ladă. Acum nu voia să vorbească despre el.

„Mîine voi căuta din nou", zise Marco.

Fetiţia se apropie repede. „Giovanni ştie unde se află barca neagră", zise cu insufleţire. „Mîine mergem la căpitanul Matteo, el este proprietarul bărcii negre".

Marco parcă nici nu mai putea să se bucure prea tare. Să fi fost prea obosit ?

CAPITANUL MATTEO

Barca neagră ascunsă de ochii curioşilor se afla în adîncitura unui rîuleţ îngust de partea cealaltă a Canalului Grande. În casa din spatele grădinii locuiau două familii:

Căpitanul Matteo cu nevasta lui, Lucia și un mozaicar cu trei feciori mari și cu o fată de cincisprezece ani. Casa aparținea — ca multe altele — Republicii. Chiria lunară era mare: venitul Republicii din chirii se ridica anual aproape la un milion de ducați. Cine nu plătea, la termen, era dat afară. Căpitanul Matteo îl ajutase pe mozaicar, nu o dată, cu sume mai mari sau mai mici.

În grădina neîngrijită înflorea în mijlocul buruienilor o floare galbenă cu tulpina înaltă. Neținînd seama de străduințele toamnei își desfășea din zi în zi tot mai frumoase florile. Era unul din colțurile acelea idilice, care trezeau impresia unui sătuc pierdut de lume, în mijlocul vieții pline de mișcare a Veneției. Casa era pe amîndouă părțile înconjurată de apă, și nu puteai ajunge la ea decît cu barca.

Căpitanul Matteo stătea întins în pat și se răsucea oftînd. Prin crăpăturile obloanelor soarele pătrundea în odaie. Voia să mai doarmă puțin. Munca lui începea doar seara. Foarte rar pleca cu barca în timpul zilei. Se gîndea dacă n-ar fi mai bine să schimbe din nou culoarea bărcii. Asemănarea pe care meșterul Benedetto o făcuse, că ar arăta asemenea unui coșciug cu pînze, îl atinsese serios.

În bucătărie, nevasta lui făcea zgomot cu vasele. Zgomote care în general nu-l supărau, astăzi îl enervau și-l nelinișteau. Bănuia că întîmplările sale nocturne erau cauza nervozității lui, dar nu voia s-o recunoască. Se întîmpla adesea în ultimul timp să se gîndească la viața lui trecută.

Nu cumva îmbătrînești căpitane Matteo ? se întrebă singur.

Închise ochii și căzu într-o stare de somnolență. Și din nou îi apărură în gînd tablouri din trecut.

Pe cînd avea optsprezece ani, a părăsit pentru prima oară orașul natal. Era matelot pe o corabie de comerț. Plutiră spre Sicilia și-și păstrară cursul spre coastele franceze. Pesmeții marinărești îi priau, iar munca grea o îndeplinea ca în joacă. Deja de atunci nu îndrăznea nimeni să-i caute nod în papură, iar el nu căuta niciodată cearta. Rămaseră opt zile în portul Marssilia și-apoi de-acolo plutiră spre apele spaniole. O îngrozitoare furtună, care bătea fierbinte și puternic dinspre continentul negru, azvîrli corabia de stîncile de pe faleză. Numai doi oameni scăpară cu viața. Matteo și cîrmaciul.

Tînărul matroz colindă Spania și după oarecari întîmplări aventuroase ajunse soldat în garda personală a regelui Spaniei.

De fapt se întîmplaseră multe contra voinței lui, sau ca să vorbim cinstit : s-a lăsat dus, a primit cu bucurie în față orice nouă aventură fără să se gîndească prea mult, deși mintea lui era mai ageră decît a multor tovarăși de drum pe care-i cunoscuse. Se mai adăuga la asta și puterea lui fizică, care-i îndepărta multe piedici din drum pe neobservate.

Viața lui nu fusese de asemenea natură ca să aibă vreun motiv să fie prea din cale afară de mulțumit cu ea. De fapt nu făcuse nimic deosebit. Disciplina severă și serviciul monoton, ca soldat al regelui Spaniei, nu-i plăcură. Era tînăr și neastîmpărat, și orașul său de baștină era Veneția. Numele ei îl găseai pe toate buzele. În Veneția trăiau părinții lui ; tatăl era fiu de țăran și în tinerețe se mutase de pe Terra ferma în oraș, unde după o muncă plină de străduință și printr-o bună căsătorie își achiziționase un mic atelier de forjerie artistică. Forja garduri pentru grădinile din fața caselor și pentru cisternele publice. Iar în casa din vecini locuia blonda Lucia, care era abia un copil cînd Matteo plecase în lumea largă. La toate astea se gîndea Matteo cînd purta viu colorata uniformă. Și așa s-a întîmplat că, într-o bună zi, regelui spaniol îi lipsi un soldat voinic.

Matteo se întoarse la Veneția ; cînd tatăl său muri vîndu atelierul și-și cumpără o barcă de mărfuri.

Lucia deveni nevasta lui.

Cît de departe în urmă sînt toate acestea și totuși cît de luminos trăiau în amintire ! Nu făcuse de fapt nimic deosebit ? În războiul maritim contra Genovei, fusese unul dintre cei mai viteji mateloți ; băga spaima și groaza în soldații de pe corăbiile dușmane.

Gîndurile rătăceau prin trecut, se cățărau pe vîrfuri abrupte și zăboveau prin șesuri.

Dar cine era el astăzi ? Unul ce se lăsă să fie intitulat căpitan, unul ce devenise cu vîrsta orgolios ? Avea cincizeci de ani, încă mereu puternic și agil, dictînd unui stol de contrabandiști, apărat de favoarea prea înalților domni, care aveau nevoie de serviciile lui.

Căpitanul Matteo !

Afară soarele strălucea. Barca neagră se odihnea în golfuleţul strîmt, o floare galbenă înflorea în mijlocul buruienilor luxuriante.

Ce-l împiedicase să devină căpitan pe o mîndră fugată veneţiană ? Nu ştia oare mai multă marinărie decît atîţia care se intitulau căpitani ?

Da, dacă ar fi fost fiul unui bogat patrician ! Dar nu făcea să-ţi mai baţi capul cu asta. La dracu cu toate !

Îl cuprinse un somn tîrziu, greu, fără vise, care-i împrăştie gîndurile şi amintirile.

Cînd Lucia deschise uşa şi-l strigă, drept răspuns răsună un puternic sforăit. Se întoarse în bucătărie şi trase cu părere de rău din umeri.

„Va trebui să mai aveţi puţină răbdare", le zise lui Marco, Giovanni şi Giannina care tocmai sosiseră şi-i spuseseră că trebuie neapărat să vorbească cu căpitanul Matteo, fiind vorba de o chestiune foarte importantă.

Între cei trei avusese loc în dimineaţa aceea o ceartă, fiindcă Marco şi Giovanni nu voiau să-şi ia prietena cu ei. Credeau că e prea periculos pentru o fată, şi ar fi mai bine dacă ar rămînea acasă. Giannina însă le-a spus răspicat părerea ei şi nu s-a lăsat convinsă. În curînd se va dovedi cîtă dreptate a avut.

Acum şedeau în bucătărie şi nu ştiau, ce ar trebui să facă. Ceea ce vedeau, de fapt, îi îndreptăţea să-şi liniştească bătăile de inimă ce le avuseseră. Îşi imaginaseră primirea cu totul altfel. Lucia era o femeie zdravănă şi frumoasă, cu un obraz matern, şi care făcea treburi zilnice, cu totul obişnuite, şi arăta chiar şi o foarte obişnuită curiozitate faţă de neobişnuita vizită.

Giannina fu cea dintîi care prinse curaj. „Nu cumva puteţi să-l treziţi pe căpitan ?" întrebă ea rugător, „e într-adevăr foarte important, puteţi să ne credeţi".

„Dar ce vreţi de la el ?" Lucia curăţase castronul de aramă cu nisip şi oţet era atît de lucitor încît te puteai oglindi în el. „Dacă mi-aţi spune, poate aş putea să-l trezesc."

Marco îi aruncă Gianninei o privire de punere în gardă. Ea se întoarse scandalizată. Îşi închipuie el că ea ar fi în stare

să trădeze măcar un cuvîntel ? Doar era stabilit că nu trebuiau să vorbească cu nimeni în afară de căpitanul Matteo.

„Sînteţi aşa de misterioşi", zise Lucia fără să-şi întrerupă lucrul „şi îmi mai şi cereţi să-mi trezesc bărbatul. Nu auziţi cum sforăie ? Cel mai bine ar fi să vă întoarceţi către amiază". Dar cei trei răspunseră că preferă să aştepte în bucătărie dacă dînsa le dă voie.

„De fapt ne trimite meşterul Benedetto, de la Murano", vorbele ieşiră din gura Gianninei. Privi triumfător spre cei doi băieţi. Vedeţi, ce-ar fi fost dacă n-aş fi venit ! Staţi aici ca nişte proşti.

„Aşa, meşterul Benedetto vă trimite ! Şi trei curieri deodată !" Lucia îşi stăpîni un zîmbet. Aşeză castronul pe masă şi îşi şterse mîinile. „Atunci am să încerc să-l trezesc", zise ea dezarmată de perseverenţa lor. „Pînă atunci, şedeţi !"

Şedeau tăcuţi unul lîngă altul pe bancă. Ce o să mai aducă clipele următoare ? Abia acum deveniseră iarăşi conştienţi de ce veniseră : în curînd vor afla ce s-a întîmplat cu Paolo.

Auziră, cum în camera vecină, o bubuitoare voce de bas întreba mirat : „Trei copii ? Şi pentru asta mă trezeşti ?"

Răspunsul femeii nu se putu desluşi.

„Dar dacă nu vrea să vorbească cu noi ?" şopti Giannina.

Băieţii priveau în gol, cu obrazele încruntate.

„Trebuie !" zise Marco printre dinţi. „Altfel o să mă cunoască el pe mine !"

După o vreme Lucia se întoarse. „N-a fost deloc simplu să-l trezesc. Cînd doarme, atunci doarme. Dar acum v-aţi făcut cheful. Mai aveţi puţină răbdare, o să vă strige".

Luă din nou castronul de aramă în mînă, şterse cu o cîrpă nisipul cu care-l curăţase, şi-l ţinu în lumină.

„Sînt foarte curioasă, să ştiu ce aveţi pe suflet", zise ea cu o ultimă încercare, să scoată ceva de la copii. „trebuie într-adevăr să fie o chestiune importantă". Îi privi plină de aşteptare.

Cei trei tăcură. Fiecare încerca în felul său să-şi întărească şovăielnica speranţă cu gînduri încrezătoare. Dar nu le reuşea. Cu simţurile încordate pîndeau zgomotele din camera vecină.

Pe pervazul căminului se afla un ceasornic cu nisip. Giannina nu-şi putea abate privirea de la el. Urmărea cum se forma picătura, cum se mărea ca ajungînd un micuţ balon

de săpun și cum în cele din urmă se desprindea de vîrful de sticlă.

Se părea că trec eternități.

Tresări, cînd auzi, brusc, o voce tunătoare: „Veniți înăuntru!"

Cei trei intrară grăbiți în camera alăturată. Trebuiră întîi să se obișnuiască cu penumbra. În fața unei ferestre care dădea în grădină, se vedea un cais, care cu tot anotimpul înaintat își păstra încă frunzișul. Dincolo de cais se putea vedea bordul bărcii negre.

Căpitanul Matteo stătea în mijlocul camerei. Giannina se sperie văzîndu-i statura puternică și obrazul umflat. Arăta într-adevăr înspăimîntător. Ochiul drept privea printr-o mică deschizătură, fulgerînd mînios, după cum li se păru celor trei.

Fruntea, sprîncenele și tîmplele erau tot atît de pestrițe colorate ca și nasul său borcănat de beție. Copiii își dădeau silința să scape de frica care-i cuprindea în ghearele ei.

Prima spaimă scăzu, cînd căpitanul Matteo începu să vorbească. Printre vorbele lui se simțea felul blajin de a fi.

„Apropiați-vă!" le ceru el. „Uite e și o fetiță drăguță cu voi. Cum te cheamă fetița mea?"

„Giannina", răspunse ea și răsuflă ușurată.

„Și pe voi, cei doi viteji?" se întoarse căpitanul Matteo spre băieți.

Aceștia, luați prin surprindere de întrebarea ce venise așa de iute, răspunseră ascultători:

„Marco".

„Giovanni".

„Giannina, Marco, Giovani", repetă el, „acum cel puțin vă cunosc. Dar spuneți-mi de ce m-ați scos din pat?"

Se uită gînditor la Giovanni și-și aminti că văzuse obrazul frumos al băiatului la meșterul Benedetto. „Dar noi ne cunoaștem", zise el binevoitor. Vizita celor trei îi făcea în mod evident plăcere. Nu putea să bănuiască ce fel de întrebări grele o să-i pună în curînd, el credea că aduceau vreo știre de la Murano. Poate butoiul cu vin îi plăcuse așa de mult meșterului Benedetto încît mai voia unul. Un zîmbet plăcut se întinse peste trăsăturile-i nobile.

Marco își drese energic glasul : „Dumneata ești căpitanul Matteo ?“ întrebă el.

Ochiul de ciclop al lui Matteo se deschise larg : strălucea de ironie.

„Ho, ho,“ răspunse, „întrebi ca excelența sa de la Tribunalul superior, fiul meu“. Se înclină ușor. „Eu sînt căpitanul Matteo. Cu ce vă pot servi ?“ Giannina cu toată seriozitatea situației trebui să zîmbească, dar deveni imediat serioasă.

„Și barca cea neagră vă aparține ?“ întrebă mai departe Marco impasibil.

Privirea căpitanului Matteo deveni gînditoare. Se apropie de Marco și-i puse mîna pe umăr. O mînă lată și puternică care-i acoperea porțiunea de la gît pînă la braț.

„Acum spune ce vrei, tinere. Așa nu se vorbește cu căpitanul Matteo, chiar dacă porți haine frumoase“.

Mîna cea lată îl apăsă puțin de tot, și ochiul înțelept și liniștit îl privea cu o părintească înțelegere. Părea c-ar vrea să-i spună, nu te enerva copilul meu. Marco rămase liniștit.

Toate le face pe dos, gîndi Giannina. Și Giovanni stă și nu zice nici un cuvînt.

„Căpitanul Matteo“, zise ea „sîntem așa de îngrijorați... și chiar și meșterul Benedetto s-a gîndit...“ Simți cum i se ivesc lacrimi în ochi. Suspinînd zise mai departe. „Spuneți-ne unde este Paolo !“

Giannina nu mai putu vorbi, nu mai avu nici măcar puterea să-și acopere cu mîinile obrazul scăldat în lacrimi.

Căpitanul Matteo se duse la fereastră. Statura lui o acoperi.

Semiobscuritatea invadă odaia. Abia vizibil se mișcau afară ramurile caisului. Fiul mozaicarului culesese floarea cea galbenă și fluiera un cîntec.

Giannina suspina mai tare și-și ascunse obrazul. Părul îi cădea pe mîinile ce luminau alb prin părul negru lucios.

Asta este, gîndi omul de la fereastră. Ar vrea să știe ce s-a întîmplat cu Paolo. Da, dacă-aș ști ! De ce o fi sărit în apă ? Bătea cu degetele în sticlă.

„Nu plînge“, zise Giovanni, și-și puse brațul în jurul umerilor fetiței.

Inima lui Marco se închise în fața atîtor sentimente care-l emoționau.

Ușa se deschise brusc și Lucia intră în cameră."

„Am auzit pe cineva plîngînd ! Ce-ai făcut, Matteo ?" zise ea indignată și se aplecă asupra fetiței. „De ce plîngi ?" O privi pe Giannina matern îngrijorată.

Căpitanul Matteo se întoarse : „Las-o, Lucia. Nimeni nu i-a făcut nimic. Probabil a trăit o mare durere și atunci e mai bine dacă plînge... Du-te în bucătărie. Noi mai avem ceva de vorbit."

Lucia îl privi întrebător.

„Du-te", repetă el. „Îți povestesc, după aceea, ce s-a întîmplat."

Lucia ieși clătinînd din cap.

Giannina își șterse lacrimile. „Nu mai plîng", zise ea, „sigur n-o să mai plîng". Simțea prin tot corpul o durere, o durere ascuțită și pătrunzătoare, iar în cap sîngele îi pulsa. Avea acum siguranța că va auzi o veste proastă.

Chiar și în ochii lui Giovanni care erau îndreptați spre căpitanul Matteo apăru o neliniștitoare frică.

„Am să vă povestesc cum s-au întîmplat toate", zise căpitanul Matteo. „Dar înainte de asta trebuie să-mi promiteți că nu veți vorbi cu nimeni despre acest lucru, cu excepția meșterului Benedetto".

Îi privi pe rînd cîntărindu-i cu seriozitate.

Ei aprobară dînd din cap. O tăcere adîncă, de-ți simțeai țiuind urechile, umplu încăperea.

„Dar cine era în fond acest Paolo ?" întrebă căpitanul înainte de a începe povestea. „Cum a ajuns la Pietro Bocco ? Mi-a plăcut mult de Paolo al vostru, puteți să mă credeți".

„Eu l-am trimis la Pietro Bocco", răspunse încet Marco. „Pietro Bocco este unchiul meu și Paolo servește în casă la noi". Vina crescu ca un munte înaintea lui.

Căpitanul Matteo văzu chinul zugrăvit pe fața lui Marco. Ciuda care o simți la început contra lui dispăruse. „Tu nu puteai să știi ce se va întîmpla", zise „nu trebuie să-ți faci remușcări".

„Paolo era prietenul nostru" zise Giovanni.

„Ar fi devenit și prietenul meu", zise căpitanul Matteo, privind departe peste capetele copiilor. „Sau nu mă credeți cumva ?" întrebă. „Uitați-vă aici !" și-și arătă obrazul. „Sînt urmele pumnilor lui și cu toate astea vă spun : Ar fi devenit și prietenul meu !" Aproape rugător îi privi în față pe cei trei. Vroia să fie crezut.

„Dar spuneți-ne ce s-a întîmplat !" strigă Giannina deznădăjduită.

„Vorbiți despre el ca și cînd nu s-ar mai întoarce. Mai trăiește, căpitan Matteo ? Nu mai plîng. Nu, nu mai plîng !"

Lacrimile îi alunecau tăcute peste obraji.

Căpitanul Matteo se așeză greoi pe bancă și începu povestea frumoasei nopți de pe lagună, întîi alegîndu-și cu greutate cuvintele, apoi mai cu foc subliniindu-și cu gesturi cuvintele. De fapt nu vorbi despre faptul că transporta mărfuri interzise pentru Pietro Bocco. Dar cînd descrise cursa de întrecere cu zbirii, puteai bănui legătura. O întrebare pusă de Marco, o înlătură cu un gest obosit al mîinii. Ședea ca un acuzat pe banca lui, cu umerii lui lați, aplecați înainte și cu capul sprijinit în mîini.

În Marco se aprinse iar ura contra unchiului său, care purta toată vina. Căpitanul Matteo se ridică. „Acum știți cum s-a întîmplat". Își trecu o privire repede peste fețele lor. Giovanni stătea nemișcat pe locul lui cu brațele atîrnîndu-i. Se simțea așa, ca atunci cînd cei doi bărbați îi aduseseră vestea despre accidentul tatălui său.

„Nu-ți pierde curajul", îi zise căpitanul Matteo. Se aplecă înainte și îl privi pătrunzător. „Tu cu ochii tăi luminoși !"

Giovanni nu răspunse nimic. Ce ar fi putut răspunde ? Paolo dispăruse și nimeni nu putea ști dacă mai trăiește. Nimeni.

„Credeți că a putut ajunge la țărm !" întrebă Marco.

Căpitanul Matteo aprobă din cap. „Am să cer să fie căutat pretutindeni. Nu mai fiți triști. Într-o bună zi Paolo o să apară. Puteți veni, ori de cîte ori vreți, la mine".

Așa se termină vizita la căpitanul Matteo. Giovanni care plecă singur la Murano se agăța de aceste cuvinte : Într-o bună zi Paolo o să apară. Ele îi dădeau puterea să-și învingă starea de apatie și de inerție a gîndurilor.

SINGURĂTATE

Era o dimineaţa de noiembrie : Ceaţa se întindea peste pămînt şi apă, se furişa în sinuozităţile malurilor, se căţăra pe pomi şi pe zidurile caselor. Valurile de ceaţă se întindeau din ce în ce mai departe şi mai transparente, învelind omenirea de pe insulele lagunei, pînă cînd sfîşiate de razele soarelui dispărură ca nişte vedenii.

Negustorii cu luntrile lor mergeau spre pieţe. Servitoare şi cameriste se străduiau pentru binele stăpînilor lor, care obosiţi de distracţiile carnavalului, stăteau întinşi, prost dispuşi, în paturile lor.

O zi nouă !

Nu se mişca nici o ramură de pe castanul din curte, nici o frunză nu mai cădea pe pămînt. Stătea nemişcat, scăldat în soare, înconjurat de casele de lemn şi piatră, separate la rîndul lor, între ele, de canale, pomi şi grădini. O mică insulă, printre alte insule.

Toamna anului 1268 adusese pînă acum puţine furtuni.

Marco era singur în cameră. După vizita la căpitanul Matteo, era adeseori singur. Giannina i se ferea din cale. Dacă o întîlnea din întîmplare şi voia să stea de vorbă cu ea — căci simţea de multe ori nevoia — ea îşi găsea repede cîte o scuză. „Trebuie să fac curat în cameră !“ sau : „Iartă-mă, rufele !“ sau „Ah ! trebuie să frec masa !“ Îi cunoştea fiecare trăsătură a feţei şi fiecare mişcare a corpului şi ştia exact ce era adevărat şi ce era minciună, după mimica ei. O vedea fugind apoi într-o grabă jucată şi respirînd uşurată cînd era în cele din urmă afară, cînd nu mai trebuia să-l vadă.

Asta era !

Ar fi trebuit să-i spună cinstit ce are pe inimă. „Lasă-mă în pace, Marco, nu mai vreau să ştiu de tine“. Atîta i-ar fi fost de ajuns. Şi nici măcar nu i-ar lua-o în nume de rău. Îşi pregătise demult, un răspuns : „E frumos că mi-o spui, Giannina. Îţi mulţumesc chiar foarte mult. Mă şi miram că o iei la goană atît de nefiresc, de cîte ori mă apropriu de tine“ — aici ar fi rîs ironic — „Dar vreau să-ţi dau un sfat, un sfat prietenesc : nu-ţi mai face griji pentru mine. Am acum şi aşa

atîtea lucruri la care să mă gîndesc, lucruri pe care tu nu le pricepi, aşa că vezi-ţi doar de treabă, Giannina : în ceea ce priveşte persoana mea n-am să te mai incomodez. A revederci !"

Cuvintele astea le-ar fi rostit pe un ton socotit şi-apoi de la uşă, ar mai fi adăugat plin de bunăvoinţă : „La Murano poţi pleca de cîte ori vrei, nu trebuie să mă mai întrebi. Transmite-i şi lui Giovanni multe salutări din parte-mi".

Era încă o zi, care începea la fel de goală şi banală ca şi celelalte zile ce-au urmat dispariţiei lui Paolo.

Marco fusese, fără ştirea Gianninei, încă de două ori la căpitanul Matteo, şi-l întrebase dacă a mai aflat ceva nou. Nimic ! Barca cea neagră primise între timp o culoare mai prietenoasă. Se făcuse o muncă uriaşă pînă s-a răzuit de pe ea culoarea neagră, a spus căpitanul Matteo. Dar Marco, nu trebuie să-şi pierdă curajul cu toate cele întîmplate : căci după cercetările ce le făcuseră hoarda de contrabandişti ai căpitanului Matteo, nicăieri pe plaja insulei Lido nu fusese descoperit vreun cadavru.

Marco simţise jena (nedumerirea) din cuvintele căpitanului Matteo. Plecase fără să găsească mîngîiere. Nu-i povestise Gianninei nimic despre această vizită, ca să n-o întristeze.

Marco se aşează la dejun şi mîncă fără nici o poftă. Tăcut o lăsă pe Maria să strîngă masa. Şi Maria, după cîte se părea, se ţinea departe de el. Înainte vreme stătea cu plăcere de vorbă cu el. Acum arareori o auzeai zicînd mai mult decît „Da, tinere stăpîn !" „Nu, tinere stăpîn !"

Îşi pregăti uneltele de scris, luă pană în mînă şi începu să încerce să-şi scrie gîndurile şi observaţiile. Orele de lecţii de la fratele Lorenzo le frecventa destul de neregulat şi bătrînul era necăjit. Chiar şi Tiberius, căţelul avea de suferit, se întîmpla chiar, ca Marco să uite să-i aducă mult aşteptatele oase. Nu-şi rărise vizitele la fratele Lorenzo fiindcă i s-ar fi stins setea de învăţătură, ci fiindcă Pietro Bocco îi poruncise cu cuvinte aspre să meargă punctual la ore. Simţea instinctiv că, în spatele interesului pe care Pietro Bocco îl afişa pentru studiile lui, se ascundea o anumită intenţie, care în mod sigur nu era grija pentru avansarea în ştiinţă a nepotului.

La aceasta se adăuga şi faptul că fratele Lorenzo punea din ce în ce mai mult accentul pe învăţarea pe de rost a psalmilor şi a regulilor mănăstireşti, povestea ore întregi despre vieţile părinţilor bisericii şi a sfinţilor, şi lăuda în cuvinte elocvente viaţa dusă în frica lui Dumnezeu, din mănăstiri. Odată Marco adormi în timpul lecţiei şi fu trezit doar de glasul mînios al bătrînului şi de lătrăturile lui Tiberius.

Lui Marco îi plăcea să şadă singur la masa lui şi să acopere hîrtia galbenă cu litere ondulate. Era greu, să exprimi ceea ce se întîmpla în jurul tău. Dar nu renunţa la încercările sale şi observă că din zi în zi mergea mai bine. Aşa de exemplu descrisese drumul său cu Barcarole, la Lido. Cînd a recitit se simţi mîndru, ce bine-i reuşise.

Cel mai grozav lucru, la scris, era faptul că puteai păstra pe hîrtie, pentru toate timpurile, ceea ce o dată n-a fost decît un gînd fugar ce-a trecut prin capul unui om.

De fapt se găseau pe foile de hîrtie, pe care el le încuia cu grijă de fiecare dată, şi descrieri ale unor întîmplări din Murano. Ici şi colo puteai găsi numele de Giannina şi Giovanni. Le-ar fi citit bucuros prietenilor, dar cu relaţiile lor actuale, era bineînţeles imposibil.

Singurătatea avea părţi bune cît şi rele.

Toamna va trece curînd, şi chiar şi scurtele luni de iarnă vor trece şi ele. În vremea asta erau încă multe de făcut, ca în primăvară să fie toate gata pregătite pentru marea călătorie.

Paolo, cu care s-ar fi putut sfătui, nu mai era cu el. Poate ar fi mers împreună. În orice caz ar fi fost singurul căruia ar fi putut să i se mărturisească.

Acum nu mai avea pe nimeni. Nu-i purta grija decît Pietro Bocco şi încă într-un fel supărător. Acela, pe care-l ura, îşi făcea griji pentru el.

Marco îşi puse coatele pe masă şi-şi rezemă capul în mîini. Ieri fusese în cimitirul de la San Michele. Un chiparos întunecat se înălţa lîngă mormîntul mamei, flori roşii, galbene şi violete se veştejeau peste muşchiul cenuşiu-argintat. Se răzimase de tulpina chiparosului şi privise fără să vadă, peste monumentele mîncate de vreme. O femeie bătrînă trecu pe alături şi se miră de copilul singuratic. Cimitirul nu-i pentru tineri, gîndi ea.

Marco își vizita mama în fiecare săptămînă. În el remuș-carea se trezise, acum înțelegea, că el îi pricinuise înainte, fără să vrea, multă durere. Ceea ce el simțise ca o încătușare nu fusese decît dragoste și teamă pentru soarta lui, născute în orele de singurătate, cînd obosită și bolnavă de dorul soțului ei, ședea în fotoliu la fereastră. Vorbea cu ea și uneori credea că ea îi aude vorbele.

Acolo unde soarele strălucea deasupra apei se afla Murano. De ce nu mai venea Giovanni la el, acum cînd avea nevoie de un prieten ? De cînd cu vizita la căpitanul Matteo nu mai auziseră nimic unul de celălalt. Ca în vis s-a despărțit atunci de el, fără nici un salut, fără o vorbă bună. Și doar era nevinovat de dispariția lui Paolo, pe el îl lovea mai mult decît pe Giannina și pe Giovanni. Dacă prietenul lui nu vede lucrul ăsta, n-o să mai poată fi între ei prietenie, niciodată.

Dar frumoasele ceasuri din vara trecută nu puteau fi pur și simplu șterse cu buretele. Frumoasele ceasuri și ceasurile grele ! Amîndouă la un loc făceau viața. Una fără alta nu există. Și tocmai în ceasurile grele, cînd cineva e cu totul singur și nu se poate baza decît pe sine însuși, atunci trebuie să-l ajuți.

Pe cînd Marco se chinuia ori se scufunda în amintiri, se văzu cum mergeau pe șoseaua prăfuită spre Aquilea. Paolo, Giovanni și el. Apăru pălăria galbenă și ascuțită a bătrînului țigan, Herkules dansa după tactul tamburinei, Pippino cu nădragii lui roșii scutura gratiile cuștii. Giannina era iarăși cu ei. Ședeau în locul lor favorit pe treptele de piatră a vechii vile romane, vocea strălucitoare a lui Giovanni răsuna peste lagună și Giannina povestea povestea Zuzikăi, mica țigăncușă.

Ceasuri fericite, lipsite de griji.

Paolo ședea lîngă ei, iar ei se simțeau în apropierea lui ocrotiți.

Nu trebuie să-și piardă curajul, zisese căpitanul Matteo către Marco, nicăieri pe plajele de la Lido n-a fost pescuit vreun cadavru.

Multe fapte se întîmplaseră în cursul acestui an, ce vor arunca o umbră peste cele ce vor veni. Dar Marco creștea și voința lui, hrănită cu visări și doruri după îndepărtate țări, nu se sfărîma. Chiar și singurătatea, care uneori era greu și dureros de suportat, nu putea să-l abată de la planurile lui.

Marco înmuie pana în cerneală și desenă literă lîngă literă. În casă se auzea ceva mișcare. Maria curăța în camere. Astăzi după-masă voia să meargă în piața Rialto, acolo unde erau marile antrepozite și erau ancorate corăbiile de comerț, unde mari negustori și hamali depozitau : sticlă, aur, postavuri, acolo unde se găseau bănci de schimb și taverne portuare.

Marco nu auzi pașii ușori care se apropiaseră de ușa lui și se opriră ezitînd. Cînd auzi bătaia în ușă își ridică surprins capul. Cine-i făcea vreo vizită ? Poate unchiul ? Dar el nu bătea așa de timid.

La chemarea lui, Giannina intră în cameră.

Marco nu se gîndi nici o clipă la discursul ce și-l pregătise pentru această împrejurare.

„Tu ești, Giannina ?" zise el bucuros. Își strînse în fugă foile laolaltă. „Sînt gata cu lucrul meu. Am scris, așa, cîte ceva".

Giannina care-i văzu bucuria încercă să zîmbească.

„Șezi, Giannina. Îmi pare bine c-ai venit. Tocmai m-am gîndit la unele lucruri. Locuim acum în aceeași casă și ne vedem așa de rar. Nici la Murano n-am mai fost de multă vreme..."

Giannina se așeză pe bancă. Trebuia să-i spună ceva neplăcut. Amînase mereu, dar o dată și o dată trebuia să i-o spună. S-ar putea ca Marco s-o ia mai ușor decît își închipuia ea.

Nu socotise și Ernesto că ar fi posibil ca Marco să înțeleagă ? Căuta să se convingă singură, că în fond, era vorba de un lucru lipsit de importanță.

„Cînd stai toată ziua în cameră", zise Marco, „îți trec unele lucruri prin cap. Tocmai mă gîndeam la bătrînul țigan și la nepoțica lui Zuzika..." De ce îi povestea aceste lucruri ? Vorbea, vorbea mereu și nu se gîndea deloc, că-i aduce aminte cu aceasta și de Paolo.

Cum să încep, se gîndea Giannina. E așa de vesel că am venit la el. Dar înainte de a i-o spune nu-l pot privi drept în ochi.

„Voiam să-ți spun de multă vreme ceva, Marco. Numai că mi-a fost mereu frică, c-o să te superi", și Giannina se

rezimă cu amîndouă mîinile de bancă și-și lăsă picioarele să se balanseze în gol.

„De ce să mă supăr ?" întrebă Marco. „Spune-mi". Sînt obișnuit să primesc vești proaste, se gîndi el cu amărăciune.

Pînă cînd Giannina începu din nou să vorbească interveni o pauză apăsătoare : „Giovanni nu știe nimic despre asta, fiindcă tatăl lui nu i-a spus nimic. Și de fapt nu-i nimic rău", zise ea devenind brusc mai vioaie. „Nu pricep de ce nu ți-am spus mai demult. Ernesto a trimis înapoi hainele pe care mi le-ai dat tu să le duc lui Giovanni. Asta e ceeea ce am vrut să-ți spun. El credea că Giovanni n-o să vrea să le primească, o să-i cumpere Ernesto haine noi. Tu știi doar cum sînt ei, amîndoi, nu-i așa Marco, că înțelegi... Le-am pus înapoi în ladă, chiar dedesupt".

Rise jenată.

Marco nu mai auzi nimic. Urechile îi zumzăiau și obrazul își pierdu culoarea.

„Ce ai, Marco ? !" întrebă ea înfricoșată. Spune-i-o așa ca să nu se simtă jignit, auzi ea cuvintele lui Ernesto. Și ea o spusese trăncănit, ca și cînd ar fi fost un lucru obișnuit.

Văzu cum el se luptă să-și găsească cuvintele. Degetele i se strînseră în pumni.

„Giannina", gîfîi el. Nu mai vedea obiectele din cameră și tremura din tot corpul. Tot ceea ce își imaginase în tăcere ca ură, izbucni. Jignirile unchiului, tăcerea lui Giovanni, rezerva Gianninei, toate formau un lanț de fapte, care după părerea lui aveau legătură, și care îl aduseră în pragul unei nechibzuite furii.

„Ieși afară !" strigă el la fetiță. „Toți sînteți de-o pînză! Unchiul, Giovanni și tu ! Toți mințiți ! Nu mai vreau să văd pe nimeni ! Pleacă de la mine !"

Ea îl privi speriată și îngrozită, obrazul lui îi părea așa de străin, încît fără să vrea făcu un pas înapoi. Abia atunci îi înțelese vorbele jignitoare și nedrepte. Așa nu avea voie să vorbească cu ea. Își stăpîni impulsul de a-i cere să-i înțeleagă comportamentul.

„Plec, dacă tu asta crezi despre noi !" zise cu voce nesigură. Așteptă o clipă, sperînd c-o să retracteze tot ce zisese, dar el nu auzise deloc, cuvintele ei.

Atunci ea ieși.

Ușa se trînti. Marco se ținea cu amîndouă mîinile de placa mesei, în cap i se încrucișau o mulțime de gînduri. Acum știa de ce Giannina se ferise de el. Nu-i părea rău de nici un cuvînt ce i-l spusese. Toți se coalizaseră contra lui și Giovanni era autorul — el cu obrazul lui de înger. Îl ura. Dacă ar fi acum aici, nu știe ce s-ar întîmpla. Pot să-i povestească de o sută de ori că Giovanni n-a știut nimic. Nu mai crede.

Marco își aminti de ultima vizită la Murano, atunci cînd Paolo mai era la el : noaptea întunecată, dunga lată de lumină care tăia drumul pornind de la ușa deschisă a unei sticlării, statura înaltă a lui Paolo, apoi Giannina și Giovanni cei doi nedespărțiți și la coadă el, prostul de Marco. Giovanni tremura în noaptea aceea rece și vîntoasă, și nu avea nici măcar ciorapi. Și lui i-a fost milă de el și simțea pentru el prietenie și dragoste ; atunci își propusese, să-și ajute prietenul. Prieten ? N-o să mai întrebuințeze niciodată cuvîntul ăsta în legătură cu Giovanni. Căută un termen pentru simțămintele sale, dar nu găsi nici unul.

Valul fierbinte de furie începea să se răcească ; rezultă tristețe și milă pentru că adusese înapoi hainele și le pusese în ladă, altceva nu se întîmplase nimic. Sînt chiar dedesubt. Își putea foarte bine închipui cum vorbiseră cei doi. „Du hainele înapoi, Giannina. De la el nu primesc cadouri. Cum poți să crezi asta despre mine !" „Ai dreptate, Giovanni. Le pun pur și simplu înapoi în ladă, poate nici nu bagă de seamă". „Spune-i. Aș vrea ca să bage de seamă..."

Marco se plimba prin cameră în sus și în jos, se minuna că soarele strălucește, se duse la fereastră, o deschise și-și scoase capul afară. „Ce zi frumoasă și senină". Aerul îi răcori fața, un bărbat pășea spre poarta deschisă a casei de vizavi, zăbovi puțin, apoi intră. Inima îi bătea liniștit. Se reașeză la masă și se jucă distrat cu pana de scris.

Oboseală, liniște și dangăt de clopote ! Acum ar fi bine să doarmă puțin. După aceea te trezești și ești fericit, că totul n-a fost decît un vis, te duci la Giannina și-i spui : Ce fel de aiureală am mai visat ! Nici nu pot să-ți spun, c-o să rîzi de mine.

Inima, ca într-o cameră mare și liniștită, răsuna ca loviturile de ciocan într-un perete subțire de barcă. Covorul e roșu închis, n-auzi nici un zgomot, doar respirația ți-o auzi.

Pe masă se află micul elefant sculptat în fildeș, un cadou al tatălui. Mama a murit, nici n-a trecut așa de multă vreme de atunci, dar parcă a trecut o veșnicie.

Ar fi timpul, tată, să vii. Pe mama n-o s-o mai vezi, doarme la San Michele. Dar eu mai sînt aici ! O poartă fusese deschisă, pași răsunară pe pavaj, pași de fetiță grăbiți. N-ai decît să pleci ! Transmite-i salutări. Nu uita !

După ce Giannina părăsi casa și voi să cotească după colț, se izbi de un bărbat înalt. Privi în sus zăpăcită.

„Iertați-mă, Messer Pietro Bocco !" strigă și voi să treacă grăbită pe lîngă el.

„Încotro te duci ?" întrebă el privind cu neîncredere legătura cu haine.

„Ceva de aranjat, domnule, imediat mă întorc", răspunse repede.

„Marco este acasă ?"

„Da, domnule, este în camera lui".

Messer Bocco o măsură întunecat, apoi plecă mai departe.

Giannina fugi la puntea de scînduri ce trecea peste canal, se opri însă brusc, ca și cînd cineva ar fi reținut-o de umăr. Dacă el acuma se duce la Marco, cu expresia asta funestă pe obraz ? Ce voia cu Marco ? De cîte ori venea era ceartă și se enerva. Făcu un pas pe punte, merse pînă la mijlocul ei și se opri din nou. Sub punte curgea apa. Nici o barcă, nici un om în apropiere. Nehotărîtă își legăna mica legăturică, se întoarse apoi cu o hotărîre grabnică și fugi acasă. Acum nu putea să-l lase singur. Îi spusese cuvinte urîte la prima mînie, dar în sinea ei era gata să-l ierte.

Messer Pietro Bocco, salutat cu frică de Maria, trecu fără un cuvînt, pe lîngă ea, spre camera lui Marco. Zmulse ușa deschizînd-o și zise pînă nici n-o închise : „Aici șade, tînărul domn". Vocea îi suna tăioasă și rece. Venea de la fratele Lorenzo și aflase că nepotul său, cu toate avertismentele categorice, iarăși nu apăruse la lecție. Se trăgea de barbă cu mișcări nervoase. „Scoală-te, cînd îți intră tutorele. Știu că nu știi ce e politețea, dar o să am grijă ca s-o înveți".

Marco luă în mînă o foaie de hîrtie și o făcu sul.

„Scoală-te, cînd îţi spun !" repetă unchiul, ceva mai domol, dar amenințător.

Marco se ridică : „Buon giorno, unchiule !"

Pietro Bocco crezu că băiatul își bate joc de el. Se repezi furios, îl prinse de braţ și îl trase aproape jumătate peste masă. „Am să te bag într-o școală de călugări !" strigă el și ridică brațul să-l lovească.

„Daţi-mi drumul", scrîșni Marco și se răsuci sub puternica strînsoare.

Văzu mîna ridicată, obrazul schimonosit și își repezi capul peste masă, eliberîndu-se. Lovitura ce trebuia să-i lovească capul, îi căzu pe umăr, însoțită de înjurături furioase.

Marco își scoase pumnalul : se retrase în colțul cel mai îndepărtat, gata să lovească dacă unchiul său s-ar fi apropiat.

Acesta își dădea silința să-și regăsească liniștea lui rece. „Amenințî cu arma pe unchiul tău", zise. „Nici nu mă aşteptam la altceva din partea ta. Dar asta te va costa mult".

„Dacă mă mai loviți încă o dată, lovesc și eu !" răspunse Marco.

Pietro Bocco simți că astea nu sînt doar vorbe goale.

„Vîră-ți pumnalul în teacă!" porunci el. „Nu mai părăsești casa decît cu permisiunea mea. Îţi voi trimite un servitor să te supravegheze. Și la primăvară, intri în mănăstire. Tu ţi-ai făcut-o, cu mîna ta !"

Timp de o clipă, cît o bătaie de inimă, Marco se simți tentat să-i strige în obraz cuvîntul „contrabandist", dar își aduse aminte, la timp de avertismentul căpitanului Matteo, de a nu vorbi cu nimeni despre acest lucru. În afară de asta, era numai o presupunere a lui. Înainte să fi găsit o replică, Pietro Bocco părăsise camera.

Marco sări spre masă, ridică mîna și lovi lemnul cu pumnalul, îl scoase și lovi din nou, mereu, tot mereu !

Cînd Giannina fu sigură că Messer Pietro Bocco părăsise casa, se grăbi, cu spaima în inimă, la Marco. Tot ce se întîmplase înainte, i se părea acum lipsit de importanță. Nu pricepea de ce voise să fugă, să-și părăsească în mod laș prietenul.

Pumnalul era înfipt în masă și Marco se uita la el întunecat. Se prefăcu că nu bagă de seamă sosirea Gianninei.

Furia lui se liniștea și făcea loc unei gîndiri sănătoase. Unchiul voia să-l bage la primăvară într-o școală de călugări. Bine c-o știa ! Pînă atunci el o va lua la sănătoasa. Rîse scurt.

Prezența fetiței exercita asupra lui o influență liniștitoare. Crezuse că plecase.

„M-a lovit", zise, „dar a fost pentru ultima oară, ți-o jur !"

„I-ai făcut ceva ?" întrebă Giannina cu furișă privire spre pumnal.

Marco scoase pumnalul din tăblia mesei.

„Dacă mai îndrăznește o dată, îl omor" zise el. Se simțea și puțină mîndrie în tonul cuvintelor lui. „Dar n-o să mai îndrăznească a doua oară. Ai văzut, cum s-a repezit să iasă din cameră ?"

Giannina făcu semn cu capul.

„Adineaori am crezut că ai plecat" continuă el după o mică pauză. „Rămîi aici ! Ce să cauți acolo ? O să mai vorbim odată despre asta, dar acum nu vreau să-l văd pe Giovanni... Tu vezi doar că mie aici nu mi-e ușor de loc ; îmi ajung jignirile unchiului meu !"

Giannina, încă sub influența recentelor întîmplări, nu îndrăzni să răspundă. Și cînd Marco o rugă să-l lase singur, se întoarse la lucrul ei. Își propuse, ca la următoarea ocazie să vorbească din nou cu el, și dacă nici atunci n-o să fie de înțeles, se va întoarce la Murano.

Unchiul voia să-i trimită un supraveghetor. Forța de rezistență a lui Marco se trezi. N-are decît să vină. Mari bucurii nu-l așteaptă în casa asta. Poate îi trimite servitorul ce tremura de frică, cu care Marco vorbise în coridorul casei.

Unchiul îi interzisese să părăsească casa. Nu se gîndea cîtuși de puțin să-i asculte ordinul. După discuție frica tainică ce o avea pînă acum de privirea rece a ochilor lui Pietro Bocco, scăzu simțitor. Căută să se convingă singur, că el cu atitudinea lui l-a speriat și l-a îngrozit. Acest sentiment de plenitudine îl ajută mai mult ca orice să-l facă iarăși întreprinzător și să uite clipele de slăbiciune și de singurătate. Acum cînd știa ce plănuia Pietro Bocco fiecare clipă era valoroasă. Marco își luă mantaua și părăsi casa fără să lase vorbă nici unde merge nici cînd se întoarce.

Se duse acolo unde bătea inima Veneţiei : la Campe di Rialto, unde se negocia cu aur, perle, corăbii, proprietăţi, polite şi mărfuri din cele mai îndepărtate colţuri ale lumii, acolo unde în gangurile boltite şi pe străduţe sute de aurari dădeau formă nobilului metal şi-l prelucrau cu dăltuţe fine, acolo unde băncile de schimb autorizate de Republică schimbau şilingi bavarezi contra veneţienelor Lire di grossi, sau contra unor monede alexandrine, acolo unde se găseau prăvăliile şi magazine.

Voia să iasă din strîmtoarea înăbuşitoare a camerei sale, să vadă oamenii, apă, corăbii, să respire miresmele de făină, peşte, ambra, mosc şi de condimente.

La Ponte della Moneta, trebuie să aştepte, căci cele două părţi de mijloc ale podului, care atîrnau de lanţuri, fuseseră ridicate ca să poată trece o corabie. Canalul Grande era în acest punct însufleţit de circulaţia a sute de bărci şi luntrii, ce treceau aşa de aproape una de alta încît abia rămînea între ele o distanţă de o palmă. Se auzea zumzetul a mii de glasuri, se striga pe bărci şi de la tejghele, se vorbea italieneşte, nemţeşte, spaniola, araba, franceza şi rusa.

Funcţionarii Uffioale sopra Rialto păşeau mîndri printre oamenii multicolor îmbrăcaţi. Ei purtau, ca reprezentanţi ai supremei oficialităţi a insulei Rialto, sabia atîrnată la şold ca şi Caposestieri şi sfetnicii dogelui ; aveau sarcina de a asigura siguranţa publică pe Rialto, supravegheau licitaţiile corăbiilor şi a mărfurilor şi observau ca ordonanţele, în ce priveşte negoţul şi navigaţia, să fie respectate.

Marco stătea înghesuit printre mulţimea de oameni de pe pod, şi aştepta să treacă corabia iar cele două părţi ale podului să fie coborîte. Din nou îl cuprinse neastîmpărul, cînd simţi apropierea lui Campo di Rialto, a acestei pieţe strîmte, înconjurată de ganguri boltite, înaintea vechii biserici San Giacometta, şi unde se încheiau, peste zi, afaceri de uriaşă amploare.

Îşi uită grijile personale, se lăsă purtat pe lîngă Stagiera publica, unde erau cîntărite mărfurile şi livrările erau trecute în socotelile întocmite şi merse de-a lungul Fondamentelui spre piaţa de peşte.

Vedea, de la distanţă, aburii ce se ridicau deasupra rotriefiilor, şi simţea mirosul uleiului în clocot. Pe celălalt mal

stăteau corabie lîngă corabie în faţa Fondaco-ului nemţilor, care locuiau aici şi-şi depozitau aici mărfurile. Nu era numai un negustor, venit în anii tinereţii de la Augsburg sau Nüremberg la Veneţia, ce îşi făcuse aici norocul şi se întorsese acasă ca om bogat ; se găseau în străzile strîmte chiar şi meseriaşi germani, mai ales pantofari, ei locuiau aici de-o viaţă şi stăpîneau aşa de bine dialectul veneţian, încît abia puteai să-i deosebeşti de băştinaşi.

De la Fondaco al nemţilor înainte, erau corăbiile cu vinuri sau cu ulei, dar pe ambele maluri ale canalului se întindeau încăperile boltite ale negustorilor, se înălţau clădirile magaziilor, dominate de magazia de cereale, unde, după o ordonanţă a Senatului în mod permanent trebuiau să se afle depozitate 80.000 baniţe de cereale ca fond de rezervă. Pentru strîngerea, fixarea preţurilor şi vînzarea cerealelor era responsabilă Camera del frumento, care în acelaşi timp era şi cea mai importantă instituţie bancară a Republicii. Dacă guvernămîntul avea nevoie de bani pentru mari întreprinderi, se împrumuta de la particulari bogaţi şi însărcina Camera del furmento să restituie banii. Termenul era de cele mai multe ori de şase luni.

Marco îşi cumpără un peşte bine prăjit. Sub cerul liber al Rialto-ului îi revenise pofta de mîncare. Întîmplările urîte din ultimele ceasuri, n-o să-i mai poată veni de hac ; el acţionase corect, să sperăm că unchiul se va fi lămurit că nu se poate trata cu el ca şi cu un copil mic.

Se răzimă de piatra cenuşie a unei fîntîni din marginea pieţii, îşi duse cu degetele sale subţiri, de pe care se prelingea uleiul bine mirositor, peştele la gură, şi îl mîncă cu poftă. Fumul focului de lemne se ridica spre cer, pe bănci şi pe pămînt vedeai butoaie mari şi mici pline cu peşte sărat, peşti uscaţi sau afumaţi atîrnau de beţe de lemn. Într-un vas mare cu apă înota captura din noaptea trecută : mîna vînzătorului se afundă în ea şi scoase un peşte lung, cît braţul, care se zbătea, şi ţinu corpul alb cu solzi argintii în lumina soarelui.

„Peşti proaspeţi avem astăzi, cumpăraţi oameni buni, avem astăzi peşte proaspăt !" cînta în tonurile cele mai înalte. Vinele de la gît i se umflau de efort. Dar nu-i servea la nimic, căci cîntecul lui se înecа în multivocalele reclame, tîrguieli, certuri şi rîsete.

Tîrgul de peşte de pe Rialto. Soare, glasuri, o mulţime multicoloră de oameni şi miros de apă, peşte, fum şi aroma apetisantă a fripturii de peşte.

Privirile lui Marco fură atrase ca vrăjite de un marinar lat în umeri, care-şi deschidea domol drum prin mulţime. Întrecea în înălţime cu un cap mulţimea de oameni. Marco îşi aminti de Paolo. După umbra scurtă a caselor îşi dădu seama că ora prînzului e aproape. Acum acasă vor deveni nerăbdători : oare unchiul îşi va fi trimis supraveghetorul ?

De fapt nu fusese tocmai corect ceea ce-i spusese Giannînei în mînia lui. Cînd se va întoarce acasă o să mai discute în linişte cu ea despre asta. Poate că-l judecase greşit şi pe Giovanni ? S-ar putea de fapt ca acesta, într-adevăr, să nu fi ştiut nimic despre haine.

Marinarul se opri lîngă o rotiserie şi glumea cu două servitoare. Se oferea — după cum observă Marco după gesturile lui — să le ducă coşurile, dar primi un refuz rîzînd. Îşi desfăcu braţele — dacă nu vreţi n-am ce face — şi merse bine dispus mai departe.

Marco îl urmărea cu priviri absente. Gîndurile lui poposeau în jurul prietenului : Giovanni construia corăbii. Tatăl lui îşi pierduse un picior. Marco ştia cît de mult îşi iubea Giovanni tatăl. Nu se plînsese, ci intrase în ucenicie la meşterul Benedetto. Acum visa să ajungă un vestit constructor de corăbii. De fapt era just să iei aşa viaţa de coarne, să nu te lamentezi, să o începi cu dinţii strînşi.

Dar nu trebuia să-ţi uiţi nici visele, căci abia atunci fericirea se-ntoarce singură şi învinge tristeţea. Oameni ca Giovanni nu primeau bucuros daruri, chiar cînd veneau din mîna unui prieten.

Iar el zisese : Sînteţi toţi de aceeaşi teapă, unchiul, Giovanni şi tu. La furie spui uneori vorbe care adeseori sînt irepurabile.

Giannina să nu-şi închipuie c-o să vină la ea c-o plecăciune : te rog mult să mă ierţi ! Nu ! N-ar strica dacă şi ea şi-ar da puţin silinţa să-l înţeleagă, şi să se gîndească mai puţin la Murano. Să nu mai vorbim despre lucrurile trecute, o să zică el. Atîta ar putea să-i ajungă.

Marinarul cel înalt intră în ospătăria „La clopot". Această casă, aşezată la marginea pieţii de peşte îi aducea proprietarului ei, un bogat negustor de pînzeturi, o chirie anuală de

900 de ducaţi. Chiriaşii prăvăliilor de la parter aveau de plătit 700 de ducaţi, iar ospătarul de la etajul întîi 200. Pînă cîştigai cei 200 de ducaţi, trebuia să curgă mult vin din butoaie, destulă carne să fie friptă la frigare, ca gologanii din pungile chefliilor să treacă în caseta legată în fier a ospătarului.

Marinarul, pe care-l chema Marino şi care semăna cu Paolo, se aşează la singura masă liberă ce se afla în mijlocul sălii, înconjurată de celelalte mese ocupate de oaspeţi care beau, mîncau sau stau de vorbă.

Marco observase unde intrase marinarul ; se eliberă de gîndurile lui, mai ales că ajunsese la o anumită concluzie şi socotea c-a sosit timpul să acţioneze. Nu venise fără un anumit scop la Rialto. Pe cînd urca scările spre ospătărie, avu nevoie de o oarecare încordare ca să-şi stăpînească repulsia interioară. Vizita pentru prima oară singur o ospătărie şi îşi propuse să privească cu o mină plictisită peste clienţii prezenţi şi apoi să meargă de-a dreptul la masa la care şedea marinarul. Restul va veni apoi de la sine.

Clienţii nu luară notă de intrarea lui, rîdeau, povesteau, băteau cu pumnii în masă şi-şi ridicau paharele : numai ospătarul aruncă o scurtă privire băiatului cu faţa serioasă. Pe Marco îl cuprinse un sentiment de mulţumire cînd văzu marinarul şezînd singur la masă, cu un picior de găină în mînă.

„Daţi voie ?" întrebă şi se aşează fără să mai aştepte un răspuns. Pînă acuma toate merseseră bine. Bătea toba cu degetele pe masă. Marinarul rodea la osul său. Era un om domol de felul său şi îşi rezolva treburile pe rînd : acum îmi mănînc piciorul de găină, apoi îmi clătesc gîtul c-o înghiţitură de vin, şi pe urmă am să examinez băieţaşul mai îndeaproape.

Prima greutate se ivi, cînd ospătarul se apropie şi întrebă ce doreşte tînărul domn. „Limonadă de lămîie ?" Nu aşa ceva nu se găseşte în ospătăria lui, tînărul domn trebuie să meargă la Limonadiera de pe stradă.

„Poate un vin uşor ?"

Marinarul rîse în sinea lui şi-şi linse cu poftă degetele.

„Adu-mi vin, ospătare", zise Marco fălos, „vin bun !" Spera ca marinarul să nu fi observat în lumina clar-obscură, cum se înroşise.

Ospătarul aduse vinul și o carafă mare cu apă. Marco își încreți fruntea enervat. Comandase și apă ? Dar nu zise nimic. Duse paharul la buze și bău o înghițitură serioasă. Nu era primul vin pe care îl bea, în orice caz însă, nu băuse decît la masă și foarte diluat cu apă.

Marinarul aruncă osul pe masă și-și șterse mîinile pe pantaloni. Se lăsă pe spate mulțumit, își examină fără jenă comeseanul și nu zise nimic. După o vreme mai bău o gură de vin.

Marco se simți obligat să-l imite. Și fiindcă i se păru că citește pe obrazul marinarului o binevoitoare aprobare, își goli paharul pînă la jumătate și îndrăzni să zîmbească. De fapt vinul nu i se părea din cale-afară de bun.

Marinarul rîse. Ceva — Marco nu putea să ghicească ce — părea să-l înveselească, extraordinar, demult. După ce se mai liniști, nu zise, totuși, nimic.

Marco socoti că era timpul să tragă și a treia dușcă. După asta va grăi marinarul.

Își goli cu îndrăzneală hotărîre paharul. Era ceva mai bun la gust, cînd îl bei așa de repede, una după alta. Gîndurile deveneau mai ușoare, zburau parcă ar fi avut aripi, și-i aduceau pe limbă cuvinte, pe care înainte ar fi trebuit să le caute.

„E un vinișor bun, ce părere ai dumneata, marinarule ? M-ar interesa cum te cheamă. Pe mine mă cheamă Marco Polo".

Marinarul fu din nou cuprins de o inexplicabilă — pentru Marco — veselie, dar în cele din urmă se mulțumi să deschidă gura ca să dea un răspuns.

„Mie îmi zice Marino !" Vorbea rar. „Deci pe tine te cheamă Marco. De cîți ani ești ?"

Marco era de părere, că în cazul acesta ar fi îndreptățit să spună cu cîțiva anișori în plus.

„Șaptesprezece", minți el.

Marinarul dădu din cap și-și ridică paharul gol.

Marco, făcu la fel.

Ospătarul sosi în fugă și le luă.

În curînd stăteau din nou pline în fața lor.

Marino nu era prea vorbăreț. Pe cînd glumea cu servitoarele îi umblase gura mai bine. Dar Marco își spunea că tot o

să scoată de la el ce-şi pusese în cap. Ajuns într-o stare de vesel entuziasm putu să înţeleagă, brusc, de ce rîsese aşa marinarul : vinul era de vină !

De fapt era foarte comic să vezi cum capetele clienţilor încep să danseze deodată, cum se dublează, cum capătă cîte două guri şi cîte două nasuri şi apoi cum se strîngeau şi redeveneau un singur obraz. În capul lui Marco păreau să fie la lucru nişte prietenoase genii ale ceţei.

Din antebraţul lui Marino crescură două mîini care se întinseră după două pahare. Marco găsea această dedublare extraordinar de hazlie şi chicotea pe înfundate. Aproape uitase de ce venise.

De fapt de cînd şedea aici ? Închise ochii în speranţa că ciudatele apariţii vor dispare cînd îi va redeschide. Prietenoasele spirite ale ceţii părură acum că puseseră în mişcare mici roţi de vînt, acestea se roteau din ce în ce mai repede, crescură din ce în ce mai mari şi-l ameninţau să-l azvîrle de pe scaun. Îşi deschise repede ochii şi respiră uşurat cînd observă că mai şade pe scaunul lui. Instinctiv mîinile i se agăţară ferm de tăblia mesei.

Capul îi zumzăia şi din stomac i se ridica în corp curioase senzaţii. Marco trebui să strîngă din dinţi.

„Bea un pahar cu apă !“ auzi ca din mari depărtări vocea marinarului. O mînă îi întinse un pahar. Îl luă şi-l bău, cu lăcomie. Delicioasă apa rece de cisternă !

„Încă un pahar !“ ceru el.

Marino turnă. Marco bău. „Aş putea să tot beau la apă acum“, zise către marinar. Obrazul lui care fusese alb ca brînza de oaie, începu să-şi recapete culoarea sănătoasă. Îndrăzni să arunce o privire în jur. După cum se părea nimeni nu observase că-i fusese rău. Clienţii aveau acum numai un nas şi din antebraţul lui Marino nu mai creşteau două mîini. Toate îşi aveau din nou rînduiala lor.

Marco avea sentimentul de-a fi trecut printr-un mare pericol. Într-adevăr ziua fusese bogată în evenimente : acum ştia cum e cînd bei vin.

Marino chemă ispătarul. „Adu-i un picior de pui“ comandă el.

După ce Marco înghiţi piciorul de pui, slăbiciunea lui fu definitiv depăşită. Simţi pentru marinarul care îşi dăduse si-

linţa să-i poarte de grijă, o adevărată simpatie, şi-şi propuse să-i povestească, de ce l-a urmărit.

„Tare aş vrea să ştiu, de ce ai băut aşa de repede ?" întrebă marinarul.

„N-ai scos nici o vorbă, Marino", răspunse Marco. Mirosul vinului îi veni în nas şi-i aminti cît s-a simţit de rău. Îşi jură că n-o să mai bea de-acum nici o picătură din băutura asta diabolică.

„De fapt nu sînt vorbăreţ", răspunse Marino. „Dar acum mărturiseşte-mi ce te apasă".

„N-o să spuneţi nimănui ?"

„Cu cine-ai vrea să vorbesc despre asta ? Marinarul îşi puse braţele pe masă şi se aplecă înainte.

„Deci ascultă, Marino", începu Marco cu o figură serioasă. „Nu vreau să-ţi ascund nimic, dar să ştii că m-am hotărît după o matură chibzuinţă. Cînd ţi-am spus că sînt de şaptesprezece ani, te-am înşelat. Sînt de cincisprezece ani, dar vezi şi dumneata singur că sînt bine dezvoltat, nu-i aşa ?"

Marino dădu din cap cu seriozitate : „Eşti un uriaş, n-aş dori să am de-a face cu tine".

Marco nu se lăsă abătut. Înşiră cuvintele ca un povestitor de pe Piazzetta, spuse că mama sa a murit, că tatăl de paisprezece ani n-a mai dat nici un semn de viaţă şi că unchiul său vrea să-l bage într-o şcoală de călugărie.

„Ce-ai face dumneata în locul meu, Marino ?" întrebă.

Marinarul îşi clătină capul în felul său gînditor, încoace şi încolo. „Trebuie mai întîi să beau un pahar de vin", zise.

Marco comandă vin. „Nu-mi mai rămîne nimic altceva de făcut decît să fug, cît mai departe", zise. „M-am gîndit foarte bine. Ce crezi dumneata de povestea asta ?"

Marino bău vinul, pe care-l aduse ospătarul, dintr-o sorbitură şi-şi trecu limba peste buze. „Deci vrei să fugi de-acasă ?" zise. „Dar ce legătură am eu cu asta ?"

„Dumneata trebuie să mă bagi prin contrabandă pe o corabie. Vreau să merg la Damasc, am acolo ceva de aranjat". Marco, fericit că în cele din urmă spusese ce avea pe suflet, privi plin de aşteptare spre marinar.

„Vrei să mergi la Damasc ?"

„Este vreme pînă la primăvară", adăugă Marco.

„Te prinde cineva, şi-atunci ce spui : Marino m-a băgat pe corabie — şi pe mine mă bagă în lanţuri".

„Nici un cuvîntel n-am să spun. V-o jur !" -

„Se poate ca însăşi căpitanul, să dea ordin ca pur şi simplu să fii azvîrlit peste bord. Atunci ?"

Marco care voia să împrăştie toate îndoielile, îşi stăpîni cu greu un sentiment de spaimă, dar răspunse lăudăros : „N-are decît să mă arunce peste bord. Ştiu să înot bine..."

Marino rise. „Deci în Damasc ai cîte ceva de aranjat", zise apoi, „e posibil ca la primăvară să plec cu escadra Republicii la Beirut, Damasc şi în Palestina.

Marco nu-şi mai putu stăpîni bucuria. „Imediat ce te-am văzut, în piaţa de peşte, am ştiut că o să mă ajuţi !" strigă încîntat.

Marino ridică braţul. „Nu aşa de vijelios, băiete ! Pînă la primăvară, mai este vreme lungă..."

REGELE CÎMPURILOR

În anul 1267 într-un mic sat, ce aparţinea regatului Neapole, avu loc următoarea întîmplare : Angiolino, un ţăran sărac cu o fişie de pămînt luată în arendă, împrumută de la stăpînul său, pe ogoarele căruia muncea patru zile pe săptămînă, un măgar cu ajutorul căruia voia să care nişte fîn de pe o pajişte îndepărtată. I se păru ciudată graba cu care administratorul stăpînului îi împrumută măgarul, dar nu-şi bătu capul, şi căută să plece cît mai repede ca să nu-l mai poată striga înapoi ; pentru că s-ar fi putut întîmpla ca administratorul să-şi schimbe în ultima clipă părerea.

Dis-de-dimineaţă soarele ardea, fierbinte, pe cer. Din timp în timp Angiolino se oprea şi-şi ştergea cu mîneca sudoarea de pe frunte. Roca vulcanică ardea sub tălpile lui goale, dar pielea îngroşată îi era tot aşa de puţin sensibilă ca şi tălpile de piele ale cizmelor unui domn distins. Privea cu îngrijorare măgarul, care în virtutea obişnuinţei punea copită după copită, dar la opriri rămînea pe loc clătinîndu-se pe picioare şi numai cu greu nu-şi pierdea echilibrul. Cînd ţăranul îi atinse din întîmplare nările, observă că-i erau fierbinţi de-a binelea. Ce-ar fi trebuit să facă ? Finul trebuia

cărat în cele două zile cînd nu era obligat la clacă, altfel ar mai fi rămas pe cîmp încă şase zile, şi dumnezeu ştie cum va fi vremea. Apoi îi şi lipsea curajul să ducă animalul înapoi ; pentru că administratorul era un domn aspru şi mereu gata de bătaie. Aşa că merse mai departe, măgarul îşi aşeza ascultător copită, după copită şi se mişca aşa cum putea.

Cînd Angiolino ajunse la pîrîul care curgea prin păşunea stăpînului îşi zise : Am să las măgăruşul să bea o gură de apă şi-o să-i dau cîteva mîini de iarbă, ca să mai prindă puteri. Aşa că duse animalul la apă.

„Bea prietenuţule !" zise. „De fapt apa aparţine stăpînului. Dar acum nu vede, şi nici nu se va împuţina, dacă-ţi astîmperi setea. Între timp am să-ţi aduc cîteva mîini de iarbă..."

Aerul tremura de arşiţă. Pajiştea se întindea pînă la o stîncă cenuşie de lavă, în spatele căreia, într-o uriaşă căldare strălucea şi scînteia marea, reflectînd de sute de mii de ori razele soarelui peste pămîntul pîrjolit. Pentru Angiolino era o privelişte obişnuită care-l mişca mai puţin decît ar fi făcut-o o bucată de brînză grasă de capră şi un ulcior de apă rece la fîntînă. Se asigură, uitîndu-se cercetător în toate părţile, că nu e nimeni în apropiere, se aplecă şi rupse cu mîini îndemînatice iarba de pe malul pîrîului.

„Aşa prietenule", zise, „în curînd o să te înzdrăveneşti. Cît eşti la Angiolino nu trebuie să flămînzeşti, doar el ştie, ce înseamnă cînd n-ai ce băga în gură".

Bine dispus se întoarse şi vru să-i ducă măgarului mîncarea. Ceea ce văzu îl băgă în asemenea sperieţi, încît rămase cu gura căscată. Iarba îi căzu din mînă. De fapt, măgarul zăcea lîngă apa care sălta peste pietre voios înspumată, crăpase şi limba-i atîrna din gură.

După ce Angiolino îşi mai stăpîni spaima, sări pe animal şi încercă să-l pună din nou pe picioare.

„Scoală-te, dragul meu", se căina el desnădăjduit. „O să capeţi cea mai bună iarbă, pe braţele mele am să te car, numai să te ridici, ca să te pot duce înapoi la stăpînul meu... Oh ! animal încăpăţînat", dădu cu piciorul în trupul ce zăcea nemişcat în faţa lui, „vrei să-mi pierd pentru tine şi bruma de avut ce-o mai am ? Mă dobitocul dracului ! Fecior de căţea, scoală-te, altfel o să simţi pe pielea ta pumnii lui

Angiolino !... Ah ! dragul meu, ce treburi mai faci. Nu te mai preface, scoală-te..." Dar nici amenințări, nici rugăminți nu servirâ la nimic. Roiuri de muște i se așezară pe limbă, ochi și nări. Măgărușul nu se mai mișca, zăcea țeapăn pe pămînt și rînjea batjocoritor, așa i se părea lui Angiolino, cu dinții lui mari și galbeni.

Cînd în cele din urmă, țăranul înțelese, că măgarul nu mai poate fi trezit la viață, se îndepărtă cu cîțiva pași, se așeză pe răzor și-și lăsă picioarele să-i atîrne în apă. Privea împietrit, cu obrazul întunecat, valurile, care-și urmau ușor cursul.

Angiolino avea treizeci de ani. Din cea mai fragedă copilărie fusese în serviciul contelui, așa cum o făcuseră și bunicii și părinții lui. Cîștiga numai atît, ca să-și poată plăti arenda pentru îngusta fișie de pămînt arendată. Patru zile pe săptămînă le muncea pentru stăpîn, și adesea acestea patru zile erau cinci. În puținele ceasuri libere își clădise, din pietre de stîncă, o căsuță amărîtă ; într-un șopron de scînduri avea două capre și trei oi. În anul următor urma să se căsătorească. Și-acum i s-a întîmplat povestea cu măgarul.

Angiolino care pînă acum suportase totul cu răbdare, începu să fiarbă. Era oare vinovat de moartea măgarului ? Abia acum înțelese de ce administratorul îi împrumutase cu atîta grabă măgarul. Măcar dacă l-ar fi refuzat și să-și fi cărat finul, acasă, cu spinarea.

Dar acum, nimic, nici o lamentație nu ajuta. Țăranul se ridică în picioare brusc hotărît, o tainică speranță începu să se înfiripe în el. Doar nu pot să-l facă răspunzător de moartea măgarului. Angiolino își pregăti un discurs și-și da singur răspunsurile care l-ar fi așteptat din partea stăpînului. „Se clătina deja, domnule, cînd mi l-a dat argatul". „L-ai chinuit pîn-a murit, trebuie să-l plătești !" „Chemați argatul, domnule. El poate dovedi că măgarul a fost bolnav." „Nu fi obraznic Angiolino, că altfel va trebui să pun să te biciuiască !"

Speranța din inimă se stinse, își cunoștea stăpînii, o viață întreagă i se plecase, dar de data asta... Își ridică pumnii spre cer : „Dumnezeule, dacă nu mă ajuți de data asta !"

S-a întîmplat așa cum prevăzuse Angiolino. S-a întîmplat încă și mai rău. Trebuia să plătească imediat prețul ridicat pe care stăpînul îl pretindea pentru măgar, nici măcar să-l poată plăti muncind pentru prețul lui în cele două zile pe care le avea libere pe săptămînă. Neputînd plăti, stăpînul porunci

să i se ia pămîntul şi cele două capre şi trei oi. Mai mult, trimise vorbă că Angiolino a scăpat uşor.

Angiolino se duse noaptea la mireasa lui şi-şi luă rămas bun.

O să se întoarcă curînd, îi zise, ea nu trebuia să-şi facă griji pentru el.

Ea plînse, căci îi era teamă de expresia sălbatică şi străină ce i-o vedea întipărită pe obraz. Ce făcuseră stăpînii cu blajinul Angiolino ?

Angiolino şi-a ţinut promisiunea. Abia au trecut două pătrare de lună, şi Angiolino era din nou aici. Venise, călare, cu o bandă de hoţi de codru, cărora li se alăturase. Căpitanul lor era un nobil decăzut, cu un obraz copilăros şi delicat. Era poreclit „faţă palidă" şi Faţă palidă era vestit pentru cruzimea lui. „Spînzuraţi-l" ! era felul său obişnuit de a vorbi. Pentru el nu conta decît faptul de-a face rost de o pradă cît mai bogată. Dar Angiolino, care deja se evidenţiase prin marea lui vitejie, începea să dea un alt înţeles acestor jafuri.

Voia mai întîi să-şi plătească poliţiele fostului stăpîn care-i luase nenorocitul de pămînt şi animalele. Nu-l contrazise pe Faţă palidă, cînd acesta dădu ordin să-l spînzure şi-l spînzură pe locul unde Angiolino, la ordinul său, fusese biciuit pentru un fleac. Castelul stăpînului a fost ars pînă în temelii. Un an mai tîrziu, banda haiducilor crescuse la 120 de oameni, şi vestea îi mersese pînă departe, peste hotarele regatului Neapole. În scurt timp, Angiolino învăţase să scrie şi să citească şi devenise şeful bandei. Faţă palidă îşi spunea doar cuvîntul, cînd se ţinea sfat pentru a hotărî o nouă lovitură, şi se supunea în silă ordinelor lui Angiolino.

Străbăteau oraşe şi provincii. Angiolino făcea dreptate, cînd auzea, că vreunui ţăran sărac sau vreunui muncitor i se făcea o nedreptate de către stăpînul lui, şi făcea mai bine dreptate decît ar fi făcut-o judecătorii.

Unui bogat stareţ benedictin, care călătorea cu suita de la Neapole la Roma, îi luă jumătate din bani 1250 de uncii, din care o parte servi ca să facă zestre unei fete sărace, altă parte ca să ajute familiile ţăranilor săraci şi restul pentru întreţinerea trupei. Angiolino devenise o plagă pentru nobilii stăpîni, care încercau tot ce era posibil să-l prindă, dar

el era iubit și respectat de popor și nimănui nici prin gînd nu-i trecea să-l trădeze. Îl porecliseră : Regele cîmpurilor.

Cînd Paolo sări în acea noapte furtunoasă peste bordul bărcii contrabandiștilor și începu să dea din mîini și din picioare, simți întîi o durere atît de aprigă, încît aproape își pierdu conștiința. Nu se mai mișcă, și-atunci căzu ca o piatră la fund. Valurile se-nchiseră deasupra lui ; deschise gura să respire, și înghiți apă, în jurul lui era numai întuneric, plutea într-un spațiu plin de zgomote bubuitoare, își uită durerile și avu dintr-o dată un plăcut sentiment de siguranță: se afla într-o lume tainică despărțită de orice întîmplări pămîntești. Știa exact unde se găsește, gîndurile îi erau limpezi, dar dorința de viață îi era ca paralizată.

Apa îi intră prin gură și pe nas, urechile îi vîjîiau, picioarele îi atinseseră fundul apei. În clipa aceea, însă, ca și cînd ar fi fost atins de o baghetă magică, dorul de viață îi reveni. Se ghemui la pămînt și cu o mișcare bruscă se împinse în sus, de pe fundul lagunei. I se păru că plutește o eternitate prin întunericul plin de vuiet, apa părea că-i pătrude prin toți porii, îi ciocănea cu bătăi nebune în urechi, amintiri din copilărie i se perindau în goană prin fața ochilor, amintiri ce pînă atunci zăcuseră îngropate în subconștientul lui ; îl cuprinse o spaimă nebună că se scufundă iarăși. Un mormînt rece și umed îl îmbrățișă.

Deodată capul i se înălță deasupra apei, valurile îi băteau în obraz. Se găsea la suprafața apei învolburate de vînt și-și dădu seama că dacă pentru el viața mai are preț de-a fi trăită, trebuia să rămînă la suprafață. Nimic altceva nu mai avea loc în gîndurile sale, nici Marco, nici Giannina, nici Giovanni, acum nu se gîndea decît la el însuși. Durerile din încheietura umărului drept erau așa de puternice, încît îl făceau să strige, dar cu toate astea își mișca brațul. Scuipă apa cu care un val îi umplu gura și începu să se dezbrace.

Se întinse pe spate și execută numai atîtea mișcări cît să nu se scufunde. Respira adînc. Deasupra lui se boltea un cer înourat, cu puține stele. Din timp în timp se zărea luna. Paolo încercă să se orienteze, să știe în ce direcție să înnoate.

În jurul lui, numai apă, valuri, vuiet, creste înspumate și urletul vîntului.

Știa că plaja de la Lido trebuie să fie în apropiere, însă, în ce direcție ? Tot mereu își înălța capul, înăbușindu-și

durerea, și căuta umbra întunecată a pămîntului. Nu se zărea nimic. Se gîndi că vîntul, dacă nu cumva își schimbase direcția, bătea paralel cu malul, așa că el ar trebui să o țină la stînga și să înoate de-a curmezișul valurilor. Ușoara toropeală care-i strînsese pînă acum fruntea ca un cerc, dispăruse. Cu mișcări puternice, menajîndu-și, pe cît era posibil, brațul drept, Paolo începu să înoate. Nu voia să se scufunde, totul în el se răzvrătea contra acestei morți umede, care-l pîndea din toate părțile. De cîtă vreme înota deja? Mișcările lui deveniră mai greoaie, nu mai ridica privirea să se mai uite încotro e țărmul. Ar fi fost o încordare inutilă. Forța lui era abia suficientă ca să se poată menține la suprafața apei, și încet, nemaipomenit de încet, să înainteze.

Paolo obosi, închise ochii, și visă că stă întins într-un pat, urletul vîntului și vuietul apelor îi răsuna din ce în ce mai îndepărtat, uită să mai înoate, picioarele lui se scufundară și dădură de fund.

Dintr-o lovitură Paolo se trezi din amorțeală. Era în apropierea uscatului, stătea pe pămînt. Apa îi ajungea abia pînă la piept, și în fața lui se întindea țărmul.

Valurile erau mai mici, înotase fără să știe într-un mic golfuleț apărat. Încet, se apropie de mal. Se clătina, pe cînd apa îi ajungea numai pînă la pulpe, se tîrîi cu ultimele lui puteri mai departe și căzu pe nisipul galben și moale al dunelor.

La cincizeci de pași depărtare de locul unde Paolo dormea fără vise, ca mort, se afla coliba bătrînului Dimitro, despre care se spunea că a împlinit o sută de ani. El singur nu-și mai aducea aminte de anul nașterii, putea doar să spună, că pe vremea cînd împăratul Barbarossa s-a întîlnit cu Papa Alexandru al III-lea la Veneția, era deja flăcău. Și această întîlnire între aceste două capete încoronate ale creștinătății avusese loc cu nouăzeci și unu de ani înainte.

Încă opt case de pescari, acoperite cu stuf, se găseau într-un neregulat semicerc în jurul colibei lui Dimitro. El însuși nu mai mergea la pescuit, dar se făcea folositor celorlalți prin diferite lucruri — cîrpit de năvoade, uscatul peștilor, reparatul bărcilor, împletitul vîrșelor — așa încît i se dădea bucuros partea lui, din ceea ce aducea pescuitul.

Dimitro se scula primul dimineața. Furtuna se liniștise, laguna strălucea în lumina crepusculară, ca și cînd nimic nu

s-ar fi petrecut în noaptea ce trecuse. Luna mai era pe cer, palidă și fără strălucire, iar luminile stelelor se stingeau pe rînd.

Lîngă o barcă pescărească care, pentru a fi apărată de lăcomia valurilor, fusese trasă pe plajă, zăcea ceva întunecat. Ochii lui Dimitro erau tot atît de pătrunzători ca ai unui tînăr, și nu le scăpa nimic, ce ar fi apărut neobișnuit în peisajul de toate zilele. La început crezu că e vorba de un lemn aruncat de ape, își dădu seama apoi că acolo zăcea un om, îmbrăcat numai cu un pantalon. Dimitro stătu multă vreme lîngă corpul ce respira liniștit pînă se hotărî să-l trezească. Cînd se aplecă deasupra lui observă, după umflătură, că umărul omului era rănit. Îl trezi cu grijă.

Dimineața de toamnă se ridica rece peste apă. Globul soarelui era încă ascuns sub orizont. Paolo tremura cînd își deschise ochii și la prima mișcare simți durerea din articulația umărului. Privi în obrazul foarte bătrîn și crezu că mai visează. Dar Dimitro îl lămuri curînd, că nu-i o arătare ci un om în carne și oase. Amintirile lui Paolo în ce privește întîmplările din noaptea trecută îi reveniră deodată. Și fiindcă nu se îndoia nici o clipă că barca contrabandistului căpitan Matteo fusese prinsă de zbiri, se adresă bătrînului pescar implorîndu-l.

„Ascunde-mă, bunicuțele, zbirii mă urmăresc. Puteți să mă credeți, n-am făcut nici o crimă. Am ajuns să fiu amestecat într-o afacere... am să vă povestesc totul pe urmă. Dar acum ascundeți-mă, pînă nu se face ziuă".

Lumina tulbure a dimineții se răspîndea peste apă și țărm și lăsa să se observe mai bine contururile colibelor și a bărcilor. Bătrînul privi atent chipul lui Paolo. O bună bucată de timp, îngrijorătoare, trecu după tăcutul examen.

„Vino", zise apoi și-i făcu semn cu mîna.

Paolo se sculă cu greutate și-l urmă pe bătrîn. Pe cînd mergea încercă să-și miște brațul drept, îl durea foarte tare, dar bănui că nu era rănit serios.

Coliba lui Dimitro nu consta decît dintr-o singură încăpere, în care mirosea așa de puternic a pește, încît lui Paolo i se opri pentru o clipă respirația. Dimitro aprinse un opaiț cu ulei și arătă spre un culcuș de papură dintr-un colț al camerei.

Paolo se întinse, sleit de oboseala scurtului drum parcurs şi-l lăsă pe bătrîn să-l acopere cu o pătură zdrenţuită. Înainte de a adormi auzi mişcare în colibele învecinate, voci slabe, zgomotul uşilor închise, paşi pe nisip, şi-apoi adormi adînc şi se trezi abia cînd soarele intră pe ferestruică.

Zăcea cu ochii deschişi şi se gîndea ce-i de făcut. Pentru moment nu-i rămînea nimic altceva decît să se lase în seama îngrijirii şi discreţiei bătrînului. Principalul lucru era ca umărul să i se vindece şi să-şi revină iar în deplinătatea puterilor. În afară de pantalon nu mai avea absolut nimic. Situaţia lui, într-adevăr, nu era de invidiat, dar era fericit c-a scăpat de zbiri, acum era vorba să scape şi pe mai departe de mîna lor, fiindcă n-avea nici un chef să fie aruncat în închisoare sau condamnat pe viaţă la galere.

Se hotărî, ca imediat ce sănătatea i-o va permite, să părăsească teritoriul republicii San Marco şi să plece spre sud. Undeva îşi va găsi el de lucru şi un adăpost. Îi era greu să se despartă de Veneţia mai ales cînd se gîndea la Marco, Giovanni şi Giannina, dar nu exista altă ieşire din necazul în care căzuse. Singurul lucru, ce-i mai rămînea de făcut, era ca pe-o cale oarecare să le dea de veste copiilor că mai e în viaţă şi că după un număr de ani, probabil, o să se întoarcă la Veneţia.

În timp ce se gîndea astfel, auzi cum se deschide uşor uşa. Îşi întoarse capul şi văzu în pragul uşii o fată subţirică, cam în jur de optsprezece ani.

„Bunicul m-a trimis", zise ea sfioasă, „mai dormiţi ?"

Paolo zîmbi. „Nu", răspunse el, „nu mai dorm. Dar apropie-te, aş sta bucuros de vorbă cu dumneata".

Ea dădu din cap. „Bunicul mi-a interzis să stau de vorbă cu dumneata".

Dar i se vedea curiozitatea înscrisă pe obraz. Aruncă afară o scurtă privire, văzu că Dimitro coboară spre plajă şi se furişă înăuntru.

„Numai pe o clipă", zise repede, „spune de unde ai căzut dumneata aici ? Ieri nu erai. Şi de ce bunicul se poartă aşa de misterios ?"

„Dar dumneata n-ai voie să vorbeşti cu mine", o preveni Paolo.

Se strîmbă supărată. Încă unul care o trata ca pe o fetiță mică. „Atunci plec, Messer Necunoscutule", zise. „Să nu-ți închipui că povestea dumitale mă face curioasă".

„Mai stai", zise Paolo. „A fost doar o glumă. Ți-aș povesti bucuros ce s-a întîmplat cu mine dacă-mi promiți că n-o să vorbești cu suflet de om despre asta".

Supărarea ei dispăru într-o clipă. „Povestește-mi", se rugă ea cu ardoare. „De la mine nimeni n-o să afle nimic. Dar grăbește-te pînă nu se întoarce bunicul".

Se așeză pe culcușul lui și-l privi cu ochii scînteind de curiozitate.

Paolo socoti că ar fi mai bine să nu-i spună întregul adevăr. Gura ei părea a fi prea din cale-afară de vorbăreață. Așa că-i povesti că în timpul unui drum nocturn cu o barcă cu pînze fusese spălat peste bord de valuri și s-a salvat cu ultimele puteri ce-i rămăseseră, aici pe țărm. Îi făcea plăcere să-i urmărească mimica, care oscila între milă și dezamăgire. Milă fiindcă fusese rănit și zăcea vlăguit, de osteneală în fața ei, dezamăgire fiindcă se așteptase la o poveste plină de mister în locul acestei întîmplări obișnuite.

„Acum fug la bunicul să-i spun, că sînteți treaz", zise. Atunci se deschise ușa. Dimitro intră. Fata sări în picioare. „Tocmai voiam să vin la dumneata bunicule", strigă și se furișă pe lîngă el afară.

Bătrînul se apropie fără nici un cuvînt de culcușul lui Paolo. „Povestește", zise, și Paolo se minună de sunetul plin de putere al vocii lui. Paolo povesti. În acest timp Dimitro îi pregătea mîncarea de dimineață. După unele observații ce le făcea ocazional, Paolo băgă de seamă că urmărește fiecare cuvînt.

„Întîi mănîncă", zise bătrînul, cînd Paolo sfîrși. „Trebuie să-ți fie foame!" Îi așeză înainte o bucată de pîine și niște pește uscat, pe care-l scoase dintr-o ladă de lemn așezată în colț. Paolo care nu mîncase de multă vreme și trecuse prin multe și mari eforturi, în mod ciudat, nu simți nici o poftă de mîncare. Mîncă cîteva îmbucături de pîine, și împinse mîncarea la o parte.

„Iartă-mă, bunicule", zise, „dar acum nu pot mînca nimic". Fruntea și obrajii îi ardeau și capul îl durea.

Dimitro, care-l observase atent, îi porunci să se întoarcă. „Nu trebuie să-ţi faci griji", zise, „diseară vorbesc cu ceilalţi. Rămîi aici pînă cînd te faci sănătos, noi nu predăm pe nimeni zbirilor, dacă nu cumva e un hoţ sau un ucigaş... Acum strînge din dinţi !"

Dimitro examină umărul rănit, mişcă braţul drept al bolnavului şi murmură cuvinte neînţelese. Paolo simţea dureri mari şi o fierbinţeală care-i cuprinse tot corpul.

„Rămîi culcat !" porunci bătrînul. Părăsi coliba şi se întoarse în curînd cu o alifie. Şi din nou, murmurînd cuvinte neînţelese, îi unse umărul bolnav şi i-l legă strîns cu o cîrpă.

„N-ai voie să te mişti tinere", murmură Dimitro, „mi se pare c-o să trebuiască să te adăpostesc mai multă vreme".

Seara, în jurul lui Paolo stăteau cinci pescari şi se sfătuiau ce-i de făcut. Dimitro le povestise istoria străinului. Se hotărîră să-i asigure adăpost, pînă cînd se va însănătoşi, şi atunci să-l ajute să poată pleca neobservat de nimeni. Fata subţirică, o stră-strănepoată a bătrînului urma să-l îngrijească.

Paolo n-auzea din toate acestea nimic. Îl cuprinsese o puternică febră. Pescarii îi aduseseră două pături ca să nu sufere de frig noaptea. Îl apăsau cu greutatea unor munţi, încercă să le arunce de pe el, dar cînd voi să se ridice, o groaznică durere în umăr îl trînti înapoi, şi o pară de foc îi străbătu corpul.

O uşă se deschise, în faţa ei se deschidea o prăpastie în care apa bubuia şi vuia. Încerca să se dea înapoi, dar o putere străină îl obliga să pună un picior după altul şi să înainteze cînd era să se prăbuşească se lumină dintr-o dată. O scară lată, luminată de soare ducea spre un loc liniştit, al cărui ţărm era făcut din marmoră. Pe mal Giovanni, Giannina şi Marco îi făceau semne cu mîna. „Vino la noi Paolo, te aşteptăm, vino !" O luă la goană pe scări în jos, copiii care făceau semne se retrăgeau şi ei cu cît fugea el mai repede cu atît se retrăgeau şi ei de el. „Giannina !" strigă el. „Giovanni ! Marco ! Staţi pe loc. De ce fugiţi ? Se făcu noapte adîncă, lacul liniştit se transformă într-o mare bubuitoare, care trecu peste maluri şi se aruncă asupra lui. Se scufundă în apa fără fund.

„Giannina", strigă el cu ultimele puteri.

Giulia strănepoata bătrînului îl îngrijea. Auzea strigătele ce le scotea din cauza febrei. Cînd se trezea din fantazările lui şi-şi ridica pleoapele grele, venea la el ca să-i schimbe

bandajul sau să-i pună comprese reci pe frunte, care ar fi trebuit să stingă focul intern ce amenința să-l distrugă. Sau îi turna apă rece printre buzele crăpate. Voia să-și miște limba ca să spună cîteva cuvinte și se minuna cîtă oboseală îl costa. Trecură săptămîni pînă cînd putu din nou să vorbească cumsecade și să gîndească clar.

Își mișcă brațul drept și constată cu bucurie că durerile dispăruseră. Giulia se bucura cu el împreună, ca și cînd ea s-ar fi însănătoșit după boala asta grea. Dar Paolo slăbise foarte mult.

Cînd fata părăsi camera își pipăi cu degetele obrazul. „Trebuie să arăt ca și craniul unui mort", își zise, „simt oase pretutindeni. Am și o barbă ca un pirat."

Cu mirosul de pește din colibă se obișnuise, făcea un tot cu mica ferestruică cu vedere spre plajă și lagună și cu mîinile îndemînatice și arse de soare ale bătrînului Dimitro, care seara la lumina tulbure a opaițului ședea la masă și sculpta figuri de sfinți sau bărci cu pînze.

Paolo se ridică în capul oaselor pe culcușul său, se propti în brațe și privi mîndru în jur. Giulia se întoarse în cameră și bătu uimită în palme.

„Poți deja să ședi", se bucură ea. „Asta trebuie să i-o spun bunicului. Am să vă pregătesc imediat mîncarea. Trebuie să mănînci mult ca să-ți revii în puteri". Îi pregăti o ciorbă de pește pe care el o mîncă cu multă poftă.

Trupul slăbit de boală se înzdrăvenea cu încetul, așa că putea să se gîndească s-o pornească la drum în zilele următoare. Îi spuse lui Dimitro.

„Mai rămîi o săptămînă, apoi poți să pornești", zise bătrînul. Îl îndrăgise pe Paolo și l-ar fi adăpostit cu drag și mai multă vreme, dar cu bătrînească lui înțelepciune simțea că Paolo e neliniștit, cît timp se mai găsește pe pămînt venețian.

Giulia îl îngrijise tot timpul cu abnegație. Într-o seară îi povestise și ei, adevărul adevărat cum ajunsese pe o barcă de contrabandiști, lupta lui cu căpitanul Matteo și săritura peste bord. Acum știa și ea că el o să plece, și poate n-o să se mai întoarcă niciodată.

Dar o chinuia o întrebare pe care nu și-o mai putea reține.

Afară ploua. Pescarii plecaseră cu bărcile și cu năvoadele lor pe mare. Bunicul Dimitro plecase în satul din apropiere ca să vîndă pești uscați. Paolo stătea la masă și privea prin

mica ferestruică, plaja părăsită. Giulia frămînta aluatul de pîine într-o covată de lemn.

„Bunicul mi-a spus c-o să plecați în curînd", zise.

Paolo aprobă cu o mișcare a capului.

„Ce-o să spună însă Giannina, mireasa dumitale ?" Se ridică și-și dădu înapoi cu antebrațul părul blond de pe frunte. Obrazul i se îmbujorase. „Mereu îmi cade părul pe față", zise, și încercă să rîdă.

„Ce o să spună Giannina ?" întrebă Paolo mirat. „Logodnica mea ?"

Ea frămînta aluatul și era cu totul și cu totul cufundată în ocupația ei.

„Bineînțeles", adăugă ea. „Ai vorbit pe cînd aiurai de febră atît de des de Giannina... Pentru mine-i egal. Am întrebat doar".

„Așa, așa", răspunse Paolo, „de fapt ce-o să zică ?"

„O să fie foarte tristă, nu te gîndești și dumneata... Ah ! dar am uitat ceva...." Fugi afară în ploaie, fără năframă și cu aluatul pe mîini. După o vreme se întoarse cu părul ud.

„Ce vreme !" zise.

Paolo privi iarăși pe fereastră. Picăturile de ploaie cădeau fără încetare pe suprafața apei. Se gîndea la Marco ; era îngrijorat că Messer Pietro Bocco să nu pună ceva la cale contra lui. Pentru Giovanni și Giannina nu purta grijă, era doar trist pentru că n-o să-i revadă probabil lungă vreme, poate niciodată. Înainte să plece voia să-l roage pe bătrînul Dimitro să-i transmită salutări lui Marco.

Giulia îl întrebase ceva și-apoi fugise afară în ploaie. Acum era din nou în fața coveții de lemn. De ce-i rămăsese dator cu răspunsul. „Văd că ești trist", zise ea.

„Giannina nu este logodnica mea", răspunse el. „Dar ai dreptate, Giulia, ea o să fie foarte tristă, ca și Giovanni și Marco..."

Obrazul Giuliei deveni vesel și trist în același timp. Nu putea să-și explice multe lucruri din cele ce o mișcau. Mîinile ei frămîntau aluatul, iar obrazul îi era aplecat deasupra coveții.

„Și eu o să fiu tristă cînd o să pleci, Paolo", zise ea.

În seara următoare Paolo își luă rămas bun de la Veneția, de la ospitalitatea tăcută a pescarilor, de la Dimitro, moșneagul de-o sută de ani cu ochi tineri, cu obrazul ridat de bătrînețe. De la Giulia.

„Poate te mai întorci, nu ?" întrebă fata.

Făceau cerc, cu toţii, în jurul lui. Era întuneric. Picioarele încălţate cu ghete grosolane pescăreşti se întipăreau în nisip. Apa strălucea.

„Vă mulţumesc tuturor", zise Paolo.

Şi către Giulia : „Mă mai întorc, sigur, Giulia".

Despărţirea fu grea. Abia îşi găsise o nouă patrie şi trebuia s-o şi părăsească.

O barcă îl duse pe uscat. Pescarii îi dăduseră lui Paolo o cămaşă, ghete şi o haină.

Şi-acum iată-l pe şosea, cu un săculeţ de pînză în mînă, plin cu pîine şi peşti uscaţi, singur, singur, bazîndu-se numai pe el însuşi, sănătos şi puternic, după îndelungata lui boală, cu un sentiment de fericire şi libertate, care era mai puternic decît durerea despărţirii. Acum începea viaţa lui proprie, pînă acum trăise doar pentru alţii, totdeauna gata cînd era nevoie de el, credincios şi de încredere, ascunzîndu-şi adînc în inimă dorinţele şi visele proprii. O viaţă măruntă plină de curaj !

În acea noapte furtunoasă, cînd a sărit cu pumnii strînşi pe căpitanul Matteo, începuse ceva cu totul nou.

Ce va fi mai departe Paolo ? În faţa lui se întinde şoseaua, care duce spre sud, prin oraşe al căror nume îl pronunţi cu respect, peste dealuri, munţi şi stînci, de-a lungul litoralului, prin păduri dese şi livezi de măslini.

Şi Paolo pribegi pe şoseaua prăfuită, munci ca hamal într-un mic orăşel portuar, cără într-un coş, pe spate, pămînt pe un deal, pămînt spălat de ploaie, ajută la culesul portocalelor în golful Gaeta, cerşi ca să aibă ce mînca în oraşul sfînt Roma, dormi în grajduri, şoproane şi hanuri, pribegi, pribegi şi visa Canal Grande şi o colibă de pescari de pe plaja lagunei.

Ţinta lui următoare era Neapole, oraşul de la poalele Vezuviului, care se înălţa posomorît din marea albastră.

Înălţimea sa domnul Episcop călătorea de la Neapole la Roma. Papa Clement al IV-lea murise de cîtăva vreme, la 28 noiembrie 1268, şi încă nu-i fusese ales succesorul. Deci era bine să fii adeseori la Roma. Episcopul ducea cu el trei mii de uncii, ascunse sub bancheta trăsurii. Înălţimea sa Episcopul călătorea însoţit de mercenari înarmaţi ; pentru că pe această şosea dădea lovituri un hoţ de drumul mare, despre care se spunea că nu este prea binevoitor cu domnii nobili.

Roţile trăsurii se învîrteau în praful drumului. Primele zile de ianuarie ale noului an, aduseseră vînt şi ploaie, astăzi însă cerul era albastru şi razele soarelui prevesteau primăvară. Deja cîmpul se acoperea cu un văl verde deschis, iar mugurii începeau să plesnească. La dreapta pe coasta stîncoasă şi abruptă erau parcă agăţate casele unui sătuc vechi, de sute de ani, care nu putea fi ajuns decît pe înguste cărări pentru catîri şi trecînd peste nişte trepte săpate în stîncă. Înălţimea Sa domnul Episcop trebuia să se uite foarte atent, dacă voia să deosebească cenuşiul caselor de cenuşiul stîncii.

Peste trepte trecură două femei purtînd liber pe cap înalte ulcioare de lut. Păşeau ca nişte regine, mîndre, cu feţe nobile şi de nepătruns, şi nu aruncară nici o privire asupra celor ce treceau pe şosea.

Copitele cailor se mişcau în trap uşor. Mercenarii îşi puseră halebardele pe umăr. Douăzeci şi cinci călăreau înaintea trăsurii, douăzeci şi cinci în spatele ei, o întreagă pădure de halebardieri. Şi în mijlocul lor Înălţimea sa Episcopul cu trei mii de uncii de aur şi cu un coş de mîncare plin cu delicatese.

Roţile se învîrteau prin praful şoselei. Scaunele trăsurii erau îmbrăcate în catifea roşie. Pantofii Episcopului se odihneau pe un covor, papuci mici pe nişte picioare mici, care trebuiau să care un corp greu, Înălţimea Sa Episcopul ocupa un loc care ar fi fost suficient pentru doi. Razele soarelui străluceau prin gemuleţele trăsurii. Episcopul trase perdeluţele.

Era deja a doua zi de cînd era pe drum, şi pînă acum nu se întîmplase nimic. De ce n-ar merge şi astăzi la fel de bine ? Se rezemă mulţumit şi, în oarecare măsură, liniştit pe perne. Încă nu se hotărîse cine va fi urmaşul Sfîntului Părinte. N-ar fi oare posibil, să fie ales prin votul restrîns ? Înălţimea Sa Episcopul se lăsă purtat un timp de aceste gînduri plăcute.

Mercenarii se apropiau de o pădure. Îşi prinseră mai strîns halebardele în mîini. Şoseaua se întindea părăsită, nici o caravană negustorească, nici un om cu căruţă, nici un cîine, nici o pisică. Umbra pădurii o cuprindea în braţe, pădure deasă de foioase cu primele frunze încă nedesfăcute în vîrful crengilor, scăldată în soare, trunchiuri de copaci, netede sau scorţoase, şi tufişuri pe solul răcoros al pădurii.

Un bărbat înalt, lat în umeri şi flămînd venea înspre escorta episcopală. Se întîlniră în locul unde copacii, în

dreapta și stînga șoselei se îndepărtau, ca și cînd natura ar fi construit aici o sală de recepție.

Era Paolo, bărbatul care îl întîlnea pe episcop. El mergea spre Neapole și se bucura că bate soarele. Episcopul călătorea la Roma și trăsese perdelele trăsurii. Paolo își ținu pălăria în mînă și se dădu la o parte, ca să lase drum liber mercenarilor. Geamurile trăsurii zăngăniră.

Înălțimea Sa Episcopul simți că-i e foame și se întinse după coșul ce-i stătea în față.

În spatele copacilor nechezară cai, dar se găseau la o depărtare suficient de mare ca mercenarii să nu-i poată auzi.

Angiolino, regele cîmpurilor, stătea după un trunchi neted de copac și observa cum suita episcopală se apropia de mijlocul poienii. În pădure era liniște, doar păsările ciripeau sau zburau din creangă în creangă. „Față palidă" băuse cîteva ulcioare de vin, după cum se întîmpla adesea în ultima vreme. El rîgîi cu zgomot. Angiolino îi aruncă o privire furioasă.

În spatele fiecărui copac stătea cîte un bărbat înarmat. Mult în urmă alți zece păzeau caii gata pregătiți. Lovitura fusese pregătită în cele mai mici amănunte. Trei spioni îl informaseră încontinuu pe Angiolino despre țelul și despre viteza de mișcare a călătorilor, alți cinci au găsit cel mai favorabil loc pentru atac și au tăiat prin desiș o potecă pînă la o mică poieniță, din mijlocul pădurii, unde puteau adăposti caii. O a doua cărare, ce trebuia să servească ca drum de retragere, ducea de-acolo iarăși înapoi pe șosea.

Angiolino ridică mîna. Semnalul fu transmis din pom în pom. Oamenii înarmați năvăliră, cu lăncile întinse și fără să scoată un strigăt, pe șosea. Angiolino dăduse acest ordin, ca astfel însoțitorii Episcopului să fie alertați în ultimul moment. El dorea ca atacurile lui prin surprindere, pe cît posibil, să se facă fără vărsări de sînge.

„Fața palidă" însă, excitat de vin și de spiritul lui de contrazicere contra comandei supreme pe care o avea Angiolino, scoase un strigăt pătrunzător.

Regele cîmpurilor, sosi, în capul unui grup de zece oameni, primul pe șosea. Înainte ca mercenarii episcopului să-și vină în fire, lăncile tîlharilor se îndreptau spre ei pe trei laturi. Latura a patra rămăsese liberă pentru a încuraja pe acei care-și iubeau mai mult viața decît sacul cu bani al episcopului.

Cu viteza vîntului se împrăştiase între Neapole şi Roma, vestea că Regele cîmpurilor şi oamenii săi, nu fac absolut nici un rău mercenarilor care fuseseră angajaţi ca însoţitor ai stăpînilor bogaţi, în cazul cînd nu opun nici o rezistenţă. Pe de altă parte însă lucrurile stăteau aşa, că nu primeau solda ca s-o ia la goană în caz de pericol. Şi mai puteau fi şi traşi la răspundere pentru asta.

Comandantul mercenarilor se găsi pentru o clipă într-un violent conflict cu sine însuşi la vederea feţelor hotărîte ale tîlharilor şi a lăncilor gata de atac, dar fiindcă se afla oarecum destul de departe în urmă, dădu ordinul de atac.

„Săriţi pe ei !" strigă el cu voce ascuţită şi îşi întoarse calul aşa încît acesta arătă tîlharilor crupa-i puternică.

Dar înainte ca mercenarii să-şi facă fără nici urmă de încîntare datoria, avu loc o surprinzătoare cotitură. Era doar aici şi Paolo, bărbatul flămînd, cu pălăria în mînă, care încă o dată fără voia lui ajunsese într-o situaţie care ameninţa să iasă rău. El nu stătu atîta pe gînduri cît mercenarii, smulse unuia halebarda din mînă şi se repezi contra bandiţilor, conduşi de Angiolino.

În aceeaşi clipă se întîmplă şi a doua surpriză. Uşa trăsurii se deschise, doi mici pantofiori ce încălţau două mici picioruşe săriră sprinten de pe covorul moale, în praful drumului şi prezentară vederii tîlharilor un trup grăsuţ, îmbrăcat în Brocart şi catifea cu un obraz neînfricat. Înălţimea Sa Episcopul dispunea de cuvinte tari, care deja făcuseră pe diverşi păcătoşi, în biserică sau în tăcute cămăruţe, să simtă pe şira spinării cum le trec fiori fierbinţi sau de gheaţă.

„Plecaţi, fii de diavoli !" strigă şi-şi ridică braţele într-o sfîntă mînie. „Nu vă atingeţi de un servitor al lui Dumnezeu". El, folosindu-se de tăcerea uimită, se apropie de „faţa palidă", cu nobila intenţie să-l readucă pe tînăr pe calea cea dreaptă. „Şi pe tine fiul meu, cu obrazul tău blînd şi copilăros, ce te-a adus în această mizerabilă societate ? Întoarce-te pînă nu va fi prea tîrziu..."

„Spînzuraţi-l !" strigă furios faţa palidă, tăindu-i discursul.

Înălţimea Sa Episcopul păli, cuvintele lui pline de putere îi încremeniră pe buze. Micii pantofiori se grăbiră cu paşi mici spre trăsură şi se urcară din praful şoselei pe covorul moale.

Paolo după ce răsturnă doi bandiţi fu biruit de ceilalţi. Cînd văzu cum mercenarii la ordinul lui Angiolino îşi aruncă halebardele şi cum îşi urmează repejor comandantul pe par-

tea lăsată liberă, în pădure, își zise, c-a fost nebun. Dar ce se întîmplase nu se mai putea schimba, trebuia să suporte consecințele.

Vizitiul ședea pe capră și-și răsucea barba pe degetul arătător. Cu mîna liberă ținea hățurile bine întinse.

Tîlharii stăteau în ordine la locurile lor. La un semn al lui Angiolino, vistiernicul ales al cetei, păși spre trăsură și se urcă în ea. Îi aduse la cunoștință episcopului, care se uita fix și îngrozit în obrazul lui, gata nu numai de a număra banii, ci și să coboare pe partea cealaltă. Nu găsi cu cale că trebuie să se ostenească să întrebe pe Înălțimea sa Episcopul, unde sînt banii, aruncă numai o privire fugară peste acoperitoarele de catifea și de brocat cu fir de aur, ridică cu o mînă îndemînatică perna de pe locul de șezut și coborî imediat pe șosea cu un săculeț bine umplut. Fața lui strălucea de mulțumire că își dusese la îndeplinire misiunea cu atîta siguranță și cu bune rezultate. Cînd trînti ușa trăsurii, geamul ferestrei căzu și se sparse pe pămîntul tare al șoselei.

Vistiernicul îl privi întrebător pe Angiolino.

„Ca de obicei", zise acesta.

„Ia tot !" strigă „Fața palidă", scandalizat. „Pe grăsan spînzurați-l. Nu pot suferi episcopii !"

„Taci !" îl domină Angiolino.

Vistiernicul numără conștiincios. El sorta monezile în două grămezi egale. „Trei mii de uncii", zise, scoase din buzunar o pungă des întrebuințată și răsturnă în ea o mie cinci sute de uncii. Ceilalți se întoarseră în săculețul Înălțimii sale Episcopului. Era numai pe jumătate plin, dar totuși destul de impozant la vedere. Angiolino îl luă și merse spre episcopul care stătea speriat lîngă trăsură.

„Aici aveți o mie cinci sute de uncii", zise. „Și acum dumnezeu să vă aibă în pază".

Apoi dădu ordinul de plecare. Mai repede decît s-ar fi așteptat Înălțimea Sa Episcopul, tîlharii dispăruseră în pădure.

Pe șosea zăcea o halebardă ruptă, stătea o trăsură cu un geam lipsă și un episcop cu o mie cinci sute de uncii și cu un obraz uluit.

Cerul era albastru. Soarele strălucea prin filigramul crengilor, mirosea a pădure și a primăvară.

Un țărănuș venea încoace, bine dispus, pe drum. Trăgea un cărucior de mînă, pe care se afla un țap acoperit cu dra-

goste cu o bucată de pînză. Cînd ajunse la locul unde tocmai se întîmplase atacul, și unde se aflau halebarda cea ruptă și vizitiul care se îngrijea de cai și de episcop, se înclină plin de respect în fața înaltului stăpîn și voia să treacă, cu căruciorul și cu țapul, cît mai repede, mai departe.

„Mă, omul dracului, nu vezi că aici un servitor al lui Dumnezeu a fost jefuit!" strigă Înălțimea sa Episcopul. „Imediat te grăbește și alarmează pe zbiri. M-au jefuit tîlharii de drumul mare. Să vină o companie întreagă. Fugi, cît te țin picioarele!"

„Da, Înălțimea Voastră!"

Țărănușul se puse ascultător la trap. Roatele căruciorului săltau pe șosea, țapul își dădea înspăimîntat silința să nu-și piardă echilibrul, behăia neobișnuit cu acest tratament nedemn.

După o cotitură a drumului, țărănușul se uită cu grijă în jur. Înălțimea sa Episcopul și trăsura nu se mai vedeau. Merse mai încet înainte și apoi o coti pe o cărare în pădure.

După ce crezu că s-a îndepărtat suficient, de șosea, se opri, ridică partea din spate a căruciorului și ajută țapului să iasă din cărucior.

„Așa, acum paște pe aici", murmură el. „O să găsești tu ceva. În afacerile înalților stăpînitori nu trebuie să te amesteci". Legă țapul de un copac și se culcă într-un loc însorit să tragă un pui de somn.

Angiolino porunci ca Paolo să fie cărat cu ei la apropiatul ascunziș al tîlharilor. „Fața palidă" mîrîia furios, dar nu îndrăznea să se opună. Efectul vinului începea să scadă. Cuvintele episcopului îl atinseseră foarte adînc. Ura pe toți acei ce făceau vreo aluzie la trăsăturile fine și copilărești ale obrazului lui, care de fapt, dacă le priveai mai bine, nu-i puteau ascunde răceala și cruzimea. În sinea lui fierbea de furie, că nu se putuse răzbuna pe grăsan.

Cei doi tîlhari, pe care-i lovise Paolo, erau complet restabiliți. Unul purta la vedere pe frunte, un cucui uriaș.

Mîinile lui Paolo erau legate. I se pusese o frînghie în jurul gîtului, al cărei capăt se afla în mîna unui călăreț, așa încît Paolo era silit, dacă nu voia să fie sugrumat să fugă repede pe lîngă cal. Din fericire lungimea drumului care-l fă-

cură în galop pe șosea nu era mai lung de o mie de pași, cotiră pe un drum lateral care ducea pînă la poalele unei înălțimi abrupte. Angiolino ordonă ca Paolo să fie dezlegat. „Fața palidă" trecu aproape de tot de el. „Sus o să fii spînzurat !" îi șopti el.

Paolo se întrebă dacă n-ar trebui să-l doboare pe setosul de sînge „față palidă" și să încerce să fugă. Dar își spuse apoi, că n-ar avea nici un rost. Așa că se hotărî, să aștepte, să vadă ce vrea cu el comandantul, care-i făcuse o bună impresie.

Urcară pe o potecă îngustă și plină de bolovani, își trăgeau caii de căpăstru după ei și se țineau strîns lipiți de peretele de stîncă, urcînd tot mai sus, mereu mai sus. La stînga se deschidea o prăpastie. În unele locuri poteca nu era mai lată de cinci picioare : pietre care se desfăceau sub pașii oamenilor și a cailor cădeau în abis.

Sub ei, vedeai casele cenușii ale unui sat care era zidit între stînci, ca și cuibul unor păsări de pradă. Dacă te uitai înapoi vedeai linia sinuoasă a șoselei, albia strălucitoare a unui rîu și dunga de pădure.

Poteca de catîri ducea printr-o învălmășeală de stînci și ferea convoiul de privirile unor observatori curioși. De fapt din sat mai puteau fi văzuți. Dar dacă zbirii veneau în sat și îi întrebau pe țăranii dacă i-au văzut pe bandiți, aceștia trăgeau din umeri. Angiolino lua de la bogați și dădea săracilor. Îl porecliseră „Regele cîmpurilor" pentru că era mai puternic și mai șiret decît Domnii, cărora le aparțineau ogoarele, livezile, apele și oamenii săraci.

Paolo își șterse sudoarea de pe frunte. Rămîi cu bine Veneția, gîndi, rămîneți cu bine Dimitro și Giulia, rămîneți cu bine Giovanni, Giannina și Marco. Un pas la stînga și cad la o mie de picioare în adîncul prăpastiei. Nu era obișnuit să umble pe drumuri din astea, unde-ți puteai rupe capul la fiecare pas. Veneția era întinsă și plană iar noaptea era legănată, s-adoarmă, de apele lagunei.

Drumul urca acum atît de abrupt, încît Paolo trebuia să meargă în patru labe. Din sat s-ar fi părut că un șir de insecte ciudate s-ar fi urcat pe un perete. Caii își așezau cu grijă picior după picior și-și țineau capetele aplecate încît coamele lor aproape că atingeau pămîntul. Înjurături răsunau prin aerul limpede, cînd copitele alunecau de pe pietre.

In cele din urmă Paolo trecuse cu bine de ultima porțiune abruptă a drumului : Se opri o clipă, vîntul i se juca în păr și-i zburătăcea hainele. Un platou întins, de formă dreptunghiulară acoperit cu iarbă săracă și cu tufișuri care-ți ajungeau numai pînă la genunchi, i se înfățișă înaintea ochilor. Era frig aici sus. Paolo observă spre mirarea lui un mare număr de case, care fuseseră zidite cu sute de ani înainte din pietre de stîncă și pînă în prezent țînuseră piept oricărei furtuni. Cultura pămîntului se dovedi imposibilă pe această cîmpie bătută de vînturi, din acest motiv casele erau de mai bine de un secol nelocuite, pînă cînd Angiolino și banda sa se mutase aici.

Numai această singură potecă ducea spre ascunziș. Numai doi oameni erau suficienți să-l apere, în cazul cînd zbirilor le-ar fi trecut vreodată prin cap să îndrăznească să-i atace. Alimente aveau suficiente. În caz de nevoie, banda ar fi putut suporta un asediu de doi ani. Se găsea chiar și apă. Un pîrău, alimentat de un izvor care se termina la marginea stîncilor printr-o cascadă, care se prăvălea urlînd în abis.

Lîngă o casă ardea un foc, doi bărbați frigeau la frigare o pulpă de vacă. Cu ocazia fiecărui atac, o parte a trupei rămînea acasă ca să facă treburile curente și ca să cumpere hrană de la țărani. Ei plăteau bine, iar țăranii le vindeau bucuros din produsele lor.

Paolo aproape că uită că se găsea prizonier. Privea cu deosebit interes ce se întîmpla aici sus. Cu totul pe neașteptate i se înfățișase ochilor această ciudată activitate de pe platoul care avea cerul drept acoperiș și stîncile prăpăstioase drept paznici și care forma în sine o mică lume, unde erau valabile alte legi, decît cu cîteva mii de picioare mai jos.

Aici nu existau stăpîni și servitori. Angiolino era conducătorul ales, și cînd trebuiau luate hotărîri importante, îi strîngea pe toți laolaltă și se sfătuia cu ei. Banda în majoritatea ei era formată din țărani săraci, care fugiseră de la stăpînii lor, pentru că nu mai putuseră suporta asuprirea, din sete de aventură sau din dorul după o viață sălbatică și liberă pe care credeau c-o vor găsi în munți. Erau printre ei și ticăloși, cel mai periculos era fiul unui conte, de Calabria, sărăcit. De mulți ani fugise de-acasă fiindcă urma să fie tras la răspundere pentru un omor. Angiolino își dădea silința să-i îndepărteze pe acești tovarăși unul după altul.

Simburele bandei era bun și susținea simțul de dreptate al comandantului.

Călăreții terminaseră cu îngrijirea cailor, stăteau în grupuri și discutau despre reușita atacului, sau intrau în case. Paolo, în loc să se mai gîndească la fugă, stătea și privea ca vrăjit la viața ce se desfășura pe platoul care părea o uriașă palmă stîncoasă, întinsă spre cer. Nici n-ar fi avut vreun rost să încerce să fugă. Dacă stăteai la marginea platoului, stîncile coborau așa de abrupt, încît coborîrea ar fi însemnat o moarte sigură. Iar poteca de catîri era păzită, nici un șoarece n-ar fi putut să se strecoare neobservat.

Paolo nu mai avu ocazia să se mai mire și să se mai gîndească. Un băiat tînăr, subțire, cu obrazul plin de pistrui și cu părul roșcat se apropie de el.

„Vino, străine, trebuie să te închid", îi zise încet, nu neprietenos, după cum i se păru lui Paolo.

„Ce aveți de gînd cu mine ?" întrebă Paolo.

„Dac-ar fi după „față palidă" ai fi spînzurat". Pistruiatul îi aruncă prizonierului o privire iute, cercetătoare.

Paolo nu răspunse, pentru moment totul îi era indiferent. Îi era foame, de cîteva zile nu mîncase ceva cumsecade. Trecură pe lîngă foc și mirosul de carne friptă îi gîdilă nările.

„N-aș avea nimic contra, dacă înainte de-a mă spînzura mi-ați da să mănînc și puțină carne friptă", zise.

Pistruiatul rîse cu hohote.

„Vino numai", zise, „în casa de alături".

Împinse un zăvor mare și ruginit și deschise ușa.

Paolo intră. Ușa fu din nou zăvorîtă. Se afla într-o încăpere, mai mare, care probabil înainte fusese grajd pentru doi cai. Printr-o fereastră îngustă fără geam, din colțul superior drept cădea puțină lumină înăuntru. Ajungea numai ca să poți recunoaște puținele obiecte care formau mobilierul : o bancă, un ulcior, două iesle, o grămadă de paie, înconjurate de ziduri goale de piatră. Paolo pipăi zidurile reci, apoi se așeză pe paie. Era obosit după sălbatica fugă cu frînghia de gît și după istovitoarea partidă de cățărat. Prin ușă auzea strigăte vesele, nechezatul cailor și frînturi de conversație, dar nu încercă să descifreze sensul cuvintelor. Și în fond de ce ? Afară era soare, adia vîntul. Și dacă va fi după „față palidă" astă seară o să fie spînzurat.

Şezu o bucată de vreme şi se minună singur că privea evenimentele ce trebuiau să urmeze fără o emoţie deosebită. După cele ce auzise în timpul mersului, bănuia că se găseşte în puterea omului, despre care se vorbea că iubeşte şi face dreptate celor slabi, dacă era adevărat, atunci putea aştepta cu curaj seara.

Înainte să-şi mai cumpănească şi alte gînduri zăvorul fu tras din nou şi uşa se deschise. Pistruiatul îi aducea o bucată de friptură de carne de vacă, o bucată de pîine albă şi un ulcior cu apă.

„Nu trebuie să flămînzeşti la noi", zise. „Şi nici nu trebuie să te temi. „Faţa palidă" nu mai are ce dicta. Acuma mănîncă !"

Erau cuvinte încurajatoare pentru Paolo. Pistruiatul îi plăcea. Bucata de carne era destul de mare ca să-l sature de carne pentru mai multe zile. După ce mîncă, se lungi pe paie, se bucură de dunga de lumină care-i traversa încăperea, şi în cele din urmă adormi.

Seara, ceata se adună în jurul unui foc, care pentru a fi ferit de vînt ardea într-o scobitură a terenului. Cam o sută douăzeci de oameni erau aşezaţi într-un cerc larg şi aşteptau să fie adus prizonierul.

Angiolino şedea în mijlocul cetaşilor săi-conducători a zece oameni — şi privea posomorît în flăcările focului. Avusese cu o oră înainte o discuţie cu „Faţă palidă" care mirosea din nou a vin, şi înghiţise în tăcere cîteva nerușinate obrăznicii ale beţivului. Era timpul suprem să îndepărteze din banda lui pe acest asasin şi scandalagiu împreună cu complicii lui.

Noaptea era înstelată. Peste platoul întins cu puţine adîncituri, şuiera eternul vînt care ducea cu el norii de fum. Umbrele colţuroase ale munţilor se ridicau ameninţătoare pe cerul nopţii. Feţele oamenilor, albe, brune, tinere şi bătrîne prinseseră o nuanţă roşiatică din cauza focului, şi multe perechi de ochi urmăreau pline de atenţie, cum prizonierul era adus la Angiolino.

Paolo cuprinse cu privirea tăcuta adunare, văzu în spatele oamenilor, terenul îngrădit unde păşteau sau se odihneau caii, auzi şuieratul vîntului, vuietul cascadei şi crezu, pentru o clipă fugară, că simte apropierea mării de-acasă.

„Mă cunoşti ?" întrebă Angiolino.

Paolo răspunse că nu.

Focul se înteți, se oglindi însutit în ochii scînteietori, care luceau ca ochii animalelor de pradă, și erau cu toții îndreptați spre bărbatul înalt și lat în umeri.

„Mi se spune Regele cîmpurilor", zise Angiolino cu mîndrie. „Luăm de la cei bogați și dăm celor săraci. N-ai auzit de noi ?"

„Am auzit de voi".

„Și tu, nebunule, l-ai apărat pe grăsanul pe episcop ?" continuă Angiolini. „Nu știi că cele trei mii de uncii, pe care le avea asupra lui, le-a stors de la țăranii lui ?"

„Cînd am luat apărarea episcopului încă nu știam cine sînteți". Paolo vorbea fără nici o frică.

„Minți !" strigă „Față palidă". „Spînzurați-l !"

„Tacă-ți gura !" Glasul lui Angiolino suna aspru și hotărîtor. „Fața palidă" scrîșni din dinți.

Oamenii tăceau. Angiolino stăpînindu-se complet, se adresă din nou prizonierului. „Povestește cine ești și de unde vii. Vorbește tare ca să te audă cu toții !"

Paolo își plecă capul. Trebuia să povestească cine e. Flăcările îi atrăgeau ca fermecate privirile. Și jur împrejur fețele cu tăietura vibrîndă a gurilor, cu frunți late sau înguste, cu mîinile înconjurîndu-și genunchii, încordata tăcere ! I se părea că trebuie să dea fiecăruia socoteală de ce l-a apărat pe episcop ! În fața lui ședea o întreagă gloată de judecători, ei nu purtau robe scumpe și nu-l priveau de sus, ședeau pe pămînt și doreau să știe cine este.

Angiolino avu darul de-a fi nerăbdător. Timpul trecea, iar celălalt se gîndea la ce avea de spus. O singură dată fusese nerăbdător, atunci cînd pentru un măgar mort i se luase sărăcăciosul avut.

„Cine ești și de unde vii ?" O simplă întrebare pentru Paolo, de care depinde dacă o să trăiască mai departe sau dacă o să fie spînzurat.

Am fost un servitor, era să devin un contrabandist fiindcă așa poruncise Messer Pietro Bocco, acum sînt un vagabond. Acesta e adevărul.

Așa va răspunde.

Unul care ședea aproape de foc avea pe frunte cucuiul făcut de pumnul lui Paolo. Dar privea la fel de liniștit și plin de așteptare prizonierul, ca și ceilalți.

„Povestește !" îl somă încă o dată Angiolino.

„Spînzurați-l odată pe ciinele ăsta !" strigă „Față palidă". Ceea ce spunea era adresat mai puțin prizonierului. Angiolino știa. Se ridică un murmur amenințător.

Angiolino sări și-l lovi prin surprindere cu pumnul în frunte.

„Mă, țărănoi bădăran !" urlă „Față palidă". Se clătină dîndu-se înapoi și-și scoase sabia. „Acum ai terminat-o !"

„Luați-l !" porunci Angiolino.

Cinci săriră pe el și puseră stăpînire pe cel ce lovea furios în jur. Sabia îi căzu zăngănind pe pietre.

Îl cărară la marginea stîncilor, acolo unde cascade se aruncau în abis.

Un strigăt ascuțit acoperi vuietul vîntului.

Acoliții lui Față palidă, cinci sau șase dintre cei o sută douăzeci, își aplecară fețele. Ceilalți respirară ușurați, eliberați de-o grea povară. Odată și odată asta trebuia să se întîmple. Angiolino suportase mult, foarte mult...

Cei cinci oameni se întoarseră și se așezară pe locurile lor.

„Acum vorbește !" îl încurajă Angiolino pe prizonier.

Lui Paolo i se păru că se trezește din vis. Se sili să uite ceea ce tocmai trăise și nu putuse pricepe.

Și-și povesti povestea. Nimeni nu-l întrerupse. Urechile îi ascultau cuvintele, iar inimile i le înțelegeau. Niciodată Paolo nu povestise despre viața lui, pentru că nimeni nu-l întrebase : Cine ești ? Acum însă la lumina focului ce aducea căldură în noapte, vorbele îi veneau ca de la sine pe buze.

Obrazul întunecat al lui Angiolino se lumină.

„La mine a fost vorba de un măgar" zise el, cînd Paolo termină. „La tine despre cincisprezece saci de sare. Întotdeauna e la fel. Mereu e la fel".

Ceilalți aprobară tăcuți și priviră gînditori în para focului.

PRIMĂVARA ANULUI 1269

Odată, în iarna trecută, vîntul adusese mari fulgi de zăpadă și-i așternuse pe acoperișuri, poduri, mantale de purpură, iar cele cinci cupole ale bisericii San Marco fuseseră acoperite o jumătate de zi cu zăpadă albă.

Negoțul cu lemn al negustorilor de fructe — care conform unei ordonanțe a PROVEDITORI-lor pentru negoțul cu lemne, depozitau în bărcile lor mănunchiuri de mărăciniș și alt lemn subțire, le adusese ca în fiecare an și un venit suplimentar, destul de important. Chiar și cerșetorii și cei lipsiți de adăpost își cumpărară pentru bănuții lor cerșiți crengi uscate ca să-și poată face foc în piețe, pe lîngă poduri, în spatele bisericilor sau pe pietrele cheiurilor de acostaj. Sosiseră bărci cu lemne din Dalmația și Istria, încărcătura fusese evaluată de către PROVEDITORI și fuseseră plătite taxele de vamă.

Chiar și Messer Pietro Bocco luase parte, cu bune rezultate, la negoțul cu lemne.

Lunile de iarnă, pline de sărbătorile carnavalului, trecuseră repede.

Acum începuse domnia primăverii ; tivise canalele și cursurile de apă cu un verde gingaș, făcu să apară frunze și flori pe arbori și tufișuri și mătură norii de pe înalta și întinsa boltă a cerului.

Pe Rialto viața comercială nu încetase nici o clipă. Nici în timpul iernii, acum însă, începea vremea pregătirilor pentru marile călătorii.

Constructorii de corăbii din Arsenal sau din ateliere le private, făceau ultimele finisaje la corăbiile de comerț, începute anul trecut, și care în primăvară sau în vară vor porni pentru prima oară pe apă cu escadrele Republicii. În fiecare an numărul corăbiilor venețiene creștea, fugea steagul cu leul aurit în toate direcțiile lumii, și scădeau din ce în ce mai mult influența Genuei, cea mai periculoasă rivală a ei.

Fiecare mare negustător, care voia să-și construiască o puternică corabie de comerț, primea, dacă era găsit vrednic de asta, un important împrumut din partea Senatului, în valoare de treizeci de pfunzi. În afară de asta, Republica echipa patru escadre, pe care marii negustători își puteau încărca mărfurile. Înainte de plecare, corăbiile erau scoase la licitație publică de către funcționarii UFFICIALE SOPRA RIALTO. Un mare negustător căruia i se atribuia o corabie, pentru o sumă care putea urca pînă la trei mii de ducați devenea „PATRONE" și dispunea de tot spațiul de încărcare. Cel mai adesea se întovărășeau patru sau cinci mari negustă-

tori. Corabia era însoțită de fiii familiilor nobile, care erau răspunzători de siguranța ei și care nu pierdeau ocazia să facă în porturile străine și alte afaceri.

Prima escadră, constînd din cinci sau șase galere, era prevăzută pentru drumul la Alexandria, cel mai important port pentru comerțul cu orientul ; a doua escadră călătorea la Beirut în Siria, Damasc, Palestina, atingea Famagosta și alte porturi cipriote ; a treia escadră ancora la Bizanț, străbătea Marea Neagră și ajungea pînă la gura fluviului Don, în fine escadra a patra care era poreclită „Uriașele galere de Flandra" naviga de-a lungul țărmului continentului negru, trecea prin strîmtoarea Gibraltar, spre Anglia și Flandra, iar la întoarcere trecea de-a lungul coastelor Franței și Spaniei și se întorcea peste Sicilia, înapoi la Veneția. Călătoria escadrei a patra dura un an și aducea cel mai mare cîștig, dar era în orice caz și cea mai riscantă. Pirații făceau apele siciliene, spaniole și portugheze nesigure, cu toate că ei îndrăzneau destul de rar să atace galerele venețiene care știau să-și apere bine pielea.

Cele patru escadre aduceau la Veneția mărfurile Indiei, Greciei, Palestinei, Siriei, Egiptului, Africii și a țărilor de pe coasta Mării Negre, și de aici erau împrăștiate în toată Europa.

Messer Pietro Bocco împreună cu secretario se lăsă transportat în ALTO RIALTO. Era bine dispus, primise doar de la trei parteneri de afaceri însărcinarea să obțină la licitație pentru oferta maximă de două mii cinci sute de ducați o corabie din escadra a doua. Nu se îndoia că avînd această sumă va mătura din drum pe toți ceilalți concurenți. Escadra urma să pornească la drum la mijlocul lunii aprilie.

În timpul lunilor de iarnă Messer Pietro Bocco nu stătuse degeaba. În depozitul casei sale și într-o boltă închiriată pe malul Canalului Grande mărfurile pe care le prevăzuse pentru schimburi stăteau gata : pahare, oglinzi, cîntare, securi, arme, piepteni de fildeș și alte obiecte care în orient erau bucuros schimbate contra mirodeniilor, praf de aur, mătase, pietre prețioase, perle și covoare.

Credea că are și toate motivele să fie mulțumit de nepotul său. De la ultima ceartă acesta nu s-a mai răzvrătit și s-a prezentat regulat la ore la fratele Lorenzo. Părea să se fi resemnat ca în aprilie să intre elev la școala din mînăstirea

benedictină San Nicolo. Odată ce va fi după zidurile groase în grija călugărilor, restul va veni de la sine. PROCURATORUL, care era responsabil de îngrijirea orfanilor pe acest mal al Canalului Grande, un venerabil bătrîn din cea mai nobi ă familie a oraşului, a acceptat cu bunăvoinţă propunerea lui Pietro Bocco.

Aşa că toate se întorceau în mîinile ambiţiosului negustor, spre folosul său.

Nici nu bănuia cît de fals îşi judeca nepotul. Era adevărat că se pricepea să-şi plaseze banii aşa ca să-i aducă cel mai mare cîştig, să obţină favoarea Senatorilor şi procuratorilor printr-o purtare prietenoasă, dar în ceea ce priveşte sufletul oamenilor se pricepea mai puţin, greşeală care-i va aduce şi de-acum înainte unele surprize.

Chiar şi căpitanul Matteo îi refuzase cu cîtva timp înainte un transport, cînd vroise să-l mai însărcineze cu o contrabandă. Nu orice se putea cumpăra cu bani. Dar Pietro Bocco credea în atotputernicia banilor. Însuşirea de a se putea transpune în felul de a gîndi sau a simţi a altora sau a se strecura în ţesătura planurilor lor proprii îi era cu totul străină. „Ai aici o sută de ducaţi, du-mi cu barca ta cereale e acolo şi acolo. — O sută de ducaţi ţi se par prea puţini ? Bine, o să capeţi o sută cincizeci, dar nici un soldo în plus". Căpitanul Matteo s-a întors însă tăcut pe călcîie şi a ieşit.

Pietro Bocco nu-şi amintea cu plăcere de această înfrîngere, pentru el de neînţeles, pe care a suferit-o şi socoti că e mai bine să se scalde în lumina succeselor lui comerciale.

La Ponte della Moneta cobori împreună cu secretario din barcă şi trecu prin străduţele aurarilor, a şlefuitorilor de pietre scumpe şi a zarafilor spre ALTO RIALTO, unde erau deja strînşi mulţi mari negustători. Salută cunoştinţe, rătăci prin gangurile boltite care fuseseră zidite de către conducere, drept adăpost pentru ploaie şi pentru încurajarea negoţului, duse convorbiri care erau un fel de pregătiri noi în afaceri, dădu instrucţiuni secretario său care-l urmă pas cu pas, să cumpere mărfuri de fierărie de pe apropiata RIVA DI FERRO, şi intră ca să bea ceva răcoritor într-o ospătărie de lîngă biserica San Giocomo, punctul de întîlnire al negustătorilor.

Nu stătu multă vreme aici. Servitorii tocmai aduceau scaune şi o masă pentru funcţionarii Ufficiale sopra Rialto, care conduceau licitaţia, şi le aşezară sub smochinul din faţa

bisericii. Unul după altul veniră şi marii negustători, se formară grupuri şi schimbau între ei observaţii despre probabilul mers al licitaţiei. Încercau pe de lături, în mod prudent să afle unul de la celălalt date despre mărimea ofertelor.

Se citează vorba spusă odată de un mărunt comerciant, şi care revenea în discuţie în fiecare an : la noi în Veneţia corăbiile se cumpără aşa cum altundeva un sac de biscuiţi.

Negustătorii din Veneţia, erau foarte mîndri că printr-un simplu „da" pot să ajungă în posesia unei corăbii a republicii pentru durata unei lungi călătorii pe mare.

Licitaţia începu în modul obişnuit din vechime cu ofertele corăbiilor aparţinînd primei escadre. Conversaţiile negustătorilor amuţiră. Fiecare aştepta cu încordare prima ofertă. Ascultau cu interes descrierea corăbiei : catarge, velatură, numărul vîslelor, lungime, lăţime şi — ceea ce era mai important — capacitatea de încărcare.

Funcţionarul invită negustătorii să-şi facă ofertele. Tăcere plină de aşteptare. Aşa se întîmpla în fiecare an, fiecare se feerea să fie primul ofertant. Funcţionarul îşi încreţi fruntea. În cele din urmă cineva pronunţă o sumă minimă, dar imediat fu supralicitat de altul.

Scribul nota, iar funcţionarul, care şedea în spatele mesei, repeta cu glas tare ultima ofertă. Un murmur de enervare se ridica atunci cînd oferta de la cinci sute de ducaţi sălta la o mie.

În crengile smochinului, care îşi deschisese florile, vrăbiile lărmuiau, nestingherite de treburile oamenilor. Crucea de pe turnul vechii biserici acoperite cu stuf se profila distinct pe cerul albastru. Un vînt proaspăt şi primăvaratic adia peste acoperişuri.

Licitaţia, pe marginea animatei circulaţii din Alto Rialto, îşi urma cursul. Către amiază cele cinci galere ale primei escadre, pentru călătoria la Alexandria, fuseseră, licitate. După-masă urmau la rînd corăbiile escadrei a doua. Negustătorii erau mulţumiţi de felul cum decursese licitaţia. Preţurile oferite pînă acum nu li se păreau prea ridicate. Chiar şi funcţionarul republicii era mulţumit. Aşa că se despărţiră cu exclamaţii vesele, şi felicitară pe cei cinci noi PATRONI ai corăbiilor.

Messer Pietro Bocco nu mai avea nici o îndoială, că va reuşi să ajungă pentru două mii de ducaţi în posesia celei

mai bune corăbii din escadra a doua. În cazul acesta ar economisi, pentru el și pentru partenerii lui de afaceri, cinci sute de ducați. Poate ar fi posibil să iasă chiar cu o mie cinci sute de ducați. Avea doar și norocul un rol la licitații.

Mîncă cu poftă, mai ales că și secretario îi raportă, că reușise să facă cumpărături bune pe Riva di Ferro.

Un ceas după prînz veniră și funcționarii Ufficiale sopra Rialto : negustătorii se adunară și ei într-un semicerc pe lîngă masă ; scribul așeză hîrtie, călimară, și pene de gîscă în ordine, și licitația corăbiilor escadrei a doua începu.

Soarele stătea sus la amiază, vîntul se potolise. Se făcuse așa de cald, încît negustătorii făcură semne servitorilor lor și le dădură în grijă mantalele. Umbra scurtă a smochinului nu era mai mare decît circumferința puternicei coroane a pomului pe crengile căruia vrăbii și păsări cîntătoare stăteau și priveau obosite la florile care, în razele soarelui, se deschideau sub ochii lor.

Doi negustori germani însoțiți de tîlmaciul lor trecură pe acolo, se opriră o clipă, și lăsară să li se explice ce se întîmpla aici. Hamali dirijați de un scrib nervos, cărau baloturi de pînză. În turnul San Giacomo bătu clopotul.

Alto Rialto răsuna de zgomotul pașilor mai înceți sau mai grăbiți, de murmurul glasurilor, care solemne, rugătoare, convingătoare, ironice, aprinse sau liniștite, formau cuvinte, ca să-și convingă interlocutorul despre eficiența unei mărfi sau despre minunatele ei posibilități de a fi revîndute cu cîștig. Erau pomenite nume de țări și coaste marine îndepărtate, bazarurile orientului și caravanele de pe drumul mătăsii ce trec prin deșerturile Asiei pînă în legendara Chină, vînători de elefanți în junglele Indiei și vînzarea de sclavi albi și negri în piețele din Cairo, prindeau viață în conversațiile comercianților străini și venețieni din Alto Rialto.

Funcționarul indiferent de ceea ce se întîmpla în jurul lui, striga ultima ofertă și aștepta, dacă cineva oferă mai mult. Două corăbii fuseseră, pentru amîndouă părțile, licitate la prețuri acceptabile. Messer Pietro Bocco știa, că galera a treia, care va fi oferită acum, era cea mai bună și că are magazia cea mai încăpătoare. Dar asta o știau și ceilalți negustori, așa că era de așteptat o concurență mai mare decît la celelalte două corăbii. Funcționarul lăudă cu glas

răgușit avantajele galerei și pofti pe domni să-și facă ofertele.

Messer Pietro Bocco se ținea încă în expectativă ; abia cînd văzu că funcționarul se pregătea să dea semnul pentru aprobarea ultimei oferte de o mie două sute de ducați, se amestecă și el.

„O mie cinci sute de ducați", strigă el dîndu-și silința să nu i se observe febrila încordare. „O mie șase sute !" spuse o voce din spate. Era un mare negustor subțire și înalt. Pînă acum nu luase parte la licitație.

Pietro Bocco, băgă de seamă, că-și aflase un concurent serios. „O mie opt sute", zise el cu glas puternic.

Funcționarul se uită în jur :

„Două mii !" supralicită celălalt cu indiferență.

Negutătorii deveniseră atenți la duelul ce începuse între cei doi. Două mii de ducați era o sumă mare. Cea mai mare ofertă pentru celelalte două corăbii fusese de o mie cinci sute.

Pietro Bocco, văzu nenumăratele priviri ce erau ațintite asupra lui. Mult timp de gîndire nu-i rămăsese.

„Două mii două sute !" strigă el.

„Două mii cinci sute !" strigă celălalt. Nici un mușchi de pe față nu i se clinti.

Pietro Bocco își ascunse deziluzia unui surîs ironic. Mai mult de două mii cinci sute de ducați, după înțelegerea dintre el și asociații lui de afaceri, nu avea voie să ofere. Numai în cazul cînd ar pune din propriul buzunar o diferență de bani atunci care ar avea dreptul la mai mult spațiu de depozitare ? Și cînd te gîndești că sperase să iasă cu două mii sau chiar cu o mie cinci sute de ducați. Nu-l cunoștea pe acest mare negustor, un lucru îi devenise însă clar : Subțiraticul cu obrazul împietrit trebuia să aibă la dispoziție un mare capital. În aceste timpuri un negustor necunoscut putea cîștiga peste noapte o avere, dacă-i reușea o afacere, tot așa după cum putea pierde peste noapte o avere.

„Două mii șapte sute !" zise Pietro Bocco. Asta era, după cum își propusese ultima lui ofertă pentru cea mai bună galeră a escadrei a doua.

„Trei mii !" supralicită celălalt fără să ezite.

Un murmur neplăcut se făcu auzit. Negustorii nu erau de acord cu această sumă ridicată, trebuiau să se teamă, că prin aceasta se vor urca și prețurile pentru celelalte galere. Marelui negustor nu-i păsa de agitația pe care o stîrnise, spuse

încet cîteva cuvinte la urechea servitorului său și apoi privi întrebător spre funcționar.

Pietro Bocco își strînse buzele, cînd galera îi fu atribuită celuilalt.

Licitația dură pînă seara. Cel care pusese mîna pe o corabie se îndepărta mulțumit. Ceilalți rămaseră pînă cînd ultima galeră fu licitată.

Lui Messer Pietro Bocco i se atribuise galera a patra din escadra a doua, pentru două mii de ducați. Era o corabie mai mică dar deprinsă cu navigația, și plecase acasă, oarecum cu sentimente amestecate. Partenerii de afaceri care contau sigur pe obținerea unei corăbii mai mari nu-i vor prea aduce laude. Dar în cele din urmă o să trebuiască să ia în considerare faptul că lucrurile nu s-au petrecut din vina lui. Și dacă o să-i favorizeze norocul, și cu corabia asta se putea obține un cîștig serios. Poate era o hotărîre a sorții, că obținuseră tocmai galera aceasta, cine ar putea ști ?

Zilele și săptămînile următoare, urmau să fie foarte ocupate. Trebuiau angajați marinari, mărfurile trebuiau rînduite și rezolvate multele formalități la Ufficiale sopra Rialto.

Messer Pietro Bocco nu pleca și el cu corabia, cei patru negustori aleseseră pe cel mai tînăr dintre ei, un bărbat întreprinzător de vreo patruzeci de ani, ca patron al corabiei, pentru drumul la Beirut, Damasc și Cipru.

Unul dintre marinarii care se lăsă angajat pentru călătoria asta fu Marino. O făcu de dragul lui Marco, pentru că lui, în fond îi era indiferent dacă pleca la Alexandria, Marsilia, Bizanț sau în oricare alt port. Le cunoștea pe toate, fiecaore oraș își avea farmecul lui deosebit. Se simțea la fel de bine în ospătăria „Veneția" din Amsterdam ca și în mica cîrciumă portuară din Rue de la Mure, din Marsilia.

Se întîlnise în lunile ce trecuseră de mai multe ori cu Marco și aflase de certurile cu unchiul lui și-și zisese : Bine, dacă vrea n-are decît să vadă lumea. Din asta n-o să se facă mai prost. De ce să se lase închis într-o mănăstire, dacă nu are chef de așa ceva ?

La o săptămînă după ce Messer Pietro Bocco obținu la licitație corabia, Marco și Marino se întîlniră din nou la ospătăria „La clopot". În fața lui Marco se afla un pahar care

conținea mai multă apă decît vin. De la prima lui întîlnire cu Marino, nu mai băuse vin decît lungit cu apă.

Marino îi aduse la cunoștință că escadra o să plece peste trei săptămîni. Marco respiră ușurat. În cele din urmă avea o certitudine. Termenul era mai scurt decît cel la care ar fi trebuit să intre în școala de călugări. Faptul că o să-și înceapă călătoria în lumea largă tocmai pe corabia lui Pietro Bocco, îl umplea de mulțumire.

Marino ședea vizavi de el și tăcea, dar tăcerea lui nu-l mai deranja pe Marco. Știa că marinarul nu-i prea vorbăreț, dar dacă-ți promitea ceva, puteai să te încrezi cu toată certitudinea în el, Marco descoperise la marinar unele trăsături care-i aminteau de Paolo. Așa că între ei se născuse un fel de camaraderie tăcută pe care o prețuiau amîndoi. Despre Paolo, băiatul nu mai auzise niciodată nimic, cu toate că silințele ce și le dădea să afle ceva nu conteniră, cîtuși de puțin. Mai fusese de două ori la căpitanul Matteo, dar nici acesta nu-i putuse da nici veste bună, nici veste rea, așa că totul rămase învăluit într-o umbră tainică, pe care în funcție de dispoziție le puteai interpreta uneori ca vești triste, alteori ca dătătoare de mari speranțe.

Marco, oricît de greu i-ar fi venit, își schimbase și felul de-a fi în ceea ce îl privea pe Messer Pietro Bocco, așa că acesta, după o vreme, își rechemă servitorul pe care-l trimisese ca paznic în casa lui Marco.

Marino bău din paharul său și apoi îl puse pe masă. „Încă trei săptămîni", zise.

O ceată de clienți intră pe ușă și se așeză la mesele libere. Se apropia ora mesei.

Încă trei săptămîni se gîndea Marco. De fapt ce se întîmplase cu Giovanni ? Nu-l mai revăzuse, dar se gîndise adesea la el. O adevărată prietenie, cum existase între el și Giovanni, n-o puteai da pur și simplu la o parte, dintr-o mișcare. Și la urma urmelor se înfuriase așa pentru un lucru lipsit de importanță : o legătură de haine, trimise înapoi ! Din cauza asta îi învinuise pe Giovanni și Giannina că sînt de-un fel cu unchiul lui. Dar de atunci se strînseseră atîtea laolaltă : dispariția lui Paolo, amenințările unchiului și alte cîteva lucruri asupra cărora nu mai făcea să se mai gîndească.

Strigătele și conversațiile zgomotoase din ospătărie, obrazul visînd călătorii pe mare și străine porturi al lui Marino, certitudinea că peste trei săptămîni călătoria va începe și nesiguranța asupra faptului că toate vor sfîrși cu bine, trezire în Marco dorința să vorbească despre tot ceea ce-l preocupa cu un om apropiat. Era mai ușor, să privești în ochi întîmplările ce vor să vină alături de cineva care ar fi aproape, care ar înțelege și căruia să-i poți povesti fără să te sfiești, de dorințele și visele tale, unuia care pur și simplu șade lîngă tine și te ascultă, te aprobă printr-o mișcare a capului sau din cînd în cînd mai spune cîteva vorbe, care te ajută să împodobești îndepărtata lume cu multicolorele culori ale așteptării.

•

Într-o după-masă Giovanni se duse la meșterul Benedetto și-i ceru o zi liberă.

„Tare aș vrea să plec la Veneția, meștere", zise, „am acolo de aranjat ceva foarte important".

Meșterul Benedeto puse jos securea din mînă și îl privi examinator. „Ai acolo ceva important de aranjat ? Poate vrei să-l vizitezi din nou pe căpitanul Matteo ? Atunci du-te, se bucură întotdeauna cînd mergi." Și după o pauză adăugă : „Încă nu ți-ai pierdut speranța ?"

„Nu cred că Paolo e mort" răspunse Giovanni. Apoi deveni stingherit și ezită o vreme, înainte de a continua : „Nu vreau să merg la căpitanul Matteo, e vorba de altceva..."

„Așa, așa, deci ceva secret..." Meșterul Bedenetto își încruntă amenințător sprîncenele, dar Giovanni îl cunoștea, și-l cunoștea după ochi că nu-i supărat.

„Du-te !" porunci meșterul Benedetto. „Și fă așa, ca să piei urgent din ochii mei !"

„Am să recuperez totul, meștere", zise Giovanni.

Își scoase șorțul, împachetă uneltele, curăți locul de muncă și se grăbi spre casă unde își îmbrăcă hainele cele noi și plecă spre debarcader. Laguna se întindea liniștită, mișcată doar de-un ușor curent de aer, care-i încrețea suprafața și atingea pînzele bărcilor și ale corăbiilor. O barcă îl duse pe Giovanni în douăzeci de minute pînă la Piazzetta. Nu dădu atenție mulțimii de oameni care animau piața, nici chiar

felul de construcție a corăbiilor de pe Canal Grande nu-l interesau astăzi. Pașii îl duceau pe drumul cunoscut. Se opri pe loc în fața casei lui Marco.

Ceea ce își pusese în gînd, nu era așa de ușor de dus la îndeplinire. Giannina nu știa nimic de venirea lui. Multă, multă vreme se gîndise și vorbise despre aceasta și cu tatăl său. „Du-te la el", zisese tatăl, „atunci o să vezi cum stați, dacă stai de vorbă cu el".

Era ca și cînd primăvara îi trezise frumoasele amintiri ale întîmplărilor trăite împreună. Cînd Giovanni se întorcea de la lucru se gîndea adesea la prietenul său și-și dorea ca să se întîlnească din nou ca altădată, și ca tot ce era urît să fie uitat. Ultimul îndemn, pentru vizită, fu faptul ce i-l împărtășise Giannina, că Messer Pietro Bocco vrea să-i bage prietenul într-o școală de călugări. Giovanni își putea închipui cum se simțea Marco.

Așa că stătea în fața casei și-și înăbușea ultimele ezitări. Îl primi Maria. Giannina tocmai plecase la piața de zarzavaturi, dar tînărul stăpîn e casă, zise ea, și sigur o să se bucure foarte mult. Giovanni n-are decît să meargă la el în cameră, doar știe drumul. Lui Giovanni îi convenea că Giannina nu e acasă. Socotea că e mai bine dacă o să vorbească mai întîi singur cu prietenul său. Bătu la ușă și intră fără să ezite. „Buon giorno, Marco", zise vesel, „am mai venit și pe la tine".

Marco își ridică uimit privirile. Giovanni era în fața lui. În prima clipă i se păru foarte natural că nu-i trece nimic altceva prin cap, decît să zică fără jenă și sfială : „Tu ești Giovanni ? Ia loc aici". Împinse spre el un scaun pe care prietenul se așeză.

Evitară să se privească. Interveni o pauză : amîndoi simțeau o bucurie sinceră că se întîlniseră, și în același timp un fel de rușine pentru că trăiseră atîta vreme despărțiți, ca și cînd n-ar fi existat niciodată o prietenie între ei. Este necesar să se spună cîteva vorbe, ca să poată restabili din nou vechile lor bune relații.

„Ce mai faci, Giovanni ?" întrerupse Marco tăcerea. „Arăți bine, te-ai făcut de-a dreptul voinic".

„Asta din cauza lucrului. Uită-te de exemplu la mîinile mele !" Întinse spre Marco mîinile sale deschise. Acesta le

examină expert, trecu două degete peste pielea întărită de pe palmă şi-şi ridică sprîncenele, ca un cunoscător.

Apoi se priviră în ochi şi izbucniră uşuraţi în rîs.

„Uite cum stăm şi ne uităm la mîinile mele", zise vesel Giovanni.

„Într-adevăr, mă bucur c-ai venit", răspunse Marco. Îşi ascundeau emoţia şi adînca bucurie interioară, sub cuvinte de toate zilele.

„Mereu vroiam să vin la tine", începu Giovanni să povestească. „N-am ştiut că tu mi-ai trimis nişte haine. A fost frumos din partea ta, Marco. Acum înţeleg că te-ai supărat cînd Giannina le-a adus înapoi. Dar tu-l cunoşti pe tata... Astăzi mi-a spus : „Du-te la el, şi vorbeşte cu el." Aşa că uite-mă... Am avut şi eu grijile mele. Tata cu un singur picior — acuma vrea să meargă la pescuit..."

„Ţi-a spus Giannina ce-am zis în furia mea ?" Întrebă Marco. „Sigur că ţi-a spus", îşi răspunse singur la întrebare. „Ea a fost foarte supărată de asta... Dar bineînţeles eu n-am socotit-o aşa".

„Giannina nu mi-a povestit nimic despre asta", răspunse Giovanni „la mînie mai zice omul cîte ceva. Ştiu şi eu cum e asta !"

Aşa stătură de vorbă amîndoi şi-şi spuseseră tot ce aveau pe inimă, toate cele ce le tulburaseră prietenia. Îşi amintiră de frumoasele zile din vara trecută, pe cînd şedeau pe fundul vechii bărci pescăreşti în mijlocul stufului, pe cînd Marco povestea basmul preţiosului diamant şi a frumoasei şi crudei Iulia şi cînd Giannina în entuziasmul ei ce se aprindea repede, ar fi plecat cu plăcere pe o corabie de piraţi. Se gîndiră şi la ceasurile pline de îngrijorare : cînd Marco a fost atacat pe strîmta străduţă şi cum Giovanni prin intervenţia lui curajoasă i-a scăpat viaţa, cum o căutaseră pe Giannina pe drumul spre Aquilea. Toate întîmplările astea trăite în comun le erau înscrise în inimă pentru totdeauna, şi era cît pe aici ca o singură vorbă rea, spusă la furie, să le distrugă prietenia.

Prietenia este o comoară scumpă, care trebuieşte păzită şi îngrijită ca să nu-şi piardă niciodată strălucirea şi frumuseţea.

„Giannina o să se bucure cînd o să audă că între noi toate sînt ca mai înainte", zise Giovanni.

Însă obrazul lui Marco deveni foarte serios după ce fusescră rostite toate aceste cuvinte. Prietenul băgă de seamă. În bucuria lui aproape uitase că Messer Pietro Bocco voia să-şi închidă nepotul într-o şcoală de călugări.

Castanul din curte îşi înălţa lumînările lui roşcate în grădiniţa din faţă, pămîntul era înverzit şi se acoperea cu petalele albe şi colorate ce cădeau din arbori. Chiar şi printre crăpăturile pietrelor încolţea proaspătul verde al primăverii. Veneţia arăta ca nou născută. Cu groază se gîndea Marco la liniştea îndepărtată de lume din incinta mănăstirii, de la San Nicolo. Pietre moarte şi golaşe, călugări făcînd semnul crucii, murmurînd rugăciuni. Iar în faţa zidurilor cenuşii respira marea, corăbii intrau în porturi, Umberto neguţătorea cu capete antice şi cupe de aramă, negustorul de tăieţei îşi frămînta aluatul, copiii se jucau. Un tînăr călugăr rătăceşte singur peste nisipul galben, se îndepărtează din ce în ce mai mult de mănăstire, pînă cînd abia îl mai poţi zări. Lîngă el marea frumoasă şi plină de forţă. Giovanni şedea tăcut pe scaunul său. Ochii prietenului se întunecaseră, pe fruntea lui gravă şi gînditoare, la rădăcina nasului apărură două şanţuri.

„E bine c-ai venit, Giovanni", zise Marco, „jură-mi că n-o să spui nimănui, ce-o să-ţi povestesc acum".

„Jur", zise Giovanni solemn. „Pe Sfînta Maică a domnului".

Marco se apropie de ladă şi ridică capacul. „Vino aici !" dădu la o parte hainele de deasupra. În faţa privirilor uimite ale lui Giovanni se înfăţişară două pumnale, micul elefant de fildeş care stătuse totdeauna pe masă, o brăţară lată de aur, o pungă plină de bani şi doi săculeţi cu biscotto.

„O să trebiuască să vă descurcaţi singuri, cînd n-am să mai fiu aici", zise Marco în taină. „Nu se poate altfel".

Giovanni îl privi întrebător. „Nu te înţeleg. Ce ai de gînd, Marco ?"

„Nici Giannina nu trebuie să afle mai înainte despre asta. Nimeni ! Numai ţie îţi spun. Plec cu o corabie la Damasc. După cum vezi, totul e pregătit. Brăţara a fost a mamei, ca şi micul elefant. Pe amîndouă le iau cu mine. S-ar

putea să-l întîlnesc pe tata. Atunci am să i le arăt. Tu știi că trebuie să merg la o școală de călugări ! N-o să se aleagă nimic din asta..." Marco luă un pumnal și-l dădu prietenului. „Pumnalul ăsta îți era hărăzit ție, Giovanni. Ia-l. Tu ți-ai dăruit pumnalul lui Paolo ca să mă poată apăra pe mine : mi-a povestit. Ia-l pe acesta în locul lui".

Marco așează înapoi cu grijă hainele peste valoroasele obiecte și închise lada. Obrazul lui serios se ilumină. Se simțea ca eliberat, odată ce împărtășise prietenului, secretul lui păstrat cu strășnicie.

„Așadar, vrei să pleci", zise Giovanni, ținînd pumnalul în mînă. Se lupta să ia o grea hotărîre. După toate cele ce se petrecuseră între ei, credea că trebuie să-i dovedească prietenului că-i alături de el în aceste ceasuri grele.

„Marco, dacă vrei, merg cu tine !"

Făcuse o declarație așa de grea în urmări, și nu înțelegea să și-o retragă, și nici nu voia să și-o retragă. Cum și-ar putea părăsi prietenul cînd ar avea nevoie de el ? Dar tatăl său și Giannina, munca lui la meșterul Benedetto, construcția de vapoare ? Noi facem Veneția regină, zisese meșterul Benedetto. Ce-ar fi Veneția fără corăbiile noastre ? — Perle de lemn sînt ele, bagă-ți în cap, altfel n-o să devii niciodată un adevărat constructor de vapoare. Gîndurile astea îi treceau prin cap lui Giovanni.

Marco văzu ochii luminoși ai prietenului îndreptați asupra lui. Bănuia că nu îi fusese ușor să se hotărască.

„Tu nu poți veni cu mine, Giovanni", zise. „Gîndește-te la Giannina. Trebuie să te îngrijești de ea. Nu se poate să vii și tu. Marino, marinarul, va avea destul necaz să ia unul singur, prin contrabandă, pe vapor..."

Giovanni își dădu silința să-l convingă să vină la Murano și să stea un timp ascuns la el, dar Marco îi răspunse că Messer Pietro acolo l-ar căuta în primul rînd. Nu, nu rămîne nimic altceva de făcut, decît să părăsească Veneția. Giovanni doar știa că dacă el și-a băgat ceva în cap, apoi duce și la îndeplinire. Marco îi zugrăvi călătoria pe mare și aventurile pe care o să le trăiască în Damasc, în cuvinte arzătoare. Iar Giovanni îl asculta. Era ca altădată, cînd ședeau pe treptele de piatră și visau în fața lagunei. Numai Giannina nu era cu ei.

Marco clătină din cap cînd Giovanni îl întrebă dacă n-ar trebui să i se spună și prietenei lor. „Tu trebuie să înțelegi", zise „i-am povestit unui singur om, și acela ești tu, Giovanni".

Giovanni își înțelese prietenul și fu așa de fericit că-i arăta atîta încredere, cît și pentru pumnal, încît durerea despărțirii fu oarecum atenuată.

Abia după ce Marco va pluti pe marea îndepărtată Giovanni va putea să-i dea de știre prietenei sale, despre fuga lui.

Așa dorea Marco.

În ziua cînd escadra a doua trebuia să-și înceapă călătoria, ploua. Hamalii cărau ultimele mărfuri înjurînd vremea rea. Messer Pietro Bocco stătea cu Patrone al corăbiei pe chei, și-i dădea sfaturi. Acesta se apăra plictisit : auzise de sute de ori aceste puneri în gardă.

Căpitanul corăbiei stătea prost dispus pe punte și purta marinarii să facă lucruri inutile, numai ca în ultimele momente să nu stea degeaba. Mai bucuros ar fi așteptat pînă cînd ar fi trecut ploaia. Dar corăbiile escadrei a doua trebuiau să părăsească portul. Actele așteptau deja să fie pregătite de plecare.

Funcționarul de la Ufficiale sopra Rialto, purtîndu-și mîndru sabia, se urcă pe bord, după ce totul fu încărcat. Scribul îl urma cu lista mărfurilor. Se controla ultima oară, dacă taxele vamale erau achitate. Dacă nu se găsea cumva pe bord vreo marfă interzisă, dacă toate ordonanțele fuseseră respectate.

Marino privea funcționarii cu sentimente amestecate, cum coborau în cală. Adusese copilul pe bord cu mare greutate, dar nevăzut de nimeni. I-ar fi părut foarte rău dacă l-ar fi descoperit în ultima clipă.

Messer Pietro Bocco, care n-avea prea mult timp și nici nu voia să mai stea mult în ploaie, plecă spre Alto Rialto unde îl aștepta secretario. Nu stătea nici un moment degeaba și făcea mai multe afaceri în același timp. Anul acesta spera să cîștige mult.

Marco stătea într-un colț întunecos cu cei doi săculeți ai lui de biscotto și aștepta cu arzătoare nerăbdare plecarea corabiei. Trecuse prin mii de spaime cînd hamalii și marinarii aduseseră ultimele mărfuri. Lăzile de lemn stăteau în-

cărcate așa de aproape una de alta încît spațiul dintre ele nu era nici măcar de-o palmă. Marco se așezase la capătul coridorului îngust și spera că întunericul o să-l ascundă.

Funcționarul, care controla corabia, era mîndru de postul său și foarte conștiincios, mai ales cînd Patrone al corabiei uita să-i dea cîțiva ducați. Marco îi auzi, cu inima cît un purece, pe bărbații ce coborau în magazie. Un marinar lumina cu o lampă de petrol. Patrone răspundea la întrebări ce se găsea în fiecare ladă.

Veneau acum pe strîmtul coridor tocmai spre Marco, stăteau pe loc ici și colo, schimbau cîteva cuvinte și mergeau mai departe. În neliniștea ce-l cuprinsese Marco auzea murmurul cuvintelor, dar nu le mai înțelegea sensul. Dacă nu se întorceau imediat, îl vor descoperi. Se lipi de scînduri și-și opri respirația. Mai bucuros ar fi strigat : „Veniți odată și duceți-mă afară !" numai chinuitoarea așteptare să ia sfîrșit.

Funcționarul atinse cu piciorul sacii cu biscotto pe care Marco îi pusese jos, în fața sa. „Ce-i asta ?", întrebă mirat. „Marinare, ia dă lampa aici !" În lumina tulbure a lămpii îl descoperi pe tînărul care-l fixa cu un obraz încruntat.

„Patrone !", strigă el. „Uite ce-am găsit aici ! Și ziceați că la dumneavoastră totul e în ordine". Rîse cu bunăvoință. „Voiai să faci o călătorie pe mare, nu ?" zise către Marco. „Ia ieși din colțișorul tău. Ești un pic cam tinerel pentru așa ceva. Nu te uita așa de încruntat la mine, poți să fii fericit că te-am găsit".

Patrone se strecură furios în față. Dar cînd văzu obrazul copilului, își înghiți cuvintele mînioase care-i stăteau pe limbă. „Tu ești ?" întrebă uimit. Și către funcționar : „E nepotul lui Pietro Bocco. Dau ordin să fie dus la unchiul său".

Luă marinarului lampa din mînă și-i porunci să-l ducă la Messer Pietro Bocco, cu cîteva cuvinte lămuritoare.

„Vedeți ce nas are Ufficiale sopra Rialto ?" auzi Marco vocea funcționarului, pe cînd urca pe punte.

Urmă marinarul, lipsit de putere. Dezamăgirea lui era așa de mare, încît nu mai vedea și nu mai auzea nimic din viața agitată din jur. Ploaia cădea de sus. Marco pășea cu capul plecat prin bălți și noroi spre Campo di Rialto.

Marinarul îi spuse cîteva cuvinte de mîngăiere. Marco nu-i răspunse.

O FATĂ N-ARE ROCHIE DE MIREASĂ

La patru zile de drum depărtare de Roma, nu departe de granița cu regatul Neapolelui, se afla situat satul Rocca Secca. Lipite strîns de coasta stîncoasă, casele lui priveau în jos spre vechiul drum roman construit pentru armată. În acest sat sărăcia era acasă la ea. Umbla în haine sărăcăcioase, care îmbrăcau copiii sau fetele frumoase, bătrînii sau tinerii, fugea în picioarele goale, peste pămîntul pietros, iar pe vremea primăverii purta flori roșii în păr.

Livada de măslini de pe coasta însorită, fîntîna din valea umbroasă, ogoarele și pășunile, iepurii de pe cîmp și păstrăvii din rîu aparțineau boierului. Pietrele, vîntul, soarele și aerul de respirat, aparțineau țăranilor. Ei trăiau ceva mai bine decît cîinii ce mișunau peste tot. Așa era dat de la dumnezeu. Turnul subțire al bisericii se înălța mîndru peste colibe, tînărul preot purta o sutană roasă, avea un obraz palid, ochi cinstiți și îndureraţi. Cînd era vreo nuntă sunau clopotele.

Izabella și Alberto voiau să se căsătorească. Alberto merse la boier și-l întrebă dacă-și dă încuviințarea. Încuviințarea i-o dădu boierul, pentru că voia să le arate țăranilor cît e el de plin de bunăvoință și de noblețe. Dar cînd Albert își exprimă rugămintea ca pentru anul în curs să-i scadă din bir, ca să-i poată cumpăra Izabellei o rochie de mireasă, se înfurie și porunci ca tînărul țăran să fie gonit cu cîinii de la curte. Cîinii nu-i făcură nimic. Alberto avea o privire care îi înțepeni ca vrăjiți.

Așa că Alberto avea acum permisiunea să se însoare, dar nu știa de unde ar putea face rost de o rochie de mireasă pentru Izabella.

Duminică, după slujbă, merse cu Izabella la preotul care locuia în umbra grădinii bisericii într-o casă dărăpănată și nu trăia mult mai bine decît țăranii. Mînă în mînă intrară la el și-i spuseră că vor să se căsătorească, dar că nu posedau cu mult mai mult decît ce aveau pe ei. Izabella își plecă ochii pentru că-i era rușine de picioarele ei negre și desculțe. Și Alberto îi povesti preotului, ce pățise cu boierul ; avea încredere în ochii cinstiți.

Obrazul palid al preotului se făcu roșu ca focul. Își ridică ambele mîini, a binecuvîntare și zise : „Bogații se desfrî-

nează, iar săracii mor de foame. Dar duceți-vă acasă, veți fi ajutați".

În aceeași zi, își îmbrăcă sutana și plecă în munți.

„Doamne, iartă-mă", murmură el. Dar trebuie să-i ajut, altfel nu pot. Nu tu doamne m-ai pus să le fiu păstor ?"

Părinții preotului, țărani din satul vecin, situat cam la jumătatea înălțimii muntelui își primiră fiul învățat, cu umilă bucurie, și îi arătară — fiindcă asta era voința lui nestrămutată — după ce suspinară de cîteva ori — drumul spre Angiolino Regele cîmpurilor.

Preotul urca aceeași potecă pe care cu luni înainte păși se Paolo, ca prizonier. Pereții stîncoși reflectau arșița în abisuri. Razele soarelui luminau puternic vinele și colțurile pietrelor. Obrazul palid al călătorului singuratic ce urca tot mai sus se înroșise de efort ; sutana neagră se agăță de un colț de piatră și se rupse. Își scoase haina ce-l stînjenea și o aruncă pe umăr.

Cînd privi în jos, spre satul care se ascundea în sărăcăcioasa dar sălbatica-i frumusețe în sînul acestui pămînt stîncos, își văzu tatăl și mama stînd în mijlocul drumului și urmărindu-l îngrijorați. Le făcu semn cu mîna, iar ei îi răspunseră la fel. Conștiința care-i înflăcăra inima și care-i dădea doar sentimente de dreptate, îl mîna înainte. Se prezentă fără frică în fața celor două santinele, care-i puseseră lăncile în piept și-l întrebară ce dorește.

„Duceți-mă la Angiolino, Regele cîmpurilor", zise.

„Cine sînteți și ce vreți de la el ?"

„Vedeți cine sînt". Își arătă sutana celor doi. „Și ceea ce vreau, am să-i spun căpitanului vostru personal".

Santinelele schimbară o privire și nu știau, ce să creadă, despre această vizită neobișnuită. Bineînțeles veneau la ei adesea țărani din împrejurimi, ca să le aducă vești importante sau să-și exprime multe dorințe, dar un preot ?

Schimbară cîteva cuvinte în șoaptă.

„Luați loc aici în scobitura asta a stîncii, Cuviosia Voastră și odihniți-vă de oboseala urcușului", zise cel uscățiv, ce avea un obraz de țăran, aspru și tăbăcit de intemperii, „Dimitro o să vă anunțe venirea".

Preotul se așeză pe culcușul de paie din umbra stîncii. „Spune-i că cererea mea nu suferă amînare !" strigă după cel ce se îndepărta.

Angiolino şi Paolo şedeau pe marginea unei stînci şi-şi lăsau să le atîrne picioarele. Zece paşi mai departe vuia cascada căzînd în adînc, în spatele lor păşteau catîri şi cai, în faţa lor se ridicau stîncile cenuşii, fierbinţi, vechi de cînd lumea. Paolo îi povestea Regelui cîmpurilor despre Veneţia. Angiolino îi simţea nostalgia, în cuvinte.

„Ai dori să te întorci iarăşi la mare şi la lagune", zise, „într-o zi ai să dispari de-aici".

„Astă noapte am visat, că s-a năruit un munte peste mine. Zăceam în mijlocul pietrelor şi vedeam printr-o mică spărtură cerul. Marginea ascuţită pe care o prinsesem ca să-mi croiesc un drum, mi-a tăiat mîinile..."

„Eu am crescut în munţi", zise Angiolino. „Marea o cunosc numai din depărtare. Ea e întotdeauna altfel. Dar munţii te înconjoară ca nişte fraţi tăcuţi. Poţi să ai încredere în ei, dacă nu ţi-e frică de prăpăstiile şi striurile lor".

„Pescarii m-au îngrijit pînă m-am însănătoşit. Ei sînt săraci, dar mi-au dat pîine şi acoperiş. Poate într-o zi mă întorc, aşa i-am spus Giuliei la despărţire".

Aşa vorbeau între ei, şi-şi deschideau inimile, într-un ceas liniştit între două cavalcade pe şosele.

Stropii de apă, purtaţi de vînt prin aer, le atingeau obrajii. O piatră se desprinse de pe coastă şi căderea ei în abis se stinse în vuietul apei. Paşii se apropiau. O voce grăi :

„Ascultă, Angiolino, e un preot jos. Vrea să vorbească cu tine. A zis că cererea lui nu suferă amînare".

Angiolino şi Paolo se ridicară în picioare.

„Ai zis, un preot ?"

„E un bărbat tînăr. Faţa lui e cinstită".

Regele cîmpurile stătu puţin pe gînduri.

„Adu-l la mine", zise apoi. „Vino cu mine, Paolo. O să-l primim la mine în casă şi o să-l ospătăm cu un vin bun. Preotului din satul meu îi plăcea vinul şi lua parte bucuros la ospeţele boierului".

Încăperea unde locuia Angiolino, era aranjată ca şi adăposturile celorlalţi. Pereţii goi erau acoperiţi cu covoare ce acopereau şi pardoseala de piatră. Mobile din cele mai scumpe esenţe de lemn, făcute cu multă silinţă de către meseriaşi pricepuţi în artă, creiau comoditate şi bucurie de-a trăi între zidurile ocrotitoare, mai ales cînd noaptea vîntul urla în

jurul casei. Covoarele, mobilele, şunciie din afumătorii şi vinul din pivniţe fuseseră cărate sus cu mari oboseli la lumina lunii, pe spatele catîrilor. Angiolino avea grijă ca fiecare să-şi primească partea lui cuvenită.

Masa din mijlocul încăperii, scaunul pe care se aşeza Angiolino, uneltele de scris, cărţile şi covoarele proveneau dintr-un castel de pe la poalele munţilor, la o depărtare de o jumătate de zi de călărie, de aici. Stăpînul se despărţise bucuros de mobilierul său, cînd auzi, că se pune mai puţin preţ pe viaţa lui, decît pe covoarele ce le are. Dar cînd Angiolino cu trupa lui plecă, nu găsi că are altceva mai grabnic de făcut decît să-şi alarmeze mercenarii şi să pornească în urmărirea bandiţilor. Dar nu i-a găsit ; nimeni nu-i văzuse, oameni, cai, mobile, dispăruseră ; pentru că munţii erau acoperiţi cu păduri dese, şi ţăranii îşi închideau ochii şi urechile, cînd — atunci pe cînd tăiau lemne — vedeau strecurîndu-se pe lîngă ei fugare umbre, sau auzeau cai nechezînd sau voci şoptite de oameni.

„Luaţi loc, cuviosia voastră", zise Angiolino.

Tînărul preot privi în jur şi obrazul lui avu o tresărire de nemulţumire cînd văzu aranjamentul luxos din casa de pe vîrful muntelui, casă care secole de-a rîndul nu văzuse decît sărăcie şi pietre.

„Trăim ca stăpînii", zise Angiolino. „Permiteţi-ne-o, cuviosia voastră. Pentru asta însă nu devenim orgolioşi. Viaţa noastră de toate zilele e plină de pericole. Luăm de la aceia care au din abundenţă, şi dăm acelora, care muncesc şi flămînzesc după pîine şi lucruri frumoase.

„De asta vin la voi", zise tînărul preot.

„Adu vin şi carne Paolo, cuviosia sa trebuie să fie flămînd după obositorul urcuş".

„Vă mulţumesc, Angiolino, dar eu nu vreau nimic decît să vă prezint o rugăminte".

„Nu beţi vin, cuviosia voastră ?"

„Nu pentru asta am venit".

Figura lui Angiolino se însenină.

„Mîncaţi doar cu noi şi spuneţi-mi dorinţa. Vă vom ajuta, dacă stă în puterea noastră".

Mîncară pîine şi şuncă şi băură un pahar de vin. Tînărul preot povesti întîmplarea lui Alberto şi se rugă pentru o rochie de mireasă pentru Izabella.

Angiolino se gîndi la mireasa lui, pe care n-o mai văzuse de atîta vreme și la preotul din satul său natal, care bea vin și mînca în fiecare zi carne și care-și amenința enoriașii cu toate pedepsele iadului, dacă pescuiau din riu vreun pește sau culegeau lemne prin păduri.

„Boierul l-a gonit cu cîinii de la curte", zise Angiolino cu ură în ochi. „E foarte bine cuviosia voastră c-ați venit la mine. Spuneți-le lui Alberto și Izabella, că în curînd își vor putea sărbători nunta".

În amurg, preotul cu sutana pe umăr coborî muntele. Doi oameni din trupa lui Angiolino îl însoțiră pînă în satul său de baștină, unde sosiră înainte de a se întuneca. Soarele apusese în spatele muntelui ; în prăpăstii, văi și costișe se întindea înserarea.

Tatăl își primi fiul cu ochi întrebători, iar mama veni din curte cu pași grăbiți.

„Am făcut bine ce-am făcut, tată" zise tînărul preot gînditor.

Patru zile mai tîrziu, o ceată de douăzeci de oameni, cu caii lor coborîră de pe vîrful muntelui în vale. Călăriră spre Rocca Secca, conduși de Angiolino și Paolo .

Caii mergeau într-un trap vesel, prin dimineața proaspătă. Aveau harnașament bun, iar lăncile și săbiile călăreților erau în bună stare. Țăranii de pe ogoare se opreau din lucru și se uitau după ei.

„Deci asta-i ultima ta cavalcadă cu noi", zise Angiolino. „Păcat că pleci frate !"

„Poate o să mă întorc în curînd la voi", răspunse Paolo. „Dar acum să nu ne mai gîndim la asta".

Dădură pinteni cailor, călăriră în galop întins prin satul singuratic, cotiră pe lîngă biserică, în latul drum boieresc și ajunseră curînd la casa boierească, ale cărei ziduri de cărămidă roșie se oglindeau într-un lac tăcut. Călăreții înconjurară casa, goniră servitorii în grajduri și supuseră cîțiva argați înarmați care voiau să li se împotrivească.

Între timp Angiolino și Paolo intrară în casă cu sabia scoasă și îl căutară pe stăpînul, care îi dăduse generos permisiunea de căsătorie lui Alberto, și apoi îl gonise cu cîinii din curtea sa.

îl găsiră în cel mai îndepărtat colț al camerei sale, c sabia în mînă. Dar cînd văzu statura înaltă și puternică lui Paolo, lîngă zveltul Angiolino își aplecă arma.

„Ce vreți de la mine ?" întrebă tremurînd.

„Bani pentru un scop nobil", zise Angiolino. „Aruncați-vă sabia din mînă".

Sabia căzu pe pardoseală.

„Am numai puțini bani în casă", zise stăpînul.

Angiolino cunoștea aceste pretexte. Le auzise deja de sute de ori. „Aduceți imediat aici cinci sute de ducați, sau vă legăm și vi-i căutăm singuri !", zise el amenințător.

Boierul se făcu alb la față și-i trebui un oarecare timp pînă cînd își reveni, ca să poată deschide ușa grea a unui dulap de stejar și să scoată din el o lădiță legată în fier, care conținea bani.

„Numărați pe masă cinci sute de ducați !" porunci Angiolino.

De afară se auzi zgomot de arme și strigăte. Angiolino și Paolo nu făcură nici o mișcare. Mîinile boierului ezitară să deschidă lădița. În ochii lui licări speranța. Aștepta vizita contelui de Casallvieri, o fi sosit oare tocmai acum cu mercenarii săi ? Urechile lui ascultau cu încordare.

„Leagă-l", porunci Angiolino.

Paolo își rezemă atent sabia de masă, scoase o sfoară din buzunar și îl legă așa de strins de scaun, încît acesta nu se mai putea mișca.

„N-ați vrut să ne dați cinci sute de ducați", zise Angiolino, „așa că luăm tot, și vă mulțumim".

Zăngănitul de arme amuțise. Pe obrazul celui legat care pînă acum nu rostise nici cinci vorbe, se zugrăvi furia și frica lașă. Spaima crescu, cînd Angiolino se apropie mult de el.

„Ascultați ce vă spun, nobile domn !" strigă el amenințător. „Țăranii se plîng de dumneavoastră. Îi jupuiți și nu le lăsați nici pîinea uscată, îi goniți cu ciinii cînd vin cu mărunte cereri la dumneavoastră. Astăzi scăpați cu viața, dar data viitoare o să fiți spînzurat. V-a vorbit Regele cîmpurilor. Și-acum vă salut !"

Paolo și Angiolino părăsiră casa și plecară.

Călăreții o luară din nou înspre sat. Casa stăpînului, în spatele lor, se oglindea în lacul liniștit, boierul își strigă servitorii, ca să-l dezlege. Servitorii și argații ieșiră fără deosebită grabă din grajduri. Era o zi frumoasă. Pe apă pluteau două lebede.

În dreptul bisericii călăreții o cotiră după colț și călăriră în galop întins, înapoi pe drumul pe care veniseră. Țăranii se opriră din lucru și priviră în urma cetei înarmate pînă cînd dispăru în norii de praf ridicați de copitele cailor. Pe unul dintre ei îl chema Alberto. Muncea fără pic de bucurie.

Cîteva zile mai tîrziu Paolo își luă rămas bun de la munții plini de prăpăstii, de la platoul măturat permanent de vînturi, de la Angiolino, Regele cîmpurilor. Ce îl alunga de-acolo ? N-ar fi putut să spună nici el : poate nesiguranța în ceea ce privea soarta lui Marco, amintirea prieteniei cu cei doi băieți și cu Giannina. Încă mai purta la el pumnalul pe care i-l dăduse într-o zi Giovanni. Nu uitase vorbele și ochii luminoși ai băiatului, care-l priveau plin de încredere : „Poate o să ai nevoie de el vreodată. Bagă numai bine de seamă să nu i se întîmple ceva lui Marco". Multe lucruri îl rechemau la Veneția. Noaptea visa marea, bărci și cîntec, o colibă de pescari și papuci grosolani de plajă, obrazul bătrîn ca vremea al unui moșneag și o fată tînără, care frămînta aluatul de pîine cu mîinile și fugea afară în ploaie.

„Mă întorc acum la Veneția, Angiolino", zise el, „vreau doar să văd ce mai e pe acolo. Trebuie să mă strecor noaptea ca un hoț. Poate aș putea trăi pe acolo pe undeva prin apropiere".

Stăteau în fața coborîșului spre vale. Paolo își răsese barba, pe care o purtase cîteva luni. Era îmbrăcat ca un domn distins și ținea de căpăstru un cal pe care i-l făcuse cadou Angiolino.

„Du-te frate", zise Regele cîmpurilor. „Nu pot să te reții. În curînd se înserează. Dacă-ți merge rău, întoarce-te la noi".

Se îmbrățișară de rămas bun. Oamenii din bandă stăteau pe marginea stîncii și se uitau după el. Le făcuse plăcere să fie împreună cu ei.

Paolo coborî, trecu, lipindu-se de peretele stîncos, de porțiunea periculoasă, fiind atent ca frîele să nu fie strînse.

Respiră uşurat cînd cărarea se mai lărgi. Soarele umplea cu lumina aurie a serii valea în formă de căldare. Pistruiatul care altădată trăsese zăvorul ruginit pe uşa închisorii lui Paolo şi după aceea îi adusese pîine şi carne friptă la frigare era de santinelă împreună cu un ţăran mai bătrîn cu figura mai încruntată, originar din satul vecin.

„Bea o gură de vin să prinzi puteri", zise şi-i întinse plosca. „Păcat că ne părăseşti !"

Paolo bău. „Rămîneţi cu bine fraţilor", răspunse. „A fost bine cu voi !"

Amîndouă santinele se uitară după el pînă cînd dispăru după cotitura drumului.

Către seară ajunse în sat şi fără să ezite luă calea cunoscută spre Rocca Secco. Ţăranii, ce se întorceau obosiţi de pe ogoare, îl salutau, căci arăta ca un nobil domn. Nici unul n-ar fi putut bănui în el un membru al bandei lui Angiolino.

Izabella stătea la gard şi privi după călăreţ. Era desculţă şi nu purta nici o floare în păr.

Paolo călărea prin amurg, şoseaua se întindea goală de oameni. Odată se opri şi se uită în jur. Acolo se întindeau contururile estompate ale munţilor pe al căror vîrf trăise luni de zile. Se simţise ocrotit în paza lor, dar noaptea cînd vîntul urla fără încetare, se trezea dorul lui după şesuri şi după canalele Veneţiei. Acum se găsea pe drumul de întoarcere. Dar se despărţea greu de peisajul care-i devenise familiar.

În grădina bisericii din Rocca Secco îşi legă calul de un pom şi bătu la uşa casei parohiale. Tînărul preot deschise şi îl lăsă să intre. Nu-l recunoscu.

Paolo se uită în jur, în cameră nu se putea zări în lumina tulbure a lămpii cu petrol decît o masă, cu un scaun, un pat şi o etajeră cu cărţi, pe perete. Preotul îşi pofti musafirul să ia loc pe scaun şi-l întrebă ce doreşte. El se aşeză pe pat.

„Din păcate nu pot să vă servesc cu nimic, domnule, fiindcă nu am nimic în casă", zise jenat de sărăcia lui. Obrajii lui palizi se îmbujorară.

Paolo scoase o pungă cu ducaţi din buzunar şi o puse pe masă.

„Aţi fost acum cîtăva vreme la noi şi v-aţi exprimat o dorinţă în privinţa a doi credincioşi ai voştri. Angiolino mă trimite să vă predau această pungă cu cinci sute de ducaţi de aur. Aţi spus că o fată are nevoie de-o rochie de mireasă. Daţi-i banii, cuvioşia voastră".

Preotul sări emoţionat în picioare. „Dumneata eşti!", zise. „Acum vă recunosc. M-aţi primit împreună cu Angiolino. Vă mulţumesc că aţi venit! Aşteptaţi, fug repede pînă în vecini, să vă pot servi cu ceva mîncare!"

Paolo refuză şi se ridică. „Am puţină vreme, cuvioşia voastră".

Dar tînărul preot îl împinse înapoi pe scaun, fugi la vecini şi se întoarse curînd cu pîine, brînză şi vin. Pregăti repede cina şi-şi pofti musafirul să se servească.

Paolo nu se lăsă mult rugat. „Angiolino trimite vorbă, că sînteţi oricînd binevenit, dacă aveţi vreo dorinţă", zise după ce se sătură. „Dar acum vă rog, lăsaţi-mă să plec. Am în noaptea asta un lung drum de făcut.

Tînărul preot îşi conduse oaspetele pînă în faţa uşii. Paolo dezlegă frînghia cu care-şi legase calul. „Rămîneţi cu bine, cuvioşia voastră. Eu mă întorc în ţara mea".

Sări pe cal şi porni. Aerul era plăcut. Într-un tufiş al sălbăticitei grădini începu să cînte o privighetoare.

Prin mintea celor ce stăteau în drum, treceau gînduri ciudate, pe cînd ascultau tropotul de copite ce se îndepărta.

VIZITA NOCTURNĂ

Cînd Giovanni se întoarse de la lucru, tatăl său nu era acasă. Probabil încă se mai găsea cu barca lui pe lagună. Abia cînd ceilalţi erau la mal, Ernesto şi însoţitorul său îşi scoteau năvoadele. Giovanni ştia de ce tatăl său nu-şi mai lăsa nici o clipă de repaus. Îşi făcea griji că în doi ani n-o să poată plăti cei două sute de ţechini, datoraţi. Pescuitul aducea tocmai atît cît să poată trăi, şi să se îmbrace. Cum ar fi putut însă să plătească şi dobînzile care erau scadente

la fiecare sfert de an și în afară de asta să mai pună deoparte atîta încît să-și poată plăti la timp suma împrumutată ?

„Hîrtiuța" lui Messer Celsi începu să-și exercite nenorocita-i influență. Uneori pe tatăl lui Giovanni îl urmăreau gîndurile grele chiar și în somnul lui adînc, cînd adormea zdrobit de oboseală, chinuindu-l în singurătatea de peste zi. Vedea cum se tîrîie cu greutate pe un drum fără sfîrșit, lîngă el Giovanni îmbrăcat în zdrențe, cu ochii lui luminoși îndreptați acuzator asupra tatălui, și mai auzea rîsul ascuțit al lui Messer Celsi, care enorm de mare, stătea la marginea drumului și-i zorea pe cei doi vagabonzi fără cămin să plece cît mai departe.

Ca să mai scape de griji Ernesto mai vizita din cînd în cînd cu tovarășul său căruia îi plăcea vinul, cîrciuma la Malvagia, ca să se întîlnească cu zidarii și pietrarii pe care îi cunoștea dinainte. Se întîmpla, ca, uneori, să bea mai mult vin decît s-ar fi potrivit cu punga lui, ca să nu se mai gîndească la „hîrtiuță". După aceea își făcea mustrări de conștiință pentru fiecare soldo cheltuit, dar degeaba.

Giovanni lucra în grădină, în care acum totul înverzea și înflorea, plivea buruienile, săpa pămîntul și-l stropea cu apă. Apoi se așeza pe bancă și aștepta să se întunece. Vara, care se anunța prin nopțile dulci de primăvară și prin fructele mici și verzi ale pomilor și tufișurilor, nu părea să-i aducă prea multe lucruri bune. Cît de frumos și cît de lipsit de griji trăiseră în anul trecut, pînă cînd se întîmplase nenorocirea cu accidentul tatălui, pînă la disporiția lui Paolo și pînă cînd prietenia cu Marco fusese adumbrită. Ceva devenise ca altădată, ba chiar mai adînc și mai frumos : prietenia cu Marco. Tocmai de aceea îl atingea așa de dureros că prietenul, după nereușita fugii lui, trăia închis ca un prizonier în camera lui, pînă cînd unchiului o să-i convină să-l închidă într-o școală de călugări. Și asta urma să se întîmple în următoarele zile, după cum îi spusese Giannina.

Giovanni își muncea mintea cum ar putea să-și ajute prietenul, dar nu găsea nici o ieșire. Cîteodată își zicea că poate soarta i-a fost mai favorabilă lui Marco decît credea acesta. Cine știe cum i-ar fi mers prin țări străine. Dar cînd își aducea aminte de nostalgia lui Marco după îndepărtate

țări, de visele lui îndrăznețe, își dădea seama ce ar însemna pentru el să fie închis ani întregi.

Luna răsărise, stelele străluceau iar păsările adormiseră. Mama Gianninei aprinsese în cameră lumînările. Giovanni vedea strălucind lumina ce trecea prin tufișuri.

Meșterul Benedetto îl lăudase astăzi și-i spusese că are mîini îndemînatice și un ochi bun în ceea ce privește lemnul, așa cum se și cere pentru un bun constructor de corăbii. Numai că pentru asta nu trebuie să se creadă grozav. Apoi îl luă pe Giovanni cu el în atelierul lui și-i arătă barca deja terminată. El, Giovanni, trebuia să vadă primul barca. Se pricepea deja, în oarecare măsură, la construcția bărcilor și rămase uimit de frumusețea construită de mîinile meșterului. Era sortită pentru transportul de persoane și avea și o cabină în care pe vreme de ploaie puteau ședea patru oameni ca într-o cameră. Dar cea mai frumoasă era forma arcuită.

„În curînd o să vezi multe asemenea bărci pe canalele Veneției", zise meșterul și bău o gură din ulcior. „Și nimeni nu va putea nega, că prima de acest fel a fost construită de meșterul Benedetto din Murano. Am deja pentru ea și un nume «Dongola !» Cum sună ? Acum șterge-o la lucru, leneșule !"

Dar Giovanni nu se lăsă gonit. Mîngîie cu mîna rotunjimile lemnului și zise cu seriozitate : „Meștere Benedetto, barca este foarte frumoasă, nici nu pot să spun cît de frumoasă e". Acestea fiind zise fugi afară.

Cînd Giovanni se gîndea la viitorul lui nu-și făcea nici o grijă, dar dorea ca și tatăl și prietenul lui să fie fericiți. Noaptea deveni mai întunecată, iar luna mai strălucitoare. Giovanni auzi, după zgomotul cîrjilor, că tatăl său venea acasă. Îi fugi înainte.

„M-ai așteptat, nu-i așa ?" își salută Ernesto băiatul. „S-a făcut puțintel cam tîrziu, dar pescuitul a fost bun".

Giovanni simți mirosul de vin ce i se degaja din haine și observă după ochii strălucitori ai tatălui că acesta băuse și cîteva pahărele. Era mai vesel ca altădată și părea să-și fi uitat toate grijile. Într-o legătură ce-i atîrna pe umăr

aducea și cîțiva pești. Giovanni îi luă și pregăti cina pentru tatăl său, apoi îi povesti cum îl lăudase meșterul Benedetto.

Ernesto îl ascultă, și mîncă cu poftă cina. Munca și vinul îl obosiseră, așa că se culcă și în scurt timp adormi. Trebuia doar ca mîine dimineață, în zori, înainte de răsăritul soarelui, să fie iar în picioare. Nici Giovanni nu mai rămase multă vreme treaz. În curînd se făcu liniște în mica căsuță. Zgomotul respirațiilor adînci și regulate dovedeau că amîndoi dormeau tun. Nu auziră pașii ușori, care se apropiau afară și nici nu văzură contururile întunecate ale unui om ce se strecura cu grijă prin grădinița din fața casei.

Un obraz se aplecă la geam și doi ochi încercau să pătrundă întunericul din camera slab luminată de strălucirea palidă a lunii.

Un deget ciocăni în fereastră. Cei ce dormeau nu îl auziră. Din nou un ciocănit ușor și persistent, pînă cînd ceva se mișcă în cameră. Giovanni se trezi primul. Se ridică. Tatăl era întins în patul său și dormea.

Dar ce putuse să-l trezească ? Nu se auzea nici un sunet, cu siguranță visase ceva. Se întinse liniștit la loc, dar sări imediat în picioare, cînd se auzi din nou ciocănind.

O voce adîncă și bine cunoscută zise : „Giovanni ! Giovanni !“ Copilul își aruncă păturile de pe el, fugi la fereastră și-și lipi obrazul de geam.

Încă nu știa precis dacă nu cumva are vedenii sau dacă ceea ce vedea e adevărat.

În fața ferestrei, luminat de lună stătea un domn, elegant îmbrăcat, care semăna cu Paolo. Acum zîmbi și-i făcu semn băiatului să-i descuie ușa și să-l lase să intre. Iar cînd Giovanni văzu zîmbetul, știu că omul de-afară e Paolo. Sări la ușă, lovindu-se cu piciorul de un scaun, dar nu simți nici o durere.

„Papa !“ strigă el. „Paolo a venit. Trezește-te, papa !“ Deschise ușa casei. „Paolo !“ strigă el în întuneric. „Știam că o să te întorci odată și odată !“

Paolo îmbrățișă băiatul, îl ridică în brațe și îl duse în casă. „Nu așa de zgomotos, Giovanni“, șopti el.

„Ce se întîmplă aici ?“ răsună voca lui Ernesto. Giovanni cu respirația tăiată de îmbrățișare și cu ochii plini

de lacrimi de bucurie strigă aproape înspăimîntat : „Dar papa, a venit Paolo, n-auzi ?"

Fugi înainte prin cameră, îşi prinse tatăl, care se ridicase de jumătate, de umeri şi zise : „Uite, papa, Paolo e iarăşi aici !"

Între timp intrase şi Paolo. „Într-adevăr sînt eu, Ernesto, şi vreau să te rog să mă adăpostești în noaptea asta".

„Dar poţi rămîne aici cît timp vrei, Paolo", se amestecă Giovanni. Nici nu-i mai lăsa pe ceilalţi doi să ajungă la cuvînt... „Oricînd şi oricît poţi să rămîi la noi, Paolo, nu-i aşa papa, spune-i."

Ernesto aprobă. „Bineînţeles că Paolo poate rămîne, cît are chef. Dar acum ia loc Paolo şi odihneşte-te, ai făcut sigur un drum lung pînă aici. Şi tu Giovanni, ar trebui să-i frigi nişte peşti".

Paolo îl opri pe Giovanni, care voia să se repeadă în bucătărie, zicîndu-i că nu-i e foame. Şi Giovanni rămase bucuros în cameră, fiindcă nu voia să scape nici un cuvînt din cele ce urma să povestească Paolo, şi-apoi avea şi el atîtea să-i povestească.

Între timp Ernesto se sculase şi aprinsese lampa. Privi cu mirare hainele frumoase ale lui Paolo.

„Arăţi bine, Paolo, acum poveşteşte-ne cum ţi-a mers. Am fost atît de mîhniţi de dispariţia ta... Dar acum eşti din nou aici".

„Şi căpitanul Matteo o să se bucure", îl întrerupse Giovanni. De atîta fericire nu-şi mai putea ţine gura.

„Căpitanul Matteo ?", întrebă Paolo, încreţindu-şi fruntea. „N-a fost închis ?"

Dintr-o dată Ernesto şi Giovanni înţeleseră, pentru care motiv, Paolo dispăruse aşa fără urmă, după săritura lui peste bord.

„N-ar fi trebuit să fugi, Paolo", zise Ernesto. „Căpitanul Matteo a scăpat cu contrabanda lui, de zbiri".

O vreme se făcu linişte în cameră. Lumina lămpii proiecta umbrele capetelor, pe masă.

Paolo privi gînditor în obrazul lui Giovanni. Devenise mai serios şi mai matur graţie trăirilor de care avusese parte pînă acum.

Cuvintele lui Ernesto treziră multe gînduri în mintea lui Paolo. Putea deci să se miște liber prin Veneția, nu mai trebuia să se strecoare ca un hoț prin noapte și să bată la ferestre ? Putea să meargă ziua în miaza mare la așezarea de pescari de pe plaja lagunei, să intre în coliba lui Dimitro și să spună : Priviți, sînt din nou aici, Dimitro și Giulia. V-am adus cîteva nimicuri pentru că ați fost așa de de buni cu mine. Pentru dumneata Dimitro o trusă de cuțite, de sculptură, din Damasc și pentru dumneata Giulia o brățară de aur și un șirag de perle.

Paolo își aminti de cadoul pentru Giovanni, pe care-l avea la el. Îl scoase din geantă și zise : „Tu, Giovanni, mi-ai făcut o dată cadou un pumnal. L-am păstrat cu grijă. Astăzi ți-am adus altul în locul lui. Ia-l !"

Îi întinse lui Giovanni arma, al cărui mîner era din fildeș cu ornamente din argint.

Giovanni privi pumnalul cu priviri pline de evlavie. Nu îndrăznea să-l atingă.

„Ia-l", încurajă Paolo copilul.

Atunci Giovanni luă prețiosul pumnal și-și trecu mîna peste argintul ce strălucea stins.

„Acum am două pumnale", zise. „Și Marco mi-a făcut unul cadou. Îți mulțumesc, Paolo".

Giovanni se bucură foarte mult, dar nu putea să-și dea frîu liber bucuriei. Existau între ei foarte multe lucruri nelămurite. Paolo se schimbase, nu numai fiindcă purta haine elegante, dar mișcările lui deveniseră mai libere, ochii lui aveau o privire îndrăzneață și pătrunzătoare.

„Tu ai adus un cadou scump, Paolo", zise Ernesto. „Nu prea pot pricepe lucrul ăsta". Se sculă, sălță pînă la fereastră, ca să-i deschidă larg o parte. „Nu trebuie s-o iei în nume de rău", își continuă el spusele, „dacă vrei să taci, totuși n-o să cred nimic rău despre tine".

Paolo se apropie de masă, își puse amîndouă brațele pe tăblia mesei și-și plecă înainte partea superioară a corpului. „Am să-ți povestesc totul Ernesto, tot ce mi s-a întîmplat. Poate să asculte și Giovanni, și-apoi veți hotărî singuri dacă

am făcut sau nu rău. Ah ! Ernesto ce bine că sînt iarăşi la Venèţia !"

Paolo se uită peste feţele celor doi, departe în lumina tulbure a lămpii, şi le povesti despre faptele lui, fără a adăuga nimic, fără a omite nimic. Ernesto şi Giovanni urmăreau fiecare cuvînt. Prin deschizătura ferestrei intrau uşoare zgomote nocturne. O cracă trosnea, sau vreo pasăre bătea somnoroasă din aripi. Foarte departe lătra un cîine. Zgomotele se strecurau prin noapte cu labe de pisică.

Ochii lui Giovanni se căscau mari de uimire, şi de o tăcută admiraţie pentru aventurile lui Paolo.

„La despărţire, Angiolini mi-a dat o mie de ducaţi. Cinci sute erau hărăziţi pentru Alberto şi Izabella, iar cinci sute pentru mine. „Numai Dumnezeu ştie cum o să-ţi meargă în Veneţia", mi-a zis Angiolino. Îmi devenise drag ca un prieten, dar ceva mă mîna înapoi la Veneţia, nu sînt făcut pentru viaţa din munţi..."

Paolo tăcu. În cameră mirosea a ulei ieftin şi a fitil ars. Domnea o linişte încremenită, în care îţi făcea impresia că îţi auzi pînă şi bătăile inimii. Ochii lui Giovanni ardeau, abia putea să aştepte răspunsul tatălui, îi era frică să nu sune altfel decît cum ar fi dorit-o el.

Ernesto îşi drese glasul. „Ce ai fi putut face altceva ?" zise el, ca şi cînd ar fi vorbit cu sine însuşi. „N-a fost vina ta că ai ajuns pe drum... acum ai văzut o bucăţică din lume, iar inima ta te-a readus din nou la Veneţia. Fii bine venit, Paolo !"

Bucuria lui Giovanni se manifestă zgomotos, şi Ernesto trebui să-i atragă atenţia să fie mai liniştit. Elena, în casa vecinului avea somnul uşor, nu era necesar ca ea să aibă imediat ştire de vizita nocturnă.

Giovanni se gîndea acum şi la Marco şi la Giannina. Cît o să se mai bucure cînd vor afla de întoarcerea lui Paolo. Poate cunoştea Paolo vreo posibilitate ca Marco să poată fi scutit de şcoala de călugări. Vroia să povestească imediat despre soarta prietenului său, dar fu oprit de o întrebare a lui Paolo.

„Ţie cum îţi merge, Ernesto ?"

„Cum să-mi meargă", răspunse cu amar Ernesto. „Cu meseria am terminat-o. Mi-am cumpărat o lotcă și merg în fiecare zi la pescuit".

Gîndurile lui Giovanni ajunseră instantaneu la grele griji ce-l apăsau pe tatăl lui. „Messer Celsi ne-a împrumutat două sute de țechini..."

„Taci, Giovanni" îl întrerupse tatăl. Giovanni își privi părintele fără să înțeleagă. De ce n-ar trebui să-i povestească lui Paolo și de grijile lor ? El era ca un frate mai mare, care aparținea familiei. Dar nu era necesar să spună mai mult, Paolo știa, bine, ce însemna, cînd trebuia să împrumuți bani de la un om ca Messer Celsi.

„M-am gîndit adesea la voi doi", zise, căutîndu-și cuvintele cu care să-i ofere ajutor lui Ernesto. „Cum le-o fi mergînd lui Ernesto și lui Giovanni ? mă întrebam".

„Nouă ne merge bine acum, n-ai de ce să-ți faci griji", zise Ernesto.

Giovanni simți că acum nu trebuie să se mai amestece în conversație.

„Îmi pot închipui cum te simți", zise Paolo. „Pe Messer Celsi îl cunosc. Nu mai trebuie să-i rămîi dator, Ernesto. Mîine îi duci cei două sute de țechini înapoi".

Paolo își scoase din tașca de piele punga cu bani și numără ducații pe masă. Nu-i păsa de protestele lui Ernesto.

„Fac așa cum ar fi făcut Angiolino", zise el.

În noaptea aceasta în casa din Murano se reîntoarse bucuria de-a trăi. Două sute de ducați de aur se aflau pe masă.

„De-acum sînt datornicul tău, Paolo". Ernesto se îndreptă de spate. „Domnul o să facă niște ochi, cînd o să-i duc banii înapoi." Paolo privea în gol, zîmbind. Se simțea acasă. Întîmplările din trecut păleau. Mîine voia să meargă la colibele de pescari de pe plaja de la Lido și să întrebe pescarii dacă nu vor să îl primească în asociația lor.

Nu dormi deloc, zăcea cu ochii deschiși pe pat și se gîndea. Giovanni îi povestise despre Marco, care era încuiat în camera lui și în curînd o să-i fie răpită libertatea pe ani întregi.

Dar Marco era încă prea tînăr, ca să poată pleca singur în lumea largă.

Trebuia oare să-l ajute să fugă ?

La această întrebare Paolo nu găsea nici un răspuns.

TABLIȚA DE AUR

Doi bărbați îmbrăcați în ponosite haine de călătorie, cu fețele și mîinile arse de soarele pîrjolitor al pustiului, ajunseseră pe coasta mării după lungă, foarte lungă și grea călătorie. După statură și după fețele lor trebuiau să fie frați, asemănarea devenise și mai evidentă prin faptul că trecuseră amîndoi prin aceleași pericole. Cel mai în vîrstă, înalt la stat și puternic zidit, arătă cu o mișcare largă a brațului spre portul de la picioarele muntelui.

„Un port ca toate celelalte", zise el, „corăbii, hamali, negustori și taverne. Pînă aici sus poți auzi strigătele oamenilor".

Se aflau la jumătatea înălțimii muntelui, la picioarele căruia se găseau casele albe și străduțele cotite ale orașului.

„Am devenit oarecum mizantropi", răspunse cel mai tînăr, care putea să aibă în jur de patruzeci de ani și era zvelt și înalt.

Coborîră înspre oraș. Numai arar schimbau vreun cuvînt. Erau obișnuiți să se înțeleagă prin puține cuvinte și puține gesturi, doar printr-o privire fugară, printr-o mișcare a colțului gurii sau a sprîncenelor.

În fața lor se întindea marea albastră, tăcută și îndepărtată. Nu arăta altfel decît apele Indiei, care spălau coastele imensului imperiu mongol.

Dar era marea care le amintea de patrie, căreia îi întorseseră spatele cu patrusprezece ani înainte, ca să se afunde în interiorul Asiei.

Își grăbiră pașii. În Layas exista și o colonie a compatrioților lor. Pe aceștia voiau să-i caute să audă din nou sunetul moale al dialectului venețian.

Domnea o căldură înăbușitoare. Cînd ajunseră la primele case ale orașului, soarele era sus, la amiază. Străzile

și ulițele parc-ar fi fost moarte. Ferestrele erau acoperite cu pînze albe, ca scut contra luminii soarelui. Un copil de armean, gol și brun se juca în praful străzii fără să-i pese de arșiță. Singur singurel, ședea acolo și se certa cu o bucată de lemn de cedru, care închipuia o cămilă nărăvașă, într-un popas în pustiu.

Cei doi bărbați se opriră în fața unei cîrciumi din apropierea portului, împinseră la o parte perdeaua de mărgele și intrară în încăperea semi-obscură. Cîrciumarul se sculă adormit, ca să servească clienții sărăcăcios îmbrăcați. Dar cînd ei comandară înainte de toate, cel mai bun vin și un prînz bun, deveni sprinten și serviabil.

Mîncară și băură. Cel mai în vîrstă își luă taşca de piele și scoase din ea o tăbliță de aur pe care o așeză înaintea lui. Cîrciumarul se apropie pe vîrful degetelor și tocmai voia să-și exprime admirația printr-un torent de cuvinte. Un gest poruncitor al celui mai tînăr îndepărtă pe cel prea curios.

Tăbliță de aur purta semnul marelui han și fusese dată celor doi călători ca scrisoare de acreditare. Această tăbliță îi aparase în imperiile tătărești. Fiecare guvernator de provincie era obligat să le dea ajutor pe drum, să le pună la dispoziție servitori și soldați, catîri și cămile și să-i ajute pe orice cale ca să poată înainta. Totuși călătoria de la curtea marelui han pînă pe coasta Mediteranei durase peste trei ani, fiindcă tăbliță de aur nu putea împiedeca furtunile din pustiu, nici lipsa de apă. Iar cărările stîncoase din munții cei înalți, punțile care se clătinau peste abise fără fund, arșița fierbinte cu vînturile fierbinți care-ți tăiau respirația, insectele otrăvitoare și alte multe intemperii naturale, refuzau să se transforme din cauza tăbliței de aur cu semnul Marelui Han într-o răcoroasă și lipsită de pericole alee de plimbare.

Cel mai tînăr înțelese de ce tovarășul său pusese tăbliță pe masă. Nu ca să-i impună cîrciumarului respect pentru oaspeții săi. Era o amintire a uimitoarei și aventuroasei lor călătorii, un rămas bun pentru o parte importantă din viața lor trecută și totodată așteptarea amestec de bucurie și îngrijorare a primei lor întîlniri cu țara.

Ședeau tăcuți unul în fața celuilalt și beau vinul rece, amestecat cu apă. Cîrciumarul se reașezase în colțul său și

se minuna de muţenia clienţilor lui. Era obişnuit ca la mese să fie gălăgie şi agitaţie. De fapt la vremea prînzului veneau numai cîteodată, cîţiva neguţători, negustori sau marinari ; ceilalţi preferau ca pe vremea asta să doarmă acasă la ei sau în vreun colţişor umbros.

Mîinile arse de soare ale celui mai în vîrstă se vîriră sub tăbliţa de aur şi o ridicară puţin.

Înainte cu patrusprezece ani, părăsise Bizanţul împreună cu fratele său. Nu aveau nimic altceva în buzunare decît pietre preţioase, pe care şi le cumpăraseră din cîştigul realizat din vînzarea încărcăturii corabiei. Pietrele preţioase erau, în toate colţurile lumii, un articol căutat în comerţ. În curînd se dovedi că planul lor de a schimba cu cîştig nestematele, fusese bun.

Împăratul Balonin al II-lea, care auzisese de intenţia lor de a călători spre legendarul imperiu Mongol, îi autoriză să plece din Bizanţ în anul 1255. Plutiră peste Marea Neagră spre portul Soldaia, iar de acolo pe uscat spre Bulgar, pe Volga şi Sarai, la curtea lui Barkaihan, stăpînitorul tătarilor apuseni. Călătorii veneţieni fuseseră primiţi cu cinste de către prinţul tătar, care le-a dat în schimbul cadourilor lor giuvaiere de o îndoită valoare ca şi numeroase alte daruri.

Ani întregi trăiră la curtea hanului, întreprinseră călătorii şi-şi formară o idee despre marea întindere a părţii vestice a imperiului tătar. Un război izbucnit între Barkaihan şi fratele său Hulagu îi sili să ia drumul spre Bokhara. După ce trecură Sir-Daria, străbătură pustiul Kirsil Kum. Petrecură trei ani în Bokhara şi folosiră acest răstimp să-şi înmulţească pietrele preţioase.

Cunoscuseră la curtea lui Barkaihan pe ambasadorul Marelui Han, care-şi avea reşedinţa la Kangbala, departe, în răsărit. Cei doi călători aflară că puternicul stăpînitor Kublai han locuia în mijlocul oraşului său într-un palat, al cărui hol cuprindea şase mii de persoane. Se spunea că această grandioasă clădire împreună cu parcurile ce-o înconjurau avea un perimetru de opt Li chinezeşti (22 1/2 km).

Despre bogăţia de basm de la curtea Marelui Han circulau cele mai neverosimile poveşti, dar călătorii italieni voiau să se convingă de acestea cu proprii lor ochi, aşa că primiră cu bucurie invitaţia ambasadorului să plece îm-

preună cu el la curtea stăpînului său. Avură nevoie de peste un an de zile pentru anevoiasa călătorie. Speranțele pe care le nutriseră în tăcere, au fost însă mult depășite de realitate.

Marele Han îi primi cu mare bunăvoință și-i puse să povestească despre prinții și popoarele din țările unde apune soarele. Îl interesa mai ales felul în care se poartă războaiele Papa și învățăturile bisericii creștine.

Într-una din zile le propuse, celor doi italienii să călătorească la Roma în calitate de ambasadori ai lui și să-l roage pe Papa să-i trimită o sută de învățați, care să explice învățaților lui, învățăturile creștine, și să cîștige și popoarele sale pentru această învățătură. Cei doi călători se învoiră bucuroși, cu atît mai mult cu cît de multă vreme se trezise în inima lor dorința de a se întoarce în țară.

Kublai han le dădu în ziua plecării tăbliță de aur și scrisori scrise în limba tătară pentru Papa de la Roma. Încărcați cu bogate cadouri părăsiră curtea Hanului în tovărășia unui ofițer. Pe ofițer trebuiră să-l părăsească chiar a doua zi, căci se îmbolnăvise grav. Așa că plecară singuri mai departe, iar tăbliță de aur le deschidea frontierele imperiilor și porțile orașelor.

Avură nevoie de trei ani pînă să ajungă la malul mării natale.

„La ce te gîndești, Maffio ?“ întrebă cel mai tînăr.

Maffio Polo luă tăbliță și o bagă din nou în tașca de piele.

„Mă simt ca și tine, Nicolo“, răspunse. „Abia mai pot aștepta clipa cînd o să ajung la Veneția, și totuși gîndurile mele se lipesc — ca păsărilele de vergeaua unsă cu clei — de îndepărtata țară cu lacurile ei liniștite printre munții sălbatici, împodobiți cu flori“.

„Am fost plecați patrusprezece ani“ zise Nicolo Polo. Își răzimă capul în mîini. Încerca să se elibereze forțat de gîndurile care-l asaltaseră pe toată durata lungii lor călătorii. Nu-i reușea nici să scape de tainica grijă ce o purta pentru sănătatea soției și a copilului său, care atunci la plecare abia se născuse. Patrusprezece ani ! Dorința de a pătrunde cît mai adînc în uriașul imperiu, ca și observațiile ironice ale fratelui, cînd el încerca să-l convingă să se întoarcă, fuseră mai puternice.

„Nu te mai gîndi", zise Maffio și-l bătu pe umăr, „în curînd sîntem acasă. Ce înseamnă patruzprezece ani ? Gîndește-te, nu ne întoarcem cu mîinile goale ?" Se bătu peste tașca de piele. „Diamantele au valoarea a trei încărcături de corăbii. Vino, hai să plecăm. Călătoria peste Mediterană nu-i decît un salt pentru noi".

„Ai dreptate, Maffio, gîndurile nici așa nu rezolvă nimic". Nicolo Polo sări în picioare, își agăță de umăr tașca de piele care arăta foarte ciudat, era făcută de un meșter pielar mongol.

Circiumarul îi însoți pînă la ușă, dădu serviabil perdeaua de mărgele la o parte, și le dori ca toate binecuvîntările lui și cerul lui Allah, să coboare asupra lor.

Viața reîncepuse iarăși pe străzile și ulicioarele orașului portuar. Cămile și catîri se îndreptau spre tîrgul din piață, femei voalate se grăbeau în mers ușor pe stradă, iar negustorii își lăudau marfa prin bazare. Marea era netedă ca o oglindă și strălucea într-o culoare de albastru transparent. În port erau doar puține corăbii și nici una nu purta steagul cu leul auriu al lui San Marco. Layas era un port mic, lipsit de importanță, dar poseda o colonie a negustătorilor venețieni.

Maffio și Nicolo trecură pe lîngă santinelă prin poarta Fondaco-ului. Ajunseră într-o curte, pătrată, care era înconjurată de case, gherete pentru vînzări și magazine de mărfuri. Deosebiră locuințele negustătorilor, o măcelărie, o brutărie, o baie și o judecătorie. Lîngă hala pentru vînzări, o clădire din lemn, se înălța o mică bisericuță, care îi aminti lui Nicolo de San Giocomo din Rialto, deși nu avea nici cea mai mică asemănare cu biserica asta.

În această curte, mai ales în fața magaziilor de mărfuri și gheretelor de tîrg, ca și în hala de vînzare domnea o viață trepidantă. Maffio și Nicolo se apropiară de un grup de arabi îmbrăcați în alb, care înconjurau pe un mare negustor venețian și cu care se tîrguiau făcînd gesturi largi. Un tîlmaci traducea, cu voce domoală, cuvintele italiene, în arabă.

Amîndoi călătorii se opriră și încercară să arunce o ochire pe fețele compatrioților lor. Cuvintele rostite în limba patriei îi emoționau așa de puternic, încît le venea greu să se desprindă de acolo.

Tălmaciul se uită după ei și nu putu să-și dea seama în ce categorie să-i încadreze. Fețele lor erau negre-brune ca ale arabilor, dar după trăsături păreau să fie italieni. Nu avu prea multă vreme de gîndit, afacerile îl răpeau din nou.

Maffio și Nicolo trecură prin hala de vînzare. Chiar și aici se găseau mai mulți vînzători străini decît venețieni. Escadra care în drumul său spre Cipru și Damasc trebuia să treacă și prin Layas, urma să sosească cel mai repede peste treizeci de zile, dar negustorii din oraș și din împrejurimi își dădeau deja silința să-și ofere mărfurile — cu multe strigăte — ca mărfuri de schimb.

Marele negustor pe care Maffio și Nicolo Polo îl opriră, după ce-l salutară cu politețe, îi asculta uimit.

„Cine sînteți ?" întrebă el. „Vorbiți dialectul venețian, însă vorba voastră e amestecată cu multe cuvinte străine, pe care în Veneția nu le-ar pricepe nimeni. Scuzați-mă, că furat de surprindere, v-am întrebat", continuă el zîmbind. „Pot să vă poftesc în locuința mea ? Sigur aveți în urmă o lungă călătorie".

Făcu un gest de invitație și rugă străinii să-l urmeze. Nicolo și Maffio Polo primiră invitația. Pe drumul spre locuința marelui negustor își căutau cuvintele prin care să se prezinte, dar observară cu uimire că trebuiau să caute chiar după cele mai obișnuite vorbe din dialectul lor natal.

În Fondaco, locuiau în timpul acela numai douăzeci și cinci de venețieni, dintre care cinci mari negustori. Ei călătoreau de aici adesea la Aleppo, Antiohia sau spre golfurile din Cipru, pentru a pregăti afacerile comerciale pentru corăbiile venețiene care urmau să sosească. Ceilalți locuitori ai Fondacoului erau scribi sau meseriași.

Marele negustor, un bărbat mai tînăr, cam la treizeci de ani, cu părul negru, umeri înguști și mișcări repezi, se prezentă Agnolo Nelli. Bătu din palme și porunci servitorului să pregătească un prînz. Cei doi călători îi spuseră că abia s-au ridicat de la masă ; dar marele negustor considera că o mică gustare și puțin vin, nu strică nimănui.

În timp ce Maffio și Nicolo Polo își înmuiau degetele în cupele pentru spălat degetele, amfitrionul trimise după ceilalți doi mari negustori prezenți în Fondaco, și le comunică sosirea călătorilor. În curînd sosiră și aceștia în locuința lui Agnolo Nelli ca să salute pe noii veniți. Era în pierdutul

Layas un evenimcnt, să poţi vedea feţe noi, aşa că nu-ţi permiteai să-l pierzi. Din păcate nici unul dintre ei nu cunoştea familia Polo, căci locuiau în celălalt capăt al oraşului, în Sestir di Castello. Veneţia era mare, trăiau pe vremea aceia pe insulele lagunei o sută cincizeci de mii de oameni, timpurile cînd se cunoşteau cu toţii trecuseră demult.

Maffio şi Nicolo Polo aflară pe lîngă alte noutăţi că Papa Clemens al IX-lea murise la sfîrşitul anului trecut şi că încă nu i s-a ales înlocuitor. Afacerile papale erau între timp girate de plenipotenţiarul din Acra, Teobaldo Visconti, care locuia, pe atunci, în castelul său din sudul Italiei.

Cei trei mari negustori se făcuseră comozi în jurul mesei şi erau curioşi să afle povestea celor doi călători.

Nicolo luă cuvîntul şi începu să vorbească despre lunga lor călătorie şi despre întîmplările lor la curtea celui mai puternic dintre domnitori. La început trebuia să-şi caute cuvintele, dar cu cît vorbea mai mult, îi venea tot mai uşor, şi dialectul de-acasă răsuna tot mai clar în gura lui, deşi încă amestecat cu multe expresii străine.

Negustorii ascultau tăcuţi, schimbînd din cînd în cînd cîte o privire, ca să se convingă că de fapt erau de aceeaşi părere privind povestea compatriotului lor îmbrăcat în ponositele lui haine de călătorie.

Nicolo Polo descrise uriaşul hol din palatul lui Kublai han, strălucind de aur şi argint, vorbi despre cerbii, căprioarele şi gazelele care păşteau în jurul lacului, cu peşti aurii, ce se afla în parcul care înconjura palatul, şi unde se mai afla şi un munte artificial pe care erau plantaţi cei mai frumoşi copaci din ţară ca să servească drept decor unui palat verde ce se află zidit pe vîrful muntelui. Nici un alt stăpînitor de pe lume nu dispune asupra unei atît de puternice armate şi nu are atîtea proprietăţi şi bogăţii ca Kublaihan, care, dealtfel, este foarte cult şi i-a primit cu deosebită cinste.

Agnolo Nelli, cel plin de viaţă, se mişca neliniştit pe scaun încoace şi încolo şi încuraja cu privirile lui pe ceilalţi doi mari negustori, ca să pună capăt în cele din urmă mîncinoaselor lăudăroşenii ale celor doi aventurieri. El, ca amfitrion, trebuia, oricît i-ar fi venit de greu, să se reţină. Cînd Nicolo Polo făcu o pauză, căutînd în amintirile lui o

întîmplare care ar fi putut să zugrăvească mai viu compatrioților săi această lume străine, marele negustor mai vîrstnic, care ședea în fața lui, îi spuse cu o ironie ascunsă :

„Bogăția celui mai mare stăpînitor de pe pămînt, nu pare să fi avut vreo influență asupra voastră !"

Ceilalți rîseră.

Maffio Polo își coborî colțurile gurii și privi, pe zeflemist, cu ochii strînși, dar nu zise nimic. Veselia celor trei ascultători se liniști. Agnolo Nelli, amfitrionul, începu să se simtă prost. Tăcerea bruscă îl obliga să facă o remarcă împăciuitoare.

„Iertați-ne, dacă nu putem da crezare cuvintelor voastre", zise Agnolo. „Da, tot ce povestiți pare atît de neobișnuit".

Marele negustor, mai în vîrstă, îl privi îndignat. „Neobișnuit ?" întrebă el. „Te exprimi foarte cu grijă, Agnolo".

„Asta înseamnă că ne considerați mincinoși ?" întrebă Nicolo Polo cu obrăzul său roșu de mînie, ridicîndu-se în picioare. Fratele său îi puse însă împăciuitor mîna pe umăr, iar Agnolo Nelli îl rugă să nu înțeleagă greșit o vorbă spusă cu sinceritate.

Maffio Polo se întoarse către negustorul mai vîrstnic. „Spuneați că bogăția marelui stăpînitor nu ne-a prea influențat", zise el liniștit. „Aici aveți dreptate. Hainele noastre nu arată prea grozav. Prin deșert și peste munți nu umbli îmbrăcat în catifea și mătase ca un episcop la procesiune sau ca un mare comerciant în Fondaco din Layas". Își privi interlocutorul fix în ochi și nu se putu împiedica să nu zîmbească cu subtilă ironie, cînd continuă : „Cu toate astea călătoria noastră n-a fost cu totul pe degeaba. Priviți ce-am adus cu noi. Puțin de tot, ne-a influențat totuși bogăția..."

Maffio Polo scoase punga cu nestemate și o goli cu grijă pe masă : ele prinseră lumina soarelui și o reflectară într-un curcubeu strălucitor, care îți lua ochii.

Negustorii, uimiți de frumusețea pietrelor, scoaseră strigăte de mirare : păreau să fi uitat dintr-o dată îndoielile și observațiile ironice. Marele negustor mai vîrstnic se întinse după un diamant mai mare, și-l puse în palmă și îl privi cu ochi de cunoscător.

„A fost fără rea intenție", zise el, apoi. „Vă rog să iertați ! Dacă-mi pot permite să vă dau un sfat, folositor, v-aș recomanda, ca în timpul călătoriei pe mare să vă coaseți pietrele scumpe în haine".

Călătorii își aplecară capetele și-și aruncară o scurtă privire.

„Sfatul dumneavoastră e bun", zise Nicolo. „Vă mulțumim pentru el". În ochii lui străluceau lumini. Negustorii le luară drept reflexe de diamant ce se aflau pe masă. Cum ar fi putut ști că în cusăturile și buzunarele secrete a ponositelor haine de pe ei se găseau tocmai pietre prețioase care întreceau de mai multe ori în valoare pe cele din pungă ?

Cînd Maffio Polo, arătă domnilor tăblița de aur și scrisorile către Papa, dispăru orice îndoială. Agnolo Nelli își ceru de mai multe ori scuze și-și puse casa, împreună cu servitorimea la dispoziția călătorilor. Ei puteau rămîne la el oricît vor avea plăcere, era pentru el o cinste să-i poată servi.

Maffio și Nicolo Polo voiau însă să plece cît mai curînd posibil spre Italia, ca să-și predea solia Papei sau locțiitorului lui și-apoi să călătorească spre Veneția. Nicolo răspunse cu puține vorbe la întrebările care i se puseră cu toate că la prima descriere arătase cît de colorat știa să povestească. Așa că marii negustători își luară curînd rămas bun, și Agnolo se oferi să meargă, personal, în port ca să afle cînd pleacă prima corabie spre Italia.

Călătorii aflară la întoarcerea lui că în dimineața următoare o mică galeră franceză pleacă spre Massilia și are o oprire în portul din Tarent. Apoi abia peste patrusprezece zile pleca prima corbaie spre coastele Italiei. Agnolo îi invită ca pînă la plecarea corabiei a doua să fie oaspeții lui, doar nu puteau să plece cînd abia sosiseră. Nicolo Polo răspunse însă că se obișnuiseră demult să ia hotărîri repezi, chiar și fratele lui era pentru plecarea imediată. Mulțumiră amfitrionului lor pentru ospitalitate și se duseră la căpitanul corabiei, un francez vesel din Tarascon, cu care se înțeleseră foarte repede. Doi marinari primiră însărcinarea ca să dea în magazie cîteva lăzi la o parte, ca să le poată face un culcuș temporar celor doi oaspeți.

În dimineața următoare corabia plecă pe mare. Negustorii venețieni stăteau pe chei și-și luau rămas bun de

la ciudaţii călători care abia ieri coboriseră muntele şi astăzi deja plecau pe mare.

Un vînt uşor umfla pînzele, corabia ieşi încet din golful proteguitor. Călătoria avu loc în condiţii de vînt favorabile. Căpitanul se împrieteni repede cu pasagerii săi, şedeau adesea împreună şi jucau zaruri, beau vin bun franţuzesc şi ascultau poveştile de lup de mare ale mult călătoritului francez.

Maffio şi Nicolo Polo se fereau însă să mai povestească despre ciudatele lor călătorii. Experienţa cu conaţionalii lor îi îndemna la prudenţă, dealtfel, nici nu era necesar ca echipajul şi căpitanul să afle ceva despre pietrele scumpe pe care le aveau la ei.

Călătorii îşi petreceau cea mai mare parte din timp pe punte.

Insula Cipru rămăsese în urmă. Trecură zile şi nopţi pînă cînd într-o după-masă apăru în faţa ochilor lor, ieşind din marea albastră, insula Creta. Într-un loc munţii se retrăgeau într-un cerc larg şi lăsau liberă o vale lată şi înverzită care ajungea pînă la mare. Maffio arătă spre casele unui orăşel ce se întindea de pe malul mării pînă pe coastele muntelui. Oamenii le făceau semne cu mîna. Vedeau ogoare, pajişti, vite care păşunau, măslini argintii şi chiparoşi zvelţi. Grecoaicele se îndreptau spre fîntîni şi aruncau corăbiei priviri furişe, pline de nostalgie.

Cîrmaciul schimbă cursul, ca să se îndepărteze de apropierea periculoasă a coastei. Oameni, case, copaci se micşorară ca un joc de copii, iar în curînd se mai putură zări doar contururile munţilor, cu o nuanţă mai închisă la culoare decît albastrul nesfîrşit al mării.

Nicolo Polo se duse la prora corabiei. Lupta contra unei negre presimţiri, care-l cuprinsese de cînd corabia se depărtase de liniştitoarea privelişte a orăşelului căţărat pe munte, şi plutea în largul mării. În gîndurile lui încerca să-şi zugrăvească întoarcerea acasă, primii paşi prin curte, poarta casei care se deschide — dar cînd voia să gîndească mai departe, în faţa ochilor lui apărea brusc imaginea caselor care dispăreau în depărtare, şi-a oamenilor care le făceau cu mîna.

Valurile se spărgeau de corpul corabiei. Un vînt favorabil îi apropia mereu de soarele care apunea, şi părea din ce în ce mai mare.

„Cum ar fi dac-am juca ceva, monsieur Polo ?" întrebă căpitanul. „N-are nici un rost să priveşti fix apa, ore întregi".

„Buono, căpitane, ai dreptate, prin asta nu înaintăm mai repede, şi nici mai încet", răspunse Nicolo Polo.

La începutul lui aprilie 1269 cei doi călători ajunseră, după patrusprezece ani, din nou pe pămînt italian. Se aflau în portul Tarent, auzeau vorbe italieneşti, mergeau ca prin vis prin oraş şi lîngă un templu antic grecesc, înconjurat de verdeaţă, îşi recăpătară judecata lor sănătoasă asupra realităţilor şi încercata lor putere de decizie. Nu fu nevoie de multe cuvinte ca să-şi stabilească planul pentru continuarea călătoriei. După ce vîndură cîteva diamante şi făcură rost de banii necesari, cumpărară o trăsură cu doi cai repezi, închiriară cinci mercenari înarmaţi şi după două zile plecară. Se povestea că în regatul Neapole şi chiar şi în statul Papal, dădea diverse lovituri un bandit de drumul mare şi din cauza căruia nici un călător distins nu se putea simţi în siguranţă. Nicolo primi zvonurile cu un surîs ironic, dar prudentul Maffio socoti că nu călătorise degeaba patrusprezece ani prin toată lumea, ca la sfîrşit să fie jefuiţi. Aşa că, din acest motiv, călătoreau în compania mercenarilor şi ţineau şi pentru ei, gata, săbii şi arbalete.

Călătoreau pe Via Appia, vechiul drum de război roman, de mare circulaţie, către plenipotenţiarul Teobaldo Visconti, care-i primi cu multă prietenie, ascultă cele relatate de ei şi preluă scrisorile Marelui Han Kublai. Desfăcu sigiliile scrisorii şi-i rugă pe cei doi să-i traducă în latină, frazele scrise în tătară. Asculta atent fiecare cuvînt. Mîna lui cu încheieturi fine ce ieşea din mînecile cu bordură de hermelină, îi proptea barba. Avea un obraz inteligent şi energic, cu riduri, verticale, ameninţătoare, la rădăcina nasului. Solia legendarului stăpînitor îi venea tocmai bine, acum cînd făcea toate eforturile să ocupe scaunul papal. Porunci sfetnicului său să părăsească camera.

Celor doi Polo, le aduse la cunoştinţă, în scurta convorbire care urmă, prin cuvinte prudente, că în cazul cînd va fi

ales Papă, va da curs cererii marelui Han, de a trimite călugări și învățați în imperiul lui.

Maffio și Nicolo îl părăsiră pe plenipotențiar, cu sentimentul eliberat, că și-au îndreptat solia spre omul potrivit.

În ziua următoare se urcară iarăși în trăsură și călătoriră mai departe spre patrie. Purtau încă tot hainele de călătorie, nici chiar la vizita făcută plenipotențiarului nu-și schimbaseră hainele ponosite.

Văzură mănăstirea veche de șapte sute de ani de pe Monte Cassino, trecură fără să bănuiască nimic pe lîngă ascunzișul trupei Regelui cîmpurilor și ajunseră, trecînd granița statului papal, în Toscana, ale cărei coline, livezi și cîmpii îi înconjurară ca o grădină mare și înfloritoare.

Era frumoasă patria. Se rezemară tăcuți de pernele trăsurii, închiseră ochii, ca să-și întipărească pentru întotdeauna priveliștea roditoarei țări.

În Padua, trimiseră mercenarii acasă, vîndură trăsura și ultima parte a călătoriei o făcură călare.

Nu vorbeau deloc unul cu celălalt. Fiecare era ocupat cu gîndurile lui și încerca să-și stăpînească furtuna simțămintelor.

Într-o seară liniștită, aurită de lumina soarelui sosiră la Mestre, puseră caii la adăpost și închiriară o barcă pentru a-și urma mai departe drumul.

Adîind îi mîngîia suflul lagunei.

TATĂL

Afacerile lui Messer Pietro Bocco mergeau bine. Sosiseră veşti îmbucurătoare de la a doua escadră a corăbiilor veneţiene. Mai puţin îmbucurător stătea însă planul de a-şi băga nepotul în mănăstirea de la San Nicolo. Bătrînul Procurator, care se îngrijea de tutela orfanilor şi de apărarea bunurilor lor pe această parte a canalului, îl vizitase pe Marco, şi constatase cu uimire împotrivirea sa netă de a intra în mănăstire. I se spusese cu totul altceva de către Pietro Bocco. Într-adevăr corespundea faptul că elevul săvîrşise o tentativă de fugă, dar Procuratorul nu socotea că această poznă

copilărească ar putea fi un motiv ca Marco să fie închis, contra voinței lui, într-o mănăstire. Refuză să-și dea ișcălitura și îi atrase atenția lui Messer Pietro Bocco, într-o conversație serioasă, că îl va trage la răspundere dacă va constata nereguli în administrarea averii familiei Polo ; pentru că acum bănuia, destul de clar, motivul pentru care negustorul voia să-l aibă pe moștenitor în spatele zidurilor unei mănăstiri.

După această convorbire, în care Messer Pietro Bocco își arătase Procuratorului obrazul cel mai prietenos și cea mai mare promptitudine de a-i fi pe plac, se întoarse acasă furios. Nu se gîndea cîtuși de puțin să renunțe la planul său, era însă prea deștept, ca să întreprindă imediat ceva. Procuratorul avea optzeci și doi de ani, și se vorbea c-o să renunțe la postul său încă în anul acesta. Așa că : răbdare.

Luna aprilie era pe sfîrșite. După vizita Procuratorului, închisoarea lui Marco se mai îmblînzise. Totuși un servitor îl mai păzea încă, și avea poruncă să nu lase să intre la el nici un străin, și nici nu mai avea posibilitatea, ca înainte, să se plimbe liber pe afară, dar chiar și numai sentimentul că nu-i lăsat fără nici un fel de apărare la discreția unchiului, îi dădea un sentiment de mulțumire interioară. Mai mult decît conversația cu bătrînul Procurator îl mișcase vestea lui Giovanni : credinciosul Paolo se întorsese și trăia ca pescar într-o așezare din Lido. Zi de zi își bătea capul cum ar putea să facă posibilă o întîlnire cu Paolo. Voia să-l vadă, să-i asculte rîsul blajin și de-abia auzit și să plece ca altădată, cu el, la vîslit pe lagună. Dar tocmai în aceste zile trebuia să nu-i dea lui Messer Pietro Bocco nici un pretext să se plîngă de purtarea lui. Amenințările unchiului îl făcuseră prudent.

Castanul din curte era înflorit în toată splendoarea lui. Marco stătea la fereastră aplecat peste cartea lui. Se afla din nou în grațiile fratelui Lorenzo, ce să mai vorbim despre Tiberius care, atunci cînd apărea Marco și scotea oasele din buzunar, fugea plin de încîntare în jurul lui. De cînd își urma învățătura, iarăși cu mult interes, fratele Lorenzo îi făcea rost de cărți, pe care elevul le putea lua și acasă. Și nu erau numai cărți bisericești.

Cînd își ridică privirile văzu razele soarelui așternîndu-se pe acoperișuri. Zilele de primăvară erau blînde și luminoase și amurgul dura multă vreme, pînă cînd reușea să îmbrace

multele și diferitele culori, în mantaua lui cenușie. Orele înserării erau pline de gînduri ce mereu căutau. Vor trece însă ani lungi pînă cînd va putea hotărî asupra lui însuși. Dar care era ținta ? Nu exista nimeni care să-i arate drumul cel bun și singur nu-l găsea. Marco știa că nu te poți lăsa pur și simplu în voia visurilor tale sau să-ți urmezi dorințele așa cum fac albinele care iau polenul din flori. Umbrele copilăriei se întindeau asupra fanteziei lui și uneori strălucea soarele și le străbătea preschimbîndu-le în aur strălucitor și schimbător.

O pisică se strecură prin curte. Se întunecase. Giannina intră, aprinse luminările și plecă să aducă cina. Îl ajutase adesea să treacă peste ceasurile lui de singurătate, și fusese mijlocitoarea care-i transmisese calda compătimire a lui Giovanni.

Ședea cu cartea pe genunchi și aștepta ca Giannina să se întoarcă, să mai stea puțin de vorbă la lumina luminărilor. Atunci auzi în curte pași grei și răsunetul a două voci bărbătești. Bărbații stăteau în fața ușei de la intrare și nu erau hotărîți dacă să intre sau nu.

Marco deveni, brusc, atent, și auzi cum se deschise ușa, cum alți pași se îndepărtează. Unul intrase, celălalt pleca. Marco se ridică în picioare și-și pipăi pumnalul. Cine putea să-i facă o vizită atît de tîrziu ? În el se trezi o speranță : s-ar putea să fie Paolo ? Judecînd după greutatea pașilor ar putea fi Paolo. Fugi bucuros la ușă și o deschise. Era gata să strige „Paolo", cînd îi muri cuvîntul pe buze.

Un bărbat străin, înalt și cu fața arsă de soare intră, se uită în jur prin cameră, ca și cînd ar fi căutat ceva, apoi privirea i se opri asupra lui Marco și-l cercetă prelung. Pe trăsăturile lui se zugrăvi ceva incomprehensibil, și totuși ceva mult dorit, ca la un om care vede cu ochii ceva, dar nu știe dacă-i vis sau realitate.

Giannina intră cu cina, o puse pe masă și ieși. Marco niei nu observă. Se întîmpla ceva extraordinar. Un bărbat străin stătea în cameră, cu o barbă neîngrijită și cu haine de călătorie pline de praf. Dar ochii mari, forma frunții și ridurile ce coborau de pe pomeții obrajilor pînă în colțurile gurii îndulceau trăsăturile.

Luminările începură să pîlpîie. Trebuie să le tai fitilele, gîndi Marco și străbătu camera ca și cînd celălalt nici n-ar fi fost acolo.

Străinul urmărea orice mişcare a băiatului. El fu acel care vorbi întîi : „Cum te cheamă" ? îl întrebă.

Cuvintele alungară starea de vis. Străinul nu vorbea ca un veneţian.

„Spuneţi-mi mai întîi cine sînteţi !", răspunse Marco gata de harţă.

„Eu sînt Nicolo Polo !" zise străinul şi pe obrazul şi în ţinuta lui apăru o undă de nerăbdare. Marco le vedea bine, dealtfel percepea orice fapt exterior, numai în gîndurile lui răvăşite nu mai putea să se regăsească.

„Tocmai citeam !" zise. „Mă cheamă Marco".

„Marco Polo", zise străinul ca pentru sine. Apoi mai tare : „Nu te bucuri deloc că tatăl tău s-a întors ?" Nicolo Polo avea un sentiment apăsător a cărui origine nu putea să şi-o explice. Bănuia că ceva s-a schimbat, voia să întrebe de soţia lui, dar îşi înăbuşi întrebarea, fiul său stătea în faţa lui.

Nicolo Polo îşi cuprinse fiul în braţe. „Eu sînt tatăl tău", zise, „uită-te la mine !"

Marco îşi lipi capul de hainele prăfuite şi spuse în gînd cuvinte de uimire, de bucurie, de nerăbdare, de mîndrie, care exprimau toate acestea la un loc. Apoi se desprinse brusc de tatăl său şi zise :

„Acum Pietro Bocco n-o să mai poată face ce vrea. Am ştiut c-o să te întorci odată şi odată, tată".

Dar abia rosti cuvintele astea, că-şi aminti că mama lui se odihneşte la San Michele. Şi încrederii acordată străinului, care era tatăl lui, îi luă locul în adîncul său un gol, care-i stinse toate sentimentele.

„Mama a murit", zise, „tată", voia să mai adauge ca să atenueze oarecum neaşteptata durere, dar nu putu. Îşi amintea de tăcutele reproşuri care se făceau auzite în conversaţiile ce le avea cu mama lui, cînd ea vorbea despre mare, despre corăbii şi despre îndepărtatele şi ispititoarele maluri, şi înţelese, în această clipă, că reproşurile mute se refereau şi la acest străin care se afla în faţa lui şi care era tatăl său.

„Lionora a murit", zise el cu glas stins. „Acum mă duc în camera mea... Trimite fata la mine, sînt foarte obosit. Cînd călătoreşti patrusprezece ani, oboseşti. Ea e la San Michele ? Da, acum mă duc..."

Marco văzu durerea zugrăvită pe obrazul tatălui, nimeni n-ar fi văzut-o, dar el o văzu, părea ca şi cînd cineva ar fi închis brusc uşile spre inima lui.

Tatăl ieşi, ţinîndu-se drept. Marco puse cartea la locul ei. Aerul din cameră mirosea a fitil ars. Erau lumînări tot aşa de albe ca pînza ; nicăieri nu se găseau lumînări mai albe ca la Veneţia.

Marco se duse în bucătărie şi-i spuse Gianninei : „Tatăl meu s-a întors... E obosit... Trebuie să înţelegi. A călătorit prin toată lumea patruzprezece ani. Mîine te duci la Giovanni şi-i spui că tata s-a întors. Acum toate vor fi bune".

Marco nu dormi toată noaptea. Cînd în dimineaţa următoare, după ce se îmbrăcă, îşi întîlni pe scări paznicul îi spuse : „Nu vreau să te mai văd pe aici. Du-te la unchiul meu şi spune-i lucrul ăsta !"

Tatăl încă nu se trezise. Marco se strecură de mai multe ori prin faţa uşii lui, în speranţa că va auzi vreun zgomot. În cele din urmă se auzi ceva, totuşi nu îndrăzni să intre. Poate ar fi deschis uşa, dacă ar fi ştiut că patul era neatins şi tatăl şedea cu coatele rezemate de masă.

Între timp servitorul lui Messer Pietro Bocco îşi dădu toată silinţa să ajungă cît mai repede la stăpînul său, ca să-i aducă la cunoştinţă vorbele nepotului ; doar primise însărcinarea ca să-l anunţe imediat despre orice necuviinţă a băiatului. Messer Pietro Bocco îşi încuie imediat uşa de la depozitul de mărfuri şi plecă la Marco. În timpul drumului se gîndea cum să-l aţîţe pe nepot să facă alte lucruri nesocotite.

În mod cu totul ciudat Marco îl primi cu o politeţe rece. Şi înainte ca unchiul să-şi dea drumul la obişnuitele lui vorbe, băiatul spuse ceva, care în prima clipă i se păru imposibil, dar pe urmă îşi dădu silinţa să înţeleagă.

„Ieri seară s-a întors tata, unchiule. Va fi o plăcere pentru el ca să vă poată saluta".

Atîta spuse Marco, şi Messer Pietro Bocco ştiu imediat că asta nu era o născocire a bogatei fantezii a nepotului său.

„Unde-i ?", întrebă, ascunzîndu-şi doar cu greu consternarea.

Marco arătă înspre coridor, dar în aceeaşi clipă îşi zise că nu era bine ca unchiul să vorbească primul cu tatăl său, dar acum nu mai putea schimba nimic, fiindcă Pietro Bocco părăsi imediat camera fără să-şi mai învrednicească nepotul cu vreo privire.

Întrevederea dintre Nicolo Polo şi cumnatul său dură foarte mult. Marco se plimba nervos în sus şi în jos prin ca-

meră și nu o dată fusese tentat să iasă pe coridor, să asculte ce se vorbea în camera tatălui său.

Giannina îi aduse dejunul. „Du-te înăuntru!" îl sfătui ea cu mînie în glas. „Sigur că-i povestește numai rele despre tine".

Marco ridică din umeri. „Crezi că tata îl crede?", întrebă și izbucni într-un hohot de rîs ironic. „Iar dacă-l crede pe el mai mult ca pe mine — atunci bine, eu nu pot schimba nimic..." Dar în timpul acesta urechile lui pîndeau orice zgomot venit de pe coridor.

Abia către amiază Pietro Bocco părăsi casa.

Marco aștepta, acum, să vadă ce va mai urma. Obișnuita liniște din casă era aproape de nesuportat. Nicolo Polo își comandă mîncarea în cameră. Nici cu un cuvînt nu fu vorba că ar vrea să-și vadă băiatul. „A golit o grămadă de pietre strălucitoare pe masă", raportă Giannina. „Și stă acolo, parcă ar visa".

„Nu trebuie să-i spui încă lui Giovanni, că s-a întors", zise Marco.

Giannina scutură din cap și-l asigură că nici prin vis nu-i trece să plece astăzi la Murano.

Maria umbla pe vîrful picioarelor prin casă. Marco nu putea suporta să-i vadă obrazul fericit și i se ferea din cale.

Bătea vîntul și mici picături de ploaie izbeau în geam. Apoi apăru iarăși soarele și picăturile prinseră străluciri de diamant, apoi dispărură.

Marco trecu de mai multe ori prin coridor. Avea de lucru prin celelalte odăi. S-ar putea întîmpla ca tatăl să deschidă brusc ușa și să iasă din camera lui ca să strige după un oarecare Marco Polo ; atunci el n-ar fi trebuit să fie așa de grăbit să dea ascultare chemării.

Ușa rămase închisă. Nicolo Polo ședea la masă, își așezase capul pe brațe și adormise de oboseală așa de adînc, încît niciunul dintre grelele lui gînduri nu-l mai putea urma în vis.

Marco încercase de mai multe ori să arunce o privire prin gaura cheii, dar trecea mai departe, tușind, cu pași apăsați.

Adică el ședea în camera lui și se uita la un morman de pietre prețioase ? Messer Pietro Bocco fusese o înainte de masă întreagă la el, iar pentru fiul lui nu-i mai rămăsese timp ?

Amărăciunea lui Marco nu reușea însă să-i înăbușe din nou și din nou pătrunzătoarea bucurie și sentimentul că se găsește în siguranță. Se întîmpla chiar că, în tainicele lui dialoguri, folosea mai des decît s-ar fi simțit nevoia cuvîntul „tată", pe care-l pronunța cu o deosebită dragoste. Ieri fusese încă un orfan cu vise nostalgice și neliniștite, plutind între cer și pămînt. Bătrînul procurator și unchiul cu inimă de piatră, fiind obligat să dea socoteală de fiecare pas, dar acum exista un om care-și punea brațul asupra lui și-i zicea: „Încolo n-ai voie să mergi, adevăratul drum e acesta" și mergeau împreună mai departe. Așa o să fie de aici înainte.

„Tatăl tău te cheamă", zise Giannina.

Obrazul lui Marco se înroși. Își căută ceva de făcut în cameră. I se părea că fraza găsea un ecou în inima-i : Tatăl tău te cheamă. Marco nu-și mai dădea seama ce vreme e. Ar fi putut să fie dimineață sau după-masa tîrziu, așadar, acum, tatăl său îl cheamă. Își așeză cartea pe etajeră. „Așa, acum aici e ordine", zise.

Nicolo Polo ședea la masă. Se priviră.

Îmi seamănă, se gîndi tatăl, exact așa trebuie să fi arătat și eu în tinerețea mea.

Arată ca un pirat, se gîndi fiul, așa aș vrea să arăt și eu mai tîrziu. Și încercă, strîngîndu-și buzele și încrețindu-și posomorît fruntea să dea imediat expresie dorinței sale.

Pe trăsăturile lui Nicolo Polo apăru umbra unui zîmbet.

„După vizita lui Pietro Bocco am adormit așa de adînc încît n-am mai auzit nimic. Acum să mai stăm puțin și amîndoi de vorbă". Nu voia să recunoască nici față de el însuși că simțea o oarecare sfială în fața privirii directe și cercetătoare a fiului său. „Unchiul tău mi-a povestit că tu te-ai purtat uneori ca un vagabond", zise el mai aspru decît ar fi dorit-o.

Marco nu răspunse.

„Ți-ai neglijat învățătura, zile întregi ai vagabondat cu copii de meseriași. A mai spus că i-ai făcut și multe necazuri mamei tale... E adevărat ?"

„Da", zise Marco căruia i se părea că orice speranță fusese degeaba. „Este adevărat... El voia să mă închidă într-o mănăstire". Se uita întunecat în gol.

„Nu mai știa ce să se facă, așa mi-a spus..."

„Are ochi răi", răspunse Marco. „M-a tratat ca pe un prizonier..." Ura îi dezlegă limba. „Întreabă-l pe Paolo sau pe căpitanul Matteo sau pe Giovanni !" Obrazul îi ardea de

minie şi cuvintele îi ieşeau repede de pe buze. Spunea tot ce-şi aducea aminte, descărcîndu-şi inima. În sfîrşit, putea să vorbească, nu-i mai era frică că va fi neînţeles. Tatăl, şedea în faţa lui, iar Marco simţea, în tăcuta lui seriozitate şi în abia simţitul lui zîmbet, căldură şi simpatie.

Nicolo Polo, înţelept şi avînd experienţa vieţii, cunoscînd bine obiceiurile străine şi dotat cu simţul de a putea deosebi dintr-o privire adevărul de minciună, se sculă mişcat în picioare şi punîndu-şi braţul în jurul umerilor fiului său se apropie cu el de fereastră. Acum era din nou acasă. Lîngă el stătea copilul lui care crescuse fără o adevărată îngrijire. Poseda, după cum îşi dăduse seama, din tulburătoarea lui povestire, o imaginaţie bogată, dar în acelaşi timp şi sănătosul simţ de a o ţine în frîu.

Privi în curte şi spre casele de vizavi. Un nor cenuşiu plutea pe cer, fu luat de vîntul jucăuş şi împrăştiat pe-o mare întindere, pînă cînd cenuşiul păli şi luă culoarea cerului. Nimic nu se schimbase, doar castanul era mai mare şi mai puternic.

„Ai vrut să pleci la Damasc ?" întrebă tatăl. „Asta numai ca să poţi scăpa de mănăstire ?"

„Mereu voiam să plec în ţări străine, departe, departe. Din cauza asta mama se întrista, şi se supăra pe mine cînd vorbeam despre plecare".

Marco vedea cum crengile se legănau în vînt, iar petalele florilor se legănau printre verdele frunzelor părînd nişte fluturaşi.

„Speram să te întîlnesc pe dumneata, undeva", zise Marco.

În aceeaşi zi Nicolo Polo plecă cu fiul său la San Michele şi vizită mormîntul Lionorei. Abia seara tîrziu se întoarseră. Tatăl era tăcut şi cufundat în el însuşi. Maffio Polo îi aştepta. Cu statura lui puternică şi cu felul său zgomotos, blajin şi totuşi gălăgios părea că umple toată camera. Aflase pierderea pe care o suferise fratele său, şi-şi dădea seama că acum nu trebuia lăsat singur numai cu gîndurile lui.

Maffio Polo îşi pierduse soţia încă în tinereţe, era singur pe lume şi dorise să se întoarcă în ţară numai fiindcă-i era dor de jocul de culori al soarelui, de pietre şi apă, de Piazzetta şi de Piaţa San Marco, de Canal Grande şi de îngustele canaluri, mărginite de ziduri şi de tufişuri verzi, de murmu-

rul a mii de glasuri de pe Alto Rialto, de strigătele negustorilor de pește, de castane, de brutari, de neguțători de vechituri, și ca să audă cîntul moale al dialectului venețian. Se despărțise cu o seară înainte de fratele lui, în fața casei acestuia și se dusese la prieteni. Nicolo Polo trebuia lăsat să-și petreacă prima seară cu familia singur acasă ; abia pe la prînz Maffio aflase despre moartea cumnatei sale.

Marco se simți atras din prima clipă de unchiul său, mai ales că acesta, pentru a abate gîndurile fratelui, răspundea cu plăcere întrebărilor nepotului și povestea în mod hazliu întîmplări din timpul șederi lor la curtea marelui Han. Marco ar fi putut asculta pînă dimineața poveștile unchiului, fără să obosească ; tîrziu, se duse la culcare.

Maffio și Nicolo Polo, însă, stătură la sfat privind ce aveau de făcut în viitor. De la întoarcerea spre Veneția, după întîlnirea cu plenipotențiarul papal, își propuseseră să povestească numai prietenilor de încredere despre întîmplările lor aventuroase. Teobaldo Visconti le dăduse de înțeles, că le va da în curînd de știre dacă va da curs cererii marelui han de a-i trimite învățați. Atunci sigur că el îi va ruga pe cei doi frați să preia conducerea acestei periculoase călătorii.

Maffio Polo, deși avea patruzeci și cinci de ani, avea o sănătate de fier, și era gata să mai facă o călătorie. Lui îi era suficientă o scurtă ședere la Veneția, ca să plece din nou, cu puteri proaspete, în lume largă.

Dar cum se punea problema pentru fratele său ? Nicolo se gîndea la conversația ce-o avusese cu fiul său : Marco avea firea neliniștită a tatălui și a unchiului. Pentru Marco ar fi însemnat îndeplinirea tuturor dorințelor, dar nu era oare prea tînăr pentru o călătorie atît de periculoasă ? Se gîndea la ofițerul dat de Marele Han și care în a doua zi de călătorie se îmbolnăvise grav ; se gîndea la căldura copleșitoare, la cămilele care pășeau cu indiferență pe lîngă scheletele albe împrăștiate prin nisipul galben din deșerturi ; la atacurile din munți, care aproape că i-ar fi costat viața lor, și a însoțitorilor lor, la sutele de pericole, ce pîndeau din umbră.

„Este încă prea tînăr", zise către fratele său.

Dar în timp ce ședeau unul în fața celuilalt tăcînd și căutînd să ia o hotărîre corespunzătoare, ușa se deschise fără zgomot. Marco, în cămașă de noapte, intră.

„Iartă-mă, tată", zise, „trebuie să-l mai întreb ceva pe unchiul".

Fraţii se priviră invesceliţi, dar Marco întrebă cu faţa serioasă : „Spuneaţi, unchiule, că oricine, se apropie de Marele Han, trebuie să sărute pămîntul".

Maffio aprobă.

„Şi voi aţi făcut asta ?"

Maffio izbucni în hohote de rîs. „Bineînţeles", zise, „doar nu puteam să fim nepoliticoşi". Marco îşi încreţi fruntea şi ieşi.

„Este încă prea tînăr", zise Maffio rîzînd, „dar e plămădit dintr-un aluat bun".

Veni vara. Marco îşi savura din plin libertatea. Tatăl nu-i putea refuza nici o dorinţă, iar cu unchiul său se întreţinea ca şi cu cel mai bun prieten. Într-o zi plănui să-l viziteze pe Paolo. Giovanni îi descrisese exact unde se află aşezarea de pescari. Prietenul nu putea veni cu el fiindcă în acest timp era mult de lucru la meşterul Benedetto.

Un tînăr Barcarole, cu mişcările puternice, îl duse pe Marco peste laguna cu sclipiri argintii, trecînd pe lîngă mici insule şi pe lîngă pescari, care cu bărcile legate de doi pari, îşi aranjau liniştiţi undiţele şi-şi scufundau năvoadele pe fundul apei.

Marco nu mai fusese pe apele întinse, de foarte multă vreme. Era încă în zori, aerul proaspăt al dimineţii îi mîngîia fruntea, soarele se ridica încet. Plutiră în lungul coastei de la Lido, depărtarea se pierdea în neguri aşa că zăreai contururile ţărmului oarecum vag.

În spatele dunelor de nisip ale insulei Lido se găsea marea, la o depărtare de cinci sute de paşi. Cînd Barcarole îşi lăsa vîslele să se odihnească, iar barca plutea clipocind peste apă, lui Marco i se părea că aude cîntecul valurilor.

După vreo oră sosiră la aşezarea pescărească. Micile căsuţe, înconjurate de grădiniţe verzi, se aflau în spatele nisipului galben. Pe o pajişte domol înclinată o fetiţă mică păzea nişte capre, le mîna cu uşoara lovitură de băţ de lîngă un gard şi deveni foarte emoţionată cînd văzu că este băgată în seamă. Păzitul caprelor este o ocupaţie grea şi plină de responsabilitate !

În grădini vedeai caişi încărcaţi de mari fructe verzi.

Pe plajă un pescar bătrîn, ca vremea, cîrpea năvoade. Nici măcar o barcă nu rămăsese, astăzi acasă, doar o singură luntre plutea ca un peşte subţiratic pe malul lagunei.

Barcarole îşi trase barca pe nisip şi plecă în interiorul insulei. Marco îi spusese că abia după-masă se vor întoarce.

Bătrînul Dimitro nu se lăsă deranjat în îndeletnicirea lui, cu degetele lui negre şi noduroase întra îndemînatic în încurcătura plasei, prindea firele rupte ale năvodului, le înoda, lega altele noi.

„Buon giorno", zise Marco.

„Buon giorno", răspunse omul de o sută de ani, cu glasul său tinerese, care şi pe Paolo îl umpluse pe timpuri de mirare.

„Îl caut pe Paolo. După cum mi s-a spus trăieşte aici la voi".

Dimitro înnoda fire. Marea murmura. Năvoadele miroseau a peşte, soarele frigea, valuri mici săltau jucăuşe peste nisip, înainte, înapoi, mereu, iar şi iar, limpezi ca sticla, cu coroniţe mici de spumă. Ochii lui Dimitro cîntăriră cu o privire neobservată figura şi obrazul băiatului.

„Cine eşti tu, băieţaşule ?" întrebă bătrînul.

„Mă cheamă Marco Polo", răspunse politicos Marco. „Aş vrea să vorbesc cu Paolo, am să-i comunic ceva important".

Bătrînul Dimitro agăţă năvodul pe suportul de lemn şi făcu semn băiatului să-l însoţească. Merseră pînă la cea mai apropiată colibă. Giulia care şedea la fereastră şi cîrpea o bluză, îşi ridică privirea.

„Vizită pentru Paolo", zise Dimitro şi părăsi coliba ca să se întoarcă la năvoadele lui.

De ce s-o fi uitînd aşa de mînioasă la mine ? se întrebă Marco.

„Paolo nu este aici", zise Giulia cu un fel de îndîrjire, demult se temea, în taină, că odată o să vină cineva şi o să-l ia pe Paolo şi-acum uite, în faţa ei stă un băiat elegant îmbrăcat. Îşi putea prea bine închipui cine e ; căci Paolo îi vorbise despre tînărul lui stăpîn şi-i spusese că poate într-o zi o să apară, şi o să-l cheme să se întoarcă la Veneţia, dar ea voia ca Paolo să rămînă aici.

„N-am să vă spun unde e Paolo", zise ea. „El rămîne la noi".

„Dar totuşi eu trebuie să-i vorbesc", zise Marco. „El o să se supere dacă o să afle că nu mi-aţi dat nici o informaţie.

A plecat la pescuit ? Spuneți-mi, sînt doar Marco Polo, prietenul lui. Tatăl meu s-a întors".

Giuliei i se făcu frică să nu fi făcut ceva pe dos. Imediat deveni vioaie și prietenoasă, azvîrli bluza și zise : „Ei, dacă sînteți prietenul lui, vă spun că a plecat într-adevăr la pescuit, barca lui nu-i departe de-aici. Dacă doriți, vă însoțesc pînă la el. Afară există o barcă".

Marco socoti că e suficient dacă-i spune unde pescuia.

Giulia se așeză din nou și începu să se ocupe de bluză. Nu mai vorbea cu Marco. Nici măcar nu mai era necesar ; inima îi era așa de evident înscrisă pe față încît cuvintele nu mai erau necesare. Lui Marco nu-i rămase nimic altceva de făcut decît să o roage să vină cu el. Vocea îi suna cam supărată, dar Giulia se făcu că nu bagă de seamă, își aruncă repede lucrul de-o parte și-i spuse lui Marco s-o ia înainte, vine și ea imediat.

După o vreme ea ieși din colibă ; își pusese o rochie nouă și pantofi. Părul ei blond îi înconjura obrazul așa că era o plăcere s-o privești. La încheietura mîinii purta o brățară latră de aur.

„Plec cu el în larg, la Paolo, bunicuțule", strigă Giulia, „Ne întoarcem imediat".

Bătrînul Dimitro murmură indignat cîteva cuvinte.

Fetița, din spatele casei, avea iar mari supărări cu caprele cele neascultătoare, și nimeni nu dădea atenție strigătelor ei mînioase, nici mișcărilor ei violente, nici măcar caprele.

Paolo, cu barca lui, era într-un mic golfuleț cam la cincizeci de pași departe de stuf. Cu fața pîrlită de soare și cu liniștea calmă a unui pescar, care toată viața n-ar fi făcut altceva decît să întindă curse peștilor ședea pe banca de vîslit și își supravegheze uneltele de pescuit.

Se obișnuise repede. Viața pescarilor îi plăcea și nu simțea dorința să se întoarcă la Veneția. De multe ori își propusese să-l viziteze pe Marco, și să vorbească cu el despre asta, dar cînd se afla, seara, în coliba lui Dimitro, cînd supa de pește se fierbea într-un ceaun pe foc liber, cînd noaptea valurile băteau pe plajă și undeva vreun tînăr cînta o melodie plină de dor, sau cînd duminica se ducea cu Giulia la plimbare, atunci își amîna din nou și mereu vizita.

Apa în golfuleț era netedă și strălucitoare, în stuf făcea gălăgie o familie de rațe sălbatice. Soarele bronza fața lui

Paolo, așa încît pielea părea ca tăbăcită. Nimic nu putea rămîne neauzit în liniștea mută. Paolo, auzind plescăitul vislelor, se întoarse și îl zări pe Marco și pe Giulia înainte ca ei să-l fi strigat.

Auzi bucuria în sunetul glasurilor — în cea luminoasă și chiuitoare a Giuliei și în cea cu o tonalitate mai adîncă a lui Marco.

Marco vîslea ; conduse barca cu grijă lîngă luntrea pescărească. „Bine mai arăți astăzi", zise Paolo, în prima clipă de emoție, către fată.

Giulia se înroși. „Și el nici măcar nu voia să mă ia cu el", răspunse arătîndu-l pe Marco. „Vedeți că n-ar fi fost bine ?"

Paolo și Marco se priviră, amîndoi mișcați de întîlnire. Giulia simți dintr-o dată că nu mai stă în centrul atenției, și asta o duru puțin, fiindcă în adîncul gîndurilor ei pîndea o frică tainică. Își lăsă mîna să-i atrîne afară din barcă și și-o mișcă jucîndu-se în apa răcoroasă.

„Ați reușit să scăpați de paza lui Messer Bocco ?" întrebă Paolo. Cuvintele sunau fals în gura lui ; își schimbă brusc felul de a se exprima, și-și alese felul încrezător cu care te adresezi unui prieten apropiat: „Ce mai faci, Marco, îmi era teamă că ești deja la mănăstirea de la San Nicolo".

Marco însă nu putut să mai treacă sub tăcere marea, emoționanta noutate. „Nu știi, Paolo ? Tatăl meu s-a întors. Acum pot să fac ce vreau. Messer Pietro Bocco a scrîntit-o. Chiar și unchiul meu Maffio e acasă. În curînd vom pleca toți trei într-o lungă călătorie... Tata știe că astăzi am venit la tine, și mi-a spus să-ți transmit salutări..." Marco privi cu coada ochiului la Giulia. Ea se apleca peste marginea bărcii și părea adîncită în contemplarea imaginii ei oglindită în apă, dar urechiușele ei pîndeau atente.

Marco își coborî vocea. Zise în șoaptă : „Vino cu noi, Paolo !" Paolo își dădu cu o mișcare gînditoare părul peste cap.

„Așa ! De asta ați venit", zise Giulia înspăimîntată și-l privi pe Marco cu niște ochi ce aruncau scîntei. „Niciodată nu ar fi trebuit să vă spun unde e Paolo !" Bătu cu palma în apă, încît picăturile de apă o stropiră în obraz.

Marco se simți ca un păcătos surprins asupra faptului.

Paolo zîmbi și zise împăciuitor : „A fost doar o propunere, Giulia, se poate vorbi despre asta."

„Vorbiți despre asta", strigă ea, „eu plec. Treceți în cealaltă barcă, tinere domn".

Cei doi reușiră fără prea mare osteneală, s-o liniștească pe Giulia, și cu vorbe împăciuitoare o convinseră să rămînă.

Marco observă că blajinul Paolo nu mai este stăpîn pe hotărîrile lui, dar că se simțea foarte bine în situația asta. O clipă fugară se gîndi la Giannina, care era la fel de iritabilă și-și spuse, că acum va trebui să-l ajute pe Paolo. Zise că a glumit doar : dar nu-i reuși așa de repede să o liniștească pe bănuitoarea Giulia. Fu nevoie și de cîteva vorbe din partea lui Paolo, care o asigură, ce bine se simte printre pescari, pînă cînd liniștea plină de soare cu apa murmurînd ușor în micul golfuleț, fu împărtășită și de oameni.

Paolo și Marco se gîndeau la timpurile trecute ; nu erau necesare prea multe cuvinte pentru a trezi în ei întîmplări vii din trecut. Dar printre cuvintele și privirile lor simțeau amîndoi că stau astăzi în alte raporturi ca mai înainte. Marco nu mai era „tînărul stăpîn", iar Paolo nu mai era servitorul, ci un pescar liber, stăpîn pe hotărîrile sale, atîta vreme cît Giulia nu spunea ici și colo cîte un cuvințel.

În orice caz Marco nu putea înțelege, cum Paolo putea să renunțe așa de repede la oferta de a face o călătorie așa de mare și de minunată. Dacă de exemplu Giannina l-ar ruga pe el. Marco, să nu plece, asta n-ar schimba hotărîrea lui cu nimic.

Pentru Giulia conversația celor doi era puțin cam plictisitoare, curînd, își aminti, că trebuie să se întoarcă, deoarece îi e frică de bătrîn dacă nu-și termină treburile ? Paolo și Marco îi propuseră să plece singură, dar pentru așa ceva nu avea chef.

Abia după-masă Marco își luă rămas bun. Paolo, bucuros că, acum, viața lui era clarificată, promise că îi va face în curînd o vizită lui Messer Nicolo Polo.

Barcarole stătea liniștit pe plajă și aștepta. Fetița cu caprele dispăruse, Marco sări în apa puțin adîncă și trase barca pe plaje. Nisipul frigea sub tălpile lui goale ; cerul înalt de vară strălucea luminos albastru, lipsit de nori. Dimitro o ceartă cu glas răstit pe Giulia, că s-a îmbrăcat cu hainele de duminică, în mijlocul săptăminii, și că nu și-a terminat lucrul. Giulia își luă grăbită rămas bun de la Marco, fugi în colibă, și-și puse cu grijă brățara de aur la loc.

Marco se încălță și se urcă în barcă. Barcarole, odihnit după somnul de prînz, ce-l trăsese în umbra unui curmal, vîsli înapoi spre Veneția.

În lunile cînd Marco era expus bunului plac al lui Pietro Bocco, timpul părea că se tîrîie ca pașii obosiți ai unui moșneag, acum însă părea un izvor argintiu care curge printre frumusețile unui peisaj mereu în schimbare. Marco, Giovanni și Giannina se plimbau duminicile ca și odinioară prin insulă. Vorbeau numai arareori despre trecut, acum conversațiile lor se învîrteau cel mai adesea în jurul viitoarei mari călătorii a lui Marco. Nu mai era un vis, ce nu putea fi îndeplinit : Nicolo Polo îi spusese băiatului c-o să-l ia și pe el, dacă unchiul va fi de acord. Bineînțeles, că în aceeași clipă Marco s-a repezit la unchiul său, și n-a avut nevoie decît de puține cuvinte ca să-l convingă pe Maffio Polo, că nu poate să renunțe la prețioasele lui forțe.

În viața lui Marco Polo apăruse un scop limpede. Vara și toamna trecură. Începea un an nou. Marco își însoțea tatăl și unchiul la afacerilor lor și aruncă o privire de ansamblu asupra artei afacerilor și a cîștigării banilor. La dorința tatălui său mergea de două ori pe săptămînă la o școală : aici învățați și senatorii inițiau pe elevii proveniți din cele mai nobile familii în științele laice : matematica, astronomia, geografia, politica și limbile străine. Marco învăța bine, fiindcă-și spunea că va avea nevoie de aceste cunoștințe în călătoria lui.

Într-o seară, Nicolo Polo își chemă băiatul. Nu era ceva neobișnuit, șezuseră adesea în ultimele luni în camera tatălui. Atunci Nicolo Polo și unchiul povesteau despre uimitoarele întîmplări din imperiul împăratului mongolilor, iar Marco povestea despre mama și despre toate micile întîmplări, care își aveau pentru el importanță. Cei doi bărbați știau deci felul în care Messer Pietro Bocco cumnatul lor se purtase cu băiatul, și-i respingeau orice încercare de apropiere. Numai un lucru nu-l spusese Marco : încercarea de asasinat din vara anului 1268, asupra lui. Nu știa nici el prea bine de ce nu-i povestise tatălui său despre acest lucru. În seara aceea, însă, era sortit ca și această întîmplare să ajungă la urechile celor doi bărbați.

Nicolo și Maffio Polo nu se aflau cîtuși de puțin într-o bună dispoziție, atunci cînd dădură ordin Mariei să-l cheme

pe Marco. Ajunseseră de fapt, după o discuție serioasă, la concluzia că educația care o dădeau băiatului nu era deosebit de înțeleaptă. Îl lăsau să facă ce vrea, și vorbind cinstit, nu făceau decît să joace după cum le cînta el. De exemplu tînărul domn spunea : „Tată, mîine merg la Balestra, la San Nicolo, nu-i așa că vii și tu ?" iar tată își dădea, fără să se mai gîndească, aprobarea, deși vedea obrazul acru al lui Maffio, care se gîndea la urgentele afaceri ce urmau să aibă loc mîine. Și ce să vezi, dimineața următoare toți trei părăseau casa, îmbrăcați sărbătorește. La stînga Nicolo Polo, la mijloc băiatul, iar la dreapta Maffio Polo, mîndru, că Marco îl lăsa pe el să ducă arbaleta.

Sau Marco zicea : „Tată, astăzi plec cu Giannina la Murano. Vrem să-i facem o vizită lui Giovanni și ne întoarcem abia seara".

Tocmai aceste vizite, strînsa intimitate a lui Marco cu acești copii de meseriași nu le conveneau Marilor negustători. Și erau de părere că e timpul să strîngă puțin frînele.

Marco intră vesel în cameră, se minună puțin de fețele serioase ale celor doi bărbați, dar nu se lăsă impresionat în buna lui dispoziție.

„Am sosit", zise el și făcu o gentilă plecăciune.

Maffio și Nicolo își ziseră, că de fapt e un tînăr politicos, pe care nu te poți supăra. Maffio se uită la Nicolo, Nicolo îl privi pe Maffio, de fapt, uitaseră să se înțeleagă, care dintre ei se va adresa primul băiatului.

Unchiul își drese glasul — și tăcu. Ar fi trebuit să vorbească el primul ? De fapt Nicolo era tatăl.

„Ce s-a întîmplat cu voi, tată și unchiule ? Arătați așa de ciudat astăzi", zise Marco.

Nicolo se gîndea la o traversare furtunoasă pe o mare montată. Stătuse pe punte, singur călător și nu-i păsa de enormele valuri.

„Trebuie să vorbim serios cu tine !" zise el. „Așa nu mai merge, fiul meu". Pe fruntea lui dungile se adînciră.

Marco privi surprins spre cei doi bărbați. Ce se întîmplase ? Primiseră vreo veste rea ? Cît ai clipi veselia, de pe fața lui, dispăru. Poate era chiar în legătură cu călătoria lor ? Curînd însă află adevăratul motiv.

Nicolo vorbi foarte serios cu Marco, așa cum vorbești cu un prieten mai tînăr, îi spuse însă foarte clar că el și fratele său nu vor mai îngădui atîta intimitate cu copiii de mese-

riași. Ar fi mult mai bine dacă și-ar căuta prieteni printre copiii familiilor nobile.

Marco își îndreptă privirea spre unchiul său, Maffio Polo confirmă, printr-un gest puternic al capului, că este de aceeași părere. Tatăl mai spuse că el, Marco, e aproape matur și că trebuie să-și dea seama că Giannina și Giovanni nu sînt pentru el prietenii potriviți. Lui Marco gîndurile astea nu-i trecuseră niciodată prin cap. Dar cine să-i atragă atenția? Mama fusese de acord cu acest lucru, cu toate că nu vedea chiar cu ochi buni că pleca așa de des la Murano. Iar în ceea ce-l privea pe unchiul Pietro Bocco, acestuia i-a ascuns cu bună știință escapadele lui.

Marco se gîndi multă vreme. Tatăl și unchiul îi deveniseră, în acest scurt răstimp, foarte dragi și ar fi dorit cu plăcere să-i asculte, dar ceea ce îi cereau astăzi, nu putea s-o facă. Trebuia să-i convingă că, în acest caz, nu aveau dreptate. Cît timp va mai fi în Veneția o să fie bun prieten cu Giovanni și Giannina, îi legau atîtea trăiri comune.

Brusc își aminti de atacul din străduța strîmtă din spatele pieții de zarzavaturi. Nu Giovanni fusese acela care prin îndrăzneața lui intervenție îi scăpase viața ? Acum știa ce trebuie să le răspundă celor doi bărbați.

„Nu știi, tată, că Giovanni mi-a salvat viața ?" întrebă Marco, și observă, cu mulțumire, fețele îngrozite ale lui Nicolo și Maffio Polo.

„Un criminal voia să mă omoare cu un pumnal. Giovanni i-a sărit în spate ca o pisică, altfel n-aș mai fi scăpat cu viață. Asta a fost odinioară, tată, și acum nu mai trebuie să mă întîlnesc cu el ?"

„Ce poveștești tu acolo ?" întrebă aspru Nicolo Polo. „Spune adevărul, Marco !"

Marco se concentră serios, ca să nu spună, în prima tulburare, cuvinte inexacte. Cum de poate tatăl său să se îndoiască de vorbele lui ? Povesti ce se întîmplase atunci, vorbi despre scrisoarea pe care i-o transmisese cerșetorul, descrise atentatul și vorbi chiar și despre bănuielile lui Paolo, că inițiatorul ar fi fost Pietro Bocco.

Cei doi bărbați puneau întrebări, cărora Marco le răspundea cu promptitudine. Nicolo Polo sărise în picioare și umbla în sus și în jos prin cameră. Maffio ședea cu pumnii strînși, la masă.

„Trebuia să ne spui lucrul ăsta mai demult", zise unchiul.

„Du-te la culcare, fiul meu", zise Nicolo Polo, stăpinindu-se. „Cu Messer Pietro Bocco, o să mai vorbim un cuvințel, pe care n-o să-l uite toată viața".

Despre interdicția de a mai pleca la Murano, la Giovanni, nu mai fu vorba. Marco, văzînd emoția zugrăvită pe fețele celor doi, se duse neliniștit la culcare, dar cu toate acestea simțea o mare mulțumire că putuse interveni pentru prietenii lui. Nicolo și Maffio Polo stătură în seara aceea încă multă vreme de vorbă.

În zilele următoare îl chemară pe Paolo — care îi mai vizitase o dată și adusese și o legătură de pești — și-l întrebară ce știa despre atentat. Și Paolo repetă, ceea ce, în general, știau deja, din povestirea lui Marco. Din păcate nu existau puncte sigure de plecare care să-l fi putut dovedi pe Messer Pietro Bocco ca instigator. Dar cei doi frați, după toate cele auzite despre el, erau sigur că era amestecat în toate astea, și hotărîră ca în vreo împrejurare favorabilă, să-l lase să observe că l-au dibuit.

Marco nu mai trebuia să-și facă griji, tatăl autoriză și pe mai departe escapadele la Murano și lăsă să se întrevadă într-o observație că i-ar face plăcere să cunoască pe prietenul fiului său. Duminica următoare, Marco își convinse prietenul să vină la Veneția.

Tatăl se întorsese dintr-un drum pe care îl făcuse pînă la Piazzetta și se afla singur în camera lui, cînd Marco bătu la ușă și ceru voie să-și prezinte prietenul.

„Adu-l înăuntru dacă-i aici", zise Nicolo Polo, înveselit de zelul fiului său.

Marco, îl împinse pe Giovanni, care stătea, sfios și cu inima bătîndu-i, în spatele ușii, în camera tatălui.

„Asta e Giovanni, tată !" zise el.

Giovanni făcu o plecăciune și-l privi nestingherit pe Messer Polo. Sfiala îi dispăru. Era doar un constructor de corăbii, și meșterul Benedetto îl învățase că constructorii de corăbii erau cei mai importanți oameni din Veneția, și chiar și în Paradis li se dădeau cele mai bune locuri. Niciodată, după cît știa meșterul Benedetto, n-a ajuns în iad nici chiar leneși ca Aurelio, Filiberto și Alberto ; ei nu trebuie să aibă nici o teamă, că vor ajunge vreodată să se prăjească pe frigările diavolului. Giovanni își făcea singur curaj, gîndindu-se la veselele discursuri ale meșterului Benedetto.

Nicolo examină cu mare mulțumire băiatul cu ochi luminoși și cu obrazul frumos, și știu dintr-o dată că fiul său, în relațiile lui cu copiii de meșteșugari, căzuse pe un teren prielnic. Această convingere cîștigă, în amploare, prin următoarea conversație.

„Ar trebui să-l auzi odată cîntînd, tată", zise Marco căruia tăcerea i se păru penibilă.

„Așa, va să zică știi și cînta ?" întrebă Nicolo Polo. „Marco mi-a povestit că ești ucenic la meșterul Benedetto".

„Construim acum o corabie mare", zise Giovanni, „și mai ajut și eu pe ici pe colo".

Între Nicolo Polo care călătorise prin toată lumea și Giovanni, care venea din mediul apropiat de Veneția, avu loc o discuție de specialitate, despre tipuri de corăbii arabe, indiene, normande și venețiene, în timpul căreia Giovanni pierdu orice urmă de timiditate, nu crezuse că se poate vorbi așa de bine cu Messer Polo. La încheierea conversației, Nicolo Polo se apropie de lada din colț, o descuie și scoase din ea o pungă cu diamante. O răsturnă pe masă, în fața ochilor uimiți ai lui Giovanni și-i zise să-și aleagă unul drept mulțumire fiindcă a scăpat viața fiului său.

Marco, amintindu-și de legătura cu haine pe care odinioară prietenul său o refuzase, se înspăimîntă puțin, cînd văzu, că Giovanni ca orbit de strălucirea lor, făcu un pas înapoi. Dar se vede că astăzi era cu totul altceva.

„Ia, Giovanni", zise „tata ți-l face cadou". Își conduse prietenul care-l urma supus, lîngă masă. Chiar și Nicolo îl pofti, din nou, să ia unul din diamantele pe care el le primise odată de la Marele Han, drept cadou și amintire a prietenului, care în curînd va părăsi Veneția pentru multă vreme.

Giovanni, complet zăpăcit, își alese, din grămada scînteietoarelor pietre, pe cea mai mică. Nicolo Polo îi dădu însă una mai mare și adăugă glumind, că va trebui s-o dăruiască, mai tîrziu, cînd va ajunge la maturitate, logodnicei lui.

Giovanni nu-și mai dădu seama de atîta fericire, și pentru diamant, și pentru prietenească primire, cum ieși pe ușă, și-l întrebă apoi pe Marco, dacă nu cumva uitase să mulțumească. Dar prietenul îl liniști.

Cei doi frați erau de mai bine de un an în Veneția și așteptau cu nerăbdare o veste de la Teobaldo Visconti. Toți aveau tracul specific dinaintea marilor călători, dar nici unul

nu era așa de neliniștit ca Marco. Deși Nicolo și Maffio Polo nu vorbiseră decît cu puțini prieteni de încredere despre întîmplările lor, în cercurile comerciale era cunoscut ce enorme bogății aduseseră. Într-o zi se anunță onoratul cumnat Pietro Bocco, care nu înainta chiar așa de repede cu afacerile, cum ar fi vrut-o el, și vroia să-i întrebe dacă nu ar fi dispuși să-i împrumute o sumă mai mare de bani, de care avea nevoie ca să poată încheia un tîrg avantajos.

Maffio, capul familiei Polo, îl primi cu un obraz de nepătruns și-l pofti să ia loc. Messer Pietro Bocco voia să înceapă o politicoasă conversație, dar fu întrerupt printr-un gest al cumnatului. Maffio Polo se sculă, merse la ușă și porunci Mariei să-l cheme pe Nicolo Polo.

Se reașeză și-i spuse cu indiferență cumnatului că va trebui să aștepte puțin. Schimbară cîteva cuvinte lipsite de importanță, pînă cînd apăru și Nicolo Polo, care-și salută cu răceală cumnatul.

Messer Pietro Bocco începu conversația, făcînd ambilor mari negustători complimente asupra felului înțelept în care își conduc afacerile, deși au lipsit un timp atît de îndelungat din Veneția. Frații mai aruncau din cînd în cînd cîte un cuvînt, și-l lăsau să vorbească.

Marco are dreptate, are ochi răi, care-i fac de minciună vorbele prietenoase, gîndi Nicolo, și fu mîndru de bunul simț de observație al fiului său.

În cele din urmă, Messer Pietro Bocco, după o iscusită introducere, ajunse la adevăratul motiv al vizitei : îi rugă, pe cei doi frați, să-i împrumute, cu o mică dobîndă — erau doar rude — două mii cinci sute de ducați.

Nicolo Polo tăcu. În clipa aceea îi trecu încă o dată prin cap tot ce aflase de la Marco și de la Paolo și-i păru rău, la vederea zîmbitorului ipocrit, că nu are la mînă dovezi mai sigure. Își încruntă amenințător sprîncenele stufoase.

Maffio Polo se ridică și veni lîngă masă.

„Doriți două mii cinci sute de ducați ?" întrebă el, dar în tonul vocii sale se făcu auzit ceva ce-l făcu atent pe Pietro Bocco.

„Cît ați cîștigat cu contrabanda voastă nocturnă ?" întrebă brusc Nicolo Polo. „Vă mai amintiți doar de cei cinsprezece saci de sare ?"

Messer Pietro Bocco păli. Atacul venise pe neașteptate. Nicolo Polo porni a doua lovitură : „Mi-ați povestit cită grijă

ați purtat neascultătorului meu copil", zise cu tăioasă ironie. „Vă mulțumesc pentru asta, Pietro Bocco". Se aplecă și-și apropie ochii înflăcărați de mînie de obrazul palid ce se dădea înapoi. „Lovitura de pumnal a căzut alături. Păcat, Pietro Bocco, nu-i așa ?"

Maffio Polo își prinse fratele de umăr și îl trase cu blîndețe, dar, totuși, puternic înapoi, căci n-ar fi vrut ca Nicolo să lovească în scîrbosul obraz.

Pietro Bocco își recîștigă stăpînirea de sine și se ridică.

„Ce fel de învinuiri absurde sînt astea ?" strigă el nesigur. „Ați adoptat niște obiceiuri foarte ciudate", mai zise încercînd o vagă bătaie de joc.

„O să avem grijă ca să fiți tras la răspundere pentru contrabanda de sare", zise Maffio. „Plecați din casa noastră și să nu vă mai prindem pe aici. Nu vă mai cunoaștem de-acum, Pietro Bocco. Sînteți un criminal și nu un negustător cinstit".

Nu-l mai lăsară pe Pietro Bocco, care tremura de spaimă și de furie, să mai rostească o vorbă, se apropie amenințător de el, pînă cînd acesta se întoarse și ieși repede din camară.

Maffio și Nicolo stătură la fereastră și se uitară după el, cu fețe întunecate.

„Trebuia să-l omor", zise Nicolo Polo și reintră în camera sa.

GIOVANNI CÎNTA

Toamna anului 1271 începu cu niște furtuni puternice, marea dezlănțuită se arunca urlînd contra digurilor și rupsese bucăți întregi din plaja de la Lido. Peste noapte se făcu însă liniște și dimineața apăru soarele.

Cerul se cufundă și el în mare ca să împrumute norilor lui colorați strălucirea tainică a apei scînteietoare.

Urmă un lanț de zile frumoase, care dădu oamenilor, din Veneția, ocazia să dreagă stricăciunile făcute de mare și lagună. Piazzetta și piața San Marco cu mîndrele lor clădiri se ridicau peste ape și-și ofereau, sub cerul liber, spațiile sărbătorești, distracțiilor oamenilor multicolor îmbrăcați.

Orașul celor o sută de insule trecuse peste o furtună. Trecuse și spaima care-i cuprinsese pe cei fricoși, cînd apa se înverșuna împotriva pămîntului ca și a pietrelor și zgîlțîia temeliile caselor, stîlpii de lemn și grămezile de pietre. Domnii distinși se lăsau duși, în mantalele lor purpurii, prin Merceria de lîngă Ponte della Moneta spre Piazza, sau se lăsau duși de bărcile lor decorate cu covoare, și sculpturi aurite din Canalul Grande în Canal della Giudeca spre San Giorgio. Alții mergeau cu doamnele lor să se plimbe în tomnatice grădini ruginii.

Hamalii încărcau corăbii din toate țările lumii ; marinarii cîntau cîntece despre furtuni, și dor de țară, meseriașii construiau corăbii și fabricau oglinzi ; cerșetorii schilozi se tîrau prin fața bisericilor și cereau milostenii.

Furtuna trecuse. Veneția trăia, atmosfera era plină de culori și glasuri ca și de murmurul apei care se izbea de piatră, lemn și țărmuri.

La Roma, după doi ani de certuri în jurul tiarei papale, ajunsese pe scaunul Sf. Petru, fostul plenipotențiar Papal Teobaldo di Viscont sub numele de Gregor al X-lea.

Marco avea acum șaptesprezece ani și era numai cu un lat de palmă mai scund decît tatăl său. Fruntea lui liberă și bine formată, ochii mari, cenușii, nasul drept și bărbia puternică, dovedeau energie și limpezime în gîndire.

Maffio și Nicolo, așteptați cu nerăbdare de Marco, se întorseseră ieri de la Roma. Întrevederea cu Papa se soldase favorabil. Gregor al X-lea îi primise cu bunăvoință, le-a dat scrisori pentru marele Han și a numit doi călugări învățați care urmau să-i însoțească în îndepărtatul Imperiu, ca din însărcinarea Papei să numească episcopi, să sfințească preoți și să împartă indulgențe.

Cei doi frați începură fără nici o amînare pregătirile de călătorie, și Marco îi ajută cu impetuozitate. Corabia, care urma să plece în zilele imediat următoare spre coasta Armeniei și să transporte pe călători spre locul de destinație, era ancorată pe Riva della Schiavoni. Călugării se preocupau prea puțin de pregătirile de călătorie. Ei locuiau în mănăstirea de la San Nicolo.

Cu două zile înainte de plecare, treburile mai importante fiind terminate, Marco ceru învoirea tatălui să plece la Murano, să-și ia rămas bun de la prietenul său.

Era o zi însorită de toamnă, cînd el și cu Giannina treceră peste lagună. Un vînt dulce se juca în părul Gianninei. Marco vîslea. Pluteau printre valurile mici; case și biserici îi salutau de pe insule, se întîlneau cu bărci de transportat mărfuri și cu alte ambarcațiuni. Marco privea atît de cunoscutul peisaj cu alți ochi, vedea multe amănunte pe care altă dată le trecuse cu vederea. Pe San Michele pe o limbă de pămînt se afla un chiparos solitar, care privit din depărtare părea crescut din apă. În spatele lui se ridica zidul ros de vremi al tăcutului cimitir, cu mormîntul mamei, pe care-l vizitase ieri, împreună cu tatăl său.

Apă și insule și bărci și în spatele lor casele și canalele, palatele și bisericile de pe insula Rialto, cu mulțimea de oameni ce mișuna ; corăbiile din porturi străluceau poleite de aura țărilor îndepărtate. În turnul vechii biserici, de pe San Michele, sunau clopotele.

Marco își întipări în suflet peisajele și zgomotele patriei.

Giannina era așa de frumoasă, la cei cincisprezece ani ai ei, încît barcagii și tinerii pescari îi făceau cu mîna sau treceau privind-o în tăcere. Părul ei negru îi mîngîia tîmplele și gîtul și-i acoperea umerii înguști cu niște bucle negre ca noaptea ; buzele luceau ca niște fragi roșii și copți pe fața-i oacheșă.

Murano se întindea în fața lor. Acolo unde fusese o dată villa romană, se mai puteau vedea numai niște cuburi de piatră ce rămăseseră îngropate în pămînt, dar la stînga, lîngă gard, se înălța smochinul cu frunzele lui acum colorate în galben, roșu și maron.

Giovanni îi aștepta ; trase barca pe țărm și îi ajută pe Giannina și pe Marco să coboare.

Se plimbară prin insulă, vizitară locurile care le trezeau amintiri, stătură o vreme lîngă helești aproape rece, rostiră cuvinte lipsite de importanță și încercară să nu se gîndească la despărțirea ce urma să vină. Erau călători, ce treceau cu pași liniștiți pe lîngă locurile copilăriei lor, rideau de micile lor nebunii și se credeau foarte bătrîni : pentru că Giovanni, lat în umeri și cu mîini aspre de muncitor, era pe cale să devină un vestit constructor de corăbii. Nu era prea departe ziua cînd se va spune : Uite, corabia asta a făcut-o Giovanni din Murano.

Iar Marco era un călător al lumii, care în curînd o să treacă prin pustiuri călărind cămile. Nu pleca el în călătorie din însărcinarea sfatului creştinătăţii la cel mai puternic stăpînitor al lumii ? Marco şi Giovanni, doi tineri, fiecare în felul său, cu planuri măreţe ! Şi-acum trebuiau să-şi ia rămas bun, unul de la celălalt.

Se plimbau prin insulă, între ei păşea uşor Giannina, care o dată vrusese să fie mireasa piratului Giovanni.

Laguna se întindea în faţa privirilor lor, vîntul adia pe deasupra ei. O zi de toamnă în lumina mat-aurie a soarelui de după-amiază. Fumul se înalţa din hornurile sticlăriilor, luat de vînt şi purtat mai departe.

Mulţi ani va petrece Marco departe de ţară. În inima lui Giovanni răsună o melodie. El nu poate exprima în cuvinte tot ce simte, dar poate cînta un cîntec, care va da aripi tuturor cuvintelor care-i amuţesc pe buze.

Şed pe cuburile de piatră, la picioarele lor străluceşte apa. O limbă de pămînt plină de grădini şi de copaci opreşte vîntul.

Îşi iau rămas bun.

Vocea lui Giovanni cîştigase în amploare şi frumuseţe. Melodia unui cîntec meşteşugăresc ce vorbeşte despre rămas bun, despre lungi călătorii pe drumuri fără capăt, despre fericita întoarcere acasă, este purtată de vînt peste mare.

Giannina îşi priveşte uimită prietenul, al cărui obraz oglindeşte toate emoţiile ce se ascund în cuvintele şi melodia cîntecului.

Giovanni cîntă.

Pe cheiul Riva della Schiavoni însă e în ancoră corabia cu care Marco va părăsi Veneţia ; doi călugări învăţaţi rătăcesc purtaţi de gînduri tulburi prin coridoarele în formă de cruce ale mănăstirii şi-şi blestemă soarta, care i-a ales tocmai pe ei pentru îndepărtata şi periculoasa călătorie.

Marco uită că e la Murano, gîndurile lui o iau înaintea realităţii, îl poartă pe cărări singuratice prin munţi, pe drumuri de pădure pline de primejdie, cu animalele sălbatice care noaptea se strecoară în jurul taberei lor.

Cîntecul se stinge.

Giovanni îşi ia rămas bun de la prietenul său Marco. Se îmbrăţişează şi se simt penibil în faţa Gianninei cînd ochii încep să le strălucească.

„Dar tu ai să te-ntorci, Marco", zise Giovanni și ajută ca barca să fie împinsă pe apă.

Giannina și Marco se reîntorc la Veneția.

Giovanni rămîne pe pietrele albe și le face semne cu mîna; barca cu Marco și Giannina se face mai mică; soarele apune în dosul clădirilor Veneției, laguna e roșie ca jăraticul, iar barca întunecată dispare din privirile lui Giovanni, ca și cînd s-ar fi topit în ceața colorată a serii de toamnă.